

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

TUTANAK DERGİSİ

32'nci Birleşim
11 Aralık 2023 Pazartesi

(TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı tarafından hazırlanan bu Tutanak Dergisi'nde yer alan ve kâtip üyeler tarafından okunmuş bulunan her tür belge ile konuşmacılar tarafından ifade edilmiş ve tırnak içinde belirtilmiş alıntı sözler aslına uygun olarak yazılmıştır.)

İÇİNDEKİLER

I.- GEÇEN TUTANAK ÖZETİ

II.- GELEN KÂĞITLAR

III.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Oturum Başkanı TBMM Başkanı Numan Kurtulmuş'un, 10 Aralık İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'nin kabul edilisinin 75'inci yıl dönümüne, Gazze'de devam eden zulmün durdurulamaması nedeniyle İnsan Hakları Beyannamesi'nin yanında Birleşmiş Milletlerin de kâğıt üzerinde var olan bir kuruluş mahiyeti kazandığına ve insan hakları ihlallerinin durdurulabilmesi için dünyada yeni bir hak, hukuk ve adalet ekseninde geçecek yeni bir sisteme ihtiyaç olduğuna ilişkin konuşması

2.- Oturum Başkanı TBMM Başkanı Numan Kurtulmuş'un, bütçe teklifinin Genel Kurula gelene kadar geçen süreçte emeği geçenlere teşekkürü bir borç bildiğine ilişkin konuşması

3.- Oturum Başkanı TBMM Başkanı Numan Kurtulmuş'un, Manisa Milletvekili Özgür Özel'in 36 sıra sayılı 2024 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi ve 37 sıra sayılı 2022 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi'nin tümü üzerinde CHP Grubu adına yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin konuşması

4.- Oturum Başkanı TBMM Başkanı Numan Kurtulmuş'un, Mersin Milletvekili Ali Mahir Başarır'ın yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin konuşması

5.- Oturum Başkanı TBMM Başkanı Numan Kurtulmuş'un, MKE Ankaragücü-Çaykur Rizespor maçında Hakem Halil Umut Meler'e yapılan saldırıyı Türkiye Büyük Millet Meclisi adına kınadığına ilişkin konuşması

6.- Oturum Başkanı TBMM Başkanı Numan Kurtulmuş'un, Anayasa'nın 3'üncü maddesine göre Türkiye Cumhuriyeti'nin resmî dilinin Türkçe olması nedeniyle Türkiye Büyük Millet Meclisinde konuşan milletvekillerinin de Türkçe konuşmak mecburiyetinde olduğuna ilişkin konuşması

7.- Oturum Başkanı TBMM Başkanı Numan Kurtulmuş'un, Anayasa'nın 3'üncü maddesine göre Türkiye Cumhuriyeti'nin resmî dilinin Türkçe olması nedeniyle Türkiye Büyük Millet Meclisinde konuşan milletvekillerinin de Türkçe konuşmak mecburiyetinde olduğuna ilişkin tekraren konuşması

IV.- KANUN TEKLİFLERİ İLE KOMİSYONLARDAN GELEN DİĞER İŞLER

A) Kanun Teklifleri

1.- 2024 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/276) ile Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (S. Sayısı: 36)

2.- 2022 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/274), Plan ve Bütçe Komisyonunca Kabul Edilen Metne Ekli Cetveller, 2022 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifine İlişkin Genel Uygunluk Bildirimi ile 2022 Yılı Dış Denetim Genel Değerlendirme Raporu, 222 Adet Kamu İdaresine Ait Sayıştay Denetim Raporu, 2022 Yılı Faaliyet Genel Değerlendirme Raporu ve 2022 Yılı Mali İstatistikleri Değerlendirme Raporunun Sunulduğuna Dair Sayıştay Başkanlığı Tezkeresi (3/760) ile Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (S. Sayısı: 37)

V.- AÇIKLAMALAR

1.- Mersin Milletvekili Ali Mahir Başarır'ın, bütçe görüşmelerinin ilk gününde AK PARTİ milletvekillerinin Genel Kurulda bulunmadıklarına ilişkin açıklaması

2.- Mersin Milletvekili Ali Mahir Başarır'ın, Oturum Başkanı TBMM Başkanı Numan Kurtulmuş'un yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin konuşması

3.- Antalya Milletvekili Hakkı Saruhan Oluç'un, Cumhurbaşkanı Yardımcısı Cevdet Yılmaz'ın 36 sıra sayılı 2024 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi ve 37 sıra sayılı 2022 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi'nin tümü üzerinde yürütme adına yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

4.- İstanbul Milletvekili Bülent Kaya'nın, 36 sıra sayılı 2024 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi ve 37 sıra sayılı 2022 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi'nin tümü üzerinde, Cumhurbaşkanı Yardımcısı Cevdet Yılmaz'ın yürütme adına yaptığı konuşmasındaki bazı ifadeleri ile Sivas Milletvekili Abdullah Güler'in AK PARTİ Grubu adına yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

5.- İzmir Milletvekili Dursun Müsavat Dervişoğlu'nun, Cumhurbaşkanı Yardımcısı Cevdet Yılmaz'ın 36 sıra sayılı 2024 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi ve 37 sıra sayılı 2022 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi'nin tümü üzerinde yürütme adına yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ve bütçenin ilk gün görüşmelerine ilişkin açıklaması

6.- Mersin Milletvekili Ali Mahir Başarır'ın, Cumhurbaşkanı Yardımcısı Cevdet Yılmaz'ın 36 sıra sayılı 2024 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi ve 37 sıra sayılı 2022 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi'nin tümü üzerinde yürütme adına yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ve MKE Ankaragücü-Çaykur Rizespor maçında hakeme yönelik şiddete ilişkin açıklaması

7.- Sivas Milletvekili Abdullah Güler'in, MKE Ankaragücü-Çaykur Rizespor maçında gerçekleşen olayı şiddetle kınadıklarına ve şiddet eylemini gerçekleştiren spor kulübü başkanı hakkında yasal soruşturmanın başladığına, Alevi vatandaşlarla ilgili düzenlemelere, Anayasa'nın bir bütün olduğuna ve maddeleri arasında astlık üstlük ilişkisi olmadığına ve Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemine ilişkin açıklaması

8.- Tokat Milletvekili Kadim Durmaz'ın, Sivas Milletvekili Abdullah Güler'in yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

VI.- SATAŞMALARA İLİŞKİN KONUŞMALAR

1.- Mersin Milletvekili Ali Mahir Başarır'ın, Bursa Milletvekili Efkân Ala ile Sivas Milletvekili Abdullah Güler'in 36 sıra sayılı 2024 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi ve 37 sıra sayılı 2022 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi'nin tümü üzerinde AK PARTİ Grubu adına yaptıkları konuşmaları sırasında Cumhuriyet Halk Partisine sataşması nedeniyle konuşması

2.- Bursa Milletvekili Efkân Ala'nın, Mersin Milletvekili Ali Mahir Başarır'ın sataşma nedeniyle yaptığı konuşması sırasında şahsına sataşması nedeniyle konuşması

3.- Erzurum Milletvekili Meral Danış Beştaş'ın, Sivas Milletvekili Abdullah Güler'in 36 sıra sayılı 2024 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi ve 37 sıra sayılı 2022 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi'nin tümü üzerinde AK PARTİ Grubu adına yaptığı konuşması sırasında Halkların Eşitlik ve Demokrasi Partisine sataşması nedeniyle konuşması

4.- Mersin Milletvekili Ali Mahir Başarır'ın, Bursa Milletvekili Efkân Ala'nın sataşma nedeniyle yaptığı konuşması sırasında Cumhuriyet Halk Partisine sataşması nedeniyle konuşması

VII.- YAZILI SORULAR VE CEVAPLARI

1.- Bingöl Milletvekili Ömer Faruk Hülakü'nün, Bingöl ilinde çeşitli lehçelerin kullanılması için yürütülen çalışmalara ilişkin sorusu ve Cumhurbaşkanı Yardımcısı Cevdet Yılmaz'ın cevabı (7/6308)

2.- Diyarbakır Milletvekili Ceylan Akça Cupolo'nun, 19-20 Kasım 2023 tarihinde Diyarbakır'da gerçekleşen yağış sonrası yaşanan mağduriyete ilişkin sorusu ve Cumhurbaşkanı Yardımcısı Cevdet Yılmaz'ın cevabı (7/6392)

3.- Diyarbakır Milletvekili Ceylan Akça Cupolo'nun, 16 Kasım 2023 tarihinde Diyarbakır'da gerçekleşen bir kadın cinayetine ilişkin sorusu ve Cumhurbaşkanı Yardımcısı Cevdet Yılmaz'ın cevabı (7/6476)

4.- Isparta Milletvekili Hikmet Yalım Halıcı'nın, ÇKS'ye kayıtlı emekli çiftçilerin bayram ikramiyesinden yararlandırılması talebine ilişkin sorusu ve Cumhurbaşkanı Yardımcısı Cevdet Yılmaz'ın cevabı (7/6478)

5.- Gaziantep Milletvekili Melih Meriç'in, Gaziantep Üniversitesi Şahinbey Eğitim ve Araştırma Hastanesinde çalışan 4/D'li işçilerin mesai saatlerine ilişkin sorusu ve Cumhurbaşkanı Yardımcısı Cevdet Yılmaz'ın cevabı (7/6480)

11 Aralık 2023 Pazartesi

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 12.01

BAŞKAN: Numan KURTULMUŞ

KÂTİP ÜYELER: Mustafa BİLİCİ (İzmir), Muhammed ADAK (Mardin)

-----0-----

BAŞKAN – Değerli milletvekilleri, Türkiye Büyük Millet Meclisinin 32'nci Birleşimini açıyorum.

Toplantı yeter sayımız vardır.

Toplantımızın hayırlı olmasını temenni ediyorum.

III.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Oturum Başkanı TBMM Başkanı Numan Kurtulmuş'un, 10 Aralık İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'nin kabul edilmesinin 75'inci yıl dönümüne, Gazze'de devam eden zulmün durdurulmaması nedeniyle İnsan Hakları Beyannamesi'nin yanında Birleşmiş Milletlerin de kâğıt üzerinde var olan bir kuruluş mahiyeti kazandığına ve insan hakları ihlallerinin durdurulabilmesi için dünyada yeni bir hak, hukuk ve adalet ekseninde gelişecek yeni bir sisteme ihtiyaç olduğuna ilişkin konuşması

BAŞKAN – Sözlerimin hemen başında 10 Aralık 1948 İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'nin kabul edilmesinin 75'inci yıl dönümü dolayısıyla sizler adına da Meclisin fikirlerini açıklamakta yarar görüyorum. İki büyük dünya savaşından sonra yüz binlerce insanın öldürüldüğü, yüz binlerce insanın sakat kaldığı, şehirlerin yıkıldığı, kültürel eserlerin yok edildiği, atom bombası atılarak sadece o anda yaşayan insanların değil, ondan sonra yaşayacak olan insanların da hastalıklara düşer olmasının sağlandığı, büyük toplumsal kutuplaşmaların, büyük düşmanlıkların ortaya çıkarıldığı ve maalesef savaşın acılarının on yıllar boyunca sürmesinin sonunda insanoğlu, bütün milletler uluslararası camia olarak bugün baktığımızda fevkalade önemli olan bir evrensel metni ortaya koydular. "İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi" adını verdiğimiz bu beyanname esas itibarıyla fevkalade iyi hazırlanmış, temel insani değerlere atıfta bulunan, bugün bile insanlığın ihtiyaç duyduğu duyguları dünya siyaset tarihine bir üst hukuk normu olarak kazandırmış olan bir metindir. Sadece "İnsanlar, özgür, eşit ve hak sahibi olarak doğarlar. İnsanlar, birbirlerinin kardeşi olarak hareket etmek durumundadırlar." diyen ilk maddesi bile bugün insanlığın ihtiyaç duyduğu fevkalade önemli bir hukuk metnini ortaya koyuyor. Ama ne yazık ki bu yetmiş beş yıllık süre içerisinde, bu metnin fevkalade iyi hazırlanmış cümlelerine rağmen, insanlık insan hakları bakımından, insanlık onuru bakımından ağır bedeller ödemiştir. Güney Afrika'da, Ruanda'da, Latin Amerika ülkelerinde, Irak'ta, Suriye'de, Myanmar'da, dünyanın birçok yerinde, Srebrenitsa'da büyük insani dramlar yaşanmış, insan hakları ihlallerinin yaşandığı çok açık insanlık suçları işlenmiştir. Ne yazık ki İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'nin imzalandığının, kabul edildiğinin yetmiş beş yıl sonrasında, bugün de bizim coğrafyamızda, Filistin topraklarında, Gazze'de ağır insanlık suçları işlenmektedir. Biz burada konuşurken Gazze'nin şehirlerinin, sokaklarının neredeyse yeryüzünden silinmesi iradesiyle yok edildiği ağır bir insanlık suçunu yaşıyoruz. Aynı şekilde, İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'nin açık hükümlerine rağmen bugün insanlık Gazze'de yaşanan ve 67'nci gününe ulaşmış olan bu insanlık suçlarını önlemede ne yazık ki yetersiz kalıyor.

Şunu herhâlde söylemek çok fazla abartılı değildir: Aslında bir metin olarak fevkalade insani değerleri esas alan İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi esasında sadece raflarda kalan, sadece iyi temennilerden ibaret bir metin hâlinindedir. Ne yazık ki İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'nde dile getirilen ağır insanlık suçlarını önleyebilecek bir küresel sistem mevcut değildir. İşte, en son Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyinde 13 ülkenin bu insanlık dramının durdurulması, acil ateşkesin sağlanmasını temin etmek üzere verdiği karara rağmen 1 el hukuksuzluğa kalkmış, 1 el insan hakları ihlallerinin devam etmesinden yana oy kullanmış ve ne yazık ki şu anda Gazze'de devam eden bu zulüm durdurulamamıştır. Bu anlamda baktığınız zaman İnsan Hakları

Beyannamesi'nin yanında Birleşmiş Milletler de sadece kâğıt üzerinde var olan bir kuruluş mahiyeti kazanmıştır.

Bu vesileyle bunu bir kere daha Türkiye Büyük Millet Meclisi adına daha evvel 2 kez Gazze konusunda insani duyarlılığını ortaya koymuş olan 6 siyasi partimizin ortak deklarasyonu bu fikrini ortaya koymuş olan Meclis adına bir kere daha ifade etmek istiyorum. İnsan hakları ihlallerinin durdurulabilmesi için dünyada yeni bir hak, hukuk ve adalet ekseninde gelişecek yeni bir sisteme ihtiyaç vardır. En son Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyinde alınamayan o ateşkes kararı dolayısıyla bu karara sebep olanlar, bu kararın aleyhine el kaldıranlar bundan sonra Gazze'de işlenecek insanlık suçlarının doğrudan doğruya sorumlularıdır. Bu vesileyle insanlığın hak ve hukukunun korunduğu, yeryüzünde savaşların, haksızlıkların ortadan kaldırıldığı yeni bir dünyanın kurulması temennisiyle böyle bir dünyanın kurulabilmesi için Türkiye'nin, Türkiye Büyük Millet Meclisinin bu anlamda öncü olmak, garantör olmak noktasında Türkiye'nin hedeflerini ortaya koyacağı yeni bir döneme geçilmesini temenni ediyorum.

Bu duygularla Türkiye Büyük Millet Meclisinin 32'nci Birleşimini açıyorum. (AK PARTİ ve Saadet Partisi sıralarından alkışlar)

Değerli milletvekili arkadaşlarım, gündemimize göre 2024 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi ile 2022 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi'nin görüşmelerine başlayacağız.

IV.- KANUN TEKLİFLERİ İLE KOMİSYONLARDAN GELEN DİĞER İŞLER

A) Kanun Teklifleri

1.- 2024 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/276) ile Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (S. Sayısı: 36) (*)

2.- 2022 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/274), Plan ve Bütçe Komisyonunca Kabul Edilen Metne Eklî Cetveller, 2022 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifine İlişkin Genel Uygunluk Bildirimi ile 2022 Yılı Dış Denetim Genel Değerlendirme Raporu, 222 Adet Kamu İdaresine Ait Sayıştay Denetim Raporu, 2022 Yılı Faaliyet Genel Değerlendirme Raporu ve 2022 Yılı Mali İstatistikleri Değerlendirme Raporunun Sunulduğuna Dair Sayıştay Başkanlığı Tezkeresi (3/760) ile Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (S. Sayısı: 37) (*)

BAŞKAN - Komisyon? Yerinde.

Sayın milletvekilleri, Komisyon Raporları 36 ve 37 sıra sayıları ile bastırılıp dağıtılmıştır.

III.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI (Devam)

2.- Oturum Başkanı TBMM Başkanı Numan Kurtulmuş'un, bütçe teklifinin Genel Kurula gelene kadar geçen süreçte emeği geçenlere teşekkürü bir borç bildiğine ilişkin konuşması

BAŞKAN - Öncelikle, bu bütçe teklifinin Türkiye Büyük Millet Meclisine gelene kadarki süreçte geçtiği aşamalarda destek veren bütün arkadaşlarımıza teşekkürlerimizi ifade etmek istiyorum. Saatler süren, yaklaşık 8 bin sayfalık bir tutanağa sahip olan Türkiye Büyük Millet Meclisinin Plan ve Bütçe Komisyonundaki görüşmelerde arkadaşlarımız uzun oturumlar boyunca bu bütçeyle ilgili görüşlerini dile getirdiler. Ben bütçenin hazırlanmasında, buraya kadar gelmesinde emeği geçen başta bu bütçenin hazırlanmasındaki katkıları dolayısıyla bürokrat arkadaşlarımıza, Komisyonlardaki görüşmelerde katkı sunan milletvekillerimize, Plan ve Bütçe Komisyonumuzun değerli üyelerine ve burada hakikaten fedakârca çalışan Türkiye Büyük Millet Meclisinin çalışanlarına, tutanakları tutan kardeşlerimize, kavaslarımıza ve yayınları gerçekleştiren Türkiye Büyük Millet Meclisi TV'nin değerli yöneticilerine, çalışanlarına teşekkürü bir borç biliyorum.

IV.- KANUN TEKLİFLERİ İLE KOMİSYONLARDAN GELEN DİĞER İŞLER (Devam)

A) Kanun Teklifleri (Devam)

1.- 2024 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/276) ile Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (S. Sayısı: 36) (Devam)

2.- 2022 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/274), Plan ve Bütçe Komisyonunca Kabul Edilen Metne Eklî Cetveller, 2022 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifine İlişkin Genel Uygunluk Bildirimi ile 2022 Yılı Dış Denetim Genel Değerlendirme Raporu, 222 Adet Kamu İdaresine Ait Sayıştay Denetim Raporu, 2022 Yılı Faaliyet Genel Değerlendirme Raporu ve 2022 Yılı Mali İstatistikleri Değerlendirme Raporunun Sunulduğuna Dair Sayıştay Başkanlığı Tezkeresi (3/760) ile Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (S. Sayısı: 37) (Devam)

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri, Komisyon Raporları 36 ve 37 sıra sayısıyla bastırılıp dağıtılmıştır.

Şimdi, ilk sözü yürütme adına sunuş konuşmasını yapmak üzere Cumhurbaşkanlığı Yardımcımız Sayın Cevdet Yılmaz'a veriyorum.

Sayın Yılmaz, buyurun, söz sizde. (AK PARTİ, MHP ve Saadet Partisi sıralarından alkışlar)

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 2024 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi ile 2022 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi Sayın Cumhurbaşkanımız tarafından Gazi Meclisimize sunulmuş, Plan ve Bütçe Komisyonunda yoğun bir mesaiyle görüşülerek kabul edilmiştir.

Orta vadeli program ile On İkinci Kalkınma Planı hedef ve politikalarını gözeterek 2053 vizyonu doğrultusunda, topyekûn kalkınma anlayışıyla hazırlanan 2024 yılı bütçesinin Genel Kurul görüşmelerine bugün itibarıyla başlamış bulunuyoruz. Sözlerimin başında Komisyon görüşmelerinde görüş, yapıcı eleştiri ve önerileriyle sürece katkı sunan tüm milletvekillerimize teşekkür ediyor, Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulunda bugün itibarıyla başlayan görüşmelerimizin ülkemiz ve milletimiz için hayırlara vesile olmasını diliyorum.

2024 yılı bütçesi hükûmetlerimizin 22'nci, Cumhurbaşkanlığı hükûmet sisteminin 6'ncı, yeni Türkiye Yüzyılı'nın ilk bütçesidir. AK PARTİ hükûmetleri döneminde aralıksız olarak yapılan 22 bütçe sahip olduğumuz siyasi istikrarın en önemli göstergelerinden biridir. Bu siyasi istikrar beraberinde ekonomik istikrarı da getirmekte, büyüme ve sosyal refah artışına katkıda bulunmaktadır. Plan ve programlarımızda olduğu gibi bütçe hazırlığı sürecinde de katılımcılığa azami ölçüde önem verilmiş, çeşitli alanlarda öne çıkan hususlar bütçe çalışmalarımıza yansıtılmıştır. 2024 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi dirençli şehirler, güçlü ekonomi ve sağlıklı toplum anlayışıyla hazırlanmıştır. Bu çerçevede bütçemiz her alanda inşa, ihya ve Türkiye'nin büyümesini önceleyen kalemleri içermektedir. Bütçemiz depremle yıkılan şehirlerimizi daha iyi şekilde yeniden ayağa kaldıran, geleceğe dönük afet risklerini azaltan, maliye ve para politikaları koordinasyonunu güçlendiren bir anlayış içerisinde makrofinansal ve fiyat istikrarını sağlamaya dönük hedeflerimizle uyumlu bir yapıdadır. 2024 yılı bütçesi yatırımı, istihdamı, üretimi ve ihracatı destekleyen kapsayıcı bir kalkınma anlayışına sahiptir. Bütçemizde istikrarlı büyümenin sağladığı imkânların insan odaklı ve sosyal refahı artırıcı bir yaklaşımla toplumun bütün kesimleriyle paylaşılmasına öncelik verilmiştir. İşçisi, memuru, emeklisi, esnafı, çiftçisi, çocuğu, genci ve yaşlılarıyla toplumun tüm kesimlerinin ihtiyaçları gözetilerek hazırlanmış; 81 ilimizin, her bir yöremizin

(*) 36, 37 S. Sayılı Basmayazılar ve Ödenek Cetvelleri tutanağa eklidir.

gereksinimleri düşünülmüştür. 2024 yılı bütçemizi millî teknoloji hamlesi, enerji ve gıda arz güvenliği, yeşil ve dijital dönüşüm gibi stratejik alanlarda milletimize verdiğimiz sözleri yerine getirmek için kullanacağız. Çığır açan teknolojiler başta olmak üzere her alanda reel sektörümüzün yanında olacak, üretim ekosistemimizi destekleyeceğiz. Ülkemizin her köşesinde huzur ve güven ortamını korumaya devam edeceğiz. Zengin kültürümüze ve değerlerimize sahip çıkarak aile kurumumuzu daha da sağlamlaştıracak, zararlı akımlara karşı nesillerimizi koruyacağız. Küresel ve bölgesel dengelerin belirleyici ülkesi olarak diplomaside aktif rolümüzü sürdüreceğiz. Ekonomi politikalarımızı güçlü bir eş güdüm ve kararlılıkla uygulamaya devam edeceğiz. Yatırım ortamını iyileştirecek güven ve istikrar iklimini daha da güçlendireceğiz. Ülkemiz ve milletimiz için ihtiyaç duyulan yatırımlara kaynak ayıran ve sosyal yapıyı güçlendiren bütçe teklifimizi bir kez daha hayırlara vesile olmasını diliyoruz.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; konuşmamda öncelikle küresel ekonomi ve Türkiye ekonomisi üzerindeki değerlendirmelerin ardından 2024 yılı bütçemizde öngördüğümüz ana hususlara değineceğim. Dünya ekonomisi 2020 yılında küresel salgının etkisiyle gerçekleşen ekonomik daralmanın ardından 2021 yılında yüzde 6,3'lük bir büyümeyle toparlanma göstermiş, 2022 yılında ise bir miktar ivme kaybıyla yüzde 3,5 civarında büyüme kaydetmiştir. Bu büyüme hızındaki azalmanın bu yıl ve önümüzdeki yılda da devam etmesi beklenmektedir. Nitekim Uluslararası Para Fonunun -IMF- güncel tahminlerine göre, dünya ekonomisinin 2023 yılında yüzde 3, 2024 yılında yüzde 2,9 oranında büyümesi öngörülmektedir. OECD, sıkı finansal koşullar, zayıf ticaret büyümesi, düşük iş ve tüketici güveninin küresel ekonomilere zarar vermeye devam ettiğini belirtmekte, bu çerçevede 2023'te önceki beklentilerden daha fazla yavaşlama olacağını öngörmektedir. Güncel verilere göre, OECD küresel büyümenin bu yıl yüzde 2,9'dan 2024'te yüzde 2,7'ye gerileyeceğini, 2025'te ise reel gelirlerdeki toparlanma ve düşük faiz oranları nedeniyle yüzde 3'e yükseleceğini tahmin etmektedir. Küresel büyümenin büyük ölçüde hızlı büyüyen Asya ekonomilerine bağlı olmaya devam etmesi, özellikle Avrupa'nın zayıf büyüme performansını sürdürmesi beklenmektedir. Küresel ekonomik ortamda salgın sonrası yaşanan yapısal sorunlar azalmakla birlikte devam etmektedir. İş gücünün verimliliği düşmekte, jeopolitik gerilimler ile savaşlar bölgesel riskleri artırmaktadır. Yapay zeka kullanımı ve dijitalleşme gibi teknolojik gelişmeler emek piyasası ve şirketler üzerinde kısa, orta ve uzun vadeli etkilerde bulunmaktadır. Salgın sonrası dönemde hareketlilik ve ertelenmiş talep artışı kaynaklı olarak küresel ticarete önemli bir toparlanma gerçekleşmiş, 2022 yılında dünya mal ve hizmet ticareti hacminde yüzde 5,1'lik bir artışla salgın öncesi seviyelere dönüş gözlenmiştir. Öte yandan, OECD verilerine göre, 2023 yılının ilk yarısında yıllıklandırılmış ticaret hacmi yüzde 1,9 oranında gerilemiştir. Küresel hizmet ticareti hacminin ise Asya'daki seyahat trafiğindeki normalleşmenin turizme olumlu katkısıyla yüzde 6,6 oranında artacağı tahmin edilmektedir. Bu gelişmeler ışığında, OECD, reel ticaret hacmindeki büyümenin 2023 yılında yüzde 1,1 olacağını tahmin ederken IMF, 2023 yılında gelişmiş ekonomilerdeki yavaşlama ve jeopolitik gerilimler nedeniyle küresel mal ve hizmet ticaretinin yüzde 1'in altında büyümesini öngörmektedir. 2024 yılı küresel mal ve hizmet ticaretine ilişkin tahminler ise daha olumlu bir görünüme işaret etmektedir. IMF tarafından 2024 yılında mal ve hizmet ticaretinin yüzde 3,5; OECD tarafından ise reel ticaretin yüzde 2,7 oranında büyüyeceği öngörülmektedir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; salgın sonrası dönemde jeopolitik gerilimler ve arz sorunlarına bağlı olarak birçok ülkede tarihsel zirvelere ulaşan küresel enflasyon, son dönemde aşağı yönlü bir seyir izlemeye başlamıştır ancak hedeflenen seviyelere ulaşmak için daha fazla çaba ve zaman gerektiği değerlendirilmektedir. Küresel çekirdek enflasyon göstergelerinde genel olarak ılımlı bir seyir izlenmekle beraber hizmet fiyatlarının diğer kalemlere göre daha dirençli olduğu gözlenmektedir. Yüksek enflasyon oranlarının devam etmesi nedeniyle küresel ekonomide parasal sıkılığın bir süre daha devam etmesi beklenmektedir. Diğer yandan, 2024 yılında gelişmiş ekonomilerde faiz artırımlarının sonlandırılması beklentisi yaygın hâle gelmektedir. İlk on bir ayda ortalama Brent petrol fiyatı 82,9 dolar olup 2023 yılı için orta vadeli programımızdaki tahminimiz olan 82,3 dolarla uyumludur. İlerleyen dönemde petrol fiyatlarının Rusya ve Ukrayna ile Orta Doğu'daki gelişmeler, ABD'deki üretim seviyeleri, OPEC'in üretim kesintileri, küresel talebi etkileyen ekonomik aktivite ve ticaret gerilimlerinin seyrine bağlı olarak hareket etmesi beklenmektedir. Bununla birlikte, Ukrayna ve Orta Doğu'daki savaş ortamının genişlemesi gibi jeopolitik risklerdeki artışlar özellikle enerji ve gıda fiyatları üzerinden küresel enflasyonu, dolayısıyla küresel ekonomiyi olumsuz etkileme potansiyeli taşımaktadır.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 2022 yılında küresel büyümedeki ivme kaybı, Rusya-Ukrayna savaşı nedeniyle tedarik zincirinde yaşanan aksaklıklara ve başta enerji ve gıda olmak üzere emtia fiyatlarındaki olumsuz gelişmelere rağmen Türkiye ekonomisi zamanında alınan tedbirlerle bu zorlu dönemde büyümeye devam etmiştir. İktisadi faaliyetin canlılığını sürdürmesiyle ülkemiz on üç yıllık kesintisiz büyüme başarısı göstermiş, 2022 yılında yüzde 5,5'lik büyüme oranıyla OECD ülkeleri ortalaması açısından oldukça iyi bir performans ortaya koymuştur. Bu dönemde gelişmekte olan ülkelerin ortalama 4,1; gelişmiş ülkelerin ortalama 2,6 oranında büyüdükleri düşünüldüğünde Türkiye'nin olumlu yönde ayrıştığını rahatlıkla ifade edebiliriz.

Salgın sonrası dönem büyümelerine bakılacak olursa, dünya ekonomisinin 2020-2022 döneminde kümülatif olarak yüzde 7 büyümesine karşın Türkiye ekonomisi kümülatif olarak yaklaşık yüzde 20 büyüyerek küresel ekonomilerden olumlu ayrılmıştır. Dünya genelinde ve özellikle en büyük ticaret ortaklarımızın bulunduğu Avrupa ekonomilerinde durgunluk endişeleri devam ederken Türkiye ekonomisi 11 ilimizde yaşanan deprem felaketlerine rağmen orta vadeli program hedefleriyle uyumlu bir büyüme performansı sergileyerek 2023 yılında da kesintisiz büyüme eğilimini sürdürmektedir. 2023 yılının üçüncü çeyreğinde yüzde 5,9 oranında büyüme kaydeden ekonomimiz on üç çeyrektir kesintisiz büyüme eğilimini sürdürmektedir. 2023 yılının ilk dokuz ayında yurt içi talep ve hizmet sektörlerindeki önemli katkıyla Türkiye ekonomisi yüzde 4,7 oranında büyüme kaydetmiş, yıllıklandırılmış millî gelirimiz 1 trilyon 76 milyar dolar seviyesine yükselmiştir. Yılın üçüncü çeyreği itibarıyla programımızla uyumlu bir patikada büyümede daha dengeli bir kompozisyon ortaya çıkmakta, üçüncü çeyrekte tüketim ivmesinin hız kesmesi, makine teçhizat yatırımlarındaki güçlü artış öne çıkmaktadır. Sağlıklı ve sürdürülebilir büyümenin temel yapı taşlarından olan özel önem verdiğimiz makine teçhizat yatırım harcamaları 2023 yılının üçüncü çeyreğinde yüzde 23,7 oranında artmış ve on beş çeyrektir kesintisiz büyümesini devam ettirmiştir. Ayrıca, net mal ve hizmet ihracatının ekonomik büyümeye yaptığı daraltıcı yöndeki katkının bir önceki çeyreğe göre azalmasıyla ana sektörlerin tümünde büyümenin gerçekleşmesi öne çıkan diğer unsurlardır. Neticede, ekonomimizde, yılın tamamında, orta vadeli programımızda öngördüğümüz yüzde 4,4 büyümeyi rahatlıkla sağlayabileceğimizi bekliyoruz. Küresel siyasi ve ekonomik huzursuzlukların yaşandığı bir ortamda Türkiye ekonomisinin yüzde 4,4 büyüme hedefiyle IMF'nin 2023 yılı için gelişmekte olan ülkeler için öngördüğü yüzde 4 büyüme tahmininin üzerinde bir performans sergilemesi beklenmektedir. 2024 yılı için ise ekonomimizin üretim ve talep yönüyle dengeli bir görünüm sergileyerek büyümeyi sürdürülebilir kılan net ihracat ve sabit sermaye yatırımlarının desteğiyle yüzde 4 büyüme oranına ulaşması hedeflenmektedir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 2023 yılı genelinde jeopolitik gerilimlerle emtia fiyatlarında yükseliş ihtimali küresel enflasyonist görünüm üzerinde riskleri canlı tutarken Merkez Bankalarıncı atılan sıkı politika adımları karşılığını tam anlamıyla alamamıştır. Küresel enflasyonist etkilerin hissedildiği 2022 yılı Ekim ayında yurt içi tüketici enflasyonu özellikle kur gelişmeleri, küresel arz kısıtları, artan kredi büyümesiyle canlı iç ve dış talebin etkisiyle son yılların en yüksek seviyesine ulaşmıştır. Türkiye ekonomisinde 2022 yılı sonunda TÜFE yıllık artış oranı baz etkisi yanı sıra küresel enerji ve gıda fiyatlarındaki gelişmelerle birlikte yüzde 64,3 gerçekleşmiştir.

2023 yılında döviz kurunda yaşanan gelişmeler, hizmet enflasyonundaki katılık, gıda fiyatlarındaki yüksek seyir, vergi düzenlemeleri ve maliyet baskılarına bağlı olarak güçlenen atalet etkisi enflasyon görünümünde belirleyici olmuştur. Bu bağlamda, 2023 yılı Haziran ayında başlatılan parasal ve miktarsal sıkılaştırma, seçici kredi uygulamaları ve makroihtiyati çerçevenin sadeleştirilmesiyle enflasyonist beklentilerin ve fiyatlama davranışlarındaki bozulmanın kontrol altına alınması hedeflenmiştir. Para ve maliye politikaları arasındaki şeffaf ve güvenilir eş güdümlü 2024 yılının ikinci yarısından sonra enflasyonda yıllık bazda belirgin bir düşüş beklenmekte, bu dönemden itibaren kalıcı bir dezenflasyon sürecine geçilmesi öngörülmektedir. Nitekim açıklanan güncel veriler son aylarda enflasyonda bir düşüş eğiliminin başlamış olduğunu göstermektedir. 2022 yılında açıklanan aylık enflasyon oranlarının ortalaması yüzde 4,26 düzeyindeyken son üç ayda açıklanan aylık enflasyon oranları ortalaması yüzde 3,82 düzeyindedir. Bu oranın önümüzdeki aylarda enflasyon oranlarının açıklanmasıyla daha da düşeceğini öngörmekteyiz. Bu süreçte dezenflasyon politikalarımızın devamlılığını sağlayarak 2025 yılında istikrar dönemine geçilecek, enflasyondaki gerileme hız kazanacak, öngörülebilirlik artacak ve 2026 yılında enflasyon oranı tekrar tek haneli rakamlara çekilecektir. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Bu doğrultuda, enflasyonu istikrarlı ve kararlı bir şekilde tek haneli rakamlara düşürmek için elimizdeki bütün politika araçlarını kararlı bir şekilde kullanmaya devam edeceğiz.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; dünya geneli ekonomik görünümdeki sorunlar ve jeopolitik gerilimlere rağmen dış ticarete pazar payımızı artırmayı sürdürüyoruz. 2000'li yılların başında 30 milyar dolar seviyesindeki ihracatımız 2022 yılında 254,2 milyar dolar seviyesine ulaşmıştır. Bu dönemde ülkemizin dünya ticaretinden aldığı pay da artış eğilimi göstermiştir. Dünya genelindeki mal ihracatındaki payımız 2000'li yılların başında yüzde 0,4 düzeyindeyken 2021 yılında ilk kez yüzde 1'in üzerine çıkmış, 2023 yılının ikinci çeyreğinde ise çeyreklik bazda yüzde 1,05'e kadar yükselmiştir. 2023 yılında Covid-19 sonrası dünya genelinde uygulanan genişletici politikaların yerini daraltıcı politikalar almış, küresel büyüme ve ticarete ivme kaybı yaşanmıştır. Bu dönemde özellikle ana ihracat pazarımız olan Avrupa bölgesinde ekonomik aktivitede yavaşlama gözlenmiştir. Tüm bu olumsuzluklara rağmen ocak-kasım ayları arasındaki ihracatımız geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 0,7'lik düzeyde artmıştır. Orta vadeli program tahminimize yakın seyreden ihracat değerlerimizi ilerleyen yıllarda daha üst düzeylere çıkarmayı hedefliyoruz. İthalat tarafında ise yılın ilk aylarındaki artış eğiliminin tersine döndüğü görülmektedir. Bu eğilimin devam etmesiyle cari işlemler dengemizde son aylardaki olumlu görünümün sürmesini bekliyoruz. Cari işlemler açığında mayıs ayı sonrasında yaşanan toparlanma aylık bazda 2 defa cari işlemler fazlası verilmesini, mal ve hizmet ticaretine ilişkin dış dengenin iyileşmesini sağlamıştır. Bugün açıklanan hesaplara göre cari fazla verdiğimiz ay sayısı 2'den 3'e yükselmiştir. Önümüzdeki süreçte cari işlemler dengesi açığının azalmaya devam etmesi öngörülmektedir. Nitekim 2023 yılı Ocak-Ekim dönemi cari işlemler açığı 40,7 milyar dolar seviyesinde gerçekleşmiştir, ekim ayında cari işlemler dengesi fazla vermiştir. Bu doğrultuda yıl sonunda cari işlemler açığının 42,5 milyar dolar olan orta vadeli program tahminine yakın bir seviyede gerçekleşeceği öngörülmektedir. Bununla birlikte cari işlemler dengesinin millî gelire oranının da orta vadeli program tahmini olan yüzde 4 civarında gerçekleşmesini bekliyoruz.

Yatırım, istihdam, üretim ve ihracat odaklı büyüme stratejimiz doğrultusunda büyümede dengelenme, ithalata bağımlılığı azaltma ve cari işlemler açığını kalıcı olarak düşürme yolunda çalışmalarımıza devam etmekteyiz. Bu kapsamda yüksek teknoloji ürünlerinin üretimine yönelik yatırımlarımızı, ihracatçılarımızın finansmana erişimini ve hizmet ihracatımızı güçlü bir şekilde desteklemeye devam ediyoruz. Son dönemde attığımız adımlardan biri Yatırım Taahhütlü Avans Kredisi Programı'nın yeniden yapılandırılması olmuştur. Buna göre, yatırım projeleri için teknoloji strateji puanları dikkate alınarak toplam yatırım tutarı en az 1 milyar lira olan nitelikli yatırım projelerine aracı bankalar kanalıyla yatırım taahhütlü avans kredisi tahsis yapılacaktır. Program kapsamında üç yıl boyunca 300 milyar lira limit tahsis edilmesi öngörülmektedir. Bütçemizde mali alan oluşukça yatırımlarımıza avantajlı, uzun vadeli finansman sağlama konusunda desteklerimizi güçlendirerek devam ettireceğiz. İlave olarak, ihracatçılarımıza destek olmak üzere EXIMBANK'ın sermayesini artırarak günlük reeskont kredi limitini 10 katına çıkarmak suretiyle 3 milyar liraya yükseltmiş bulunuyoruz. Bu konuda da yine önümüzdeki dönemlerde imkânlarımız oluşukça ihracatçılarımıza yeni destekler vermeyi öngörüyoruz. Aynı zamanda Kredi Garanti Fonu uygulamasında, ihracat yapan ve ithalata bağımlılığımızı azaltma yönünde üretim yapan KOBİ'leri önceliklendirmeyi sürdürüyoruz. Eylül ayında kredi garanti limitini KOBİ'ler için 100 milyon liradan 150 milyon liraya yükseltirken KOBİ dışı işletmeler için ise 350 milyon liradan 500 milyon liraya çıkarmış bulunuyoruz. Bütçe performansındaki iyileştirmelerle birlikte oluşacak mali alanı öncelikli yatırım, ihracat ve sosyal refahı artırıcı harcamalara kaynak tahsis edecek ve bununla birlikte kamu harcamalarında en üst düzeyde verimliliğe ve tasarrufa riayet edeceğiz.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; enflasyonla mücadele konusunda kararlı adımların atıldığı bu dönemde iş gücü piyasalarımız olumlu görünümünü korumakta, ekonomimiz istihdam oluşturma kabiliyetini güçlü bir şekilde sürdürmektedir. Genç ve kadın istihdamı dâhil olmak üzere istihdam artmakta, işsizlik oranları gerilemeye devam etmektedir. 2023 yılında yaşanan deprem felaketi sonrasında iş gücü piyasalarında alınan önlemler sayesinde istihdam kaybının sınırlı düzeyde kalması sağlanmıştır. Bu kapsamda, deprem ve emeklilikle ilgili düzenlemeler sonrasında mevsim etkilerinden arındırılmış aylık verilere göre ocak-eylül döneminde istihdam 504 bin kişi artmış, işsizlik oranı ise 0,9 puan azalarak yüzde 9,1'e gerilemiştir. Yine, bugün TÜİK tarafından yapılan en güncel açıklamaya göre, ekim ayı işsizlik oranı son on bir yılın en düşük seviyesi olan yüzde 8,5'e düşmüştür. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Burada özellikle dikkat çekici olan, artan istihdamda gençlerin ve kadınların ağırlıklı olduğunu söylemek isterim, bu da önemli bir gelişme. Kasım 2012'den bu yana işsizlik oranı bugün en düşük seviyesine inmiş bulunmaktadır. Bu eğilimler doğrultusunda ve yılın dördüncü çeyreğine ilişkin bazı öncü göstergeler ışığında 2023 yılı geneli için işsizlik oranının orta vadeli programda öngördüğümüz 10,1'in altında, tek haneli olarak gerçekleşeceğini şimdiden rahatlıkla ifade edebilirim. Önümüzdeki dönemde daha güçlü ve daha müreffeh bir Türkiye için işsizlikle mücadeledeki kararlılığımızı ve istihdam dostu politikalar izlemeyi sürdüreceğiz. Böylelikle, gelecekte beş yılda istihdamın yıllık ortalama 1 milyon kişi artış göstermesi ve 2028 yılında işsizlik oranımızın yüzde 7,5'a kadar düşürülmesi hedeflenmektedir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Türkiye ekonomisi güçlü yapısını sadece yatırımla, istihdamla, ihracatla ve büyümeyle değil, aynı zamanda, finansal yapısının sağlamlılığıyla da korumaktadır. Bankacılık sektörümüzün riskleri yönetilebilecek seviyelerdedir. Sektör ekim ayında yüzde 18,4'e ulaşan sermaye yeterlilik rasyosuyla güçlü bir sermaye yapısı sergilemeye devam etmektedir. Vatandaşlarımızın tasarruflarını değerlendirirken sadece kâr odaklı olunmaması, mali riskler gözetilerek toplum yararına olan faaliyetlerin finansmanının ihmal edilmemesi de önem arz etmektedir. Bu çerçevede, son dönemlerde Merkez Bankamız tarafından başlatılan "Toplumsal Yatırım Notu" çalışmasıyla tasarruflarımızın toplum yararına olan ihracat, yatırım, sosyal konut, kentsel dönüşüm, gençler ve kadınlar öncelikli olmak üzere girişimcilik gibi toplumun ihtiyaç duyduğu öncelikli alanlarda değerlendirilmesi ve Türk lirasının önceliklendirilmesi gündemimizdedir. Bu konulardaki çalışmaların da yakın bir süreçte tamamlanması ve toplumumuzla paylaşılması beklenmektedir. Bu noktada şunun altını çizmek isterim: En genel düzeyde makropolitikamız yurt içi tasarruf oranlarını artırmak, cari açığı düşürmek, artan tasarruflarımızı da daha verimli, daha kaliteli alanlara yönlendirmek şeklinde özetlenebilir. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

Önümüzdeki dönemde, Katılım Finans'a yönelik uygulamaları ve mevzuat altyapısını da geliştirecek, sektörün reel sektöre katkısının daha da artırılmasını temin edeceğiz. Diğer taraftan, tüm dünyada ön plana çıkan sürdürülebilir finansman

ihhtiyacı için sektörümüzün kurumsal kapasitesini glendireceğiz. Bu kapsamda giderek yaygınlaşan yeşil finans yanında, sosyal etki tahvilleri ve mavi bonolar gibi etkili yatırım araçları yoluyla finansal sistemimizi geliştireceğiz.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; son dönemde uyguladığımız politikaların etkisiyle yatırımcı güveni artmış, lkemizin CDS primi belirgin bir şekilde gerilemeye başlamıştır. Ülkemize uluslararası sermaye girişi hızlanmış, rezervlerimiz güçlenmiş, kur oynaklığı azalmış ve finansman koşulları iyileşmiştir. 2023 Mayıs sonu itibarıyla 98,5 milyar dolar seviyesinde olan Merkez Bankası rezervlerimiz 1 Aralık tarihi itibarıyla toplam 140,1 milyar dolarla tarihî rekor seviyelere ulaşmıştır. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Fiyat istikrarını sağlamaya yönelik adımlar kademeli olarak uygulamaya alınırken devam eden jeopolitik risklere rağmen Türkiye'nin beş yıllık CDS primi gerilemeye devam etmektedir. Risk primi 350 baz puanının altına gerileyerek Mart 2021'den sonraki en düşük seviyelerde seyrini sürdürmektedir. 6 Aralık itibarıyla Türkiye'nin beş yıllık CDS primi 334,5 seviyesindedir.

Fiyat istikrarının korunması, finansal istikrarın sağlanması açısından da en önemli faktörler arasında yer almaktadır. Parasal sıkılaştırma ve makroihtiyati politikalarda sadeleştirme sürecinin bir sonucu olarak TL mevduatının payında son beş ayda artış eğilimi görülmüştür. Uluslararası demeler Bankası verilerine göre Türkiye'nin kamu borcunun millî gelire oranı 2023 yılı ikinci çeyreğinde bir önceki yılın aynı dönemine göre 5,1 puan gerileyerek yüzde 33,8 seviyesinde gerçekleşmiştir. Ayrıca, ilgili oran gelişmekte olan ülke ortalaması olan 66,1 seviyesine göre oldukça düşüktür. Bunu niçin vurguluyorum? Covid sonrası dönemde bir taraftan kamu harcamaları, özellikle sosyal harcamalar arttı, diğer taraftan daralan ekonomiler kamu gelirlerinde ciddi bir azalış getirdi dolayısıyla tüm dünyada kamu bleri üzerinde ciddi anlamda olumsuz bir etki oluştu ve bu da kamu kesiminde borçlanmayı artırıcı bir etki yaptı, işte bu ortamda Türkiye'nin kamu borç seviyesinin oldukça düşük düzeylerde olmasının büyük bir avantaj teşkil ettiğini vurgulamak istiyorum. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

Hane halkı borçluluğuna baktığımızda, aynı şekilde Türkiye'nin yine düşük seviyelerde bir borçluluğa sahip olduğunu görüyoruz. Yine Uluslararası demeler Bankası verilerine göre 2023 yılı ikinci çeyreğinde Türkiye'de hane halkı borcunun millî gelire oranı bir önceki yıla göre 0,5 puan azalarak yüzde 11,8 olmuştur. Aynı dönemde bu borçluluğun, hane halkı borçluluğunun millî gelire oranı gelişmekte olan ülkelerde yüzde 47,4 seviyesindedir.

Reel sektörün borçluluk oranına baktığımızda, 2022 yılı ikinci çeyreğine göre Türkiye'de reel sektörün borçluluk oranı millî gelire göre 11,1 puan azalarak 2023 yılı ikinci çeyreğinde yüzde 55,7'ye gerilemiştir. Çin hariç, gelişmekte olan ülkeler ortalaması ise 60,5'tir. Görüldüğü üzere, gerek kamuda gerek hane halklarında gerek reel sektörde uluslararası mukayeselerle baktığımızda borçluluk oranlarımız oldukça düşük seviyelerdedir.

AB tanımlı genel yönetim borçluluk seviyesi açısından da Türkiye diğer ülkelerden olumlu ayrışmaktadır. Bu orana göre Türkiye'nin 2023 yılı ikinci çeyreği itibarıyla borç stokunun millî gelire oranı yüzde 34 seviyesindedir. Aynı oran AB lkelerinde yüzde 83 seviyelerindedir. Depreme yönelik harcamalar nedeniyle bir miktar artış gösterse de bu oranın 2023 yılı sonu itibarıyla AB ortalamalarının oldukça altında kalmasını bekliyoruz.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; konuşmamın bu bölümünde 2022 Yılı Kesin Hesap Kanunu Teklifi'ne ilişkin temel büyüklükleri sizlerle paylaşmak istiyorum: 2022 yılında b giderleri 2 trilyon 943 milyar lira, b gelirleri 2 trilyon 800 milyar lira, b açığı 143 milyar lira, faiz dışı fazla 168 milyar lira olarak gerçekleşmiştir. Görüldüğü üzere, b açığının millî gelirimize oranı 2022 yılında yüzde 1 düzeyinde gerçekleşerek gelişmiş ve gelişmekte olan çok sayıda ülkeden olumlu yönde ayrışmıştır. Bu oran Maastricht Kriterleri'nin oldukça altında olup 2022 yılının b açığının gayrisafi yurt içi hasılaya oranı Avrupa Birliği yesi ülkelerde yüzde 3,3 oranında gerçekleşmiştir. lke bazında bakıldığında 2022 yılında b aığlarının millî gelire oranı İtalya'da yüzde 8, İzlanda'da yüzde 4,1, Birleşik Krallık'ta yüzde 4,7, Fransa'da yüzde 4,8, Almanya'da yüzde 2,5 olmuştur.

Değerli milletvekilleri, 2023 yılı sonunda merkezî yönetim b giderlerinin 6 trilyon 563 milyar lira, merkezî yönetim b gelirlerinin 4 trilyon 930 milyar lira, b açığının 1 trilyon 633 milyar lira, faiz dışı açığın 987 milyar lira olarak gerçekleşeceği tahmin edilmektedir. Orta vadeli programda b açığının millî gelirimize oranının yüzde 6,4 seviyesinde gerçekleşmesi ngrlmş olup, yıl sonunda gelir ve harcama gerçekleşmelerine bağlı olarak bu oranın yüzde 6'nın altında gerçekleşmesini görüyoruz; şu anda yaptığımız tahminlerde yüzde 6,4'n altında daha olumlu bir performans sergileneceğini ifade edebilirim. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) 2023 yılında meydana gelen deprem felaketi için öngördüğümüz 762 milyar lira tutarındaki harcamalar hariç tutulduğunda ise b açığının millî gelirimize oranının yüzde 3,4 düzeyinde gerçekleşmesi öngörülmektedir. Bununla birlikte az önce bahsettiğim gibi gelir ve gider tahminlerimiz çerçevesinde bu yüzde 3,4'n daha düşük seviyede gerçekleşmesini de tahmin ediyoruz.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; konuşmamın devamında Kentsel Dönüşüm Başkanlığı da dâhil edildiğinde 227 adet kamu idaresinin blerinin yer aldığı 2024 Yılı Merkezi Yönetim B Kanunu Teklifi'mize ilişkin temel büyüklüklere değinmek istiyorum. 2024 Yılı Merkezi Yönetim B Kanunu Teklifi'nde öngörülen b giderleri 11 trilyon 89 milyar lira, b gelirleri 8 trilyon 437,1 milyar lira olarak ngrlmş olup, b açığının gayrisafi yurt içi hasılaya oranı yüzde 6,4 olarak hedeflenmektedir. Asrın felaketi sonrasında deprem hasarlarının giderilmesi ve afet risklerinin azaltılması amacıyla 2024 yılında bmizden 1 trilyon 28 milyar lira harcama yapılması planlanmaktadır. Bu harcamaların gayrisafi yurt içi hasılaya oranı yüzde 2,5 olarak hesaplanmakta olup söz konusu harcamalar hariç tutulduğunda b açığının gayrisafi yurt içi hasılaya oranı yüzde 3,9 seviyesinde öngörülmektedir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Merkezî yönetim b kanunu teklifimiz ile kesin hesap kanunu teklifimizin Komisyonumuza sunuşu esnasında Sayıştay Başkanlığı tarafından hazırlanan idare denetim raporlarına ve bu raporlara ilişkin genel değerlendirmelerimize de kısaca değinmek istiyorum. Sayıştay Başkanlığımız 2022 yılında merkezî yönetim kapsamında toplam 198 kamu idaresinin denetimini gerçekleştirmiş olup genel raporlar ve merkezî yönetim kapsamında olmayan kurumlar da dâhil olmak üzere Meclisimize toplam 226 rapor sunulmuştur. 2021 yılı raporlarında 1.614 olan bulgu sayısı, titizlikle yapılan iyileştirme, düzeltme ve alınan tedbirlerle 2022 yılında 1.070'e kadar düşürülmüştür. İdare denetim raporlarında bulgu konusu yapılan hususlara bakıldığında, başta muhasebe kayıtlarında yapılan hatalardan kaynaklanan tespitler olmak üzere kamu idarelerine ait taşınır ve taşınmaz mal kayıtlarında yapılan hatalar ile personel mevzuatına ilişkin iş ve işlemlerde yapılan hataların ön plana çıktığını görüyoruz. Söz konusu hatalardan kaynaklanan bulguların en aza indirilmesi için merkezî yönetim kapsamında eğitim, sistem güncellemeleri ve mevzuat düzenlemeleri başta olmak üzere gerekli tedbirleri alıyoruz. 2022 yılında merkezî yönetim kapsamındaki kamu idarelerimizin tamamının faaliyet raporu yayınlaması sağlanmış ve raporlar kamuoyuyla paylaşılmıştır; bir önceki yıl 4 kurumumuz rapor yayınlamamıştı, bu yıl, 2022 yılı itibarıyla bütün idarelerimizin raporları yayınlanmıştır. Hkmetlerimiz döneminde, son yirmi bir yıllık süreçte mali disiplin anlayışımızla kararlılıkla devam edilirken blerimizi de hizmet bleri olarak hazırlayıp uyguladık. Bu dönemde de aynı anlayışla hazırladığımız b teklifimizi yüce Meclisimizin takdirlerine arz ediyoruz.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; şubat ayında meydana gelen depremler 14 milyon insanımızın yaşadığı 11 ilimizi, 124 ilçemizi, 6.929 köy ve mahallemizi doğrudan etkileyen, tarım ve sanayi üretimimizin, tarihî ve kültürel mirasımızın beşiği olan bir blėede büyük bir yıkıma neden olmuştur. Yıkımın ekonomimize maliyetine dair ilk tahmin Cumhurbaşkanlığı Strateji ve B Başkanlığımızın hazırladığı rapora göre 104 milyar dolar seviyesindedir. Depremi ilk anından itibaren acil müdahale kapsamında

devletimizin bütün imkânları seferber edilmiş, deprem bölgesindeki ihtiyaçların karşılanması için yoğun çaba sarf edilmiştir. Bu vesileyle, depremde hayatını kaybeden tüm vatandaşlarımıza tekrar Allah'tan rahmet diliyorum. Bu felaketten sonra sahada fedakârca görev yapan, depremde vatandaşlarımızın yardımına koşan kamu kuruluşlarından ve gönüllülerden bütün insanlarımıza da şükranlarımı sunuyorum. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığımız, AFAD, TOKİ, belediyelerimiz, valiliklerimiz ve ilgili kurumlarımız depremin açmış olduğu yaraların hızla sarılması amacıyla koordineli bir şekilde çalışmışlardır. Depremzedelerimize yönelik taşınma, kira ve nakdî yardım destekleri hızlı bir şekilde temin edilmiştir. Bölgede yaklaşık 6,6 milyon bağımsız bölüm içeren 2,4 milyon civarı yapının hasar tespiti yapılmış olup deprem sonrası kalıcı konutların ilk temeli 28 Şubat 2023 tarihinde, depremden oldukça kısa bir zaman sonra atılmıştır. İlk konutların teslimi de depremden yalnızca bir buçuk ay sonra, 23 Mart 2023 tarihinde Sayın Cumhurbaşkanımızın teşrifleriyle gerçekleştirilmiştir. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Depremden etkilenen illerimizde 30 Mayıs 2023 tarihinde başlayan hak sahipliği sürecinde 767.430 talep değerlendirilmiş olup taleplerin tümü ilgili komisyonlarca incelenmiştir. Bu taleplerin 441.862'si kabul edilmiş olup diğer hak sahipliği başvuruları yargısal süreçlerin tamamlanmasının ardından netleşecektir.

Afetten zarar gören şehirlerimizde yaptığımız istişareler sonucunda zemin etütleri yapılmış güvenli yerlerde Yerinde Dönüşüm Projesi'ni de başlatmış bulunuyoruz. Hibe ve kredi desteği vererek vatandaşlarımızın evlerini yerinde yenilemelerini sağlıyoruz. Bunu yaparken öncelikle depremden zarar gören şehir merkezlerimizin tekrar canlanmasını hedefliyoruz. Yerinde Dönüşüm Projesi kapsamındaki krediler iki yılı geri ödemesiz olmak üzere on yıl vadeli ve faizsiz olarak belirlenmiş olup hibe ve kredilerin yüzde 10'u peşin, geri kalanı ise inşaat ilerleme seviyesi esas alınarak ödenecektir. Sizlerle, Yerinde Dönüşüm Projesi kapsamında yapılan başvuruların güncel sayısını da paylaşmak isterim: Geline nokta, e-devlet üzerinden başvuru sayısı 250 bine yaklaşmış durumdadır. Güvenli yerleşim alanlarında Yapı İşleri Genel Müdürlüğü, TOKİ ve Emlak Konut eliyle 200 bin konutun inşası da hızla devam etmekte olup yapımı biten konutlar peyderpey vatandaşlarımıza teslim edilecektir. Bu yılın sonuna varmadan 40 binin üzerinde, 50 bine yakın konutu teslim etmiş olacağız. İlerleyen aylarda, her ay konutlarımız tamamlandıkça hak sahiplerine bunlar teslim edilecektir. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 2002 yılından bugüne değin hükümetlerimiz döneminde en öncelikli meselemiz eğitim olmuştur. Eğitim bütçemizi 2002 yılında 7,6 milyar lira olarak devraldıktan sonra, eğitime verdiğimiz önemi yansıtabilecek şekilde Millî Eğitim Bakanlığı bütçesi 2024 yılında 1 trilyon 90,2 milyar liraya yükseltilmiştir. Tüm çocuklarımızın kaliteli eğitime erişimini sağlamak amacıyla okullarımızın fiziki imkânlarının iyileştirilmesi, yeni dersliklerin yapımı, eğitim yapılarının depreme karşı güçlendirilmesi, okulların bilişim altyapılarının iyileştirilmesi gibi faaliyetlerin finansmanı için Millî Eğitim Bakanlığımızın yatırım bütçesini yüzde 117 artışla 46,1 milyar liradan 100,2 milyar liraya yükseltmekteyiz. Öğretmenlerimizin kariyer olanaklarını artırmak üzere Öğretmenlik Meslek Kanunu yürürlüğe konulmuş, böylece 2023 yılı Temmuz ayı itibarıyla öğretmenlerimizin maaşlarında uzman öğretmen olduklarında yaklaşık 2.900 lira, başöğretmen olduklarında ise yaklaşık 5.800 lira ilave artış sağlanmıştır. Aynı zamanda, nicelik olarak öğretmenlerimizin sayısı artırılmış, 2002 yılında 510 bin olan toplam öğretmen sayımız, 2023 yılı Kasım ayına gelindiğinde 1 milyon 33 bine çıkmıştır. Mevcut durumda uzman öğretmen sayımız yaklaşık 508 bine, başöğretmen sayımız yaklaşık 64 bine ulaşmıştır.

Yükseköğretime erişimin artırılmasında da önemli mesafeler kaydetmiş bulunuyoruz. 2002 yılında ülkemizde 76 üniversite mevcut iken hükümetlerimiz döneminde bu sayı 129 devlet, 79 vakıf ve Millî Savunma Üniversitesiyle birlikte 209'a yükselmiştir. 2023-2024 eğitim öğretim dönemi itibarıyla yükseköğrenim görmek isteyen öğrenci sayımız yaklaşık 8 milyondur. Ülkemizde yükseköğrenim öğrencilerinin faydalandığı yurt yatak kapasitesi 2002 yılı sonunda 182 bin iken 2023 yılında 955 bine ulaştırılmış, bu alanda yaklaşık yüzde 424'lük bir artış sağlanmıştır. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Avrupa'daki, bazı ülkelerin yurt kapasitelerine bakıldığında yaklaşık sayıların İspanya'da 91 bin, Hollanda'da 113 bin, Almanya'da 290 bin, Fransa'da 365 bin, İngiltere'de ise 550 bin düzeyinde olduğu görülmektedir. Ülkemizdeki yurt kapasitesinin ise yakın bir gelecekte 1 milyonu aşması beklenmektedir.

Üniversitelerimizin AR-GE ve yenilik kapasitelerini güçlendirerek araştırma altyapısı yatırımlarına hız kesmeden devam ediyor, araştırma üniversitelerini destekleyerek 20 devlet üniversitesine bu amaçla özel ödenekler tahsis ediyoruz. Son yirmi bir yıl da attığımız uzun vadeli kararlı adımlarla birlikte büyük bir teknoloji ekosistemini de inşa etmekteyiz. Bu çerçevede, 2023 yılı Ekim ayı itibarıyla 101 adet teknoparkın kuruluşunu gerçekleştirmiş bulunuyoruz. Tüm bunlarla birlikte eğitim bütçemiz yükseköğrenim de dâhil edildiğinde 2024 yılında 1 trilyon 615 milyar 2 milyon liraya yükselmektedir. Böylece merkezî yönetim bütçesinden eğitim için ayrılan pay 2002 yılında yüzde 9,4 iken 2024 yılında yüzde 14,6'ya çıkarılarak bugüne kadarki en yüksek seviyesine ulaştırılmaktadır.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; sağlık alanında yaptığımız yatırımlar ve hayata geçirdiğimiz hizmetler sayesinde vatandaşlarımızın kaliteli sağlık hizmetine kolayca ulaşmaları ve ülkemizin sağlık alanında küresel bir cazibe merkezi olması sağlanmıştır. 2022 yılında, başta hekimlerimiz olmak üzere tüm sağlık personelimizin sabit ek ödemeleri merkezî yönetim bütçesi kapsamına alınmış ve "taban ödeme" adıyla ilave bir ödeme unsuru getirilmiştir. Aynı zamanda hekimlerimizin mali haklarının yanı sıra emeklilikleriyle ilgili de iyileştirmeler yapılmıştır. Sağlık hizmetlerinde insan gücümüz 2002 yılında 257 bini Sağlık Bakanlığı bünyesinde olmak üzere toplam 379 bin kişiye 2023 yılı Kasım ayında 852 bini Sağlık Bakanlığında olmak üzere toplam 1 milyon 420 bine çıkmıştır. 2002 yılında, 2023 yılı Kasım ayına kadar geçen dönemde toplam hekim sayımız 92 binden 205 bine, toplam diş hekimi sayımız 16 binden 44 bine, hemşire ve ebe sayımız 114 binden 310 bine yükselmiştir.

Koruyucu sağlık hizmetlerine her geçen yıl daha fazla kaynak ayırıyoruz. 27 binden fazla birimde aile hekimi ve aile sağlığı çalışanıyla ülke genelinde 8 bini aşkın noktada vatandaşlarımıza hizmet sunuyoruz.

Ülkemizin küresel sağlık turizminden aldığı payı da her geçen yıl artırıyoruz. Bu alanda 2022 yılında yaklaşık 1 milyon 260 bin sağlık turizmi amacıyla gelen misafirimiz oldu ve ülkemize 2 milyar 120 milyon dolar civarında da bir gelir sağlanmış oldu. 2024 yılında merkezî yönetim bütçemizden sağlık hizmetleri için ayırdığımız kaynak 779,6 milyar liraya çıkarılmaktadır. Sağlık Bakanlığı ve yükseköğretim kurumları döner sermayeleri ile SGK sağlık harcamaları da dikkate alındığında kamu sağlık harcamalarına ayrılan kaynak 1 trilyon 650 milyar 100 milyon liraya ulaşmaktadır.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 2024 yılı bütçemizde sosyal yardım için ayırdığımız kaynak miktarını artırıyor, sosyal yardım programlarımız aracılığıyla toplumun tüm kesimlerini gözetmeye devam ediyoruz. 2002 yılında sadece 1,4 milyar lira olan sosyal yardım bütçesi 2024 yılında 497 milyar liraya çıkacaktır. Bu tutar bütçemizin yüzde 4,5'ine denk gelmektedir. Bu kapsamda, 2024 yılında, sağlık primi giderlerini karşılamak amacıyla ödeme gücü olmayanlara 100,5 milyar lira ayırıyoruz. 65 yaş üstü yaşlılarımız, bakıma ihtiyacı olan engelli vatandaşlarımız ve yakınlarına bağlanan aylıklar kapsamında 64,1 milyar lira ödenek öngörüyoruz. Engelli vatandaşlarımızın evde bakımına destek amacıyla 56,2 milyar lira, Aile Destek Programı için ise 32 milyar Türk lirası ayırmış bulunmaktayız.

Yine sosyal konut finansmanının desteklenmesi amacıyla bütçemize 16 milyar lira koyduk. Geçen yıl ve bu yıl yaptığımız bir uygulama bu, geçmişte yoktu. Bu kanalla sosyal konut üretimini bütçemizden de bir miktar desteklemiş oluyoruz.

(AK PARTİ sıralarından alkışlar)

Ekonomik yoksulluk içinde olan çocuklarımızın aileleri yanında yetişmelerine imkân sağlayan sosyal ve ekonomik destek ödemeleri için 12,5 milyar lira, elektrik tüketim desteği kapsamında 8,6 milyar lira, engelli eğitim taşıma giderleri için 6,4 milyar lira, koruyucu aile uygulaması kapsamında ise 1,4 milyar lira kaynak ayrılmıştır.

Vatandaşlarımızın refahını artırmaya yönelik bütçeden sağladığımız sosyal amaçlı diğer kaynaklara da değinmek isterim. Bunlar doğrudan ödeneklerimiz, bir de dolaylı sosyal desteklerimiz var. Vatandaşlarımızın daha ucuz elektrik ve doğal gaz kullanabilmeleri için 2024 yılı bütçesinde 508,6 milyar lira kaynak öngörüyoruz.

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) – Şanlıurfa sürekli karanlıkta Sayın Cumhurbaşkan Yardımcım.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ (Devamla) – 2023 yılında doğal gazda sübvansiyon oranı vatandaşlarımız ve KOBİ'ler için yüzde 73'e, elektrikte sübvansiyon oranı ise mesken aboneleri için birinci kademede yüzde 63'e ulaşmış bulunmaktadır. 2022 ve 2023 yıllarının ilgili dönemlerinde Türkiye, Avrupa ülkeleri arasında Eurostat verilerine göre hane halkına en ucuz doğal gaz sağlayan 1'inci ülke, en ucuz elektrik sağlayan 2'nci ülke olmuştur. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

Sakarya Gaz Sahası'nın devreye alınmasıyla birlikte mayıs ayının sonuna kadar vatandaşlarımıza ücretsiz doğal gaz sağlanmıştır. 2024 yılının Nisan ayı sonuna kadar vatandaşlarımızın 25 metreküpe kadar olan kullarımlarını ücretsiz hâle getirdik. Bu kapsamda bütçemizden 19 milyar lira kaynak ayırmış durumdayız.

Bildiği üzere, 2022 yılı Ocak ayı itibarıyla asgari ücreti vergi dışı tuttuk; bu, gerçekten tarihî bir adım oldu. Sadece asgari ücretliler için değil, tüm gelir seviyelerinde asgari ücrete kadar olan geliri vergi açısından istisna tuttuk. Sadece bu tedbirimizin vergi harcaması bağlamında maliyeti 2024 yılında 595 milyar Türk lirası olacaktır yani devlet 595 milyar Türk lirası vergiyi almaktan vazgeçmiş oldu, onları asgari ücretimize ve tüm gelir seviyelerinde asgari ücrete kadar olan gelire yansıtmış olduk.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 2003 yılından günümüze mazot, gübre, fındık, çay primi, buğday ve diğer hububat primi, yem bitkileri, su ürünleri, arıcılık ve bal, buzağı, küçükbaş hayvan, organik tarım, kırsal kalkınma, tarım sigortası, lisanslı depolarda ürün depolama, tarımsal sulama, elektrik desteği gibi birçok destek unsuru hayata geçirilmiştir. 2024 yılında bütçemizden tarıma ayrılan toplam kaynağı 384 milyar liraya yükseltiyoruz. Bu kaynağın 91,6 milyar lirasını tarımsal destek programları, 100,6 milyar lirasını tarım yatırımları, 191,8 milyar lirasını tarımsal kredi sübvansiyonu, müdahale alımları, tarımsal KİT'lerin finansmanı ve ihracat destekleri için ayırıyoruz. Bunların dışında, tarımsal faaliyetlerin teşvik edilmesi ve çiftçilerin desteklenmesi amacıyla birçok vergisel düzenleme de yaptık.

Değerli arkadaşlar, bu alanda sağlanan destekleri bütüncül bir şekilde görecekssek hem ödenek bazında hem de vazgeçilen gelirler bazında toplam genel bir bakış açısının ortaya konması gerekir. Bu kapsamda baktığımızda, yem ve gübrede yüzde 18 olan KDV ile tarımsal destekleme ödemelerindeki gelir vergisini kaldırıp tarımsal sulamada kullanılan elektrikten alınan KDV'yi yüzde 10'a düşürdük ve ciddi anlamda kamu gelirlerini azaltıcı, tarımı destekleyici bir pozisyon aldık. Tarımsal faaliyetlerin desteklenmeleri kapsamında vazgeçilen vergiler ile yem, gübre ve diğer girdi maliyetlerinin düşürülmesini amaçlamaktayız. Bu kapsamda, 2024 yılında 79,9 milyar lirası yem ve gübrenin katma değer vergisi istisnası olmak üzere toplam vergi harcaması tutarının 136,1 milyar lira olarak gerçekleşmesini öngörmekteyiz. 2022 yılında 25,1 milyar dolar olan tarımsal hasılamızı 2022'de 58,6 milyar dolara yükselttik. Aynı dönemde ihracatımızı 3,8 milyar dolardan 2002'de 8 katına çıkararak 30 milyar dolara ulaştırdık.

Tarımsal üretimde verimliliğin artırılması açısından en önemli unsurlardan olan sulama altyapısının iyileştirilmesi ve sulanabilir alanların artırılmasına yönelik çalışmalar öncelik veriyoruz. 2024 yılında brüt 130 bin hektar alanı sulamaya açmayı, 41 bin hektar alanda ise mevcut sulama sistemlerini modernize etmeyi hedefliyoruz.

Sulama yatırımlarıyla birlikte yine çok önemli bir çalışmamız, arazi toplulaştırma çalışmaları. 2021 yılında 825 milyon lira seviyesindeki ödeneği 2023 yılında 2,1 milyar liraya çıkarıyoruz. Bu alanda da gerçekten büyük bir mesafe kaydettiğimizi söyleyebilirim. 2002 yılında toplulaştırılmış alanımız sadece 560 bin hektar iken 2023 sonu itibarıyla tescilli yapılan toplulaştırma sahası 7,3 milyon hektara ulaşacaktır. Bu çalışmalarımıza devam edeceğiz.

Ayrıca, taşkın korumaya da yine, 2024 yılında, 2023'e göre yüzde 145 artış yaparak 23,4 milyar lira ayırıyoruz. Taşkın koruma tesislerinin sayısını artırıyoruz.

Orman yangınlarına daha hızlı ve etkin müdahalede bulunmaya yönelik yatırımlarımıza da devam ediyoruz; 2023 yılında, kiralamarlar dâhil, 100 helikopter, 24 yangın söndürme aracı ve 10 İHA'yla orman yangınlarına müdahale edilmektedir. Bu noktada, çevremizdeki ülkelerle mukayese ettiğimizde, içinde bulunduğumuz yılda çok önemli bir başarı sağlandığını ifade etmek isterim ve emeği geçen herkese teşekkür ederim. Diğer taraftan, mevcutta 4 olan yangın söndürme uçağı sayısını önümüzdeki dönemlerde 20'ye çıkarıyoruz. Ayrıca, TUSAŞ'la yerli yangın söndürme helikopteri projesini de sürdürüyoruz. Bu kapsamda, ilk müdahale süresini on bir dakikaya indirmiş olduğumuz da kaydetmek isterim.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 2003 yılında 10.959 kilometre olan demir yolu hat uzunluğumuz 2023 yılı Ekim ayı itibarıyla 2.032 kilometresi yüksek hızlı tren olmak üzere toplam 13.919 kilometreye ulaşmıştır. Önümüzdeki dönemde gerek planımızda gerek orta vadeli programımızda çok açık ve net bir şekilde demir yollarını önceliklendiren bir politikayı ortaya koymuş bulunuyoruz. Önümüzdeki dönem, 2024 bütçesinde sadece bir yıl için demir yolu yatırımlarında öngördüğümüz ödenek 130,5 milyar lira seviyesindedir. Ankara-Sivas Yüksek Hızlı Demiryolu Projesi'nin 2023 yılında hizmete açılmasıyla beraber 11 ilimizde doğrudan, hızlı, konforlu ve güvenli demir yolu taşımacılığını sağlamış bulunuyoruz. Önümüzdeki dönemde de bir taraftan yeni hatlarla, bir taraftan mevcut hatları modernize ederek sinyalizasyon, elektrifikasyon çalışmalarıyla yolumuza devam edeceğiz.

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) – Şanlıurfa'ya gelecek mi Sayın Cumhurbaşkan Yardımcısı? Şanlıurfa'ya ne zaman gelecek?

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ (Devamla) – Dönemimizde en büyük başarılarından biri yine kara yollarında sağlanmıştır. 2003 yılı öncesi dönemde yalnızca 6.101 kilometre uzunluğunda bölünmüş yol ağıımız varken 2024 yılı sonunda bunu 29.712 kilometreye çıkarmayı hedefliyoruz. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

Yine, hava yolu ulaşımına baktığımız zaman 2003 yılında 34,5 milyon civarında yolcu varken bu yıl sonu itibarıyla pandemi öncesi seviye olan 210 milyonun üzerinde bir hava yolu taşımacılığını gerçekleştirmeyi hedefliyoruz.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; yer altı ve yer üstü zenginliklerimizi ekonomiye kazandırma çabalarımız da devam etmektedir. Ülkemiz, yenilenebilir enerji kaynak alanları yönüyle önemli gelişmeler kaydetmiştir. "YEKA" dediğimiz Yenilenebilir Enerji Kaynak Alanları'nda yürütülen faaliyetlerin katkısıyla, kurulu gücümüz itibarıyla bugün dünyada 12'nci, Avrupa'da 5'inci sıraya yükselmiş bulunuyoruz. YEKA kapsamında güneş paneli fabrikası kurarak burada da yine yerli ve millî üretimi geliştirmiş durumdayız, özellikle Konya Karapınar GES sahasının devreye alınması çok önemli bir ilerleme olmuştur. Ayrıca, yerleşik çalışmalarımız neticesinde ekipman üretiminde güneş panellerimizde yüzde 77, rüzgâr tribünlerinde ise yüzde 60 yerli üretim kabiliyeti kazanmış durumdayız. Bu yatırımlara yönelik olarak -enerji de diğer alanlar da dâhil edildiğinde- reel kesimlerimizi desteklemeye dönük olarak bütçemize 376,5 milyar lira ödenek koymuş durumdayız. Bunun dağılımına baktığınızda Sosyal Güvenlik Kurumu işveren prim ödemeleri için 165,9 milyar lira, tarımsal kredi sübvansiyon desteği için 86 milyar lira, Halk Bankası

esnaf kredi sübvansiyon desteği için 30,4 milyar lira, mesleki eğitim kapsamında ödenen devlet katkısı için 25,2 milyar lira, ihracat başta olmak üzere diğer reel sektör destekleri için 69 milyar lira kaynak ayırdık.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; savunma sanayisi ekosistemimizin dışa bağımlılığını asgari seviyeye indiriyoruz. 2002 yılında yalnızca 62 savunma projesi yürütülürken bugün bu sayı 850'ye yükselmiştir. Savunma ve güvenliğe ayırdığımız kaynakların sonucunda ve Sayın Cumhurbaşkanımızın güçlü siyasi iradesiyle yerlilik oranımız yüzde 80'lere kadar yükselmiştir. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Geçmişte, 2002 yılında yalnızca 248 milyon dolar olan ihracatımız geçen yıl itibarıyla 4,4 milyar dolara ulaşmış, bu yıl sonu itibarıyla ise 6 milyar dolara yakın bir ihracat hedeflemekteyiz. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

Savunma sanayisi ürünlerimizi ihraç ettiğimiz ülke sayısı 170'e, İHA ve SİHA'lar, kara araçları, deniz platformları başta olmak üzere ihraç edilen ürün çeşidi sayısı 230'a çıkmıştır. Savunma ve güvenlik birimlerimiz için, Savunma Sanayii Destekleme Fonu için ayrılan kaynağı da dâhil ettiğimizde 2024 yılında 1 trilyon 133 milyar lira ödenek öngörüyoruz, bu tutarın merkezî yönetim bütçesi içindeki payı ise 10,2'ye karşılık gelmektedir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; mahallî idarelerimizi de güçlendirmeye devam ediyor, bu alanda ayırdığımız kaynağı arttırıyoruz. 2002 yılında 4,7 milyar lira olan büyükşehir ve diğer belediyeler ile il özel idarelerine ayırdığımız kaynağı 2024 yılında 859,6 milyar liraya çıkarıyoruz. Bu kaynağın, 2002 yılında yüzde 1,3 olan millî gelire oranını 2024 yılında yüzde 2,1'e yükseltmeyi öngörüyoruz. Ayrıca, geçmiş yıllarda 5779 sayılı Kanun'da yapılan düzenlemelerle başta belediyeler olmak üzere mahallî idarelerin nüfus ve diğer kriterlere göre genel bütçe vergi gelirlerinden aldıkları paylar 2 defa oransal olarak arttırılmıştır. Bunun yanı sıra SUKAP, BELDES ve KÖYDES gibi projelerle mahallî idarelerin altyapı yatırımlarına karşılıksız kaynak aktarılmış, büyükşehirlerdeki bazı metro projeleri merkezî yönetim tarafından gerçekleştirilmiştir. KÖYDES programı için 2024 yılında 6,9 milyar lira ödenek öngörürken SUKAP programı için 2,7 milyar lira kaynak ayırıyoruz. Bu alanda yaptığımız yatırımlara hız kesmeden devam ediyor, afet bölgesine yönelik projeler başta olmak üzere sulamadan demir yollarına, hava limanlarından deniz yolu yatırımlarına, mevcut yatırımlarımızı tamamlamak ve yeni yatırımlar yapmak üzere gece gündüz çalışıyoruz.

2024 yılı bütçemizde sermaye giderleri için 787,9 milyar lira, sermaye transferleri için 649,7 milyar lirası afet konutlarının yapım giderlerinde kullanılmak üzere 720,8 milyar lira, yatırımları hızlandırma ödeneği için 84,1 milyar lira olmak üzere toplam yatırımlar için ayırdığımız kaynak 1 trilyon 593 milyar lira olarak tespit edilmiştir. Bu tutar 2024 yılı bütçemizin yüzde 14,4'üne karşılık gelmektedir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; hükûmetlerimiz döneminde çalışan ve emeklilerimizin aylıklarında ve ücretlerinde enflasyonun oldukça üzerinde reel artışlar ve iyileştirmeler yapılmıştır. Asgari ücret ocak ayında yüzde 54,7 ve temmuz ayında yüzde 34 olmak üzere 2023 yılında kümülatif olarak yüzde 107,3 oranında, enflasyonun oldukça üzerinde bir artış oranıyla gerçekleştirilmiştir. Bu artışla beraber, 2002 yılında 184 lira olan net asgari ücret 2023 yılı Temmuz ayı itibarıyla 11.402 liraya yükseltilmiştir.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Asgari ücret açlık sınırının altında.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ (Devamla) – Enflasyondan arındırılmış reel artış yüzde 303 seviyesindedir.

Diğer taraftan, asgari ücretin gelir vergisi ve damga vergisinden istisna tutulmasına yönelik düzenlemeyi de az önce bahsettiğim gibi, hayata geçirdik. Bu kapsamda, her bir çalışanımız için 2023 yılında istisna tutulan ve devlet olarak almaktan vazgeçilen yıllık gelir ve damga vergisi toplam tutarı 21.500 TL olmuştur. Çalışanlarımız için 2023 yılı Ocak ve Temmuz aylarında dönemsel zammı ilave olarak oransal ve seyyanen artışı yaparak en düşük devlet memuru aylığını 22.017 liraya yükselttik. Böylece 2023 yılında en düşük memur maaşında yüzde 141,8; ortalama memur maaşında yüzde 128,8 oranında artış yaptık.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Ekmekte de yüzde 400...

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ (Devamla) – 2002 yılı Aralık ayı-2023 yılı Ekim dönemine bakıldığında ise en düşük memur maaşındaki reel artışın yüzde 192'ye, ortalama memur maaşındaki reel artış oranının ise yüzde 125'e ulaştığı görülmektedir.

Emeklilerimize yönelik olarak Aralık 2022'de 3.500 lira olan en düşük emekli aylığı Ocak 2023'te 5.500 liraya, Nisan 2023'te 7.500 liraya yükselterek yüzde 114 oranında bir artış gerçekleştirdik.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Emekli "Açız." diye bağıyor.

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Kiralar kaç para Sayın Başkan Yardımcısı? Kira, kira...

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ (Devamla) – Emeklilerimizin bayram ikramiyesi 1.100 liradan 2 bin liraya yükseltilirken...

BURCU KÖKSAL (Afyonkarahisar) – 2 bin lirayla ne alabiliyorlar? Neye yeter 2 bin lira?

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ (Devamla) – ...emeklilerimize 5 bin lira tutarında bir defaya mahsus ödeme yapılması da sağlanmıştır. Çalışmayan emeklilerle ilgili Meclisimiz bir düzenleme yapmıştı, çalışanlarla ilgili düzenleme de Meclisimizin gündemindedir. Bunun da en yakın zamanda çıkmasını temenni ediyoruz. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

BURCU KÖKSAL (Afyonkarahisar) – Mecbur kaldınız, tepkiler yüzünden mecbur kaldınız.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ (Devamla) – Ayrıca, sigortalılık başlangıç tarihi 8 Eylül 1999'dan önce olan vatandaşlarımızın yaş şartı aranmaksızın emekli olabilmelerine imkân sağlanmıştır. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Kamuoyunda "EYT" diye bilinen, "emeklilikte yaşa takılanlar" diye bilinen konu...

KEZİBAN KONUKCU KOK (İstanbul) – On yedi yıl kaybettiler bir günde, on yedi yıl.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ (Devamla) – 2023 yılı Ocak ayından geçerli olmak üzere kamu görevlilerimizin de ek göstergeleri artırılmış; öğretmen, hemşire, polis, din görevlisi, şube müdürü gibi birçok kamu görevlimizin 3600 ek göstergeden yararlanması sağlanmıştır.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; hükûmetlerimiz döneminde her bütçede olduğu gibi 2024 yılı bütçemizde de milletimizin bir kuruşunu zayı etmeden ve milletimizin her bir ferdinin refahını artırmak için kaynaklarımızı kullanacağız. Türkiye Yüzyılı'nın ilk bütçesini, etkili ve verimli biçimde uygulamaya koyarak ülkemizin kalkınmasına ve milletimizin yaşam standartlarının yükseltilmesine katkı sunacağız. Tarihimizin en büyük afetinin yaralarını sararak şehirlerimizi daha dirençli hâle getirirken makrofinansal istikrarımızı güçlendirecek ve kalıcı refah artışını sağlayacağız. Yeşil ve Dijital Dönüşüm başta olmak üzere teknolojik atılımlarımızı yeni seviyelere taşıyacağız. Uygulanan para ve maliye politikalarıyla hayata geçireceğimiz reformlarla ülkemiz ekonomik gelişmesini sürdürecektir, uluslararası alanda sahip olduğu etkili pozisyonuyla kendi hak ve menfaatlerini ve mazlum milletlerin haklarını koruyacak, onların destekçisi olmaya devam edecektir. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

Son yirmi bir yılda gerçekleştirdiğimiz icraatlarla sağlam bir altyapıyla girdiğimiz Türkiye Yüzyılı'nda On İkinci Kalkınma Planı ve uzun vadeli stratejimiz olan 2053 vizyonumuzla uyumlu bir şekilde, ülkemizin uluslararası konumunu güçlendirerek güçlü ve müreffeh bir Türkiye olma gayesiyle çalışmalarımıza aralıksız devam edeceğiz. 100'üncü yılını şanlı ve şerefle kutladığımız Cumhuriyetimizin asırlık birikimini temel alarak yeni ufuklara yelken açacağız. Bu doğrultuda hazırladığımız 2024 yılı Merkezi

Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi ile 2022 yılı Kesin Hesap Kanunu Teklifi'nin bir kez daha ülkemize ve milletimize hayırlar getirmesini diliyorum. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

Konuşmama son verirken süreç içerisinde sağladığı destek ve liderliği için Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan'a ve demokratik iradesini olgunluk içinde sandığa yansıtarak kesintisiz 22'nci bütçemizi sunmaya bizleri yetkili kılan aziz milletimize şükranlarımı sunuyorum. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Başta Strateji ve Bütçe Başkanlığı ile Hazine ve Maliye Bakanlığı olmak üzere bütçe ve kesin hesap kanunu tekliflerimizin oluşturulmasında katkısı bulunan tüm kurum ve kuruluşlarımıza bir kez daha gönülden teşekkür ediyorum.

Genel Kurulda dile getirilecek görüş, öneri ve yapıcı eleştiriler için siyasi parti gruplarına ve milletvekillerimize şimdiden teşekkür ediyor, sizlere bu süreçte verimli çalışmalar diliyorum, Gazi Meclisimizi ve değerli milletvekillerimizi saygıyla selamlıyorum. (AK PARTİ ve MHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederiz Sayın Yılmaz.

Değerli milletvekilleri, bütçe ve kesin hesap kanun teklifleri üzerindeki görüşmeler 28 Kasım 2023 tarihli 26'ncı Birleşimde alınan karar doğrultusunda bastırılıp dağıtılan programa göre yapılacaktır.

Başlangıçta bütçenin tümü üzerindeki görüşmelerde bütün siyasi partilerimize birer saat, altmışar dakikalık süre verilecek, İç Tüzük'ün 62'nci maddesi gereğince istemi hâlinde yürütmeye de aynı şekilde altmış dakikalık söz verilecektir. Bu süre bir kişi tarafından kullanılacağı gibi, bildiğiniz gibi birden fazla konuşmacı tarafından kullanılabilir.

Şimdi, bütçenin tümü üzerindeki siyasi parti grupları, yürütme ve şahısları adına söz alacak milletvekillerimizin adlarını sırasıyla okuyorum: Saadet Partisi adına İstanbul Milletvekili Sayın Selim Temurci ve Grup Başkan Vekili ve İstanbul Milletvekili Sayın Bülent Kaya; İYİ Parti Grubu adına Grup Başkanı ve Ankara Milletvekili Sayın Koray Aydın ve İzmir Milletvekili Sayın Ümit Özlele; Milliyetçi Hareket Partisi Grubu adına Manisa Milletvekili ve Grup Başkan Vekili Sayın Erkan Akçay, Sakarya Milletvekili ve Grup Başkan Vekili Sayın Muhammed Levent Bülbül; Halkların Eşitlik ve Demokrasi Partisi Grubu adına Eş Genel Başkanlar Siirt Milletvekili Sayın Tuncer Bakırhan ve Adana Milletvekili Sayın Tulay Hatimoğulları Oruç; Cumhuriyet Halk Partisi adına Genel Başkan ve Manisa Milletvekili Sayın Özgür Özel; Adalet ve Kalkınma Partisi adına Genel Başkan Vekili ve Bursa Milletvekili Sayın Efkân Ala ve aynı zamanda Grup Başkanı ve Sivas Milletvekili Sayın Abdullah Güler; şahısları adına lehte olmak üzere Yeniden Refah Partisi Genel Başkanı ve İstanbul Milletvekili Sayın Muhammed Ali Fatih Erbakan; yürütme adına Cumhurbaşkanı Yardımcısı Sayın Cevdet Yılmaz ve son olarak şahsı adına aleyhte olmak üzere Demokratik Bölgeler Partisi Eş Genel Başkanı ve İstanbul Milletvekili Sayın Çiğdem Kılıçgün Uçar söz alacaklardır.

Değerli arkadaşlar, bu bir saatlik süreye riayet edilmesini, konuşmalar sırasında -çok uzun bir görüşme maratonu olacak- değerli hatibin söylediklerinin daha iyi anlaşılması için salonda mümkün olan en iyi şekilde sessizliğin sağlanmasını ve özellikle konuşma sırasında laf atılmamasını, sataşmada bulunulmamasını temenni ederim çünkü burada her siyasi partinin gruplarının kendi görüşlerini ifade edebilecekleri yeterince süre vardır. Onun için gruplar adına söz vermeden evvel bu iki hususu sizlerin dikkatinize arz ediyorum.

Şimdi, gruplar adına ilk sözü Saadet Partisi Grubu adına İstanbul Milletvekili Sayın Selim Temurci'ye bırakıyorum.

Buyurun. (Saadet Partisi sıralarından alkışlar)

Süreniz otuz dakikadır.

SAADET PARTİSİ GRUBU ADINA SELİM TEMURCİ (İstanbul) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Gelecek-Saadet Grubu adına 2024 merkezî yönetim bütçesi ve 2022 Kesin Hesap Kanunu üzerine düşüncelerimi açıklamak üzere huzurlarınızdayım. Bu vesileyle Gazi Meclisimizi ve bizleri ekranları başında izleyen, sosyal medya mecralarından takip eden saygıdeğer vatandaşlarımızı saygıyla, muhabbetle selamlıyorum.

Değerli milletvekilleri, Mayıs 2023 seçimlerinden sonra bu Meclis ilk bütçesini konuşacak, yeni yüzyılın ilk bütçesini konuşacağız. Milletimiz adına çok büyük sorumluluk üstlenmiş Türkiye Büyük Millet Meclisiyle ilgili olarak, konuşmama başlarken, birkaç tespitte bulunmak istiyorum.

Türkiye Büyük Millet Meclisi en üstün iradenin tecelli ettiği bir mekân. Duvarlarına kazınan "Egemenlik kayıtsız şartsız milletindir." ibaresi bizim için sadece bir söz değil, milletin bize emanetidir, milletin imzasıdır ve bu emanete hep birlikte sahip çıkmak zorundayız. Türkiye Büyük Millet Meclisi demokrasinin, hukuk devletinin, özgürlüklerin güvencesi, milletin hakkının hukukunun korunduğu en üst mercidir. Gücünü millettten alan bu kurum, kendine yüklenen hak ve sorumluluklardan vazgeçemez, onları devredemez. Ezcümle, kendi hakkını hukukunu koruyamayan bir Meclis asla milletin hukukunu koruyamaz. İktidar mevcut sistemde kim olursa olsun Meclisin 3 temel hakkı var, 3 temel hak: Yasama yapma hakkı, bütçe hakkı ve denetim hakkı. Bu hakların her biri üzerine uzun uzadıya konuşabiliriz ama bugün konumuz bütçe. İsterseniz şöyle bir soruyla başlayalım: Mecliste 600 milletvekilimiz var; oldu ya, bu 600 milletvekili bu bütçeye onay vermedi, ne olacak? Anayasa 161'e göre yeniden bir geçici bütçe kanunu hazırlanacak ve Meclise gelecek. Meclis bunu da onaylamazsa ne olacak? İktidar, mevcut yürütme yeniden değerlendirme oranını dikkate alarak işine devam edecek. Bu durum açıkça Meclisin bütçe hakkını peşinen yürütmeye devreden bir uygulamanın önünü maalesef açmıştır. Böyle başladım çünkü yeni anayasa çalışmalarında Meclisin millet adına kullandığı yasama yetkisi, bütçe ve denetim haklarının tekrar kuşkuyla yer bırakmayacak şekilde Parlamente'ye iade edilmesi için hep birlikte çalışmalıyız. Bu bir parti meselesi değildir, bu bir kişi meselesi değildir, bu bir demokrasi meselesidir, sistem meselesidir ve rejim meselesidir, bunu böyle bilmemiz gerekir.

Değerli milletvekilleri, kanunla millettten vergi toplayan tek kurum devlettir. Millettten toplanan vergilerin de nereye harcanacağına karar verecek müessesenin adı da Türkiye Büyük Millet Meclisidir. Şayet Türkiye Büyük Millet Meclisi buna müdahil olmazsa bütçeler gelir adaletini sağlayacak bir enstrüman olarak değil iktidarların har vurup harman savurduğu bir olaya dönüşür, bir yapıya dönüşür. Toplumsal refahı artırmayan, gelir adaletini sağlamayan, yoksulluğu ortadan kaldırmayan bütçeler en yalın ifadesiyle başarısız bütçelerdir. Kurtuluş Savaşı'mızı yönetmiş bu Meclisten tekrar kendi haklarına ve hukuklarına sahip çıkmasını demokrasimiz adına talep ediyoruz. Teşhisi doğru koyup tedaviyi doğru yapmak zorundayız, aksi takdirde bakın AK PARTİ, iktidar partisi göreve geldi, fonları kaldırdık -o dönem biz de beraber çalıştık- şu anda bu ülkede bir Varlık Fonu gerçeğimiz var ve bu ülkede neredeyse birkaç ayda bir önümüze fonlar geliyor. Bu fonlar Meclisin bütçe denetimi dışındaki fonlar, onun için devletin bütün harcamalarının mutlaka bütçe içine konulması ve bu Meclise gelmesi lazım. Harcanan her bir kuruşun denetimini de Sayıştay, Türkiye Büyük Millet Meclisi adına yapmak zorundadır.

Değerli milletvekilleri, elimizde merkezî yönetim bütçemiz var. Bütçeler beş aşamalı bir işlem; hazırlık aşaması var, yapılış aşaması var, onay aşamasını inşallah burada gerçekleştireceğiz, uygulama aşaması var ve denetim aşaması var. Demokratik bütçeler çok önemli, detaya girmeyeceğim, Sayın Cumhurbaşkanımız Yardımcımız mutlaka açıklamalar yapacaktır bu konuda. Acaba bu bütçe, milletle, sivil toplumla, vatandaşla ne kadar görüşüldü? Bu bütçe, demokratik bütçe olma vasfını taşıyor mu? Onun cevabını mutlaka alırsız biz.

Bizler, birçok arkadaşımız, iktidar partisinden milletvekili arkadaşlarımızla birlikte Plan ve Bütçe Komisyonunda bütçemizin hazırlık aşamasında bulunduk. Saatlerce çok değerli görüşler, öneriler ifade edildi. Sorsanız sonuç ne oldu, nasıl bir

sonuç elde ettik? Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığımızın Meclise göndermiş olduğu bütçeyi tertemiz, noktasına virgüline dokunmadan Genel Kurula getirmiş olduk. Bütün bakanlık bütçelerinde de maalesef durum budur değerli milletvekilleri. Bizleri umutlandıran bir şey yok mudur? Vardır. Bizlere ve iktidar partisinden milletvekili arkadaşlarımıza "Bunlar çok güzel düşünceler, biz bunları bir sonraki bütçede dikkate alalım." denmiştir; bunu da bir yere not ettik.

Şimdi, burada, özellikle 2022 Yılı Kesin Hesap Kanunu'yla ilgili ben bir parantez açmak istiyorum yüce Meclise. Bu kadar geniş meselelerin konuşulduğu, işte, burada bir saat Cumhurbaşkanlığı Yardımcımıza yetmedi, Plan ve Bütçe Komisyonuna, Meclise gelen bütçeler aslında iki aşamalı. Bir, yeni bütçeyi konuşuyoruz şu anda 2024, bir de 2022 Kesin Hesap Kanunu'nu onaylamamız lazım. "2022'yi biz Plan ve Bütçe Komisyonunda konuşabildik mi, burada konuşabilecek miyiz?" sorusuna vereceğimiz cevap koskoca bir "Hayır."dır. Onun için bu Meclis -bütçe hakkını kullanabilmesinin yolu- İç Tüzük'te mutlaka bir değişikliğe gidip kesin hesap komisyonunu mutlaka kurmak zorundadır. En az yeni bütçeler kadar kesin hesabı da konuşmak zorundayız.

Tabii, 2024 bütçesiyle ilgili olarak temel birtakım makroverileri paylaşmaya çalışacağım, belki Cumhurbaşkanlığı Yardımcımız Cevdet Bey kadar pozitif şeyler söylemeyeceğim ama söylediğimiz her şey devletimizin ve milletimizin geleceği içindir, amacımız üzüm yemek, asla bağcıyı dövmek değil; devlet bizim, millet bizimdir. Onun için de burada önce bütçe açığıyla başlamak isterim. Devletin gelirleri ve giderleriyle başlamak isteriz. Gelirlerimiz giderlerimizi karşılayabiliyor mu? Karşılayamıyorsa daha iyiye mi daha kötüye mi gidiyor? Ayağını yorganına göre uzatan bir ekonomimiz var mı? Bence 2024 bütçesinde hepimizin sorgulaması gereken başka bir şey var: Şu Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi ekonomimize iyi gelmiş midir? Evet, milletimiz o yetkiyi vermiştir ama faizle, dövizle, enflasyonla mücadelede başarılı bütçeler ortaya koyabilmiş miyiz?

Bu nedenle, paylaşacağım verilerin önemli bir kısmını da zaman zaman 2017'ye, 2016'ya vurgu yaparak zamanın yettiği ölçüde sizlere sunacağım. Tabii, burada elimde kartonlarla zaman harcamak istemiyorum çünkü otuz dakikayı verimli kullanmam lazım.

2022 yılında, değerli milletvekillerimiz, bütçe açığımız 142,7 milyar TL, 142,7 milyar TL; bu yıl sonu 1 trilyon 633 milyar TL; bir sonraki yıl bunun üzerine 1 trilyon daha geliyor ve 2 trilyon 652 milyar TL oluyor. İnanılması zor ancak iki yılda bir ülkenin bütçesi 19 kat açık veriyor. Peki, sorarsanız "Dünyada eşimiz benzerimiz var mı, OECD'de var mı, ilk 20'de var mı, o meşhur kırılğan ekonomiler içerisinde bize benzer var mı?" Yok. Türkiye ekonomisi sadece kırılğan değil, maalesef paramparça olmuş bir ekonomi hâline gelmiş; bunu düzeltmek de bence Meclisten başlıyor.

Şöyle bir soru akla gelebilir: 2017 yılında bu devlet ne kadar bütçe açığı veriyordu? Abdullah Güler kardeşim, 2017 yılında bütçe açığımız 48 milyar TL. 2024 yılında 2017'yle karşılaştırıldığında 55 kat daha fazla bütçe açığı veriyoruz, 55 kat. Buradan hareketle birçok şey söyleyebiliriz. Ama bu bütçe açıkları nasıl kapanacak? Bu bütçe açıklarını kapatmanın en kolay yolu, bas parayı, para basacağız. Parayı bastığımızda ne oluyor? Nominal olarak devletin harcamaları da artıyor yani para basmak enflasyonu, bütçe açığını artırıyor; bütçe açığı olunca para basıyorsunuz, iki tane devasa, büyük canavar yaratmış oluyorsunuz ve Türkiye'de maalesef bu olmuştur. İşin ilginç şudur: 2016 ve 2017'den sonra enflasyon bu ülkede hiçbir zaman tek hane olmadı ve sağ olsun, orada da "TÜİK" diye bir kurumumuz var, inan inanabilirsen. Özetle şunu söylemek istiyorum: Para basmayla bu iş olmadı fakat bizim bütçe açığımız neden bu kadar arttı, asıl buna bizim bir cevap aramamız gerekiyor, o cevabı da şurada vermek gerekiyor. Bakın, 2017 yılı sonunda Türkiye'de dolar kuru 3,80-3,85 civarındaydı; arkadaşlar, bugün 30 TL'ye dayandı. Bana bir tane ülke gösterin, altı yılda parasının değeri 8 kat değer kaybetmiş olsun; böyle bir tabloyla maalesef karşı karşıyayız. Altı yıl belki uzun oldu, şöyle yapalım, şu seçimlere bir gidelim, mayıs seçimlerinde dolar neydi? 20 TL'ydi, şu an 30'larda. Türkiye'nin dış borcu ne? 475 milyar dolar, 475 milyar dolar. İşte, ekonomist arkadaşlar bilir, dolardaki artışın enflasyona olan etkisi yani kur geçişkenliği -arkadaşlar, en son veriler, Merkez Bankası Başkanımız da bunu ifade ettiler- dolar yüzde 10 artarsa enflasyonumuz yüzde 2,5 artar. Hani o "Dolarla mı maaş alıyorsunuz?" diye soruyorlardı ya; aslında tepeden tırnağa, maalesef, ürettiğinden fazlasını tüketen bir ekonomi olduğumuz için dolar bizi ilgilendiriyor ve şöyle bir hesap yapın: 475 milyar dolar dış borcu olan bir Türkiye sadece yedi ayda 10 lira parasının değerini kaybetmiş. Çarpın onu, ne kadar büyük bir rakam olduğunu hangi hesap makinesinin alacağını sizlere ifade etmek istiyorum.

Bakın, bu kürsüde aklıma geldi, bugün gibi hatırlıyorum Sayın Cumhurbaşkanımızın söylediklerini. 2012 yılında ne diyordu? "Para bayrak gibidir, millî marş gibidir, para milletin itibarıdır." diyordu. Arkadaşlar, çok açıkça siyasi kimliklerimizden bağımsız olarak ifade etmek istiyorum, biz bu itibarı koruyabildik mi? Burada çok büyük bir başarısızlık var ve üstüne üstlük bu ülkenin -şu anda bir düzelme var, bundan memnuniyet duyuyoruz ama- Merkez Bankasının rezervleri, swapları çıktığında eksi 56 milyar dolarda. Keşke o kasa dolarlarla dolu olsaydı, keşke 100 milyar dolar swaplar hariç bizim orada artımız olsaydı, keşke ilk 10 ekonomi içinde olsaydık, keşke 20 bin doları geçseydik de dış politikada bizi birileri kısıka alamamış olsaydı.

Değerli milletvekilleri, bütçe açıklarının ülkeyi nasıl bir iç borç sarmalı içine soktuğunu biliyoruz. En kolay yollardan bir tanesi para basma işe yaramayınca borçlanmadır. Bence burada, bu Mecliste bizi en fazla ilgilendiren konulardan bir tanesi dış borç meselesidir çünkü dış borç bu ülkenin tarihinde mali bağımsızlığımızı çok defa tehdit eden bir unsur hâline gelmiştir. Nasıl unutabiliriz Düyun-ı Umumiye'yi? Nasıl unutabiliriz 1838 Baltalimanı Sözleşmesi'ni, Kırım Savaşı'nı? Osmanlı 19'uncu yüzyılın ilk çeyreğine, ilk yarısına kadar beş yüz yıl borçlanmıyor. Osmanlı, Devlet-i Âliyye bunu niye yapıyor? Devlet-i Âliyye bunu şunun için yapıyor, borçlanmayı bir itibarsızlık olarak görüyor. Kanunî'nin vezirine söylediği o meşhur cümlesini bilirsiniz: "Borç alan emir alır." cümlesini hepimiz biliyoruz. Bugün elimiz kolumuz niye bağlı çok iyi biliyoruz.

Dış borç... Gayrisafi millî hasıla içindeki payı son beş yıldır büyüyor ve yüzde 50 arttı. Buradan hareketle şunu söylemek istiyorum, elbette yapısal problemlerimiz var. Burada, bu yapısal problemleri çözmek için eğitime vurgu yapmak istiyorum. Eğitim... Şunu herkesin bilmesi lazım, bizi dinleyen vatandaşlarımızın da bunu duymasını istiyorum: Bu ülke eğitim açığını kapatmadan bütçe açığını kapatamaz. Bakın, son PISA verileri yayınlandı. OECD bu çalışmayı üç yılda bir yapıyor, herkesle paylaşıyor. PISA verilerinde bir iyileşme var, bu iyileşmenin daha iyiye gitmesini istiyoruz ama ben size son rakamları söyleyeyim: Matematikte onlarca ülke içerisinde 39'uncuyuz, okumada 36'ncıyız, fende 34'üncüyüz. Eğer Türkiye Cumhuriyeti devletinin, değerli arkadaşlar, ilk 10 ekonomi içine girme gibi bir hedefi varsa Türkiye'nin yapacağı şey eğitimde de ilk 10'a, 15'e girmektir.

Bakın, daha acıklı bir şey söyleyeceğim, üzülerek ifade edeceğim; yine OECD raporlarında, yine PISA sonuçlarında okuduğumuz bir bilgi: Türkiye'de okula giden öğrencilerimizin yüzde 19'u bir öğün atlıyor. Ne demek bir öğün atlıyor? Yiyeyeceği, yemeğe verecek parası yok. Bakın, Gelecek Partisi olarak kurduğumuz günden itibaren bunu ifade ettik: "Devlet bir öğün yemek versin. Bu kadar enflasyon, bu kadar yoksulluk, bu kadar hayat pahalılığı... Buna ihtiyacı var bu insanların." Nüfusunun neredeyse yarısından fazlası açlık ve yoksulluk sınırı altında yaşayan Türkiye'de halkın, büyük kesimlerin buna ihtiyacı var. Buradan şunu söylemek isterim: Biz sadece bunu Gelecek Partisi olarak yapmadık, burada grubu olan birçok parti bunu söyledi, o hakkı da teslim edelim ama bu gerçekleştirilemedi. Ben rica ediyorum, Cumhurbaşkanımıza buradan ifade etmek istiyorum çünkü yürütme kendisi, yürütme tek kişi artık bu ülkede; bu ülkenin çocukları okullarına aç giderlerse biz ekonomide ilk 10'a giremeyiz.

Bakın, bütün ekonomik sunumlarda, bakanlarımızın yaptığı sunumlarda, biraz önce Cumhurbaşkanlığı Yardımcımız Cevdet Bey'in burada söylemiş olduğu, kurduğu bütün cümlelerde ne diyoruz? Diyoruz ki: Biz teknoloji ürünlerini, yüksek katma

değer ürünleri üretmemiz lazım ki daha fazla ihracat yapabilelim çünkü imalat sanayisi içinde Türkiye'nin 2023'teki o yüksek teknoloji ürünlerinin payı yüzde 2,3; 2028'de -yanılmıyorsam- yüzde 5'in üzerine çıkacağız. Elbette güzel ama o yüksek teknoloji ürünlerini kim üretecek? Beşerî sermayemiz, insan kaynağımız. İşte, o insan kaynağını bizim hızlıca bu noktaya getirmemiz gerekiyor.

Bakın, dış borçla ilgili olarak iç borcu da içine alarak şöyle bir rakam vermek istiyorum size: Şu anda merkezî yönetimin toplam borcu 2021'de 2,7 trilyonla başlıyor, 2023'te ikiye katlıyor; 2024'te de tekrar ikiye katlayacağını söylüyoruz, 7 trilyonun üzerine çıkıyor. Peki, 2017'de bu rakam neydi? 876 milyar 500 milyon TL. Arkadaşlar -altını çizmek istiyorum- altı yılda devletin toplam borcu 7 kat nasıl artar? Devletin borcu toplam 7 kat artmış. Şimdi, buradan hareketle, ben özellikle güçlü ekonomi ve güçlü dış politika vurgusunu yaptım, zamanım olmadığı için Gazze'ye girmeyeceğim ama elimizi kolumuzu niye bağladığını, neden bağlandığını hepimiz çok iyi biliyoruz.

Değerli milletvekilleri, borçlanmayla olmadı, para basmayla olmadı; bunlar sorun. Ne yapacak devlet, ülkeyi idare edenler? Vatandaşa başvuracak; orada da karşımıza vergiler çıkıyor, vergiler. Peki, bu vergiler ne olmuş? 2022'de vatandaşın 2 trilyon 353 milyar vergi toplamışız; 2023'te bu ikiye katlanmış, 4 trilyon 270 milyar olmuş; şimdi ise vatandaşın 7 trilyonun üzerinde vergi toplayacağız. Şunu diyebiliriz: Yani 2017'de ne olmuştu? Vatandaşın topladığımız vergiler 537 milyardı, 537 milyar. Bakın, eğer yedi yılda vatandaşın 14 kat vergi toplarsanız gerçekten vatandaş yaşayamaz hâle gelir, şu an Türkiye'nin yaşadığı hikâye de bu. Şu soru akla gelebilir: Vergiyi devlet kimden alacak? Öyle ya, vergiler aynı zamanda gelir adaletini sağlamak için en büyük enstrüman. Acaba gerçekten vergi tabana yayılacak mı? Vergi gerçekten servetten mi alınacak? Çünkü biz rakamlara, grafiklere baktığımızda, servetten alınan vergide herhangi bir değişiklik yok. Sermayenin gayrisafi millî hasıladan son yedi yılda aldığı paya bir bakın, uçuyor. Neden uçuyor? Çünkü kur korumalı mevduatın şu anda -bütün ekonomistlerle yaptığımız toplantılarda- minimum maliyetinin bütçeye 700 milyar TL'nin üzerinde olacağı söyleniyor -torba kanun konuştuğumuzda- sadece kurumlar vergisiyle ilgili olarak 100 milyar TL'yi buluyor. Dolayısıyla serveti ödüllendiriyoruz, burada herhangi bir şey yok. Peki, dolaylı vergileri, KDV, ÖTV'yi hepimiz ödüyoruz. Arkadaşlar, dolaylı vergiler şu anda toplam vergilerin üçte 2'si. Bu ne demek oluyor? Ekonomide büyük bir çıkamaz var, devletin büyük bir borç yükü var, büyük bir borçlanması var. Bu yükü aslında biz dar gelirlilerin omuzlarına atmış oluyoruz. Bunu kabul etmemiz elbette mümkün değildir.

Burada özellikle şu sosyal politikalarla ilgili bir cümle kurmam gerekiyor. Bütün arkadaşlarımızı, bütün bakanlarımızı dinlediğimizde sosyal devlet diyoruz. Sosyal devlet, her şeyden önce, adaleti ve özellikle gelir adaletini sağlayan devlet demektir; sosyal devlet, vergiyi kimden aldığını, nereye yatırım yapacağını bilen devlet demektir; sosyal devlet, önceliklerini çok iyi tespit etmek zorundadır. Buraya baktığımızda ise benim şu eleştiriyi yapmam gerekiyor -elbette açıkta olan, ihtiyacı olan vatandaşlarımıza yardım edelim- ülkeyi yönetenler çıksınlar şu kürsülere ve bize şunu desinler: "Geçen yıl şu kadar milyon haneye yardım yapıyorduk; onlara iş, aş, imkân, iyi eğitim sağladık. O rakamı 10 milyondan 7 milyona indirdik." Bir devleti idare edenler övüneceklerse yoksulluğu yönetmekle değil yoksulluğu nasıl düşürdüklerini bize ve millete anlatmakla yükümlüdürler. Elbette krizler yaşadık, elbette sıkıntılarımız var; elbette Hükümette çok büyük çabalar var, bunları alkışlıyoruz ama bu rakamları bu Meclisin bilmesi, bu bütçeleri bizim öyle onaylamamız gerekiyor çünkü Türkiye, OECD ülkeleri içerisinde en fazla gelir adaletsizliğinin olduğu 4 ülkeden bir tanesi. Türkiye, bu güzel ülke, bu güzel ülkenin güzel insanları bunu asla hak etmiyor.

Peki, bunlar olmadı, aslında yapılması gereken şey ne? Yapısal dönüşümler. Detaya girecek zamanım yok. Ne yapması lazım? Vatandaş devlette, ülkeyi idare edenlerde neyi görmesi lazım? Evet, bu, vergileri bana bu kadar artırdı, KDV'yi artırdı; acaba bu ülkeyi yönetenler ne yapıyorlar? Sorumuz çok nettir. Kamu yönetiminde tasarruf tedbirlerinde durum nedir? Eğer ülkeyi idare edenler olarak millettten kemer sıkmasını istiyorsak sadece bir A4 kâğıdına tasarruf genelgesi yazarak bu işi yapamayız; fiilen kendimizden başlayarak, uygulayarak millete mutlaka ve mutlaka şunu söylememiz lazım: "Ey millet, durumumuz budur, sorunlarımız şudur; bak, sen kemer sıkıyorsun ama ben de şu tasarrufları yapacağım." O lüks araçlardan, o çifte maaşlardan başlamak üzere, mutlaka milletin bunu duyması, anlaması ve sahip çıkması lazım. Ben bu anlamda, bu Meclisin mali bir kurtuluş savaşı verdiğimizi hissetmesi için bu cümleleri kuruyorum. Amaç gerçekten üzüm yemek, bağcıyı dövmek asla değil.

Bakın, Cumhurbaşkanı Yardımcımız Cevdet Bey hatırlayacaklar, bütün bütçelerde, kendi bütçelerinde de aynı şeyi söyledim.

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) – Sayın Başkan, AK PARTİ Grubu burada hiç yok. Bütçenin daha 1'inci saati, hiç kimse yok; böyle heyecansız bir bütçe olur mu? Milletvekillerini içeri davet edin efendim.

SELİM TEMURCİ (Devamla) – Benim zamanıma ilave edersiniz bunu.

BAŞKAN – Devam edin.

SELİM TEMURCİ (Devamla) – Mahmut Bey çok konuşacağım şeyler var, yarısını konuşamadım.

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) – Çok özür dilerim Sayın Hatip, çok özür dilerim.

SELİM TEMURCİ (Devamla) – Ben bir dakika aldım sizden, teşekkür ediyorum.

Şimdi, bütün bakanlıkların bütçelerinde, Cumhurbaşkanlığımızın bütçesinde ben Plan ve Bütçede -işte, arkadaşlarımız burada- hep şu öneride bulundum: Planlanmış yatırımlar, devam eden yatırımlar hariç, hiçbir bakanlıkta yeniden değerlendirme oranının üzerinde artış olmasın. İşte, takdir edeceğiniz üzere, aslında otursak AK PARTİ'li arkadaşlarla, MHP'li arkadaşlarla, herkesle bunda uzlaşırız; bu ülkenin sıkıntıları var ama bunu biz kabul ettiremedik. Dolayısıyla burada da böyle bir sorunumuz var.

Peki, devlet gerçekten böyle büyük bir çıkmazdayken tasarruf etmeyi başarabilmiş mi? 2023'te gayrisafi millî millî hasılanın yüzde 2,3'ü kadar tasarruf yapma hedefimiz var. Gerçekleşen ne? Sıfıra yakın. Hani şu sorulabilir: Başarısız ama önümüzdeki yıl ve ondan sonraki yıl gerçekleşecek mi? Hayır, sıfır bile değil önümüzdeki iki yıl gayrisafi millî hasıla-tasarruf ilişkisinde eksidediz. Birakın tasarrufu, daha fazla tasarruf etmemeye yönelik politikalar uygulayacağız.

Ben son olarak, zamanım çok daraldı, şu faizlerle ilgili bir iki şey söyleyeceğim. Hani şu 2002-2017 yılları arası vardı ya, şu on beş yıl; 45-50 milyar TL bu devlet faize para ödüyordu ve biz ne diyorduk? "Bu faizden kurtulmamız gerekir."

Değerli milletvekilleri, 2022 yılında yaklaşık 311 milyar, 310 milyar 900 küsur milyon faiz ödedik; bu yıl ödeyeceğimiz rakam 646 milyar TL faiz. Peki, bütçe bize ne diyor? 1 trilyon 254 milyar TL faiz ödeyeceğiz 2024'te; 2025'te 1,8 trilyon; 2026'da 2 küsur trilyon; katlanarak gidiyor, dehşet verici bir tabloyla karşı karşıyayız. Sadece şunu ifade etmek istiyorum: Önümüzdeki üç yıl -2024, 2025 ve 2026- TL olarak toplayıp bugünkü kura böldüğümüzde her yıl ödeyeceğimiz faiz yükü 60 milyar dolar. Bunu hiçbir iktidarın, bu ülkeyi seven hiçbir kişinin kabul etmesi mümkün değil. Peki, 2017'yle karşılaştırıldığında biz kaç kat faiz ödeyeceğiz, kaç kat? Tam 22 kat, tam 22 kat. Şimdi, buradan şuraya gelmek istiyorum: Biraz önce tarımdan bahsetti Cevdet Bey, tarımsal desteğin 91,6 milyar TL olduğu söylendi. Bakın, şöyle bir hesap yapalım: Bizim şu anda 1 trilyon 254 milyonda ilgili olarak ifade ediyorum; 2024'te günde bu devlet 3,4 milyar TL faiz ödeyecek, Hasan Bey, 3,4 milyar TL. Ayda ne ödeyecek? Türkiye Cumhuriyeti devleti ayda 103 milyar TL faiz ödeyecek. Ya, çiftçiye bir yılda tarımsal destek altında 91,5 milyar TL verip diğer tarafta ayda 103 milyar TL bu milletin...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

SELİM TEMURCİ (Devamla) – İlave ne kadar süre...

BAŞKAN – Son bir dakikanız.

Şimdi, değerli arkadaşlar, baştan peşin söyleyeyim; her konuşmacıya ilave bir dakika süre vereceğim. Çünkü uzun bir maraton, bütün partilere yeterince süre verilmiş durumdadır, altmış dakika. Partiler bunu istediği gibi kullanabilir. Dolayısıyla böyle sürekli birer dakika, birer dakika uzatarak bu süreyi çok fazla, aşırı yükseltmenin doğru olmadığı kanaatindeyim, Genel Kurul çalışmalarını da aksatır.

Anlayışınız için çok teşekkür ediyorum.

BÜLENT KAYA (İstanbul) – Kurallar geriye işlemez Sayın Başkanım.

BAŞKAN – Buyurun, bir dakikanız.

SELİM TEMURCİ (Devamla) – Peki, söyleyeceğim şeylerin bir kısmı kaldı ama ben şöyle bitirmek istiyorum o zaman; AK PARTİ’li arkadaşlarımız çok iyi hatırlarlar, biz bir zamanlar çay simit hesabı yapardık ve ne güzel okurduk Üstat Necip Fazıl’ın o şiirini:

“Allah’ın on pulunu bekleye dursun on kul;

Bir kişiye tam dokuz, dokuz kişiye bir pul.

Bu taksimi kurt yapmaz, kuzulara şah olsa;

Yaşasın kefenimin kefilî, karaborsa!” derdik.

Bu karaborsa düzenini, bu faiz düzenini; üretim, yatırım ve istihdam odaklı olmayan bu düzeni mutlaka değiştirmek zorundayız ve bunun için de Anayasa’yla başlamak zorundayız, Cumhurbaşkanlığı hükûmet sistemimizi revize etmek zorundayız; daha fazla demokrasi, daha fazla hukuk, daha fazla kuvvetler ayrılığı üzerinden bu işleri götürmek zorundayız. Anayasa Mahkemesinin adalet aradığı bir ülkede güçlü bütçe yapamayacağımızı bütün Meclisin bilmesi lazım.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

SELİM TEMURCİ (Devamla) - Ben bu duygularla 2024 bütçemizin ülkemiz için, milletimiz için hayırlara vesile olmasını diliyor, Genel Kurulu ve aziz milletimizi saygıyla selamlıyorum. (Saadet Partisi ve İYİ Parti sıralarından alkışlar)

V.- AÇIKLAMALAR

1.- Mersin Milletvekili Ali Mahir Başarır’ın, bütçe görüşmelerinin ilk gününde AK PARTİ milletvekillerinin Genel Kurulda bulunmadıklarına ilişkin açıklaması

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Sayın Başkanım, polemik yapmak için bunu söylemiyorum ama bugün bütçenin ilk günü, çok kıymetli 2 Genel Başkanımız Parlamentoda ve Cumhurbaşkanı Yardımcısı sunum yaptı. Yürütme ve AKP Grubu bu bütçeyi savunacak, bizler de eleştireceğiz ama şu anda gazeteciler bizi takip ediyor, Türkiye bizi izliyor. Yani az önce AKP Grubunda 7 kişi vardı; bu, bütçeye de muhalefete de Türkiye’ye de bir saygısızlık. Lütfen, yani eleştirenleri, muhalefeti bir parça dinlesinler. Bu boş sıralar bu Meclise yakışmıyor, muhalefete de -bir kez daha altını çiziyorum- saygısızlık oluyor.

Teşekkür ediyorum. (CHP sıralarından alkışlar)

IV.- KANUN TEKLİFLERİ İLE KOMİSYONLARDAN GELEN DİĞER İŞLER (Devam)

A) Kanun Teklifleri (Devam)

1.- 2024 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/276) ile Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (S. Sayısı: 36) (Devam)

2.- 2022 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/274), Plan ve Bütçe Komisyonunca Kabul Edilen Metne Ekli Cetveller, 2022 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifine İlişkin Genel Uygunluk Bildirimi ile 2022 Yılı Dış Denetim Genel Değerlendirme Raporu, 222 Adet Kamu İdaresine Ait Sayıştay Denetim Raporu, 2022 Yılı Faaliyet Genel Değerlendirme Raporu ve 2022 Yılı Mali İstatistikleri Değerlendirme Raporunun Sunulduğuna Dair Sayıştay Başkanlığı Tezkeresi (3/760) ile Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (S. Sayısı: 37) (Devam)

BAŞKAN - Saadet Partisi Grubu adına ikinci konuşmacı Grup Başkan Vekili, İstanbul Milletvekili Bülent Kaya.

Buyurun. (Saadet Partisi sıralarından alkışlar)

SAADET PARTİSİ GRUBU ADINA BÜLENT KAYA (İstanbul) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Saadet-Gelecek Grubu adına sizleri ve ekranları başında “Acaba bu bütçede bizler için de bir şey var mı?” diye merakla bekleyen aziz milletimizi saygıyla selamlıyor, 2024 bütçesinin memleketimize refah, huzur ve bolluk getirmesini Cenab-ı Allah’tan niyaz ederek sözlerime başlıyorum.

Öncelikle, burada, bütçe eleştirisine geçmeden önce bir hususu hatırlatmak istiyorum: Bu bütçenin sorumlusu kim? Cumhurbaşkanlığı hükûmet sisteminde tek başına hükûmet olan Sayın Cumhurbaşkanı. Peki, nerede Sayın Cumhurbaşkanı? Maalesef bugün bu Mecliste bu bütçe Sayın Cumhurbaşkanı tarafından sunulmuyor. Sorumlusunun olmadığı yerde, bu, bir bütçe teklifinden ziyade bir bütçe dayatması olmuyor mu? Bu nedenle, kendi çalışmalarını anlatmayacak, bir yıllık çalışma takvimini ortaya koymayacak bir Cumhurbaşkanının Türkiye Büyük Millet Meclisinde eleştirilmesi ne derece anlam ifade eder, elbette bunu aziz milletimizle paylaşmak istiyorum. Tabii, Sayın Cumhurbaşkanımız adına burada Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcımız Cevdet Yılmaz Bey bulunuyor. Elbette kendisinin de şahsına bir saygımız var ve bizim için de saygın bir kişiliktir ama maalesef siyasi ömrü atamayla gelen bir kişidir ve her an bir gece yarısı kararnamesiyle görevden alınabilecek bir kişinin bütçeyi savunmasını elbette doğru bulmadığımızı da ifade ederim. Bu sözlerim Sayın Cevdet Yılmaz’ın şahsına değil Cumhurbaşkanlığı hükûmet sisteminde Cumhurbaşkanı Yardımcısına yüklenen misyonla ilgilidir.

Bütçenin başarısı Hükûmetin verdiği güvenle doğru orantılıdır. Birbirine zıt politikaları çok kısa aralıklarla uygulamaya koymuş, milletin huzurunda “Bu can bu tende olduğu müddetçe...” diye başlayan yemin ve sözlerle söz vermiş bir kişinin sözünden caymasından sonra getirmiş olduğu bu bütçeye kim, hangi sektör, hangi kesimler güvenecektir? Nas söyleminden cayararak ortaya koymuş olduğu politikalarından sonra faizlerin yükseldiği bir ülkede hep beraber maalesef bedellerini ödemeye devam ediyoruz.

Sayın Cumhurbaşkanı, daha çok değil, 2021 yılında bir kısım arkadaşlarını bir gece yarısı kararnamesiyle görevden aldı. Sayın Adalet Bakanı ve Sayın Hazine ve Maliye Bakanı iş çevrelerini, iş örgütlerini ziyaret ederek hem demokraside hem hukukta reform yapacaklarını, dolayısıyla Türkiye’ye güvenerek yatırım yapmalarını istemişti. Aynı Sayın Bakanlar bir gece yarısı kararnamesiyle afklarını diledikleri için Sayın Cumhurbaşkanı tarafından görevden alınmışlardı. Yerlerine, bambaşka politika izleyen, daha doğrusu Sayın Cumhurbaşkanı artık eski politikalarından çark ettiği için Sayın Cumhurbaşkanının yeni politikalarını uygulayan bir ekonomi yönetimi iş başına geldi. Şayet sizin iş örgütlerine göndermiş olduğunuz Adalet Bakanınızın ve Hazine ve Maliye Bakanınızın ömrü bir gece yarısı kararnamesiyle sınırlıysa, o Bakanlarınızın ortaya koymuş olduğu icraatlara kim güvenecek? Ve yine siz “Faizlerin yükselmesini talep eden arkadaşlarla asla yol yürümeyeceğim.” dedikten sonra, “Faizlerin artması lazım yoksa Hazine ve Maliye Bakanlığı görevini kabul edemem.” diyen Sayın Şimşek’i işbaşına getirerek “Arkadaşım değil ama faizleri artırsın.” diye mi işbaşına getirdiniz yoksa “Faizin artması gerekir.” diyenleri dost ve arkadaş olarak mı edindiniz?

Bu konuda da kamuoyunu tatmin edecek adımlar atmanız gerekmektedir. Ve yine Sayın Cumhurbaşkanı bir seçim beyannamesi sözü olarak Nisan 2023'te milletin huzurunda bir söz verdi. "Asla faizleri artırmayacağım hatta faizleri daha da düşüreceğim. Faizler düştükçe göreceksiniz ki enflasyon da düşecek." Peki, siz seçimlere giderken ve seçimlere sadece bir ay kalmışken faizleri düşüreceğinize dair bir iddia ortaya atıyorsunuz ve bunu da -hani derler ya "Ölümü gör." der tarzında- "Bu can bu tende olduğu müddetçe." diye kuvvetlendireceksiniz ve sizin bu sözünüze ve vaatlerinize güvenerek planlarını yapan iş adamları, haziran ayından itibaren faizlerin kademeli olarak yükseltildiği ve sadece beş ayda yüzde 8,5'tan yüzde 40'a çıkan faizleri gördüğü zaman sizin hangi sözünüze, hangi politikanıza, hangi bütçenize güvensinler? Dolayısıyla, buradan özellikle şunu da ifade etmek istiyoruz: Ekonomi yönetiminin, demokrasi ve hukuk reformu iddiasıyla iş adamlarını gezerken bir gece yarısı kararnamesiyle ansızın nasıl görevden alındıklarını ifade ettim. Hukuk olmadan, demokrasi olmadan, otoriter bir sistemle bu ülkenin ekonomisini düzeltmeye inaniyorsanız bu yoldan bir an önce vazgeçmenizi size tavsiye ve salık veririm.

Bir diğer önemli husus da bütçenin hazırlanması konusunda geçmişe dair birçok işleyişin değiştirilmiş olmasıdır. Artık bütçeyi Hazine ve Maliye Bakanlığı nezdinde Cumhurbaşkanlığı değil, Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı hazırlamaktadır yani bakanların devreden çıktığı, Strateji ve Bütçe Başkanlığının başat aktör olduğu bir bütçe hazırlanma süreciyle maalesef karşı karşıyayız. Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemiyle birlikte iki başlı bir bütçe yönetim sürecine geçildi. Bütçe politikalarını belirleyemeyen bir Maliye Bakanı, maliye politikaları, vergi politikaları, harcama politikaları üzerinden nasıl bir çalışma yürütebilir? Üretse bile bütçedeki bu iki başlı yapı nedeniyle politikalar ne kadar etkili ve verimli olabilir, ne kadar inandırıcı olabilir? Ayrıyeten, alelacele Meclise bütçe teklifini sunup Plan ve Bütçe Komisyonunda yapılan eleştiri ve düzeltme önerilerini dahi dikkate almadan yürütülen bir yasama süreciyle Meclis iradesini görmezlikten gelerek hazırlanan bir bütçeden bu millete ne fayda gelir?

İktidarı temsilen Sayın Cevdet Yılmaz Türkiye Büyük Millet Meclisinde 2 kez altmışar dakika süre kullanıp bütçeyi savunacak ve eleştirilere cevap verecek. Bu süreç de şunu gösteriyor ki Adalet ve Kalkınma Partisi hesap vermekten ve sorgulamaktan kaçınmakta, süreleri daha ziyade iktidar lehine kullanan bir Meclis sürecini işletmektedir. Bizler burada hesap soruyor isek ve bir şeyleri soruyor isek bunu aziz milletimizin sorunlarına derman olmak, onların sorunlarıyla hemhâl olmak adına yapıyoruzdur. Ayrıca, şunu da ifade etmek isteriz ki gerçek dost ve memleket sevdalıları iktidara karşı ve iktidarın yüzüne bakarak yanlışlarını söyleyebilirler; yalakalık eden, her politikasını alkışlayan kişiler iktidarın dostları değil ancak düşmanları ve ancak başarısız olmasını isteyenlerdir. Kardeşlik de memleket sevgisi de iktidara yanlışlarını hatırlatmayı gerektirir. Biz kardeşane bir şekilde düşüncelerimizi ifade etmek isterken, yanlışlarınızı, hatalarınızı ve bu ülkeyi yirmi bir yılın sonunda getirmiş olduğunuz vaziyeti ortaya koymak için mücadele ederken sizler ise âdeta bildiğinizi okumaya, her rota değişikliğinde "Sayın Cumhurbaşkanımızın bir bildiği var." diyerek alkışlamaya devam ediyorsunuz ve minberdeki Hazreti Ömer'e "Eğer yanlış yaparsan seni kılıçlarımızla düzeltiriz." diyen sahabelerin ahlakıyla ahlaklanmadan "Sayın Cumhurbaşkanı her ne yaparsa yapsın bir bildiği vardır." anlayışıyla hareket ediyorsunuz. Bu, Sayın Cumhurbaşkanına da bir haksızlıktır, Sayın Cumhurbaşkanının da bu yanlış politikalarını devam ettirmesine sebep olmaktadır. Çünkü "Ben 'Faizi yükseltelim.' diyenlerle yol yürümem." diyen bir Cumhurbaşkanı "Faiz yükselmelidir." diyenlerle yol yürüyorsa "Sayın Cumhurbaşkanımız, hayırdır; bu politikanın sebebi nedir?" diye sorgulamanız lazım. "Nassın olduğu yerde, Allah'ın hükmünün olduğu yerde sana bana söz söylemek düşer mi?" diyen bir Cumhurbaşkanı, nas olduğu yerde durdukça kendisi bu politikasını değiştiriyorsa "Sayın Cumhurbaşkanım, siz ekonomi politikalarınızı nassa dayandırdınız, o zaman, bu yeni ekonomi politikalarınızı nassa aykırı mıdır?" diye hesap sormazsanız Sayın Cumhurbaşkanı her gün "milletin gazını alma" adı altında zikzak çecek, politikalarını değiştirecek ama maalesef, maliyetini ülke olarak bizler -85 milyon- ödemek zorunda kalacağız.

Yirmi bir yıllık iktidarınızda Meclisin çalışma sistematığının geliştirilmesi beklenirken maalesef bütçe çalışmalarında da sürekli Meclisi devre dışı bırakan bir siyasi süreci yönetiyorsunuz. Bu nedenle, bir kez daha buradan ifade etmek isteriz ki derhâl bu anlayışı terk edin, zira, sıkıntıyı ve sorunları yaşayan milletimiz olmaktadır. "Ben yaptım, oldu." mantığıyla bütçe yaparsanız karşımıza nereden tutarsanız tutun elinizde kalacak bir bütçe çıkmış oluyor. Ama şunu iyi biliyoruz ki bu tavrınızın nedeni bu bütçeyi aziz milletimizin dikkatlerinden kaçırmaktır çünkü bu bütçede milletimiz yok, bu bütçede vatandaşlarımız yok.

Değerli milletvekilleri, siyaset bir iddia, iktidar ise bir ispat yeridir. Bir iktidarın kimin iktidarı olup olmadığı ve iktidarın başındaki kişinin kimin adamı olup olmadığı bir iddiaya göre değil, Meclise sunulan bütçeye göre belirlenir. O hâlde, bu bütçede kimin olup olmadığına bakarak bu iktidarın kimin iktidarı olup olmadığını elbette hamasete göre değil, bütçe verilerine göre belirlemiş olacağız.

1996 yılında Refahiyol Hükûmetiyle işbaşına gelen rahmetli Erbakan Hoca'nın hazırladığı bütçe denk bütçeydi. O bütçede rantiyecilere yer yoktu, o bütçede faiz giderlerine yer yoktu, o bütçede kartelci, ihaleci iş adamlarına yer yoktu; o bütçede memur vardı, işçi vardı, köylü vardı, emekli vardı, tarım ve hayvancılıkla uğraşanlar vardı, kısaca millet vardı ama milletin düşmanları yoktu. Bir de gelin, sizin yapmış olduğunuz bütçeye bakalım. Bu bütçede millet yok ama faiz lobileri var, birkaç sermayedar şirket var, sömürgeci kredi kurumları var. Bu bütçe ülkemizi sömürten, sürdüren, milletimizi ezen klasik bir faiz lobicisi bütçesidir; bunu biz çok iyi biliyoruz, sizler de çok iyi biliyorsunuz. Birazdan verilerle bunları açıklamaya çalışalım. Adalet ve Kalkınma Partisindeki milletvekili arkadaşlarımızın da bu verilere hak vereceklerini ama maalesef "Cumhurbaşkanımızın bir bildiği vardır." diyerek yine sessizce itaat edeceklerini üzümlük görmüş olacağız.

Değerli milletvekilleri, uyuyan bir insanı uyandırmak çok kolaydır ama uyuyormuş numarası yapan birini asla uyandıramazsınız çünkü siz onu her dürttüğünüzde aslında niçin dürttüğünüzü biliyordur ama gözlerini kapatıp uyku numarası yapmaya devam edecektir. Dolayısıyla, bu sözlerimi uyku numarası yapanlara değil, uyuyanlara ifade etmiş oluyorum. Bu bütçede niçin millet yok, niçin vatandaş yok da faiz lobileri var, ihale karteli şirketler var; bunu da rakamlarla ifade etmeye çalışalım. Siz bu bütçede yoksullukla mücadele ve sosyal yardımlara sadece 280 milyar 35 milyon gibi bir para harcıyorsunuz, tarım kesimine ise 294 milyar harcıyorsunuz ki kanunen vermeniz mecburi olan rakamların bile altında olan bir tutar. Ticaretin düzenlenmesi, geliştirilmesi ve kolaylaştırılması için sadece 42 milyar ayırıyorsunuz. Sanayinin geliştirilmesi, üretimin ve yatırımlarını desteklenmesi için 82 milyar harcıyorsunuz. Dikkat buyurun lütfen, özellikle iktidar partisi milletvekilleri: Bütün bu rakamlar millet için ayrılmışken faiz lobilerine ne kadar ödenek ayırıyorsunuz? 1 trilyon 254 milyar. Veriler ortada, bu verilere göre varın iktidarın milletin iktidarı mı olduğuna, faizcilerin iktidarı mı olduğuna siz bu verilerle karar verin. Hamasetle "milletin adamı" hamasetle "milletin iktidarı" demek kolay ama rakamlarla milletin iktidarı mı, faizcilerin ve kartelcilerin iktidarı mı olduğunu anlatmak ise bir iddia değil, bir ispat işidir. Adalet ve Kalkınma Partisi milletvekillerinin yerine Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcımızdan "Siz kimin iktidarısınız?" sorusunun cevabını verilerle ortaya koymasını beklediğimizi bir kez daha ifade ediyorum.

Merkez Bankası politika faizi şimdilik yüzde 40 çünkü henüz 2026 yılına kadar faizin tek haneli rakamlara düşeceğini bir iddia olarak ortaya koyan iktidar partisinin faizleri burada tutma şansı yoktur. Ticari krediler ile tüketici kredilerinin şimdilik yüzde 60'larda olduğu bir ülkede ne ticaret yapılır ne üretim yapılır; olsa olsa insanlar evini, arabasını satıp mevduat faizine yatırarak faiz gelirleriyle geçinmeyi tercih eder.

Bu bütçe teklifinizin sizin milletimizi ezmeye devam edeceğinizin bir işareti olduğunu da ifade etmek istiyorum; vergiyile

eziyorsunuz, faizle eziyorsunuz, milletin doğmuş ve doğacak bütün evlatlarını borçlandırarak, âdeta geleceklerini ipotek altına alarak eziyorsunuz. Bu bütçe, ülkemizi uluslararası finans baronlarının bağımlısı hâline getiren ve Filistin davasında milletimizin haklı hassasiyetlerine dair icraata dönük niçin bir adım atmadığının göstergesi olan bir bütçedir çünkü ekonomisi güçlü olmayan, faizini millete ayırmayan, faizini kartelcilere, uluslararası tefecilere ayıran bir iktidarın uluslararası alanda söz söylemesi kolaydır ama icraat yapması çok zordur. Bu devlet büyük bir devlettir, uluslararası arenada neler yapabileceğini dosta düşmana gösterebilecek bir devlettir ama maalesef, bu devleti yöneten iktidar olarak siz yapmış olduğunuz ekonomik politikalarla bu devleti sıkıntılı bir sürece geçirdiniz, onun için bu milletin, bu devletin kendisine layık bir iktidarla bir an önce yüzleşmesinin zamanı geldi de geçiyor.

Bu bütçe iktidarı dışa bağımlı hâle getiren bir bütçedir. Ayrıca, bu bütçe borç yüküyle garip gurebayı ezen, birkaç yandaş sermayeyi büyüten bir bütçedir. Bu bütçe rantıyeyi besleyen bir bütçedir, gözü doymaz birkaç çeteyi doyuran bütçedir. “Başka kim var bu bütçede?” dersiniz, Londra tefecileri var, Amerikan tefecileri ve faiz lobileri var. Onun için, bu bütçede maalesef millet yok ama milletin düşmanı olan herkes var. Kısacası, “Milletimiz yok bu bütçede.” demiştik; esnafımız yok, sanayicimiz yok, çiftçimiz yok, memurumuz, işçimiz, asgari ücretlimiz yok, emeklimiz yok bu bütçede.

Değerli milletvekilleri, milletimizin hakkını alamadığı, milletimizin olmadığı bu bütçeye elbette sessiz kalmamız mümkün değil. Bu koltuklar gelip geçicidir, bizden önce de nice milletvekilleri geldi bizden sonra da nice milletvekilleri gelecektir. Önemli olan milletten yana tutum almak, baki kalan bu kubbede hoş bir sada bırakabilmektir. Dolayısıyla, tarih sadece milletten yana tavır koyanları minnetle anacaktır.

Bütçe gider kalemleriyle ilgili bir karşılaştırma yaptığımızda bu bütçenin yüzde 23’ünün personel giderlerine, yüzde 38’inin cari giderlere ve yüzde 11’inin de faiz giderlerine gittiğini görüyoruz. Onun için bu yüzdeler de bu bütçenin milletin bütçesinin olmadığını bir göstergesi. Bu bütçede de enflasyon almış başını gidiyor, gelir dağılımında adalet bozuldu -az evvel değerli İstanbul milletvekilimiz de Necip Fazıl’dan örnekler vererek bunu veciz bir şekilde ifade etmeye çalıştı- faiz oranları aşırı oranda arttı ve birçok alanda olduğu gibi iktidarın ekonomik yönetim anlayışı da iflas etti. Bu anlayış, ekonomiyi de iflas ettirmiştir.

Bütçe hazırlığına bakıyoruz, fiyasko, bütçe sürecine bakıyoruz swaplardan oluştuğunu dost düşman herkes biliyor maalesef. “Ne var peki?” dersiniz, sadece “Yapacağız, edeceğiz.” cümleleri. Yirmi bir yıldır iktidardasınız değerli vekiller; hâlâ “-ecek,-acak” ekleriyle yapacaklarınızı ifade etmeye çalışıyorsunuz. Hâlâ “Bu hedefler tutmadı, başka hedefler verelim.” şeklinde sürekli hedef yenilemekle bu aziz milleti oyalamaya çalışıyorsunuz.

Soruyorum size Sayın Hazine ve Maliye Bakanı, Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcımız; bu bütçeyi hazırladınız ama siz sadece otomat makinesi düğmesi vazifesi mi icra ediyorsunuz? Gider artınca otomat gibi vergi ve harçları artırıyorsunuz, borçlanıyorsunuz. Bunu gelişen teknoloji de yapay zekâ da insandan daha iyi yapar hatta yapay zekânın hata yapma şansı sıfırdır, insanın hata yapma şansı vardır. Dolayısıyla sizin yapay zekânın yapacağı işleri değil, insanın yapabileceği bir vizyonu, bir ekonomi anlayışını ortaya koymak gibi bir mecburiyetiniz var. Bütçe açıklarını sadece vergi gelirleri ve harçlarla artırarak bu milletin derdine derman olamazsınız, tasarrufu aklınızın bir kenarına koymadan bu ülkenin derdlerine derman olamazsınız ve tasarrufa da Sayın Cumhurbaşkanımızdan, Sayın Cumhurbaşkanımızın kullandığı mekânlardan ve imkânlardan başlayarak başlamazsanız ne bakanlara ne bürokratlara ne de millete tasarruf yaptıramazsınız. Onun için tasarrufun en üst perdeden başlaması gerektiğini bir kez daha bu bütçe vesilesiyle ifade etmek istiyorum. Aslolan itibar uluslararası arenada güçlü olan bir ekonomiyi sahip olmaktır. Makam araçlarınızla, binalarınızla uluslararası arenada herhangi bir boy göstermenizin önemi yoktur. Güçlü olan bir ekonomisi olan bir ülke olarak, savunma sanayisinde Amerika’dan, Almanya’dan ya da başka ülkelere savaş uçakları temin etme mecburiyetinde olmayan bir ülkeyseñiz onurlu ve itibarlı bir ülke olabilirsiniz.

Sayın Hazine ve Maliye Bakanımız ekonomiyi sadece para politikaları ve Merkez Bankasından ibaret sanan politikalar ortaya koyuyor. Atanmış olan Hazine ve Maliye Bakanımız ülke ülke gezerek para dileniyor ve Merkez Bankasının rezervlerinin artmasıyla da övünüyor. İyi de bu boş kasayı size kim teslim etti? Siz bu iktidarı yeni devralmıyorsunuz ki. Merkez Bankası rezervlerini arttırmak için uğraştığınız bu ekonomik düzeni sizin de bir ara mensubu olduğunuz yirmi bir yıllık AK PARTİ iktidarı sağladı. Dolayısıyla AK PARTİ’lilerin boşalttığı kasayı yine bir AK PARTİ’li doldurmakla övünme gayreti içerisine giriyor ama o rezervlerin de sizin ülke ülke gezerek, dilenerek toplamış olduğunuz swaplardan oluştuğunu dost düşman herkes biliyor maalesef.

Şimdi Sayın Mehmet Şimşek “Ben enkaz devraldım.” gibi bir edebiyatla karşımıza çıkabilir, zaten devir teslim töreninde de “Artık rasyonel politikalara dönme zamanımız gelmişti.” demişti. Sayın Maliye Bakanımız da hazineyi devrederken derin bir oh çekmişti. O da herhâlde “Al bakalım, gör gününü; boş kasayla ne yapacaksan yap.” diye, Hazine ve Maliye Bakanlığından kurtulmuş olmasının sevincini derin bir oh çekerek kamuoyu önünde paylaşmıştı.

Evet, Sayın Şimşek, siz bilerek ve isteyerek bu görevi aldınız. Peki, ne yaptınız? Ekonomiye dair çözümlerinizi nerede? Bütçe neden bu hâlde? Ezilen kim? Sadece faiz oranlarında artışla ekonomi rayına girer mi? Nerede sizin maliye politikalarınız? Ama durun, hakkınızı da teslim edelim çünkü, Allah var, vergi politikalarında çok iyisiniz, vergiyi dolaylı vergilerle artırma konusunda çok mahirsiniz. Göreve gelir gelmez de hemen bir ek bütçe ve yeni vergi gelirleri ihdas ettiniz, üzerine bir de vergi oranlarını artırdınız yani AKP’nin yanlış ekonomi politikalarının ve dolayısıyla yanlış ekonomi yönetiminin faturasını maalesef 85 milyonluk aziz milletimize kestiniz. O faturanın müsebbibi olan iktidara, çalan çetelere hiçbir zaman bir maliyet yüklemediniz. Öyle yağma yok! Artık bu gerçekleri yüzünüze haykıracak bir Meclis var yani Saadet Partisi var yani Gelecek Partisi var, attığınız her adımı takip edeceğiz. Bu milletin, bu fakir fukaranın bir kuruş hakkını dahi sizden sormazsak namerdiz diyerek bu konuda da nefesimizin ensenizde olduğunu bir kez daha ifade ediyoruz. Ey iktidar sahibi ve onun destekçileri, ayağınızı denk alın, nefesimiz sürekli ensenize olacak ve bu milletin hakkını savunmak bizim boynumuzun borcu olacak.

Şimdi de gelelim 2024 bütçe teklifimizdeki gelir gider rakamlarınıza. Bu sizin 2024 bütçenizin gelir gider rakamları; bütçe gelirlerinin 8 trilyon 437 milyar olduğu yerde bütçe giderleri 11 trilyonu aştı yani bütçe açığı 2 trilyon 651 milyar olan bir bütçeden bahsediyoruz. Faiz dışı yani faizi bir tarafa bıraktığımız zaman dahi ilk kez uzun bir aradan sonra faiz dışı açık veriyorsunuz; 1 trilyon 397 milyar faiz dışı açık veriyorsunuz. Bu, bu bütçenin milletin mi faizcilerin mi bütçesi olduğunun en net göstergesidir. Bu, bu ülkeyi yeniden borçlandırarak mı bu ülkeyi yöneteceksiniz yoksa gerçekten bu ülkenin borçlarını azaltarak mı bu ülkeyi yöneteceğinizin bir göstergesidir. Bu, sizin Filistin meselesinde söz ve hamaset dışında bir adım atıp atamayacağınızın bir göstergesidir. Dolayısıyla, bu göstergeler orta yerde dururken kalkıp bize millet adına çalıştığınıza dair hamaset yapmayın.

Bakin, bu veriler bir kırmızı alarmdır, bir tehlike işaretidir. Uluslararası ekonomik standartlara uymuyor bu verilerimiz değerli vekillerim. Bütçe açığının gayrisafi yurt içi hasılaya oranının yüzde 3’ü aşması bütün uluslararası ekonomik standartlar açısından bir tehlike çanıdır fakat siz bu tehlike çanını duymaktan ziyade bunu davul ve zurnayla karşılıyorsunuz, ülkemizi nasıl bir çıkmaza sürüklediğinizin farkında bile değilsiniz. Bütçe gelirinin bütçe giderini karşılama oranı 2024 için yüzde 76,08’e düştü. Her geçen gün ülkemizi çıkmaza ve bataklığa sürüklüyorsunuz.

2024 bütçe teklifine dair yüzdeliklerinizi, 2024 yılı bütçe teklifinizden bazı verileri sizlerle paylaşmak istiyorum. Faizin vergi giderlerine oranı yüzde 15 yani milletten topladığınız her 15 lirayı tefecilere vermeye devam ediyorsunuz. Gereksinimin gayrisafi yurt içi hasılaya oranı ise yüzde 6,45. Giderin gayrisafi yurt içi hasıla içerisindeki payı ise yüzde 27’ye çıkmış. Ekonomi

küçülüyor, borçlar büyüyor, yükler artıyor, sorunlar çözülüyor ama siz görmezlikten gelmeye, hâlâ hamaset şarkıları söylemeye devam ediyorsunuz. Bir de geçmiş dönem bütçe verileriniz var; bu da sizin pek de sağlıklı olmayan bir karneniz. 2023 Ekim ayı itibarıyla bütçe açığınız 608 milyar TL'yi aşmış durumda, 2022 yılı bütçe açığının 4 katından fazla bir orandan bahsediyoruz. Bütçe açığı yetmezmiş gibi bir de üstüne 2019 yılından beri faiz dışı açık sorunuyla bu ülke ekonomisini yüz yüze bırakıyorsunuz. Buradaki sonuç yeni bir sonuç değildir, buradaki sonuç sizin geçmiş yıllarda ekonomi yönetiminde yaptığınız hataların, yanlışların bir sonucudur yani 2002'den bu yana halının altına süpürdüğünüz kirli işlerinizin bugünkü bir sonucudur, bugün ortaya çıkmış bir şey değildir ama gel gelelim, siz yine kendi faturanızın maliyetini maalesef millete kesiyorsunuz; vergi yükünü artırdıkça artırıyorsunuz, faiz yükünü artırdıkça artırıyorsunuz.

Bütçe vergi gelirleriyle ilgili kalemlere baktığımız zaman ise bu bütçenin maalesef kazananın değil, sabit gelirliden elde edilen vergilerle elde edilmiş bir gelir olduğunu görüyoruz. Bütçe gelirlerinin yüzde 89,69'u vergi gelirlerinden oluşuyor ama dolaysız vergilerin yani direkt kazançtan alınan vergilerin oranı sadece yüzde 35 iken dolaylı vergilerin yani milletin ödediği vergilerin oranıysa yüzde 63; KDV ve ÖTV'nin toplam vergi oranı ise yüzde 57. Yani siz dolaylı vergilerle aslında iş adamlarını beslemeye, fakir fukarayı ise sömürmeye devam ediyorsunuz. Bu, sizin yirmi iki yıllık iktidarınızda sürekli dolaysız vergilerin düşük, dolaylı vergilerin yüksek olduğu bir tablodur ve siz bu tabloyu sadece bu yıl değil, yirmi iki yıldan beri bu millete yaşatmaya devam ediyorsunuz.

Gelir vergisi tarifesinde düzenleme yapmalısınız, tarife dilimlerini artırmalı ve oranları düşürmelisiniz, KDV ve ÖTV'de yaşanan oransal artışları geri çekmelisiniz, bu oranları makul düzeye aşama aşama düşürerek vergi yükünü azaltmalısınız. Vergi reformu yapmadan vergi kayıp ve kaçığının önüne geçemezsiniz. Bu kadar ağır yükü olan başka ülkelerde isyan çıkar, siz ise milletimizin devlet sevgisini suistimal edip milletimize yüklenirken yükleniyorsunuz.

2024 bütçe teklifinizde faiz harcamalarının 1 trilyon 254 milyar olduğunu ifade etmiştim. Merkez Bankası politika faizi oranı yüzde 40'a çıktı. Bakın, siz 2003'ten bu yana -2022 dâhil- toplam 1 trilyon 538 milyar faiz ödemişsiniz bütçelerinizde. Bu sene, on dokuz yılda ödediğiniz faiz kadar faizi sadece bir yılda ödeyeceksiniz. Bu artış grafiği neyi ifade ediyor biliyor musunuz? Sizin yıllarca baskıladığınız ekonomi politikalarının, yıllarca örtmeye çalıştığınız kirli işlerinizin artık bu millete önümüzdeki yıldan itibaren ne bedeller ve ne maliyetler ödeyeceğinin bir göstergesidir. Bakın, 2023'te 565,5 milyar olarak gerçekleşen faiz gideri için 1 trilyon 254 milyar öngörmüşünüz ki hiçbir hedefinizin olumlu manada tutmadığını çok iyi bildiğimiz için bu 1 milyar 254 milyarın daha da yukarı çıkacağı bir sürece işaret ediyor. Peki, ey Adalet ve Kalkınma Partisinin milletvekilleri ve Sayın Cumhurbaşkanımız; hani siz faize karşıydınız, hani siz faizcilere karşıydınız, hani nassın olduğu yerde faize yer olmayacaktı, hani siz faizcilerin değil milletin iktidarıydınız? Peki, bu rakamlar bize neyi söylüyor? "Nas" dedikten sonra nassı nasıl anladıysanız faizleri şahlandırdınız, faiz giderlerini 1 trilyonun üzerine çıkardınız. Emin olun, şayet nefesiniz yeter de 2025 bütçesini de bu Meclise getirirseniz bütçe açığının çok daha fazla arttığı, faize ayrılan bütçenin çok daha arttığı bir bütçeyle bu milletin karşısına çıkmak mecburiyetinde olacaksınız çünkü çuvalın altı delik, kasanızın altı delik, sürekli fareler dadanıyor o kasaya ve millet değil, o fareler bu hazineyi kemiriyor. Dikkat edin, önümüzdeki sene Allah ömür verir de hep beraber burada olursak göreceksiniz ki bütçe açığınız da bundan fazla olacak, faize ayırdığınız para da maalesef bu rakamlardan daha fazla olacak.

Bütçe gelirlerinin faiz içerisindeki harcamalarına kısaca değinmiştim. Sürem yeterli olmadığı için biraz hızlandırarak bu verilere devam ediyorum.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BÜLENT KAYA (Devamla) – Toparlıyorum Sayın Başkan.

BAŞKAN – Son bir dakika.

Buyurun.

BÜLENT KAYA (Devamla) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Yine, ifade ettiğim gibi, maalesef, yanlış ekonomik politikalarla ve baskıladığınız, gerçek olmayan enflasyon oranlarıyla milleti eziyorsunuz ve onların da satın alma güçlerini her geçen gün düşürüyorsunuz. Burada yine bir diğer önemli tablomuz olduğu için süratli bir şekilde gösteriyorum. Sanki enflasyon bir dünya gerçeğiymiş; hayır, enflasyon bir AK PARTİ gerçeğidir. İşte, burada görüyorsunuz, Türkiye'nin faiz oranı ile kendisine en yakın ülke olan Kolombiya'nın faiz oranı... Bu, faizin bir AK PARTİ gerçeği olduğunun bir göstergesidir ve yine gıda enflasyonunda sanki bütün dünyada gıda fiyatları artırmış gibi bir algı oluşturuyorsunuz. Hayır, gıda enflasyonu dünyanın değil, AK PARTİ'nin bir gerçeğidir; bunu da ifade ediyorum.

Burada da son kez sizin 2011 yılında verdiğiniz ama tutturamadığınız karnenizi aziz milletimize göstererek yaptıklarınız yapacaklarınızın teminatıdır, bu bütçeniz de tutmayacak diyorum.

Aziz milletimizi saygıyla selamlıyorum. (Saadet Partisi ve İYİ Parti sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Değerli milletvekilleri, birleşime yirmi dakika ara veriyorum.

Kapanma Saati: 14.27

İKİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 14.54

BAŞKAN: Numan KURTULMUŞ

KÂTİP ÜYELER: Mustafa BİLİCİ (İzmir), Muhammed ADAK (Mardin)

-----0-----

BAŞKAN – Sayın milletvekilleri, Türkiye Büyük Millet Meclisinin 32'nci Birleşiminin İkinci Oturumunu açıyorum.

2024 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi ile 2022 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi'nin görüşmelerine devam ediyoruz.

Komisyon yerinde.

Şimdi, kaldığımız yerden devam ediyoruz.

İYİ Parti Grubu adına ilk konuşmasını yapmak üzere Grup Başkanı ve Ankara Milletvekili Sayın Koray Aydın'a söz veriyorum.

Buyurun. (İYİ Parti ve MHP sıralarından alkışlar)

Süreniz kırk dakikadır.

İYİ PARTİ GRUBU ADINA KORAY AYDIN (Ankara) – Sayın Başkan, kıymetli milletvekilleri; cumhuriyetimizin 2'nci yüzyılının ilk bütçe görüşmelerinde İYİ Partimizin ülke ve dünya meselelerine dair görüşlerini açıklamak için söz almış bulunuyorum. Genel Kurulu ve ekranları başında Gazi Meclisimizdeki bu bütçe görüşmelerini takip eden değerli vatandaşlarımızı da saygı ve hürmetle selamlıyorum.

Değerli milletvekilleri, bütçe hakkı, demokrasinin temel direğidir. Bütçe hakkı, dünya parlamentoları için yasama yetkisinden daha önce elde edilmiş bir haktır. Dünya parlamentoları sekiz yüz yıldır vergi harcamalarını denetlemekte ve bütçe yapmaktadırlar. Türk devleti de üç yüz yetmiş yıldan fazladır bütçe yapmakta, vergilerin harcanmasını denetlemektedir ancak bugün, Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemiyle geldiğimiz noktada bu tarihsel haktan mahrum kalmış durumdayız. Cumhuriyetin

2'nci yüzyılına bütçe hakkından mahrum, bütçe teklifinin bir virgölünü dahi değiştiremeyen bir Meclis olarak giriyoruz. Türk devletinin kudretine inanmış, demokrasiyi bu kudretin bir parçası olarak gören bizler için bu çok acı bir durumdur. Bütçeyi düzenlemeye bir hakkımız yoksa da cumhuriyetin 2'nci yüzyılına söyleyecek sözümüz çoktur. Biz İYİ Partililer olarak milliyetçi, demokrat ve kalkınmacı duruşumuzla 2'nci yüzyıla sözümüzü söyleyeceğiz.

Değerli arkadaşlar, hep birlikte hatırlayalım: Hazine ve Maliye Bakanı Sayın Mehmet Şimşek göreve gelir gelmez yaptığı ilk açıklamada "Türkiye'nin rasyonel bir zemine dönme dışında bir seçeneği kalmamıştır. Kurala dayalı bir Türkiye ekonomisi özlenen refaha ulaşmamızda önemli olacaktır." demişti. Bu, ne demek? Bundan önce uygulanan ekonomi politikalarının akıl dışı olduğunun itirafı demek. Bu, ne demek? Bundan önce uygulanan ekonomi politikalarının kurallara uygun olmadığının açık ve net bir şekilde ikrarı demek. Sayın Bakan göreve gelmeden önce Hükümetin en akılda kalan ekonomi politikalarını şimdi hep birlikte hatırlayalım: Ülkemizin en kronik ekonomik sorunu olan enflasyon ve faizle ilgili Sayın Cumhurbaşkanımız aynen şunları söylemişti. Kim diyor bunu? Sayın Cumhurbaşkanı diyor ve devam ediyor: "Şunu bir defa bilmemiz lazım, bu konuda nas ortada. Nas ortada olduğuna göre sana, bana ne oluyor?" Cumhurbaşkanımızın söyledikleri aynen böyle. Burada yeri gelmişken açıklayalım: "Nas" kavramı, kısaca, Allah'ın hükmü ve kelamı anlamına gelir. Şimdi hep birlikte soralım: "Faiz sebep, enflasyon sonuçtur." politikanıza ne oldu? Evet, bu tezinize ne oldu? Ortak aklın ve ekonominin temel kurallarını hiçe sayarak faizleri aşağıya çekmenize rağmen neden enflasyon düşmedi? Millet olarak çok merak ediyoruz çünkü yoksulluk ve sefalet içindeki milletimizin bunu bilmeye hakkı var. Sayın Cumhurbaşkanı Ekim 2022'de de "Bu kardeşiniz bu görevde olduğu sürece faiz her geçen gün inmeye devam edecektir." dediğinde politika faizi yüzde 10,5'tu, bu tarihten yaklaşık bir yıl sonra da politika faizi yüzde 380'lik artışla yüzde 40 oldu; böylece, Sayın Cumhurbaşkanının enflasyon ve faiz teorileri yerle yeksan oldu, Türkiye'nin ekonomi tarihine de kara bir leke sürmüştü. Şimdi tekrar soralım: Son bir yıldır faizler kademeli olarak artırılırken Sayın Cumhurbaşkanının önemle üzerinde durduğu nas hükümleri askıya mı alındı yoksa nas hükümleri rafa mı kaldırıldı? Aslında unutuldu gitti.

Değerli arkadaşlar, Sayın Erdoğan'ın bu aldanma ve kandırılma kısır döngüsünden milletçe bıktık usandık, hakikaten bıktık usandık. Sayın Erdoğan aldanıyor, bedelini millet ödüyor. Hükümet saçma sapan bir faiz politikası uyguluyor, sonra yüklü bir fatura ortaya çıkıyor; faturayı Hükümet değil millet ödüyor. Dış politikada, terörle mücadelede, ekonomide hep aynı kısır döngü sürüp gidiyor.

Genel Başkanımız Sayın Meral Akşener'in ifade ettiği gibi, Sayın Erdoğan'ın "Faiz sebep, enflasyon sonuçtur." tezi, en az "Şemsiye sebep, yağmur sonuçtur." kadar saçma sapan bir tezdir. (İYİ Parti sıralarından alkışlar) Bu tezin ağır faturasını da millete ödetti. Artık kendisi bile ağzına almıyor, yine unuttu gitti, arada kayboldu gitti.

Nas konusunda da Sayın Erdoğan benzer bir çelişki yaşıyor. Sayın Erdoğan 18 Nisan 2004 tarihinde MÜSİAD'ın 13. Genel Kurul Toplantısı'nda "Faiz dünya gerçeği, reddedemeyiz." demişti. Evet, tekrar ediyorum, aynen böyle söyledi: "Faiz dünya gerçeği, reddedemeyiz." demişti. Sayın Cumhurbaşkanımızın çok kullandığı bir söz var: "Nerede nereye!" Kendi ifadeleriyle faiz bir dünya gerçeğiydi, sonra nassa takıldı, şimdi de unutuldu gitti. Nereden nereye! Şimdi sormak gerekiyor: 2004'te nas yok muydu? Faizde nas var da israfta, yolsuzlukta, rantta, haksız kazançta nas yok mu? Faizde nas var da torpilde, insan kayırmada, ayrımcılık yapmada nas yok mu?

Değerli milletvekilleri, "İtibardan tasarruf olmaz" safsatasıyla sarayda Lale Devri'ne, bürokraside sülale devrine tam gaz devam ediliyor. Buradan Sayın Cumhurbaşkanına ve Hükümet yetkililerine samimi bir çağrıda bulunuyorum: Sayın Cumhurbaşkanını çeşitli programlarındaki konvoyların görüntülerini televizyondan şöyle samimiyetle bir izlesin, görüntüleri izledikten sonra da etrafındakilere dönüp aynen şöyle desin: "Arkadaşlar, bu ne rezalet; millet geçim sıkıntısı çekerken bu kadar konvoyla, bu kadar şatafata ne gerek var? Güvenliği sağlayacak üç beş araç bize yeter. Yazıktır, günahıdır, kul hakkıdır, israftır." Sonra da ülke yönetiminde israfa, savurganlığa, lükse, şatafa artık bir son versin; tasarrufu millettten değil, devletten ve Hükümetten yani kendinden başlatsın, tasarrufta millete örnek olsun. Bunları demiyor ve diyemiyorsa büyük bir vebal altındadır. Yüce Allah Kuran-ı Kerim'de "Yiyiniz, içiniz, israf etmeyiniz çünkü Allah israf edenleri sevmez." diyor. Değerli arkadaşlar, bundan daha açık hüküm, bundan daha açık nas olur mu?

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; iktidarın ekonomide uyguladığı bir başka vahim hata, kur korumalı mevduat meselesidir. Kur korumalı mevduat hesabı demek, kısaca, devletin dövizle borçlanması demektir. Bana sorarsanız bu ortamda hiç kimse dövizle borçlanmak istemez çünkü risk büyüktür ve bu riski bertaraf edecek bir çözümleri de yoktur. Ama söz konusu devlet olunca, AK PARTİ iktidarı da devleti şirket gibi yönetme hevesine kapılınca devlet döviz cinsinden borçlanabiliyor. Allah aşkına, bir söyleyin, şurada içimizden kim gider de dövizle borçlanır? Devleti dövizle borçlandırmak bu millete yapılacak en büyük kötülüklerden biridir; bunun sonuçlarını da hep birlikte şu anda görüyor ve yaşıyoruz. Kur korumalı mevduat sisteminden dolayı rantiyecilere, faizcilere aktarılan kaynağın 700 milyar lira civarında olduğu hesaplanmaktadır. Ondan sonra da diyorlar ki: "Devletin borcu arttı." Arkadaşlar, bu borcu AK PARTİ iktidarı artırdı, siz artırdınız. Kendisini yakından tanıdığım rahmetli Erbakan Hoca hayatta olsaydı "Sizi gidi faizciler, sizi gidi rantiyeciler..." der, vallahi hepinizin kulağını çekerti değerli arkadaşlar. (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

İktidarın anlayışına göre hazineyi yağmalatmanın bir cezası yok, işin daha da vahim olanı vicdani bir sorumluluk da hissedilmiyor. İktidarın bu sorumsuz tutumuyla ilgili tarihten bir örnek vermek istiyorum. Şehzade Mustafa idam edilmiş, dönemin Padişahı Kanuni Sultan Süleyman ağlamaktan perişan olmuş, Rüstem Paşa "Hünkârım, bu kadar helak etmeyiniz kendinizi." demiş. Kanuni Sultan Süleyman bunun üzerine o tarihî cevabı vermiş: "Konuş Rüstem, konuş; ne devlet senin ne evlat senin." Aynen, aynen bugün olduğu gibi iktidarın durumu da maalesef böyledir; kendi şahıslarının bir kaybı yok nasıl olsa çünkü milletin kaybı mı, zaten o kimin umurunda? Döviz fiyatları katlanmış, hazine yağmalanmış, devlet iflasa sürüklenmiş, israf almış yürümüş, millet perişan olmuş; şu andaki durum da hakikaten kimin umurunda?

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; iktidar yıllardır hemen hemen aynı söylemlerle milleti aldatmaya ve kandırmaya devam ediyor. İktidar sözcülerine göre Türkiye'de AK PARTİ'den önce doğru dürüst hiçbir şey yapılmamış. Şimdi, sizleri tam üç yıl öncesine götürmek istiyorum. Ben 2021 yılı bütçesi üzerinde de bu kürsüden yaptığım konuşmada aynen şöyle demiştim: "AK PARTİ iktidarının yıllar yılı ezber hâline gelmiş bir söylemi var: 'Bizden öncekiler hiçbir şey yapmadılar.' Deprem olur, aynı söylem; yol açarlar, aynı söylem." İktidar sözcülerine göre Türkiye'de AK PARTİ'den önce yol yoktu, havaalanı yoktu, buzdolabı yoktu, hatta araba yoktu; bunları kendi ağızlarından duyduk, işittik. Hatta kadının adı yoktu ve kadınların da seçime hakkı yoktu; sanırsınız Türkiye AK PARTİ öncesi Taş Devri'ni yaşıyordu. İktidarın bu inkarcılığını asla kabul etmiyoruz. Değerli AK PARTİ'li arkadaşlar, sizden önceki hükümetler ne mi yaptı? El cevap; sizin sattıklarınızı yaptı, o satılanları para karşılığı alarak bugün milletin bu hakkını görmezlikten gelmek gene millete yapılacak en büyük kötülüklerden biridir.

Peki, bu sürede siz ne yaptınız? Uçulmayan havalimanları, geçilmeyen köprüler, gidilmeyen otoyollar yaptınız; yanlış anlaşılmasın yani hiç geçilmiyor, hiç uçulmuyor değil ama müşteri garantisine asla erişilemiyor, bu yüzden de hazine düzenli olarak zarar ediyor. Doğru düzgün yapılan her türlü proje ve yatırımın biz her zaman yanındayız.

Değerli milletvekilleri, özelleştirmede elde avuçta pek bir şey kalmayınca sıranın Elektrik Üretim Anonim Şirketine, bunun yanında AK PARTİ'den önceki iktidarlar tarafından inşa edilen köprülere, limanlara ve otoyollara geldiğini hepimiz biliyoruz.

Hatta "özeleştirme" adı altında hemen her ay ülke genelinde her biri kupon arazi vasfında olan hazine arazilerinin yağmalandığını ve parsel parsel satıldığını da gene biz, hepimiz biliyoruz. Sadece seçim bölgem olan Ankara'da bile şu an 389 muhtelif arsa KDV'den muaf bir şekilde satışa çıkarılmış ve satılmış durumdadır. Hazine arazileri meşhur tabirle şu an itibarıyla hakikaten parsel parsel satılmaktadır. Çevreyi, doğayı ve ormanlarımızı katletme pahasına yer altı ve yer üstü kaynaklarımızın ve maden sahalarımızın yabancı ve yandaş şirketlere peşkeş çekildiğini gene hepimiz biliyoruz. Peki, bunu niye yapıyorsunuz? Çünkü ekonomide deniz bitti, gemi geldi, karaya oturdu. Biz İYİ Parti olarak bu kürsülerde, meydanlarda ve ekranlarda yaptığımız konuşmalarda bütün bu yağmaya, talana ve ranta isyan ettik ve şu an itibarıyla da etmeye devam ediyoruz. İYİ Parti olarak yapılanları takdir etmeye, yapilmayanları da eleştirmeye devam edeceğiz; doğruya doğru, yanlışa da yanlışa diyeceğiz.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; iktidarın yandaş sendikaların da desteğiyle geliştirdiği bir başka önemli mesele de emekli ve çalışanların, dar ve sabit gelirliilerinin enflasyona ezdirilmediği algısıdır. Bu iktidar ortaya çıkıp ne diyor? "Memuru, işçiyi, emekliyi enflasyona ezdirmedik." diyor. Arkadaşlar, bu söylem asla doğru değildir, külliye yalandır. Şimdi, buradan, milletin bir vekili olarak Türk milleti adına soruyorum: Bu iktidar döneminde memurun, işçinin ve emeklinin enflasyon farkı almadığı bir yıl var mı? Yok. Peki, bu ne demek? Senin altı aylık dönemler hâlinde verdiği zam birkaç ayda erimiş, dönem sonunda da enflasyonun altında kalmış, sen de enflasyon farkı vermişsin demek. Yani memuru altı ay boyunca enflasyona ezdirmişsin, altı ay sonunda da enflasyon farkı vermişsin. Memuru, işçiyi, emekliyi enflasyona karşı korumak, onlara enflasyonun üzerinde gerçek bir zam yapmak ve gelir sağlamakla olur.

Şimdi, iktidar çıkar, 2024 yılı Ocak ayında, 2023 yılı Temmuz-Aralık döneminde oluşan enflasyon farkını "ek zam" diye pazarlamaya çalışır; bunu göreceğiz. Şimdiden uyaralım: İşçinin, memurun ve emeklinin bu algılara, bu yalanlara artık karnı toktur. İktidar istediği kadar pembe tablolar çizsin, ateş artık vatandaşın evindedir, mutfağındadır, tenceresinin de içindedir. Vatandaş gerçek enflasyonu cüzdanını açtığında zaten ölçüyor. TÜİK ne yaparsa yapsın vatandaşımız gerçeği biliyor çünkü TÜİK'in rakamlarına artık hiç kimse inanmıyor. Herkes kendi kandırıldığının da farkındadır.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; iktidar ekonomide sınıfta kaldığı gibi suç ve suçlularla mücadelede de sınıfta kalmıştır. Yürüttüğü algı operasyonlarının altının boş olduğu açık ve net bir şekilde ortaya çıkmıştır. Sayın İçişleri Bakanı göreve geldiğinden beri ardı ardına organize suç örgütlerine karşı operasyonlar yaptırıyor. Elbette yapılmalı, suç ve suçlularla mücadeleyi, terörle mücadeleyi biz de sonuna kadar destekliyoruz. Ancak sormadan da edemiyoruz: Bu kadar organize suç örgütü hangi ara organize oldu da fark edemediniz? Hani kuş uça haberiniz oluyordu, hani teröristlerin ayakkağı numaralarına kadar biliyordunuz, hani yurt içindeki terörist sayısını bile veriyordunuz? Bu organize suç örgütleri palazlanırken, çeteler milleti haraca bağlarken ve sözde sosyal medya fenomenleri, kripto para vurguncuları, gizli foncular göz göre göre dolandırıcılık yaparken, Allah aşkına ya, iktidar olarak siz ne yapıyordunuz? Bu talana, bu vurguna, bu soyguna bilerek mi göz yumdunuz? İktidar ve sorumluluk makamında bulunanlar yaptıkları kadar yapmadıklarından, göz yumduklarından ve ihmal ettiklerinden de hesap vermedikçe bu ülkenin düzelmesi mümkün değildir değerli arkadaşlar. Operasyon yapılan organize suç örgütlerinin devlet içindeki bürokratik bağlantılarını, siyaset kurumu içindeki destekçilerini ve bunlara yardım ve yataklık eden herkesi yakalayıp adalete teslim etmedikçe bu ülkenin düzelmesi mümkün değildir. Adalet gözetmek, adaleti gözetmek Allah'ın emridir. Nitekim Kur'an'da Nisa suresi 58'inci ayette şöyle buyruluyor: "Allah, size, emanetleri mutlaka ehline vermenizi ve insanlar arasında hükmettiğiniz zaman da adaletle hükmetmenizi emrediyor." Bizim anlayışımıza göre, adalet mülkün temelidir ve Hazreti Ali'nin dediği gibi "Devletin dini adalettir." Görünen odur ki bu kadim ve kutsal değerler aşındırılmış, yerle yeksan olmuştur.

Sayın Başkan, kıymetli milletvekilleri; cumhuriyetimizin 2'nci yüzyılı için en büyük beka sorunu, sığınmacılar ve kontrolsüz göçtür. AK PARTİ hükümetlerinin hatalı Suriye ve Afganistan politikaları ülkemizi bir sığınmacı kampına çevirmiştir. Bugün Türkiye, Birleşmiş Milletler Mülteciler Örgütü verilerine göre dünyada en çok sığınmacı barındıran ülke hâline gelmiştir yani bir 1'inciliğimiz var. İçişleri Bakanımız Sayın Ali Yerlikaya'nın son açıkladığı resmî verilere göre çoğunluğu Suriye ve Afganistan'dan gelen yaklaşık 5 milyon yabancı ülkemizde yaşamaktadır; ha, bu sayıya biz inanmıyoruz, milletimiz de inanmıyor. Eminim ki gerçek rakam da bunun çok üzerindedir. Avrupa Birliğiyle imzalanan geri kabul anlaşması ve maddi yardım taahhütleriyle Türkiye, Batı'nın da sığınmacı hendeği olmuştur. Türkiye, Avrupa için bariyer görevi yapmakta ve karşılığında ise ne zaman geldiği, nereye harcandığı tam olarak belli olmayan bir maddi yardım almaktadır. Kısacası, ülkemiz ağır bir sığınmacı ve kaçak istilasıyla karşı karşıyadır. 2011'de tamamen insani bir şekilde başlayan sığınmacı kabulü sürecimiz doğru yönetilememiştir. Bunun en güzel örneği ise Göç İdaresinin ta kendisidir. Ülkemizde Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, Suriyeli sığınmacı akını başladıktan tam iki yıl sonra, 2013'te kurulmuştur. Yani, düğme baştan yanlış iliklenmiştir. Bu durum aymazlığın ta kendisidir. Yapılan araştırmalara göre Suriyeli sığınmacıların ortalama doğum oranı 5,3'tür. Türkiye'de doğurganlık hızının 1,6 olduğu düşünüldüğünde bu durum bin yıllık Türk yurdunda Türkleri azınlığa düşürme projesidir. Biz bunu böyle görüyoruz. Türkiye, Avrupalıların keyfini sağlamak için kendi bekasını tehlikeye mi atacaktır? Vatandaşımız hastane kapılarında beklerken, randevu sistemlerinde randevu ararken, buna karşın sığınmacılar rahatça muayene oluyorken iktidarın içi rahat mıdır? Vatandaşımız kiralayacak ev bulamazken, barınma ciddi bir kriz hâline gelmişken, sığınmacıların mahalleleri parsellemesi sizi hiç mi düşündürmüyor? Fakirin fukaranın, işçinin, memurun verdiği vergilerden 40 milyar doları sığınmacılara harcarken bu iktidarın hiç mi vicdanı sızlamamıştır? 40 milyar dolar rakamı da en son 2020 yılında açıkladığınız verilere göredir. Kim bilir, bugün bu rakam kaç milyar doları bulmuştur, zaten bunu da bilmiyoruz. Sahi, 2020'den sonra neden net bir rakam açıklamadınız? Bir devlet anlayışı, bir devlet bakışı bunu gerektirir. O giren paranın miktarını bu millete söylemek gibi bir zorunluluğunuz da var. Türkiye'nin emekle, alın teriyle ve kanla sulanmış topraklarından elde edilen kaynaklarının kontrolsüz bir göç politikasına yem edilmesini asla kabul etmiyoruz. (İYİ Parti sıralarından alkışlar) Ülkemizdeki Suriyeliler başta olmak üzere, bütün sığınmacıların uygun ve insani bir takvim çerçevesinde geri dönüşleri planlanmalıdır çünkü gönüllü geri dönüş politikasının hiçbir karşılığı yoktur, hakikaten milleti de kandırmayın. Son yapılan araştırmalara göre, Türkiye'de yaşayan Suriyeli sığınmacıların en az yüzde 78'inin ülkesine dönmeyi düşünmediği görülmektedir. Neden dönsünler ki? Bir elleri yağda, bir elleri balda; sanki bu ülkenin sahibi de onlar. Bu sorun artık Türkiye'nin beka meselesidir, bunu görelim ve bu konuda atılacak adımlarımızı da buna uygun bir şekilde atalım.

Biz İYİ Parti olarak bu konuda iktidarı asla samimi bulmuyoruz, bu samimiysizliğin bir kanıtı da Hükümetin son açıkladığı (2024-2028) Kalkınma Planı'ndaki ifadelerdir. Kalkınma planında "Türkiye'de bulunan yabancıların sosyal, ekonomik ve kültürel hayata uyumları desteklenecektir." ifadeleri kullanılmıştır. Hükümetin beş yıllık kalkınma planında bu ifadeler yer vermesi Türkiye'de bulunan sığınmacıların önümüzdeki süreçte de Türkiye'den gitmeyeceğinin ve Hükümetin entegrasyon politikaları izlediğinin açık bir göstergesidir. İktidar bu tercihiyle kiminle aynı fikirdedir biliyor musunuz? İktidar Soros'la aynı fikirdedir çünkü Soros da sığınmacıların Türkiye'de kalmasını ve maliyetlerinin de karşılanmasını istemektedir. Buradan çağrıda bulunuyorum: Soros'la değil Türk milletiyle aynı fikirde olun, milletin fikrine, söylediğine kulak verin. Bütün bu tabloyu da İslami söylemlerle örtmek, ensar ve muhacir edebiyatı yapmak ise Türkiye'nin geleceğine yapılan yanlışı ortadan kaldırmayacaktır. Ne Suriyeliler ve Afganlar asrısaaadetin muhacirleridir ne de bizler asrısaaadetin ensarıyız. Sormak istiyorum: Medine halkı Allah Resulü ve sahabelerini kabul ederken geri kabul anlaşması yapıp maddi yardım mı almışlardı? Sormak istiyorum: İslam tarihinin en önemli olaylarından olan hicret ile Suriye'deki, Afganistan'daki iç savaş aynı şey midir? Allah için, iktidara sesleniyorum: Her politikanızı

meşrulaştırmak için İslam'ı kalkan yapmayın. Cenab-ı Allah'ın Fatır suresinde buyurduğu Allah'la aldatanlardan olmayın. Bugün millet size teveccüh etti diye de yarın affedecek de sanmayın çünkü yanlış göç politikalarınız devam ettikçe millet de tarih de sizi asla affetmeyecektir. Bu millete çok ağır bir bedel ödeteceğinizin farkında olarak bu girdiğiniz yanlış yoldan geri dönmenizi de biz bu milletin evlatları olarak sizlerden talep ediyoruz.

Saygıdeğer milletvekilleri, bizim sığınmacılardan kaynaklanan bir beka sorununa karşı güçlü bir iradeye ihtiyacımız vardır. Bu irade Tunus'un 60 milyon euroluk geri kabul bedelini iade edip "Sığınmacı almayacağız." diyen bir irade gibi olmalıdır yani biz şu anda Tunus kadar bile olamadık. Bu irade Türkiye'nin geleceğine ihanet olan geri kabul sözleşmesini yırtıp atacak bir irade olmalıdır. Biz iktidardan bunu bekliyoruz, bunu istiyoruz ve talep ediyoruz. Türkiye'nin bir sığınmacı kampı olmadığı bir gelecek istiyoruz. Eğer nasıl yapacağınızı bilmiyorsanız bizim bu konudaki projemiz hazırdır. Genel Başkanımızın ifadelerindeki gibi, bizim çalışmalarımız miri maldır, alın kullanın. İYİ Partinin Millî Göç Doktrini'ni isteyen herkese gönderebiliriz ve bu doktrini oluşturabilmek için de aylarca çalışma yapmış bir parti olarak bu konuda milletimizin yönünün, gözünün bu noktaya döndüğünün işaretini vererek sizi bir gerçekle buluşturmaya çalışıyorum. Evet, değerli arkadaşlar, işte yerli ve millî olmak budur, işte evlatlarımızın geleceğini de korumak budur.

Değerli milletvekilleri, TÜİK rakamlarına göre yabancılara 2022 yılında 67.490 konut satılmıştır. Bu satışların bir kısmıyla yabancılar Türk vatandaşlığını da para karşılığında satın almıştır. Türk vatandaşlığı alınıp satılan bir apartman dairesi ayarına asla düşürülmelidir. Yatırım yoluyla vatandaşlık kazanma şartları acilen ağırlaştırılmalıdır. Ver 400 bini, al pasaportu, oh ne âlâ; Türk pasaportu o kadar ucuz mu? Yok öyle yağma, bu uygulama bir daha gündeme gelmemek üzere de ortadan kaldırılmalıdır. Bu durum Türkiye'yi dünyada da dilenci durumuna düşürmüştür. Bunu dikkate alarak...

Değerli arkadaşlar, sayın milletvekillerimiz; ülkemizin gündeminde bir de bir Anayasa değişikliği var. Milletimizin ay sonunu getiremediği bir zamanda Anayasa değişikliği asıl meselemiz olmamalıdır ancak bu konuda bazı kırmızı çizgilerimiz olduğunu şimdiden ifade etmek istiyorum. Anayasa'nın başlangıç kısmı ve ilk 4 maddesinin tartışmaya açılmasını kabul edemeyiz. Aynı şekilde Türk vatandaşlarıyla ilgili 66'ncı madde de bizim açımızdan tartışmaya kapalıdır. (İYİ Parti sıralarından alkışlar) Tarihten süzülerek ortaya çıkmış ve kemikleşmiş Türk milletinin kimliğine yönelik söylenen sözler de bizde birtakım şüpheler yaratmıştır. Sayın Cumhurbaşkanımız milletin çeşitliliğini yansıtan bir anayasa yapma niyetinde olduklarını söylemiştir. Allah aşkına "milletin çeşitliliği" ne demektir? Millet tektir, adı da Türk'tür; bu, tarihin verdiği bir hükümdür. Geçmişte de benzer hezeyanları yapanlar vardı, "milletin çeşitliliği" ifadesine benzer bir şekilde "Türkiye mozaiktir." diyenler vardı. Rahmetli Başbuğ'umuz Alparslan Türkeş mozaikçilere en güzel, en yerinde cevabı vermiştir. "Ne mozaîği, mermerdir mermer!" (İYİ Parti sıralarından alkışlar) Bu, Türk milletinin dik duruşunun ve kararlılığının söze çevrilmiş hâlidir. Bu kürsüden İYİ Parti Grup Başkanı olarak sesleniyorum. Sizin çeşitlilik hayallerinizi, kimliksiz ve sorumsuz söylemlerinizi asla kabul etmiyoruz. Sizin Türk kimliğinizi yıpratmaya yönelik siyasetinizi asla kabul etmiyoruz. Büyük Atatürk'ün dediği gibi "Bu memleket dün Türk'tü, hâlde Türk'tür ve ebediyen de Türk olarak kalacaktır." (İYİ Parti sıralarından alkışlar) Bizim açımızdan Anayasa bahsinde kırmızı çizgiler bunlardır.

SIRRI SAKİK (Ağrı) – Peki, bu masada oturanlar, biz de Kürt'üz kardeşim.

KORAY AYDIN (Devamla) – Bizim için Türklük kırmızı çizgidir. Türkiye Cumhuriyeti devletin Türk kimliği de vazgeçilmezdir.

Kıymetli milletvekilleri, Türkiye'nin millî kimliğinin en önemli unsurlarından biri de dış politikadır. Türk devleti her daim hem bölgesinde hem de küresel anlamda hazır ve caydırıcı olmuştur. Ancak AK PARTİ iktidarları bu caydırıcılığı zedelemiştir. Geçmişte "sıfır sorun" "değerli yalnızlık" gibi safsatalarla dış politikamız rayından çıkarılmıştır. Esad'a "kardeşim" denilmiş, beraber tatiller yapılmış, sonra düşmanlık yaratılmış ve sonuçlarını da kontrolsüz sığınmacı akınıyla ağır bir şekilde yaşamıştık. Mısır'ın iç gelişmelerinde taraf olunarak ilişkiler koparılmış, bu mesele de iç politika aracı hâline getirilmiştir. Şimdi ise Sisi'yle de fotoğraflar verilmektedir, bundan memnunluk duyuyoruz. Bunun sonuçlarını ise mavi vatandaki haklı davamızda yalnızlaşarak milletçe hep beraber ödedik arkadaşlar, hep birlikte ödedik. Rahip Brunson'u millî güvenlik tehdidi olarak nitelemiştik "Ver papazı, al papazı." demiştik; ne oldu? Şimdi, hepsi yalan oldu. İktidarın dış politikada pusulası şaşmış, rotası bozulmuştur. Dış politika gelecek nesiller için yapılır, gelecek seçimler için değil. Belediye iştiraki yönetir gibi dış politika yönetilmez. İktidar dış politikada zayıf almış, bize göre de sınıfta kalmıştır.

Kıymetli milletvekilleri, bu kötü tabloyu anlatırken bazı hakları da teslim etmek gerekmektedir. Azerbaycan toprağı Karabağ'ın Ermenistan işgalinden kurtarılmasına verilen destek ve ortaya koyulan irade önemlidir. Karabağ'da üç renkli Azerbaycan bayrağıyla şanlı al bayrağımızın beraber dalgalanması gurur vericidir. Bununla birlikte Zengezur Koridoru'nda asla geri adım atılmamalıdır. Hocalı başta olmak üzere, Karabağ'ın pek çok yerinde yaşanan soykırımların tanınması için uluslararası platformlarda girişimlerde bulunulmalıdır.

Bir diğer husus, Türk Devletleri Teşkilatıdır. İktidarın bu Teşkilatın gelişmesine verdiği desteği de son derece olumlu buluyoruz. Bağımsız Türk Cumhuriyetleri arasındaki ilişkilerin gelişmesi için daha çok çaba sarf edilmelidir. Aynı zamanda, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin Türk Devletleri Teşkilatına gözlemci üye olması da kıymetli bir adımdır, doğru bir adımdır, yerinde bir adımdır. Teşkilatın son zirvesinde Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin yer almaması ise üzücü olmuştur. İktidar bu hususta asla geri adım atmamalı, hatta Teşkilatın üyelerine Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ni tanıtmak için çaba göstermelidir.

Değerli milletvekilleri, İsrail'in Filistin'de gerçekleştirdiği sözde terörle mücadele operasyonları artık soykırım noktasına erişmiştir. Tarih bu yaşananları Hitler'in soykırımı gibi kapkara harflerle yazacaktır. Bu vesileyle yaşanan saldırılarda hayatını kaybeden Filistinlilere rahmet, yaralılara da acil şifalar diliyorum. İktidarın Filistin'deki duruşu esasta doğru, usulde ise son derece hatalıdır. Sabah akşam kinama yaparak bu işler olmaz. Mecliste çay ocaklarında Nescafe'yi yasaklayarak bu işler olmaz. Türkiye'den İsrail limanlarına yüzlerce gemi giderken iç politikada hamaset yapmakla bu işler asla olmaz. (İYİ Parti sıralarından alkışlar) Eğer İsrail bombalarıyla can veren Filistinli bebekler gece rüyalarımıza giriyorsa doğru diplomasiyi seçmemiz gerekmektedir. Biz İYİ Parti olarak gerek insani yardım süreçlerine verdiğimiz destek gerekse de diplomatik yola olan inancımızla Filistin meselesinde her türlü duruşu göstermeye hazırız.

Kıymetli milletvekilleri, bugün Filistin'de gözler önünde yaşanan bir soykırım varsa bunun bir eşi de Doğu Türkistan'da gerçekleşmektedir. Milyonlarca sığınmacı ülkemizde cirat atarken neden pek çok Doğu Türkistanlı kardeşimiz Avrupa ülkelerine gitmek zorunda kalıyorlar? Filistin için bir ay boyunca cuma namazlarında hutbe okutan Diyanet, neden dün Osmanlı padişahları adına hutbe okutan Müslüman, Türk Doğu Türkistan'ı anmamaktadır? Doğu Türkistan, Çin ile Türkiye ilişkilerinde köprü olması gerekirken bugün bir soykırım sahnesi hâline gelmiştir. İsrail'e ne tepki veriliyorsa aynı Çin'e de verilmeli, diplomasi çizgisinde mücadele edilmelidir. Doğu Türkistan, Türk dış politikasının vazgeçilmez bir unsuru ve kırmızı çizgisi olmalıdır.

Sayın milletvekilleri, Türkiye'de bir yerlilik ve millîlik rüzgârı da esmektedir. Dün Türkiye'de 36 etnik unsur olduğunu söyleyenler bugün "Tek millet." demektedirler. Dün "Türkiye Cumhuriyeti" tabelalarını indirenler bugün yerlilik ve millîlik destanları yazmaktadırlar. Dün "çözüm" adı altında terör örgütleriyle masaya oturanlar bugün terörle mücadele nutukları atmaktadırlar. Tarihi çarptıran dizilerle, filmlerle alternatif bir tarih üretilmekte, Millî Mücadele'ye ve Atatürk'e hakaret eden sözde tarihçiler baş tacı edilmektedir. Millîlik karnesi zayıf olan iktidar millî değerlerimizi ve millî gelişmelerimizi de siyasi çöküşüne kalkan etmektedir.

Milliyetçilik, iktidarda kalabilmek için bir araç değildir; milliyetçilik, Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucu fikridir. Büyük Atatürk bu hususu şöyle ifade etmiştir: "Biz doğrudan doğruya milliyetperveriz ve Türk milliyetçisiyiz." Bu milliyetçilik temelde Atatürk'ün "fikirlerimin babası" dediği Ziya Gökalp'in etnik ve mezhebî kimlikleri aşan, ortak kültüre ve ortak gelecek tasavvuruna dayalı kapsayıcı bir milliyetçilik anlayışdır. Bugün Türkiye'de kimlikler siyasi ayrıştırma malzemesi hâline gelmiştir, insanımızın yaşam tarzı bir kavga ve siyaset unsuru hâline sokulmuştur. Merhum Erol Güngör'ün yaklaşımıyla milliyetçilik, asla ötekine göre konumlanan bir fikir olmamalıdır; milliyetçilik, yapıcıdır, birleştiricidir ve aksiyonerdir. Türkiye'de milliyetçilikten bahsedeceksek ilk önce kimlik siyasetiyle kutuplaştırılan anlayış son bulmalıdır. Türk milleti yeni bir yolun yolcusu, yeni bir kaderin sahibi olmak durumundadır. İşte, bu hedefler için iki yumruk arasında sıkışmış Türk toplumu yeni bir yola ihtiyaç duymaktadır. Bunun için biz İYİ Parti olarak cumhuriyetimizin 2'nci yüzyılına siyasette 3'üncü yolu açarak giriyoruz. Bu yolla dünya arenasında tam bağımsız ve egemen bir kudret olarak var olacağız, millî varlığımızı ve becamızı her daim koruyacağız; sanayide sektörel millî şampiyonlar çıkartacak, Türkiye'yi de öncelikle bölgesel bir güç hâline getireceğiz; milletlerarası kurum ve standartlarda güçlü ve baskın bir konuma ulaşacağız; hakka, adalete, hürriyete, refaha ve millî birliğe dayalı bir büyük medeniyet toplumu olarak insanlığa örnek olacağız. Bu yol sancılıdır ama mutlaka başaracağız.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Son bir dakikanız Sayın Aydın.

Buyurun.

KORAY AYDIN (Devamla) – İşte, İYİ Partinin ve Türkiye'nin 3'üncü yolu budur. Cumhuriyetin 2'nci yüzyılı inşallah bir Türk çağı olacaktır, biz Türk milliyetçileri de bunun için mücadele edeceğiz.

Bu duygu ve düşüncelerle 2024 yılı bütçesinin ülkemize ve milletimize hayırlı olmasını diliyor, Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – İYİ Parti Grubu adına ikinci konuşmacı İzmir Milletvekili Sayın Ümit Özlale.

Buyurun. (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

İYİ PARTİ GRUBU ADINA ÜMİT ÖZLALE (İzmir) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; bütçenin tamamına dair partimizin görüşlerini açıklamak üzere huzurunuzdayım. Hepinizi saygı ve sevgiyle selamlıyorum.

Konuşmama 2 öneri, 1 tane tespitle başlamak istiyorum. Birinci öneri bizim acilen sıfır bazlı bir bütçeye ihtiyacımız var. Bundan yaklaşık on sene önce bütçenin hazırlanmasına katkıda bulunmuş bir akademisyen olarak değerli bir bürokratin bana söylediği bir şeyi çok iyi hatırlıyorum: "Bir sene öncenin bütçesi kaybolduysa biz önümüzdeki senenin bütçesini yapamayız." demişti. Şimdiki bütçeye de baktığımız zaman, kalemlerdeki oynamaya baktığımız zaman benzer bir yaklaşımı görüyoruz oysa karşımızda bambaşka bir dünya var. Türkiye'nin sorunları çok daha farklılaştı, karşımızda yepyeni bir dünya var, yepyeni sorunlar var; bunların çözüm önerileri farklılaşmaya başladı. O yüzden bizim bir an önce sıfır bazlı bir bütçeye başlamamız gerekiyor ve bunu bütün siyasi partilerin ortak iradesiyle yapmamız gerekiyor.

İkinci nokta yani ikinci önerim de bununla bağlantılı bir şey, o da şu: Bizler Plan ve Bütçe Komisyonunda -ben de partimizin sözcüsü olarak orada katkı vermeye çalıştım- yaklaşık otuz altı gün, iki yüz on sekiz saatte bu bütçeyi geçirdik. Şimdi, Amerika Birleşik Devletleri'ne baktığınız zaman bu yaklaşık sekiz ay sürüyor, sekiz ay boyunca Kongrede siyasi partiler bir süre harcama komisyonunda o bütçeyi tartışıyorlar ve daha sonrasında bu bütçe onaylanıyor. Neden? Çünkü iktisadın temelidir bütçe, maliye politikasının temelinde bütçe yatar, bölüşümdür yani siz bir politik iktisadî bütçeden ayrı tutamazsınız. Kimlerden vergi alacağınızı ve nereye harcama yapacağınızı belirlersiniz ve onu da yüce Meclis çatısı altında milletin iradesiyle yaparsınız. Yani otuz altı gün, iki yüz on sekiz saatte karşımıza gelen bütçenin neredeyse virgölüne, noktasına dokundurmadınız oysa çok kıymetli öneriler geldi, bütün muhalefet partilerinden çok kıymetli öneriler geldi. Bu önerilerin ne kadar doğru öneriler olduğunu Sayın Başkan ara verdiğinde bizzat AK PARTİ'li, Milliyetçi Hareket Partili arkadaşlar söyledi fakat işler bunu bütçeye yansıtmaya gelince virgölüne bile dokunmadınız. Oysa orası o bütçenin son olarak, buraya gelmeden önce son olarak revize edileceği yerd. Dolayısıyla önümüzdeki dönemde bu bütçe sürecinin çok daha uzun, çok daha kapsayıcı ve en azından Plan ve Bütçe Komisyonunda muhalefetten gelen önerilerin daha fazla dikkate alınır şekilde yürütülmesini umut ediyorum; bu da ikinci önerimdir.

Bir de tespit de şu: Bu tespit biraz ilginç bir durumla karşılaştık, âdeta şizofrenik bir durum. Sayın bakanlar yüksek hedeflerden bahsediyor, sonra benim gibi bütçeyi bilen insanlar bütçedeki rakamlara bakıyorlar ve sayın bakanların koyduğu yüksek hedefler ile bütçenin tamamıyla bire bir uyumsuz olduğunu görüyoruz. Yani sanki Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcısı ya da sayın bakanlar başka bir veriyle hedefleri koyuyorlar, sonra biz bütçeye bakıyoruz, bütçedeki ayrılan ödeneklere, ayrılan programlara baktığımız zaman sayın bakanın sunumu ile bütçedeki verilerin neredeyse bire bir zıt olduğunu görüyoruz.

Şimdi, size birkaç tane örnek vereceğim: Mesela, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Sayın Bakan geldi, güzel bir sunum yaptı ve dedi ki: "Yoksullukla mücadele bütün şiddetiyle devam edecek." Doğru, Türkiye'de 7 milyon yoksul çocuk var. Peki, ondan sonra bakıyoruz, yoksullukla mücadele ödenegi en çok azalan programların başında geliyor. Nasıl mücadele bu? Sayın Bakan söylüyor, bütçede yeri yok. Millî Eğitim Bakanı geldi "Uluslararası eğitim ve iş birlikleri artarak devam edecek." dedi. İyi, güzel, hepimizin hoşuna giden bir şey. Bütçeye baktık, ödenegi en çok azalanelardan bir tanesi uluslararası eğitim ve iş birliği. Çağımız bilgi ve iletişim çağı dedik; bilgi, data geçen yüzyılın petrolü kadar önemli dedik; bilgi ve iletişim programına bakıyoruz, ödenegi en çok azalan 5 programdan 1 tanesi.

Enerji arz güvenliği, enerji verimliliği, çok yüksek bir hedefimiz var: 2026 yılında sıfır cari açık; enerjide atacağımız adımlarla sıfır cari açığı sağlayacağımızı söylüyoruz. Sonra enerji arz güvenliği ve Enerji Verimliliği Destek Programı'na bakıyoruz, ödenegi azalmış. Devam ediyoruz: Sayın Kurtulmuş -Sayın Başkan- Meclisin bütçesi tartışılırken "uzay vatan" dedi; güzel, bizim de beklediğimiz şeylerden bir tanesi, Türkiye'nin bir uzay politikası olması gerekiyor. Peki, bütçeye bakıyoruz, ne görüyoruz orada? Uzay ve Havacılık Programı'na ayrılan bütçe en fazla kesilen bütçelerden bir tanesi. Hadi, bütün bunları geçtim, şehit ve gaziler... Bugün şehitlerimizin yakınları devletimize emanet, gaziler bu ülkenin vicdanı. Hiç baktınız mı şehit ve gazilerin program ödenegine? En çok azalan programlardan bir tanesi. Dolayısıyla burada bakanlar ve Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcısı sunum yapıyor, oradaki hedeflerden bahsediyor, yüksek hedeflerden bahsediyor, biz bütçe bilenler oraya baktığımız zaman bunun tam tersini görüyoruz; çok şizofrenik bir durum.

Şimdi, kalkınma tarafından bakalım; ben kalkınma iktisatçısı olduğum için bütçeyi o taraftan da bir incelemek istiyorum. Bölgesel kalkınma... Türkiye'nin sosyoekonomik açıdan bölgeler arası eşitsizliği gidermesi lazım; bölgesel kalkınmaya ayrılan ödenek ortalamanın altında kalmış. Pandeminin bize öğrettiği şeylerden bir tanesi de tarımın önemi, tarım ve kırsal kalkınma; ödenek, ortalamanın altında kalmış. Çocuklarımız bizim en kıymetli varlığımız diyoruz, çocukların korunmasına ayrılan ödenek ortalamanın altında kalmış. "Sanayi 4.0" diyoruz, heyecan verici sanayi politikalarından bahsediyoruz; sanayinin geliştirilmesi ortalamanın altında kalmış. Devam ediyorum: Kadının güçlendirilmesi, ödenek artışı ortalamanın altında; istihdam, ortalamanın altında. Bakın, Türkiye'nin kendi grubundaki ülkelere istihdam oranı açısından yetişmesi için 9 milyon yeni işe ihtiyacı var. Türkiye'nin Çin'in seviyesine yetişmesi için, istihdam oranını aynı seviyeye getirmesi 10,7 milyon istihdam ihtiyacı var, istihdam

ayrılan program ödeneği ortalamanın altında kalıyor, yine aynı durum. Kalkınacağız diyoruz, burada On İkinci Kalkınma Planı'nı AK PARTİ'li ve Milliyetçi Hareket Partili arkadaşlar hararetle savunuyor, daha sonra kalkınma odaklı bütün programlara bakıyor; tarımdan kırsal kalkınmaya, sanayinin geliştirilmesinden çocukların korunmasına, kadınların güçlendirilmesinden istihdama kadar bütün ayrılan programlar ortalamanın altında kalıyor. O yüzden de buna ben şizofrenik bir durum diyorum. Sayın Bakan geliyor başka bir şey anlatıyor, bütçeyi hazırlayanlar belli ki başka bir kafada, Sayın Bakanın dediklerinin tam tersini bütçeye yerleştiriyorlar.

Şimdi, bu ailenin güçlendirilmesi ve korunmasına ayrılan program hakkında da biraz konuşmak istiyorum. Şunu gördük: Çocukların korunması ve kadının güçlendirilmesine ayrılan ödenek azaltılmış, onun yerine ailenin korunması ve güçlendirilmesi programında bir artış görüyoruz. Şimdi bu, bana göre yanlış bir zihniyettir. Bizler eğer bugün aile yapısını koruyacaksak, ailenin huzurunu sağlayacaksak çocuklarımızı korumalıyız, kadını güçlendirmeliyiz, çok net. Çocukları korumadan, kadını güçlendirmeden çocukları ve kadını sadece ailenin bir parçası olduğu sürece değerli kılan bir zihniyet bence ne aileyi koruyabilir ne aileyi güçlendirebilir. Dolayısıyla, burada her bakımdan tartışılması gereken hem de verilerle, gerçek verilerle tartışılması gereken bir bütçe var.

İzninizle birkaç dakika bakanlıkların bütçesinden bahsetmek istiyorum, Hazine ve Maliye Bakanlığıyla başlamak istiyorum. Bakın, şimdi, bugün Sayın Bakanın -yani mevcut Sayın Şimşek'in hatası değildir- Sayın Albayrak'ın fahiş bir hatasıdır. Bugün iç borçlanmayı biz dolar ve altın üzerinden yapmaya başladığımızdan beri geldiğimiz durumu ben size şöyle anlatayım: Konuşmaya başlamadan önce dolar 28,99 liraydı, bugün eğer 29 liradan 30 liraya çıkarsa bu ülkenin iç borcu 65 milyar lira artıyor arkadaşlar; isterseniz hesapları gösterebiliriz. "65 milyar" ne demek biliyor musunuz? Bugün eğer dolar 29 liradan 30 liraya çıkarsa -ki çıkabilir- 65 milyar lira daha fazla borçlanıyoruz. 65 milyar lirayla siz bu ülkedeki bütün ilkökul çocuklarına bedava kahvaltı verebiliriniz. İşte kendini bilmez bir Sayın Bakanın üç sene, dört sene önce iç borçlanmayı dolar ve altın üzerinden yapmasından dolayı bugün biz çocuk yoksulluğu çekiyoruz; bu kadar basit. Eğer siz akıldan, bilimden yoksun politikaları insanlara, vatandaşlara dayatırsanız onun maliyetini biz bugün 2024 bütçesinde çekmiş oluruz.

Hazine ve Maliye Bakanlığı bütçesiyle devam ediyorum. Bizler finans sermayesinin vergilendirilmesinden yanayız fakat baktığımız zaman finans sermayesinden daha fazla vergilendirilen bir kesim var: Üst orta gelirli beyaz yakalılar, okumuş etmiş insanlar. Bakın, bu ülkenin beşerî sermayesi en değerli hazinesi. "Bu ülkeden neden doktorlar, mühendisler, yazılımcılar, iktisatçılar gitmek istiyor?" diyorsanız, bunun sebeplerinden bir tanesi ideolojikse bir sebebi iktisadidir. Bugün sizler beyaz yakalı birisiyle konuştuğunuz zaman büyükşehirlerde, eğitim sistemine güvenmediği için çocuklarını özel okula göndermek zorunda hissediyor; emeklilik sistemine güvenmediği için bireysel emeklilik alıyor; barınma krizi olduğu için, sokaklar güvenli olmadığı için sitelerde oturmak zorunda hissediyor; hastanelerde randevu alma bir işkence hâline geldiği için sağlık sigortası yaptırmak zorunda kalıyor. Bu ülkede beyaz yakalının üzerindeki vergiler çok yüksek ve beyaz yakalı verdiği vergilerin karşılığını hiçbir şekilde alamıyor. Oysa biliyoruz ki bir ülkede beyaz yakalı varsa, orta üst direkt -yani o "küçük burjuvazi" dediğim, olumlu anlamda kullanıyorum- varsa bu ülkede temel hak ve özgürlüklerin bir garantisi var demektir, o ülke kalkınma yolunda doğru adım atıyor demektir. İsrarla bilinçli bir şekilde siz bu ülkede eğitilmiş, okumuş, sadece eğitimiyle ve kazancıyla hayatını sürdüren insanları vergilendirerek bu ülkede yaşamaktan bezdiriyorsunuz.

Devam ediyorum, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığına gelelim. Bakın, yine, üç-dört sene önce matah bir şeymiş gibi adına da "Çin modeli" dediğiniz bir model geliştirdiniz ve ondan sonrasında dediniz ki: "Ben rekabetçiliği emeği baskılayarak, TL'yi baskılayarak sağlayacağım." Arkadaşlar, daha sonrasında ne oldu? Sayın Bakanımız biraz önce bahsetti, kur korumalı mevduat sistemiyle işleri örtmeye çalıştınız, milyarlarca lira zarar geldi. Peki, bunun sonucunda istihdam arttı mı? Artmadı. Biraz önce söylediğim gibi, Türkiye'nin kendi seviyesindeki ülkelere gelmesi için bile 9,7 milyon istihdama ihtiyacı var. Türkiye'nin bugün en büyük problemi o baskıladığınız ücretlerdir, o baskıladığınız ücretlerden dolayı siz bugün talebi artırmak için suni yollar tercih ediyorsunuz. Bir başka nokta da şu: Kamu istihdamı. İstihdamı nasıl artırabiliriz? Tabii, kamudaki istihdamı daha fazla artırarak. Doğrudur, Türkiye'deki kamu istihdamının toplam istihdam içerisindeki payı OECD ortalamasının altındadır. Dolayısıyla bizim devlete daha fazla kişiye almamız lazım. Peki, bu şartlarda mı? Size seçim sözünüzü, seçim vaadinizi hatırlatıyorum: "Mülakat kaldırılacak." dediniz, kaldırmadınız. O yüzden ben sahada ne zaman "Kamuya daha fazla istihdam almamız gerekli." dediğim zaman, vatandaşın bir tepki var çünkü vatandaş liyakatıyla kamuda işe gireceğine inanmıyor. Bir başka nokta daha var: "Kamu istihdamı artmalı." dediğimiz zaman neden karşı çıkıyorlar? Çünkü kamu hizmetlerinden duyulan memnuniyet azalmış durumda. Hangi konularda mı? Sağlık, eğitim ve adalet. Yani Adalet ve Kalkınma Partisi olarak isminize aldığınız "adalet" ve "kalkınma" kavramına baktığınız zaman, şu anda vatandaşın TÜİK verilerine göre en fazla memnuniyetsizlik hissettiği konular adalet, eğitim, sağlık; ben demiyorum, bizzat TÜİK'in kendisi söylüyor.

AR-GE harcamaları... Her fırsatta "AR-GE'ye daha fazla kaynak ayırıyoruz." dediniz; yalan. Baktığınız zaman on sene önceye göre kamu harcamaları içerisinde AR-GE'nin payı yarı yarıya düşüyor; 0,86'dan 0,45'e düşmüş. Millî gelir içerisinde AR-GE'nin payı 1,09; Brezilya'nın altında, Mısır'ın biraz üstündeyiz. O yüzden, kimse bize bugün "AR-GE harcamalarını artırarak biz Sanayi 4.0'a hazırlanıyoruz." demesin, bütçe ve kalkınma planı bunun tam tersini söylüyor.

Sene olmuş 2023, hâlâ bu ülkede bilim insanları, hâlâ bu ülkede AR-GE yapmak isteyen insanlar teknokentlere kart basarak giriyorlar, üniversitelere kart basarak giriyorlar. Arkadaşlar, bugün bilim üretmek istiyorsanız artık öğretim üyelerinin üniversitelere kart basarak girmesini mecbur hâle getirmeniz gerekiyor, bugün hem devlet üniversitelerindeki hem vakıf üniversitelerindeki öğretim üyelerinin haklarını iyileştirmeniz gerekiyor; Boğaziçi Üniversitesinden, ODTÜ'den elinizi çekmeniz gerekiyor. Eğer bugün sizler teknokentlere hâlâ kart basarak girip bu ülkenin sanayide bir devrim yaratacağına inanıyorsanız yanılıyorsunuz, yaratılamıyor. Bizzat Sanayi ve Teknoloji Bakanının iki sene önce dediği şeydir; şu an ne Sanayi 4.0'ı, Türkiye'nin sanayisi Sanayi 2.5 seviyesinde. Bugün eğer sizler kart basarak teknokentlere girmeyi mecbur tutarsanız, teknokentlerin kapılarını sadece vergi avantajından yararlanmak isteyen şirketlere açarsanız o ülkede ne bilim gelişir ne teknoloji gelişir.

Gençlik ve Spor Bakanlığı ve Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığından bahsetmek istiyorum. Bakın, Türkiye'de 0-17 arası çocukların ve gençlerin yüzde 45'i, yaklaşık yarısı yoksul veya sosyal dışlanmışlık riski taşıyor. Bu, Avrupa Birliğinde en kötü oran. Bizden sonra Romanya geliyor yani Romanya bizden daha iyi. Şimdi, biz bunu söylüyoruz Sayın Bakana, Sayın Bakan bunu kabul etmiyor oysa her fırsatta bütün muhalefet partileri -şuradaki muhalefet partilerine bakın- diyoruz ki: "Bu yoksullukla mücadele için, Allah aşkına, okullarda ücretsiz yemeği getirin." Bunu söylüyoruz, Plan ve Bütçe Komisyonunda "Olur." diyorlar, ondan sonra oylamaya geçiyoruz, reddediliyor. Ya, çok basit bir şey var, Türkiye'deki çocukların yarısı yoksul ya da sosyal dışlanmışlık riski altında. Temel bir problem, sizler bunu görüyorsunuz ve çocukların korunması için ayırdığınız ödenek ortalamanın altında kalıyor. Türkiye'de yoksulların yarısı 25 yaşın altında.

Bakın, yine bir tane TÜİK istatistiği vereyim size. Bugün ben karşınızda işçi bir anne-babanın, ilkökul mezunu bir annenin çocuğu olarak karşınızdayım ve eminim ki birçok milletvekili, benim yaşımıdaki birçok milletvekili aynı durumda. Bugün 2023'te eğer anne ve babanız orta eğitimi bitiremediyse sizin üniversiteyi bitirme olasılığınız yüzde 10, eğer anne ve babanızdan bir tanesi üniversiteyi bitirmişse sizin üniversiteyi bitirme olasılığınız yüzde 71. Bana "Fırsat eşitsizliği ne?" dersiniz bunu söylerim

size. Yani baştan söyleyeyim; bugün eğer anne ve baba orta eğitimi bitirememişse sizin üniversiteyi bitirme olasılığınız yüzde 10'dur. Sizin her fırsatta şeytanlaştırdığınız 70'lerde, 80'lerde, 90'larda en iyi okul evinize en yakın okuldu ve bir işçi anne-babanın, ilkokul mezunu bir işçi anne-babanın çocuğu bu mahalle ilkokullarına giderek, devletin kendisini okutmasına fırsat sağlayarak en üst yerleri hatta benim gibi milletvekili olma şansını bile yakalayabilirdi. Sizler bu fırsat eşitliğini maalesef getirdiğiniz eğitim sistemiyle, sosyal hizmetler politikasıyla yok ettiniz.

Eğitime geçiyorum. Buradan Millî Eğitim Bakanlığına baktığımız zaman... Bakın "Eğitimin bütçe içindeki payı yükselecek." dediniz, yalan. Yedi sene önce millî eğitimin bütçe içindeki payı yüzde 17,83'müş, bu sene 11,94; rakamlar orada, eğitimin bütçe içerisindeki payını 17'den 11,94'e düşürmüşsünüz, hem ilkokula giden çocuklarımıza hem de üniversiteye giden çocuklarımıza bütçeden ayrılan payı azaltmışsınız.

Bakın, size bir şey söyleyeyim, bir tane istatistik veriyorum: Oxford Üniversitesinin AR-GE faaliyetlerinden elde ettiği gelir 881 milyon dolar; Oxford Üniversitesinin bütçesi değil, sadece AR-GE faaliyetlerinden elde ettiği gelir 881 milyon dolar. 881 milyon dolar Türkiye'de 5 tane teknik üniversitenin -ODTÜ, İTÜ, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Gebze Yüksek Teknoloji, İzmir Yüksek Teknoloji- toplam bütçesinin 2,2 katı arkadaşlar. Sizler bir yandan "Sanayi 4.0'a hazırlanacağız." diyorsunuz, bir yandan "Çağ atlayacağız." diyorsunuz, ondan sonra 5 tane teknik üniversite için öngördüğünüz, reva gördüğünüz ödenek, Oxford'un AR-GE gelirlerinden elde ettiği payın yarısından bile az. Böyle mi sınıf atlayacağız? Böyle mi üniversiteye giden çocuklarımız kendi kazançlarıyla kendi ayakları üzerinde durup bu ülkede hayallerini gerçekleştirebilecekler? O zaman da eğitimde bu kadar başarısız olduktan sonra belli şeylere, maalesef, şaşmamamız gerekiyor. Mesela, PISA skorlarında OECD ülkeleri arasında son sırada olmamıza şaşmamamız gerekiyor. Mesela, LGS sınavında çocuklarımızın yüzde 8'inin sıfır net, sıfır matematik neti çıkarmasına şaşmamamız gerekiyor. Mesela, LGS sınavında çocuklarımızın yüzde 70'inin matematik sorularında 5'ten daha fazla doğru cevaplayamamasına şaşmamamız gerekiyor. Gençlerimizin üçte 1'inin ne istihdamda ne de eğitimde olmamasına şaşmamamız gerekiyor.

Sizin sayenizde "ev işsizleri" diye bir kavram ortaya çıktı. Bugün gençlerimizin üçte 1'i ne bir eğitim kurumuna devam edebiliyor ne de istihdam ediliyor. Bugün gençlerimizin üçte 2'si eğer bir fırsat verilirse yurt dışında şansını denemek istiyor. Eğer böyle kötü bir eğitim politikası, böyle kötü bir yükseköğrenim politikası izlerseniz, günün sonunda, bizim çocuklarımız PISA skorlarında OECD sonuncusu olur, yüzde 70'i 5 tane matematik sorusunu doğru cevaplayamaz, ondan sonra üçte 2'si de eğer bir fırsatını bulursa yurt dışında hayatını devam ettirmek ister.

Peki, konuşmama son verirken bir şeyden daha bahsediyorum. Bana "Bu 2024 bütçesini bir özetler misiniz?" dersanız Cumhurbaşkanlığı bütçesine bakın diyeceğim ve ondan sonra da sözlerime son vereceğim. Bakınız, Cumhurbaşkanlığının mal ve hizmet alımları için ayrılan ödenek -tekrar söylüyorum- sadece Cumhurbaşkanlığı makamına mal ve hizmet alımları için ayrılan ödenek 7 tane bakanlığın mal ve hizmet alım ödeneklerinden daha fazla. Sayayım mı bu bakanlıkları? Sayayım: Kültür ve Turizm Bakanlığı, Gençlik ve Spor Bakanlığı, Ticaret Bakanlığı, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı. 7 tane bakanlığın toplam mal ve hizmet alımı bütçesinden tek başına onların toplamından daha fazla biz Cumhurbaşkanına mal ve hizmet alımı için ödenek ayırmışız diyorum; bunun size, AK PARTİ'li arkadaşlara nasıl bir duygu hissettirdiğini merak ediyorum ve yüce Meclisimizi saygılarımla selamlıyorum.

Teşekkürler. (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Şimdi konuşma sırası Milliyetçi Hareket Partisine gelmiştir.

İlk söz, Grup Başkan Vekili ve Manisa Milletvekili Erkan Akçay Bey'de.

Buyurun. (MHP ve AK PARTİ sıralarından alkışlar)

MHP GRUBU ADINA ERKAN AKÇAY (Manisa) – Sayın Başkan, muhterem milletvekilleri; 2024 Yılı Bütçe Kanunu Teklifi hakkında Milliyetçi Hareket Partisi Grubunun düşünce ve kanaatlerini paylaşmak üzere huzurunuzdayım. Genel Kurulu ve aziz Türk milletini saygıyla selamlıyorum.

Sözlerime başlarken aziz vatanımızı bizlere emanet eden atalarımızı, cumhuriyetimizin kurucusu Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ü ve kahraman şehitlerimizi rahmet ve şükranla anıyorum.

Türkiye Cumhuriyeti'nin varlığı ve aziz milletimizin dirliği için sınır boylarında ve sınır ötesinde mücadele eden kahramanlarımızı üstün başarılar diliyor, her birini Allah'a emanet ediyoruz.

Değerli milletvekilleri, bütçe millet malıdır, Türk milletinin alın teriyle yarattığı kaynaktır. Bu nedenle bütçe toplumsal gerçekleri kavramalı, Türk milletinin ve sosyal kesimlerin önceliklerine ve beklentilerine ışık tutmalıdır. Milliyetçi Hareket Grubu olarak bütçe görüşmelerinde dünya ve ülke gündemini akıl ve vicdan terazisinde, millî tarih şuuruyla, dün, bugün, yarın perspektifiyle ele alıp düşüncelerimizi paylaşacağız.

Muhterem milletvekilleri, dünya savaşların, çatışmaların, salgınların ve ekonomik buhranların neden olduğu küresel krizlerle boğuşmaktadır. Bütçe görüşmelerini gerçekleştirdiğimiz bugünlerde ülkemizin gündemi de yoğun ve çetindir. İsrail'in Filistin'deki katliamları, Rusya-Ukrayna savaşı, 6 Şubat'ta yaşadığımız büyük deprem felaketi, terörle mücadele, ekonomik istikrarın sağlanması, bekaımızı hedef alan tehditler gündemin öne çıkan başlıklarıdır. Tüm bu olumsuzluklara rağmen Türkiye istikrar içinde Türk ve Türkiye Yüzyılı hedeflerine emin adımlarla ilerlemektedir.

Muhterem milletvekilleri, siyasi ve demokrasi tarihimiz çok sayıda darbelerle, muhtıralarla, vesayet girişimleriyle, hükûmet krizleriyle sık sık kesintiye uğramıştır. Sistemden kaynaklanan sorunlar nedeniyle siyasi istikrar bir türlü sağlanamamıştır. Çok partili seçimlerin ilk kez yapıldığı 21 Temmuz 1946'dan Cumhurbaşkanlığı hükûmet sisteminin fiilen yürürlüğe girdiği 24 Haziran 2018 seçimlerine kadar 51 hükûmet görev yapmıştır. Hükûmetlerin ortalama görev süresi bir yıl üç aydır yani ortalama on beş aydır. Diyebiliriz ki cumhuriyet tarihimizin yetmiş iki yılı âdeta siyasi istikrarsızlık içinde geçmiştir. 15 Temmuz hain darbe girişimi sonrasında Türkiye'nin maruz kaldığı tehdit ve tehlikelere karşı ülkemizin istiklali ve istikbali için Cumhurbaşkanlığı kurulmuştur.

24 Haziran 2018 seçimleriyle birlikte Cumhurbaşkanlığı hükûmet sistemi de fiilen yürürlüğe girmiştir. Bu sistem 4 sütun üzerine inşa edilmiştir; bir, yönetimde istikrar, temsilde adalet; iki, güçlü yasama, güçlü yürütme; üç, demokratik uzlaşma; dört, denge ve denetim mekanizmaları. Cumhurbaşkanlığı hükûmet sistemiyle bu hedefler büyük ölçüde gerçekleştirilmiştir, kuvvetler ayrılığı netleşmiştir, siyasi istikrar sağlanmıştır. Aziz milletimiz, 14 ve 28 Mayıs 2023 seçimleriyle Cumhurbaşkanlığı hükûmet sistemini 3'üncü kez teyit ve tescil etmiştir. Cumhurbaşkanı ve milletvekillerini seçen millî iradedir. Bu seçimleri referandum olarak görenlerin ve gösterenlerin hevesleri kursaklarında kalmış, kendi iddialarına yenik düşmüşlerdir. Yönetim reformunu bir türlü içlerine sindiremeyenler sürekli olarak "tek adam rejimi" "ucube sistem" "despotizm" diyerek sistemin ve seçimlerin meşruiyetini tartışanlar hem demokrasiyi hem de millî iradeyi maalesef hazmedememişlerdir. Seçimlerde âdeta ganimet ve yağma taksimi yaparcasına önüne gelene Cumhurbaşkanı yardımcılığı sözü verenlerin, imzaladıkları gizli protokollerle birbirlerine bakanlık ikram edenlerin, bürokraside binlerce atama listeleri hazırlayanların demokrasi namına, millî irade namına ve istikrar adına ülkemize verebilecekleri bir faydanın olmadığını düşünüyoruz. Cumhurbaşkanlığı seçiminden altı gün sonra, 3 Haziran 2023'te Sayın Cumhurbaşkanımız Meclisimizde ant içmiş, aynı günün akşamı Cumhurbaşkanlığı Kabinesini açıklamıştır. Seçimlerden altı gün

sonra yeni Kabinenin göreve başlaması siyasi istikrarın kökleştiğinin de somut göstergelerinden biridir. Türkiye, Cumhurbaşkanlığı ve Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemiyle birlikte istikrar içinde, millî savunmada, ekonomide, bilişimde, enerjide, teknolojide, sağlıkta, dış politikada ve daha birçok alanda büyük ve önemli bir atağa geçmiştir.

Muhterem milletvekilleri, bağımsız ve güçlü bir devlet olmanın, esenlik içinde yaşamının ön koşulu güvenlik, adalet ve refaktır. Güvenlik olmadan huzur ve esenlik olmaz, adalet tesis edilemez ve refah gerçekleşemez. Terörle mücadele Türkiye'nin öncelikli meselesidir. Kahraman güvenlik güçlerimiz yurt içinde ve sınır ötesinde terör örgütlerine karşı etkin ve başarılı bir mücadele yürütmektedir. Bir zamanlar terörle anılan il, ilçe ve köylerimiz huzur beldeleri hâline gelmiştir. Fırat Kalkanı, Zeytin Dalı, Barış Pınarı, Bahar Kalkanı, Pençe-Kaplan Harekâtlarıyla sınır güvenliğimiz teminat altına alınmış, oluşturulmak istenen terör koridoru bertaraf edilmiştir. Batılı devletlerin, 15 Temmuz hain darbe girişimiyle ilgili ikiye yüzü tavrı tehdit ve tehlikenin geçmediğinin en somut delilidir.

Sayın milletvekilleri, dünya yeni bir denge arayışının sancıları içindedir, dünyada ve bölgemizdeki çatışma ve savaşlar bu sancıların dışı vurumudur. Mazlum Filistin'de kan ve gözyaşı egemendir. İsrail 7 Ekimden beri Gazze'de çocuk, yaşlı, kadın demeden binlerce Filistinliyi katletmiştir. İsrail'in Filistin'deki katliamlarının asıl nedeni büyük İsrail projesidir. İsrail'in inanç bazlı ve tarihî arka planı olan, Nil'den Fırat'a kadar sözde vadedilmiş topraklarda hâkimiyet kurma hedefinin nihai aşaması ve hedefi Türkiye'dir. Türk milleti bu projeye asla müsaade etmeyecektir. 1967 sınırları temelinde, başkenti Doğu Kudüs olan, bağımsız ve toprak bütünlüğünü haiz Filistin Devleti mutlaka kurulmalıdır. İsrail tazminat ödemeye mahkûm edilmeli, katil Netanyahu Uluslararası Ceza Mahkemesinde yargılanmalıdır.

Değerli milletvekilleri, Türkiye ve bölgemiz tarihinin en kritik döneminden geçmektedir. Şark meselesi yeniden gündeme getirilmiş, asırlık plan ve projeler uygulamaya geçirilmiştir. Sözde müttefiklerimiz güneyimizde terör örgütlerinin hamisi ve tedarikçisi olmuşlardır.

Lider ülke Türkiye ölkümüzün önemli unsurlarından biri de bağımsız, etkili, sonuç alıcı, Türkiye merkezli ve çok yönlü bir dış politikadır. Egemelik haklarımıza yönelik saldırı girişimleri diploması ve caydırıcı gücümüzle etkisiz hâle getirilmiştir. Irak'taki gayrimeşru bağımsızlık referandumu etkisiz hâle getirilmiştir. Suriye'nin kuzeyinde yapılan askerî operasyonlarla güney sınırlarımızda terör devleti kurma girişimi önlenmiştir. Doğu Akdeniz'de, Adalar Denizi'nde, mavi vatanla meşru haklarımızı hedef alan sinsi planlar bertaraf edilmiştir. Libya'yla imzalanan anlaşmalarla, Türkiye'yi kara parçasına sıkıştırmak isteyenlere gereken cevap verilmiştir. Millî davamız Kıbrıs'ta eşit ve egemen iki devlet kararlılığımız tüm dünyaya ilan edilmiş, kırk altı yıldır kapalı olan Maraş açılmıştır. Yaklaşık otuz yıldır işgal altında kalan Azerbaycan'ın öz yurdu Karabağ, Türkiye'nin de aktif desteğiyle Ermenistan işgalinden kurtarılmış, etrafımıza örülmeye çalışılan duvarlar yıkılmıştır.

Türkiye, meşru haklarımıza göz dikenlere hadlerini bildirirken diğer taraftan "Yurtta barış, dünyada barış" parolasıyla diplomasinin cazibe merkezi hâline gelmeye başlamıştır. Türkiye Afrika'da, Orta Doğu'da, Güney Amerika'da ve Asya'da barışçı ve insani ilişkiler kurmuştur. Türkiye, dış politikada sahada ve masada meselelere mahkûm değil hâkim, edilgen değil etkin konuma gelmiştir. Dış politika hedeflerimizden biri de çevremizi samimi diyalog ve sağlam diploması imkânlarıyla barış kuşağı hâline dönüştürmek, komşularımızla dostane ilişkiler geliştirmek, Türk ve İslam dünyasıyla sıkı diyaloglar kurmaktır.

Değerli milletvekilleri, 12 Kasım 2021'de İstanbul'da düzenlenen 8'inci Türk Konseyi Zirvesi'nde Türk Devletleri Teşkilatı kurulmuştur. Bu zirvede Türk Devletleri Teşkilatının gelecek perspektifini ortaya koyan Türk Dünyası 2040 Vizyonu kabul edilmiştir. 11 Kasım 2022'de Özbekistan'da düzenlenen Türk Devletleri Teşkilatı Devlet Başkanları Zirvesi'nde Kıbrıs Türk Cumhuriyeti gözlemci üye olarak tasdik ve tescil edilmiştir. Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ne gözlemci üye statüsü verilmesi, Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin tanınması ve Türk birliğinin kurulması bakımından tarihî bir adımdır. Türk dünyasıyla birlikte küresel güç olma hedefinin kurumsal yapıları birer birer oluşturulmaya başlanmıştır. Türk ve Türkiye Yüzyılı hedefimiz doğrultusunda, 3 Kasım 2023'te Astana Zirvesi'nin "Türk Devri" temasıyla toplanması Türk dünyasında birlik ve beraberliğin kökleşmeye ve kurumsallaşmaya başladığının kanıtıdır.

Sayın milletvekilleri, enerji tedariki ve arz güvenliği Türkiye'nin ve küresel gündemin en önemli başlıklarından biridir. Rusya-Ukrayna savaşı nedeniyle başta Avrupa Birliği ülkeleri olmak üzere birçok ülke enerji darboğazıyla boğuşmaktadır, Türkiye ise gelecek yüzyıllara damga vuracak enerji politikalarını adım adım hayata geçirmektedir. Nükleer, hidroelektrik, enerji teknolojileri, batarya, güneş paneli ve rüzgâr türbini alanındaki büyük çaplı yatırımlarımız doğal gaz ve petrol keşifleriyle perçinlenmiştir. Türkiye, yaptığı yatırımlar ve uyguladığı doğru politikalarla enerjide merkez ve ticaret üssü olma hedefine emin adımlarla ilerlemektedir. Türkiye, dünyanın en gelişmiş hidrokarbon arama filolarından birini kurarak kendi doğal gaz ve petrolünü aramaya başlamıştır. Karadeniz'de bulduğumuz 710 milyar metreküp doğal gaz rezervi üç yıldan kısa bir sürede, Nisan 2023'ten itibaren evlere ulaştırılmıştır. Bir dönem adı terörle anılan Gabar, Kato Bestler Dereler bölgeleri artık petrol keşifleriyle, üretimle, kalkınma ve huzurla anılmaktadır. Bugün Gabar bölgesinde günlük yaklaşık 23 bin varil petrol üretilmektedir. Bu rakamın 2024 yılı sonunda 100 bin varile ulaşması ve yurt içi üretim 200 bin varilin üzerine çıkarılması hedeflenmektedir, bu da petrol tüketiminin yaklaşık yüzde 20'sinin yerli kaynaklardan karşılanması demektir. Akkuyu Nükleer Güç Santrali tam kapasiteyle faaliyete geçince ülkemizin yıllık elektrik ihtiyacının yaklaşık yüzde 10'unu karşılayacak, yıllık 7 milyar metreküp doğal gaz ithalatının da önüne geçilecektir. Sinop ve Trakya Nükleer Güç Santralleriyle ilgili görüşmeler de devam etmektedir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; millî savunma gücü bir milletin bağımsız, güçlü ve müreffeh bir ülke olarak yaşamasında en önemli etkenlerdendir. Türkiye, yerli ve millî kalkınma hamleleriyle yüksek teknolojinin ve savunma sanayisinin gelecek vizyonunu şekillendirmektedir. Millî teknoloji hamleleriyle savunma sanayisinde yerlilik oranı yüzde 80'e ulaşmıştır. Türkiye, 170'ten fazla ülkeye savunma sanayisi ürünleri ihraç eder hâle gelmiştir. Türk savunma sanayisi 2022 yılında 4,3 milyar dolarlık ihracata ulaşmıştır. Ocak ve Ekim 2023 döneminde 4,3 milyar dolar olan savunma sanayisi ihracatımızın, bu yıl sonunda 6 milyar dolara ulaşması beklenmektedir. İlk yerli ve millî uydumuz İMECE, 15 Nisan 2023'te uzaya fırlatılmıştır. 23 Nisan 2023'te ALTAY tankları üretilmiş, gerekli testler için Türk Silahlı Kuvvetlerine teslim edilmiştir. 10 Kasım 2023'te Hava Kuvvetleri Komutanlığı bünyesinde Uzay Komutanlığı kurulmuştur. Millî uçağımız HÜRKUŞ üretilmiş, HÜRJET'in üretim çalışmaları sürmektedir. Millî muharip uçağımız KAAAN 27 Aralık 2023'te havalanacaktır. Bayraktar TB3 SİHA, 7 Aralık 2023'te 11'inci uçuş testini gerçekleştirmiştir. Uzun menzilli hava savunma füze sistemimiz SİPER, 2024 yılında envantere girecektir. İnsansız savaş uçağımız KIZILELMA 2024 yılında seri üretime geçecektir. ATAK ve GÖKBAY helikopterlerimiz seri üretime geçmiştir. Başta SİPER ve HİSAR olmak üzere yerli ve millî hava savunma sistemlerimiz; BORA, TAYFUN ve CENK balistik füzelerimizle; GÖKDOĞAN, BOZDOĞAN, KEMANKEŞ, CİRİT, GEZGİN, ÇAKIR, KASIRGA, ATMACA ve CİDA füzelerimizle Türkiye katmanlı hava savunmasını gerçekleştirmiştir. KORAL, MİLKAR, İLGAR, NAZAR elektronik harp sistemlerimiz de savunma gücümüze güç katmıştır. Başta ALTAY tankı olmak üzere zırhlı araçlarımız, insansız kara araçlarımız ve fırtına obüslerimizle gurur duyuyoruz. ALKA, ŞAHİN, TUFAN, İŞİN, SAPAN ve YGLS elektromanyetik silah sistemlerimizle gücümüze güç katıyoruz.

Değerli milletvekilleri, Türkiye 8.334 kilometre kıyı şeridiyle bir yarımada ülkesidir, dış ticaretimizin yüzde 80'i de Akdeniz'den gerçekleşmektedir. ABD ve AB destekli bazı ülkeler Türkiye'yi Akdeniz ve Ege'de karaya hapsedmeye çalışmaktadır. Türkiye bu haksız ve hukuksuz dayatmalara karşı "mavi vatan" doktrinini geliştirmiştir. Bu doktrin çerçevesinde 2019 yılında

Libya'yla münhasır ekonomik bölge anlaşmasını imzalayarak Birleşmiş Milletlere kaydettirmiştir. Türkiye, "mavi vatan" doktriniyle 190 bin kilometrekare Doğu Akdeniz'de olmak üzere 3 denizde toplam 462 bin kilometrekare alanda hak ve egemenliğini ilan etmiş ve savunmaktadır. Deniz Kuvvetlerimiz cumhuriyetimizin 100'üncü yılı kutlamaları kapsamında 100 adet askerî gemiyle İstanbul Boğazı'nda muhteşem bir geçit töreni yapmıştır. Mavi vatanımızın yılmaz bekçisi olan Deniz Kuvvetlerimizdeki gelişmeler göğsümüzü kabartmıştır. Türkiye savaş gemisi inşa eden ve idamesini gerçekleştiren 10 ülkeden biridir. 10 Nisan 2023'te TCG ANADOLU askerî gemisi Deniz Kuvvetlerine teslim edilmiştir. İnşallah en kısa sürede TCG ANADOLU'nun bir üst versiyonu da mavi vatanla buluşacaktır. Millî Gemi Projesi kapsamında 5 adet ada sınıfı korvet üretilmiştir. Planlanan 4 adet istif sınıfı fırkateynden ilki olan TCG İSTANBUL Nisan 2023'te seyir testine çıkmıştır. Yapımı devam eden 8 adet destroyerden ilki 2027 yılında hizmete girecektir. MİLGEM Projesi kapsamında planlanan 10 adet açık deniz karakol gemisinden TCG AKHİSAR, TCG KOÇHİSAR gemileri 23 Eylül 2023'te mavi vatanla buluşmuştur. Yeni Tip Denizaltı Projesi kapsamında 6 adet reis sınıfı denizaltı 2027 yılına kadar Deniz Kuvvetlerimize teslim edilecektir. Türk Deniz Kuvvetlerine denizaltılar kazandırılması amacıyla Millî Denizaltı Projesi de yürütülmektedir. İnsansız deniz araçları ULAQ, SANCAR, SALVO, ALBATROS-S ve MİR; Fatih, Yavuz, Kanuni, Abdülhamid Han sondaj gemilerimiz; Barbaros Hayreddin Paşa ve Oruç Reis sismik araştırma gemilerimiz Türkiye'nin gücüne güç katmaktadır. Bu projelerde emeği geçen bütün vatan evlatlarına ve mavi vatanımız için gece gündüz demeden görev yapan tüm kahramanlarımızı teşekkür ediyoruz.

Sayın milletvekilleri, geleceğe umutla bakıyoruz çünkü bütün bu anlattığım projeler de gençliğimize örnek olmaktadır ve yepyeni bir TEKNOFEST kuşağı yetişmektedir. Bunlar Z kuşağı değil, TEKNOFEST kuşağıdır.

Değerli milletvekilleri, On İkinci Kalkınma Planı, Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminin 2'nci, Türk ve Türkiye Yüzyılı'nın ilk kalkınma planıdır. Cumhuriyetimizin yeni yüzyılında önümüzdeki otuz yılı kapsayan, 2053 vizyonuyla hazırlanan On İkinci Kalkınma Planı, Türk ve Türkiye Yüzyılı'nın inşasını hedef almıştır. On İkinci Kalkınma Planı'nın temel amacı ülkemizi muasır medeniyetler seviyesinin üzerine çıkarmaktır. Stratejik hedefimiz, ülkemizin 21'inci yüzyılda, bölgesinde barış ve istikrarın teminatı olan, uluslararası ilişkilerde söz sahibi, güçlü bir ülke konumuna gelmesi için gereken bütün şartların hazırlanmasıdır. Uzun vadeli stratejik hedefimiz ise Türkiye'nin 2053 yılında süper güç ve lider ülke olmasıdır. Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminin etkin ve hızlı karar alma kabiliyetiyle On İkinci Kalkınma Planı'nın kararlı bir şekilde uygulanacağını ve hedeflere ulaşılacağını düşünüyoruz.

Sayın milletvekilleri, dünya ekonomisi savaşlar, çatışmalar, pandeminin etkileri, iklim değişikliği ve doğal afetler gibi olağanüstü koşullar altında 2024 yılına girmektedir. Gelişmiş ekonomilerde uygulanan sert tedbirlere rağmen çekirdek enflasyon hâlen katılığını korumakta ve sektörel fiyat katılıkları ile piyasa aksaklıkları küresel toparlanma üzerinde baskı yapmaktadır. Emtia fiyatları, devam eden jeopolitik gerilimler ve iklim değişikliğine bağlı aksaklıklar nedeniyle de artış göstermektedir.

Küresel ekonomide belirsizliklerin tirmandığı bu dönemde Türkiye ekonomisi diğer ülke ekonomilerinden olumlu yönde ayrılmaktadır. Rusya-Ukrayna savaşı nedeniyle tedarik zincirinde yaşanan aksaklıklar, küresel enerji ve gıda fiyatlarının artışı sonucu oluşan olumsuzluklara rağmen büyümeyi destekleyen politika ve tedbirlerle ülkemiz 2022 yılında yüzde 5,5 oranında büyümüştür. 2020-2022 döneminde dünya ekonomisi kümülatif olarak yüzde 7 büyürken Türkiye ekonomisi bu üç yıllık dönemde yüzde 20 büyümüştür. Türkiye, 2022 yılı itibarıyla satın alma gücü paritesi bakımından gayrisafi yurt içi hasıla büyüklüğüne göre dünyanın en büyük 11'inci ekonomisidir, 906 milyar dolar olan cari gayrisafi yurt içi hasıla büyüklüğüyle ise dünyada 19'uncu sıradadır, 2023 yılında ise 17'nci sıraya yükselmesi beklenmektedir. Asrın deprem felaketine rağmen Türkiye ekonomisi 2023 yılının ilk yarısında yüzde 3,9 büyümüştür. Dünya ekonomisindeki durgunluk belirtilerine rağmen Türkiye ekonomisinin 2023 yılında yüzde 4,4 büyüyeceği tahmin edilmektedir. İstihdam edilenlerin sayısı 2023 yılı üçüncü çeyreğinde bir önceki çeyreğe göre 124 bin kişi artarak 31 milyon 724 bin kişiye yükselmiştir. Aynı dönemde işsizlik oranı da bir önceki çeyreğe göre 0,5 yani yarım puanlık azalışla 9,2 olarak gerçekleşmiştir. Küresel enflasyon artışıyla birlikte ülkemizde de enflasyon yükselmiştir. Orta vadeli programda 2023 yılı sonunda yüzde 65 nispetinde öngörülen enflasyonun 2024'te yüzde 33'e, 2025'te yüzde 15,2'ye ve 2026'daysa yüzde 8,5'a düşmesi öngörülmekte ve beklenmektedir. Fiyat istikrarının ve finansal istikrarın sağlanması başlıca gündem konumuzdur. Ayrıca, dar gelirli vatandaşlarımızın, emeklilerimizin, memurlarımızın, işçilerimizin ve esnafımızın da enflasyona ezdirilmemesi için kararlılığın devam etmesini diliyoruz. İhracatımız 2022 yılında 254 milyar dolarla rekor kırmıştı. 2023 yılında küresel ölçekte devam eden sıkılaştırıcı para politikası nedeniyle zayıflayan dış pazarlara rağmen 2023 Ocak-Kasım dönemindeki ihracatımız 233 milyar dolardır. Bölgemizdeki kriz ve çatışmalara rağmen ülkemiz güvenli bir limandır. Barış eksenli etkili diplomamızla demokratik istikrarımızı güçlendirmeye, millî birlik ve beraberliğimizi pekiştirmeye devam edeceğiz. Rusya-Ukrayna savaşının yanı sıra Orta Doğu'daki krizler ve belirsizlikler küresel ekonomide ciddi olumsuzluklara neden olmaktadır. Jeopolitik risklerde görülen son tırmanışlar özellikle enerji ve gıda fiyatları kanalıyla küresel enflasyonu da etkileme potansiyeli taşımaktadır.

Sayın milletvekilleri, 6 Şubatta yaşanan Kahramanmaraş merkezli deprem felaketi doğrudan ve dolaylı olarak 18 ilimizde etkili olmuş, 14 milyon vatandaşımız depremden etkilenmiş, 50 binden fazla vatandaşımız maalesef hayatını kaybetmiştir. Deprem bölgesinde 6 milyondan fazla bağımsız bölümden oluşan yaklaşık 2 milyon adet yapıda hasar tespit edilmiştir; 680 bin konut, 170 bin tek katlı bağımsız bölüm yıkılmış veya ağır hasar görmüştür. Ağır kış şartları altında devletimiz tüm gücüyle deprem bölgesine nüfuz etmiş, vatandaşlarımız aç ve açıkta bırakılmamıştır. Böylesine geniş çaplı bir afette dünyanın başka hiçbir yerinde bu derece hızlı, kapsamlı ve sürekli destek, yardım, inşa faaliyeti yürütülmemiştir. Afetten zarar gören illerimizde 200 binden fazla konutun yapımına başlanmıştır. Deprem bölgesinde 248 bin konut için dönüşüm başvurusu yapılmıştır. Depremin ekonomiye tahmini maliyeti yaklaşık 104 milyar dolar civarında hesap edilmektedir. Depremlerde hasar gören bölgelerin yeniden inşası, inşası, imarı ve depremin etkilerinin süratle ortadan kaldırılması amacıyla 2023 Temmuz ayında ek bütçe çıkarılmış ve 762 milyar lira kaynak kullanılmıştır. 2024 yılı için de 1 trilyon 28 milyar lira kaynak ayrılmıştır.

Ülkemizin yüzde 66'sı, nüfusumuzun yüzde 71'i deprem bölgesindedir. Ülkemiz genelinde 6 milyon konut risk altındadır, 2 milyon bağımsız bölüm acilen dönüştürülmelidir. Depremlerde yaşadığımız kayıplarla bir daha karşılaşmamak için kentsel dönüşüm çalışmaları hızlandırılmalıdır. Türkiye, bilhassa son yıllarda gösterdiği yükselişle kurumsal kapasitesini ve organizasyon yeteneğini artırmıştır. Pandemiyle nasıl başarılı bir şekilde mücadele edildiyse deprem yaralarının da en iyi şekilde sarılacağına inanıyoruz.

Sayın milletvekilleri, 2024 bütçesinde giderler 11 trilyon 89 milyar lira, gelirler 8 trilyon 437 milyar lira tahmin edilmektedir; bütçe açığının gayrisafi yurt içi hasılaya oranı yüzde 6,4 olarak öngörülmüştür.

2024 bütçesi toplumun tüm kesimlerini gözetken, yatırımı, istihdamı, üretimi ve ihracatı destekleyen, sosyal refahı artırmayı amaçlayan bir bütçedir. 2024 bütçesi savunma sanayimizin dışa bağımlılığını asgari seviyeye indirmeye çalışan bir bütçedir, enerji ve gıda arz güvenliği, iklim değişikliği ve dijital dönüşüm gibi alanlarda ülkemizin elini daha da güçlendirmeye çalışan, aile kurumumuzu, değerlerimizi, millî bünyemizin zenginliklerini kapsayan ve koruyan ve bunu amaçlayan, hedefleyen bir bütçedir. Bu bütçeyle depremle yıkılan şehirlerimiz yeniden ayağa kaldırılacak, geleceğe dönük afet riskleri azaltılacaktır. 2024 bütçesi cumhuriyetimizin yeni yüzyılında güçlü Türkiye'yi inşa ve ihya etmeyi amaçlayan bir bütçedir.

Muhterem milletvekilleri, konuşmama son verirken 2024 yılı bütçesinin Türkiye'mize hayırlı olmasını diliyor, yüce heyetinizi ve aziz Türk milletini saygıyla selamlıyorum. (MHP ve AK PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Şimdi, Milliyetçi Hareket Partisi Grubu adına ikinci konuşmayı yapmak üzere Grup Başkan Vekili Sakarya Milletvekili Muhammed Levent Bülbul'ü davet ediyorum.

Buyurun. (MHP ve AK PARTİ sıralarından alkışlar)

MHP GRUBU ADINA MUHAMMED LEVENT BÜLBÜL (Sakarya) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 2024 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi ile 2022 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi'nin tümü üzerine Milliyetçi Hareket Partisi Grubu adına söz almış bulunmaktayım, Gazi Meclisimizi ve aziz Türk milletini saygıyla selamlıyorum. Sözlerimin başında cumhuriyetimizin kurucusu Gazi Mustafa Kemal Atatürk ve kahraman silah arkadaşları ile aziz şehitlerimizi rahmet ve minnetle anıyorum.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; bütçe, devletin gelecek dönem için gerçekleşmesi tahmin edilen gider ve gelirlerinin karşılıklı tahminlerini gösteren bir cetvelidir. Bütçe, dayanağını Anayasa'nın 130,160, 161 ve 165'inci maddeleri ile 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'ndan alan hukuki bir belgedir. Yasama organının bütçe kanun teklifini kabul etmesiyle bütçe hakkı doğmaktadır. Bütçe hakkı yasama tarafından yürütmenin denetlenmesini sağlamaktadır. Bütçe planlama ve yönetim ile denetim ve istikrar gibi fonksiyonları yerine getirirken aynı zamanda gelir dağılımının adil olması, kaynakların etkin bir şekilde tahsis edilmesi ve ekonomik istikrarın sağlanması amaçlarını taşımaktadır. Milliyetçi Hareket Partisi Grubu olarak Genel Kurulda görüşülmeye başlanan 2024 Yılı Bütçe Kanunu Teklifi'ni olumlu bulduğumuzu ve desteklediğimizi konuşmamın başında belirtmek istiyorum.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 23 Nisan 1920 tarihinde aziz Türk milletinin dualarıyla açılan Gazi Meclisimiz, Türk milletinin iradesini temsil ederek almış olduğu tarihî kararlarla Millî Mücadele döneminde düşmana karşı galip gelmiş ve bağımsız Türk devleti Gazi Meclisimizin uhdesinde teşekkül etmiştir. Gazi Meclisimiz 29 Ekim 1923 tarihinde Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün ifadesiyle "Milletin saltanat ve hâkimiyet makamı yalnız ve ancak Türkiye Büyük Millet Meclisidir." anlayışıyla egemenliğin millete ait olduğu bir yönetim şekli olan cumhuriyeti kabul ve ilan etmiştir.

Türkiye Cumhuriyeti devleti binlerce yıllık tarih ve kültür birikimine sahip olan büyük Türk milletinin nihai devlet eseridir ve bugünlere kolay gelmemiştir. Kimsesizlerin kimsesi, aziz Türk milletinin sözü, sesi ve nefesi olan cumhuriyet, kan ve irfanla kurulmuştur. Cumhuriyetimizi dâhilî ve harici bedhahlardan muhafaza etmek millî duygu ve düşünceye sahip olan herkesin görevi ve sorumluluğudur.

Türkiye Cumhuriyeti yakın dönem tarihe bakıldığında siyasal krizler, her türlü vesayet girişimleri ve terör gibi birçok tehdit ve saldırıyla karşı karşıya kalmıştır. Son olarak yedi yıl önce 15 Temmuz 2016 tarihinde emperyalistlerin maşası FETÖ terör örgütü tarafından yapılan alçak darbe girişimi 251 vatandaşımızın katledilmesine ve Gazi Meclisimizin dahi ateş altına alınarak bombalanmasına sebep olmuştur. Cumhuriyetimiz bizzat aziz Türk milletinin varlığının hedef alındığı, hain ve Haşhaşilerin her yere sızdığı, ülkemizin tehdit ve tehlike altında olduğu bu şartlar altında millî birlik ve beraberliği muhafaza etmek üzere devletin bekası ve milletin huzur ve refahını tesis etmek gayesiyle tezahür etmiştir. Cumhuriyetimiz ülkemizin selameti için siyasette çözüm ve çare üreten bir anlayışla, aziz milletimizin beklentilerini yerine getirmek maksadıyla çalışmalarına başlamıştır. Etkin ve hızlı bir karar alma mekanizmasını oluşturmak, kuvvetler ayrılığı ilkesince yasama, yürütme ve yargıyı belirgin bir şekilde ayırmak, ülkemizin parlamenter sistemde yaşamış olduğu açmaz ve kriz ortamlarını sona erdirmek ve istikrarı temin etmek maksadıyla yapılan Anayasa değişikliği 16 Nisan 2017 referandumuyla halka sunulmuş ve aziz milletimizin teveccühüyle Cumhurbaşkanlığı hükûmet sistemi kabul edilmiştir.

9 Temmuz 2018 tarihinden itibaren ülkemizde Cumhurbaşkanlığı hükûmet sisteminin uygulanmaya konulmasının hemen akabinde bölgemizde ve dünyada etkisi ağır ve uzun süren birçok hadise meydana gelmiştir. 2019 yılında baş gösteren Covid-19 küresel pandemisi, 2022'de başlayan ve devam eden Rusya-Ukrayna savaşı gibi hadiseler bölgesel ve küresel etkiler meydana getirmiştir. Bununla birlikte, ülkemizde Elâzığ, İzmir ve son olarak geçtiğimiz 6 Şubat 2023'te asrın felaketi olarak nitelendirilen Kahramanmaraş depremleri yaşanmış, orman yangınları, sel felaketleri gibi birçok doğal afet meydana gelmiş ve binlerce vatandaşımız hayatını kaybetmiştir. Deprem bilimciler tarafından dünya üzerinde karada meydana gelen en büyük deprem olduğu belirtilen Kahramanmaraş merkezli depremlerden 11 ilimiz ve sayıları 14 milyonu bulan vatandaşımız ağır bir şekilde etkilenmiş, 50 binden fazla insanımız hayatını kaybetmiş, 110 bin vatandaşımız da yaralanmıştır. Devletimiz tüm kurumlarıyla süratle deprem bölgesindeki vatandaşlarımızın yaralarını sarmak için çalışmalara başlamış, arama kurtarma faaliyetlerinden enkaz kaldırma işlerine, gıda ve barınma imkânından kalıcı konutların yapım ve teslim aşamasına kadar takdire şayan bir süreç yönetmiştir. Asrın felaketi olarak nitelendirilen bu depremin hemen ardından 15'inci günde ilk yapım sözleşmeleri imzalanmış, 46'ncı günde temel atma çalışmaları başlamıştır.

650 bin konutun inşa edilerek vatandaşlarımızla teslim edilmesi planlanmaktadır. 186 bin konteynerde 600 bine yakın vatandaşımız barınmakta ve 1,3 milyon vatandaşımıza da kira yardımı yapılmaktadır. Şehirlerimizi yeniden inşa ve ihya etme süreci başarılı bir şekilde yürütülmektedir. Ülkemiz ekonomisine etkileri devam eden bu süreç inşallah istikrar ortamının da devam etmesi neticesinde milletimizin refahının yükselmesi, huzurlu, güvenli yuvalarına kavuşmasıyla nihayet bulacaktır.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Genel Kurulda görüşmeye başladığımız 2024 bütçesi ek bütçe hariç olmak üzere Cumhurbaşkanlığı hükûmet sisteminin 6'ncı bütçesi olmakla birlikte cumhuriyetimizin 2'nci yüzyılı olarak nitelendirdiğimiz Türk ve Türkiye Yüzyılı vizyonunun ilk bütçe teklifidir. 2024 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi'ne genel olarak bakıldığında bütçe giderleri 11 trilyon 89 milyar lira, bütçe gelirleri 8 trilyon 437 milyar lira, bütçe açığı ise 2 trilyon 651 milyar lira olarak öngörülmüştür. Orta vadeli programda 2024 yılı sonunda gayrisafi yurt içi hasılanın reel olarak yüzde 4 büyüyeceği, yıl sonu tüketici enflasyon oranının yüzde 33, işsizlik oranının yüzde 10,3, ihracatın 267 milyar dolar, ithalatın 372 milyar dolar olması öngörülmüştür.

Değerli milletvekilleri, Türkiye ekonomisi, zorlu küresel koşullara ve jeopolitik gerginliklere rağmen 2021 yılında yüzde 11,4; 2022'de ise yüzde 5,5 oranında büyümüştür. Türkiye İstatistik Kurumu tarafından açıklanan son büyüme verilerine göre, bir önceki yılın üçüncü çeyrek büyüme verilerine göre 2023 yılı üçüncü çeyreğinde büyüme oranı 5,9 olarak gerçekleşmiştir. Bu büyüme oranıyla ülkemiz G20 ve OECD ülkeleri arasında en hızlı büyüyen ülke olmuştur.

On üç çeyreklik kesintisiz büyüme gösteren ekonomimizde, büyüme göstergesinin yanı sıra son gelen dış ticaret verilerine göre, ihracat 2023 yılı Ekim ayında bir önceki yılın aynı ayına göre yüzde 7,4 artmıştır. İhracat gelirlerimiz 2023 yılı ikinci yarısında, yıllık bazda 253 milyar doları şimdiden aşmış durumdadır. Yılın ilk yarısında toplam sabit sermaye yatırımları yüzde 4,7 oranında yükselirken makine ve teçhizat yatırımlarındaki artış yüzde 6,9 olarak kaydedilmiştir.

Büyümenin sürükleyici gücü olan makine ve teçhizat yatırım harcamaları on beş çeyrek boyunca kesintisiz artış göstererek istikrarlı bir görünüm sergilemiştir.

Yine ekonominin önemli göstergelerinden olan istihdam artmaya devam etmektedir.

2023 yılı Ekim ayında işsizlik oranı tek haneye gerileyerek son on bir yılın en düşük seviyesi olan yüzde 8,5 seviyesine

gerilemiştir. Ülkemizin risk primi, mayıs ayından itibaren 700 seviyesinden 400 puan seviyesine inmiş ve Merkez Bankasının toplam rezervleri aralık ayı itibarıyla 140 milyar 149 milyon dolarla tüm zamanların en yüksek seviyesine ulaşmıştır. Covid pandemisi nedeniyle dünyada yaşanan durgunluk ortamında yürütülen genişletici para ve maliye politikaları, Covid'in etkisini yitirmesinden sonra yerini sıkı para ve maliye politikalarına bırakmıştır. Yaşanan arz talep dengesizlikleri, Rusya-Ukrayna savaşı nedeniyle özellikle gıda ve enerji fiyatlarındaki yükselişler enflasyonun artmasına neden olmuş, küresel enflasyon 2022 yılında son yirmi beş yılın en yüksek seviyesine ulaşmıştır. 2022 yılında ülkemizde yüzde 84 seviyesini gören enflasyon oranı 2023 Kasım ayı itibarıyla yüzde 60 seviyelerine gerilemiştir. Gelir dağılımındaki adaleti etkileyen, vatandaşlarımızın alım gücüne etki eden enflasyondaki artış hızının sıkı para ve maliye politikalarının eş güdümlü ve kararlı bir şekilde uygulanması neticesinde düşüş eğiliminde olduğu ve olacağı gözlemlenmektedir. Yatırım, üretim, istihdam ve ihracat odaklı ekonomik büyüme modelinin uygulanmasıyla ülkemiz ekonomisine olumlu olarak yansiyacak olan bu gelişmeleri memnuniyetle karşılıyor, ekonomik refahın giderek artacağına inanıyoruz.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 9 Temmuz 2018 tarihinden itibaren uygulanmaya başlanan Cumhurbaşkanlığı hükûmet sistemiyle birlikte Türk demokrasisi istikrar ve uzlaşma ortamına kavuşmuştur, Türkiye Büyük Millet Meclisinde çoğulculuk ve temsilde adalet artmıştır, yürütme ve yasama ayrı ayrı seçilerek kuvvetler ayrılığına sahip, güçlü ve fonksiyonel bir yapıya kavuşulmuştur. Yürütmenin yüzde 50+1 gibi yüksek bir oran temsiliyle seçilebilmesi millî iradenin meşruiyetini ve gücünü tahkim etmiştir. Yönetimde sağlanan istikrar iç ve dış politikada millî bekamıza yönelen tehdit ve tehlikeleri bertaraf etmiştir.

Değerli milletvekilleri, Cumhurbaşkanlığı hükûmet sisteminin tüm kurum ve kurallarıyla yerleşik hâle gelmesi gerektiğini ve bunun için yeni ve sivil bir anayasanın gerekliliğini her fırsatta dile getirmekteyiz. Mevcut Anayasa'mız 12 Eylül 1980 darbesinin bir eseri olmakla beraber şimdiye kadar 19 değişiklik paketi getirilmiş, üzerinde 184 değişiklik yapılmıştır. Çağın gereklerine uygun bir şekilde aziz milletimizin ihtiyaçlarına cevap veren, demokratik, kapsayıcı, Cumhurbaşkanlığı hükûmet sisteminin doğasıyla uyumlu, Türk ve Türkiye Yüzyılı'nın hukuki altyapısını oluşturacak olan sivil bir anayasanın ülkemize kazandırılması gerektiğine inanıyoruz. Milliyetçi Hareket Partisi olarak bu doğrultuda cumhuriyetimizin 100'üncü yılında 100 maddelik anayasa önerisi taslağımız 4 Mayıs 2021 tarihinde kamuoyuyla paylaşılmıştır. Milletimizin tamamını ilgilendiren meselelerde, toplumsal zeminde ortak mutabakatın sağlanmasına önem vermekteyiz. Bu doğrultuda, Türk ve Türkiye Yüzyılı vizyonunun gerçekleşmesine temel teşkil edeceğini düşündüğümüz millî ve sivil bir anayasanın ortak mutabakatla oluşturulmasını ve cumhuriyetimizin 2'nci yüzyılında evleviyetle uygulamaya konulmasını arzu ediyoruz.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Yargı Reformu Strateji Belgesi 30 Mayıs 2019 tarihinde kamuoyuna ilan edilmiş ve Yargı Reformu Stratejisi Eylem Planı 5 Ekim 2022 tarihinde kamuoyuyla paylaşılmıştır. İçerisinde 9 amaç, 63 hedef ve 256 faaliyet bulunan Yargı Reformu Strateji Belgesi doğrultusunda şimdiye kadar 7 yargı paketi Meclisimizde kabul edilmiştir. 2019-2023 yıllarını kapsayan hedefler kapsamında, yargı reformu stratejisinin yüzde 70'den fazlası hayata geçirilmiştir. Milliyetçi Hareket Partisi olarak Yargı Reformu Strateji Belgesi ve insan hakları eylem planları doğrultusunda gerçekleştirilen kolaylaştırma ve iyileştirme amaçlı tüm düzenlemeleri desteklemiş olduğumuzu, devam niteliğinde olacak olan reform paketlerine katkımızın ve desteğimizin süreceğini buradan bir defa daha ifade etmek istiyoruz.

Değerli milletvekilleri, dünya üzerinde 260 diplomatik misyonla temsil edilen devletimiz bu anlamda ilk 5 ülke arasında dünyada yer almakta; girişimci, insani ve çözümçül dış politika anlayışıyla bölgesel ve küresel çapta barış ve güvenliğin tesisi için çalışmalarına devam etmektedir. Kafkaslardan Akdeniz'e, Balkanlardan Orta Doğu'ya gönül coğrafyamızda bulunan her yerde ülkemiz adil, hakkaniyetli ve insancıl politikalarla hareket etmektedir. Dilde, işte, fikirde birlik mefkûresi doğrultusunda Türk Devletleri Teşkilatı oluşturulmuş ve ata yurdumuz ile ana yurdumuz arasındaki bağ daha da güçlü hâle gelmiştir. Otuz yıl işgal altında olan Karabağ hürriyetine kavuşmuş, dost ve kardeş ülke Azerbaycan'ın meşru hakları korunmuştur. Bununla beraber, Zengezur Koridoru'nun açılmasıyla bölgemizde barış, istikrar ve huzur hâkim olacak, Türk dünyasıyla kesintisiz kara ve demir yolu bağlantısı tesis edilecek, birlik ve beraberliğimiz daha da güçlenecektir. Türk Devletleri Teşkilatında Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin gözlemci ülke olarak yerini alması Kıbrıs Türklüğünün uluslararası alanda tanınmasında önemli bir merhale olacaktır. Kıbrıs'ta eşit ve egemen iki devletli çözüm anlayışıyla Kıbrıs Türklüğünün hak ve menfaatlerinin tescil edilmesi yolunda önemli adımlar atılmıştır. Kapalı Maraş kırk altı yıl sonra açılmış, tasarrufunun Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde olduğu tüm dünyaya ilan edilmiştir. Yine, mavi vatan ve Doğu Akdeniz'de haklarımızı gasbetmek isteyenlere karşı Libya'yla stratejik önemi haiz olan deniz yetki alanlarının sınırlandırılması ve hidrokarbon anlaşmaları imzalandıktan sonra her iki ülkenin de egemenlik hakları özenle ve dirayetle korunmuş ve korunmaya devam etmektedir.

Türk devletleri arasında siyasi, kültürel, ekonomik, ticari alanlar başta olmak üzere Türk Dünyası 2040 Vizyonu kabul edilmiş ve bu doğrultuda önemli kararlar alınmıştır. Türk Dünyası Ortak Alfabe Komisyonu kurulmuş, Türk Yatırım Fonu, Türk Devletleri Teşkilatı Yüksek Mahkemeler Birliği, Türk Haber Ajansları Birliği, Türk Dünyası Noterler Birliği ve Türk Devletleri Sendikalar Teşkilatı Birliği gibi yeni fon ve birlikler oluşturulmuştur.

Türkiye olarak, son yıllarda çevremizde yaşanan birçok çatışma ve savaş ortamında yapıcı bir sorumluluk üstlenerek diyalog ortamının tesisi ve barışın sağlanması hususunda birçok adımlar atılmıştır. Rusya-Ukrayna savaşında yaşanan çatışmanın sona erdirilmesi hususunda samimi gayretleri olan hatta dünyadaki tek ülke konumunda olan ülkemiz özellikle Tahıl Koridoru Anlaşması'nın başaktörü olmuş ve dünyada takdir ve saygınlığını artırmıştır.

Yine, 8 Ekimden bugüne kadar İsrail'in Gazze'ye yönelik ahlak, insaf ve kural tanımaz saldırılarının sona erdirilmesi için ülkemiz uluslararası alanda her türlü hukuki ve diplomatik girişimlerde bulunmaya devam etmektedir. Tarihî ve manevi statüsü tartışmaya kapalı olan ilk kiblemiz Mescid-i Aksa ve Kudüs hakkındaki duruşumuz tüm dünyaya kararlı bir şekilde iletilmiştir. Emperyalizmin işgal ve çatışma projesinin nihai hedefinde Türkiye'nin bulunduğu her şekilde açık ortadadır. Bugün Gazze'de emperyalist emellerin zulmü ve arzımevut projesi sergilenmektedir. Bu zulme sessiz kalmamız da mümkün değildir. İsrail, uluslararası kamuoyunun önünde, hiçbir sınır ve kural tanımadan işgal ettiği toprakları soykırım yoluyla genişletmeye çalışmakta ve Orta Doğu'da yeni bir göç dalgasını başlatmanın yollarını aramaktadır. Kanaatimizce, Kosova'dan başlayan ve Kıbrıs, Kudüs, Kerkük ve Kırım'dan geçen beşgünde ve Misakımillî dâhilindeki sınırlarda huzur, istikrar ve güvenliğin hâkim olması millî güvenliğimizin tesis ve muhafazasında başat rol oynayacaktır. Milliyetçi Hareket Partisi olarak dış politikada ülkemizin ve milletimizin hak ve hukukunun korunması ve millî çıkarlarımızı gözetken politikaların icra edilmesini kararlılıkla desteklemekteyiz. Diplomaside oldukça etkin, kapsayıcı ve itibarlı bir faaliyet yürüten devletimizin aynı zamanda ihtiyatlı ve dengeli duruşunu da memnuniyetle karşılamaktayız.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; bir ülkede iç huzur, güvenlik ve istikrarın varlığı ekonominin, adaletin, dış politikanın güçlü ve itibarlı bir şekilde yürütülmesinin temel şartıdır. 15 Temmuz 2016 hain darbe girişiminin akamete uğratılmasından sonra, devletimizin kurumlarına sızan FETÖ'cü hainlerin temizlenmeye başlaması ve terörle mücadele konseptinin "terörün kaynağında yok edilmesi" prensibiyle şekillenmesi başta PKK, PYD, DEAŞ gibi terör örgütleri olmak üzere tüm terör örgütlerine karşı mücadelede önemli başarılar elde edilmesini sağlamıştır. 24 Temmuz 2015'ten bugüne kadar gerek yurt içinde gerekse Irak ve Suriye'nin kuzeyinde toplam 39.319, bu yılın başından itibaren ise 1.976 terörist etkisiz hâle getirilmiştir.

Ülkemizin ve milletimizin güvenliğini sağlamak gayesiyle Gazi Meclisimizde kabul edilen Irak ve Suriye tezkereleri ve Birleşmiş Milletler Şartı'nın 51'inci maddesinden doğan meşru müdafaa haklarımız kapsamında sınır ötesi harekâtlar düzenlenmiştir. Fırat Kalkanı, Zeytin Dalı, Barış Pınarı, Bahar Kalkanı ve devam eden Pençe Harekâtlarıyla ülkemizin 911 kilometreyle en uzun kara sınırını oluşturan Suriye'nin ve Irak'ın kuzeyinde bir terör koridorunun oluşumuna fırsat verilmemiş, yeni göç dalgaları engellenmiş ve bölgede istikrar sağlanmıştır. Ülkemize yönelen terör ve tehlike kaynağı yapılar dağıtılmış, emperyalist projeler akamete uğratılmıştır. Bu kapsamda, ülkemizde geçici barınma statüsünde bulunan 1 milyonun üzerinde Suriyeli güvenli ve gönüllü bir şekilde ülkesine geri dönmüştür. Tarih sahnesinde yardımsever ve misafirperver hasletleriyle tanınan, merhamet ve adaletini tüm dünya mazlumlarının beklediği büyük Türk milleti komşuluk vazifesini de ev sahibi olma vazifesini de hakkıyla yerine getirmiş ve getirmeye devam etmektedir. Milliyetçi Hareket Partisi olarak defaatle dile getirmiş olmakla birlikte, nüfus istikbalimizi korumak mecburiyetinde olduğumuzun altını bir defa daha çiziyoruz. Ülkemizde geçici barınma statüsünde bulunan Suriyelilerin ülkelerine sağ salım, güvenli ve gönüllü bir şekilde dönmeleri gerektiğini ifade ediyoruz. Demografik geleceğimizin selameti hususunda atılan her türlü adımın destekçisi olduğumuzu ve olacağımızı ayrıca ifade etmek istiyoruz.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; ülkemizin bilgi ve uzay çağında gözlem ve haberleşme noktasında TÜRKSAT 1A'yla başlayan uzay serüveni, TÜRKSAT 5A ve 5B uydularının uzaya gönderilmesiyle birlikte haberleşme ağını oldukça geliştirmiştir. Yerli ve millî imkânlarla geliştirilerek üretimi yapılan TÜRKSAT 6A'nın testleri büyük ölçüde tamamlanmış ve önümüzdeki aylarda uzaya fırlatılması beklenmektedir.

Türkiye'de son yıllarda savunma sanayi alanında yapılan büyük işler, özellikle dünyada "güvenli bölge" kavramının önem kazandığı ve birçok coğrafyada savaş şartlarının olduğu bir ortamda milletimizin göğsünü kabartacak bir seviyeye gelmiştir. Millî teknolojiler ve yerli imkânlarla üretilen ve geliştirilen savunma sanayi ürünleri yüzde 80 seviyesinin üzerinde bir millîlik ve yerlilik oranına ulaşmış, ülkemizin caydırıcı gücü başta olmak üzere savunma sanayi alanında uluslararası rekabet gücümüz ve ihracat potansiyelimiz giderek artmıştır. ATMACA, YILDIRIM, BOZDOĞAN, BORA, GÖKDOĞAN ve HİSAR gibi füzelerin ardından, balistik olarak nitelendirilebilecek olan TAYFAN füzesi başarıyla test edilmiştir. BOĞAÇ, BARKAN, KAPLAN, DEMİRHAN, ALPAN, ERTUĞRUL ve diğer insansız kara araçlarımız; millî piyade tüfekleri ve FIRTINA obüslerimiz; denizlerde mavi vatan coğrafyamızın emanetçileri olan ULAQ, SANCAR, SALVO, ALBATROS ve MİR insansız deniz araçlarımız ile MİLGEM Projesi kapsamında üretilen millî savaş gemilerimiz; dünyanın ilk SİHA gemisi olması özelliğini taşıyan TCG ANADOLU gemimiz envantere girmiş ve milletçe hepimizin göğsünü kabartmıştır. Millî ve yerli üretim çalışmaları neticesinde Bayraktar, ANKA, AKSUNGUR, Akıncı, KARGU, Karayel gibi insansız hava araçlarımız, ATAK ve GÖKBAYRAK helikopterlerimiz üretim aşamalarını başarıyla tamamlayarak envanterimize girmiştir. İlk insansız savaş uçağı olma özelliğine sahip olan KIZILELMA uçağıımız başarıyla gökyüzüyle buluşmuş, insansız jet motorlu savaş uçağı ANKA-3 piste çıkmış, isim babalığını Sayın Genel Başkanımızın yaptığı Millî Muharip Uçak'ımız KAAAN hangardan çıkmıştır.

Dünya bor rezervinin yüzde 73'üne sahip olan ülkemizin birçok alanda ve özellikle de savunma sanayisinde kullanılan bor mineralinin işlenmesi ve geliştirilmesi için stratejik önemi haiz olan Türkiye'nin ilk bor karbür tesisi Balıkesir'in Bandırma ilçesinde açılmıştır. Millî enerji ve maden politikası kapsamında 4 sondaj ve 2 sismik araştırma gemisiyle Akdeniz ve Karadeniz'de enerji keşif çalışmaları başlatılmıştır. Yapılan araştırma ve sondajlar sonucunda Karadeniz Sakarya Gaz Sahası'nda 710 milyar metreküp doğal gaz rezervi keşfedilmiş ve milletimizin kullanımına sunulmaya başlanmıştır. Yine, terörden arındırılan Gabar ve Kato Dağı çevresinde petrol keşfi gerçekleştirilmiştir. Günlük petrol üretiminin 23 bin varil ham petrol olduğu bu sahada 2024 yılı sonunda günlük 100 bin varil üretimin gerçekleştirilmesi hedeflenmektedir. Bu gelişmelerle birlikte yenilenebilir enerji kaynaklarına yatırım artmış, rüzgâr ve güneş enerjisi ile hidroelektrik santrallerinin üretime geçmesi net ithalatçı konumunda olduğumuz enerji alanında dışa bağımlılığın azalması noktasında ülkemize önemli katkılar sağlamıştır. Yine, Akkuyu Nükleer Güç Santrali Projesi'nin faaliyete geçmesi hususunda çalışmalar devam etmektedir. Faaliyete geçtiğinde bu santralin ülkemizin yıllık elektrik ihtiyacının yüzde 10'unu karşılayacağı belirtilmektedir. Türkiye'nin yerli ve millî otomobili olarak üretilen Togg aracı vatandaşımızın kullanımına sunulmuş ve yollarda gururumuz olarak boy göstermeye başlamıştır.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; ülkemizin stratejik ve mukayeseli üstünlüğünün en önemli göstergelerinden biri tarımdır. Tarım, toprak, su ve gıdanın ulusal politikalarla ve küresel ilişkilerle yön verdiği bu süreçte, Türkiye Cumhuriyeti'mizin 100'üncü yılında, tarımsal gayrisafi yurt içi hasılda Avrupa'da lider, dünyada ise ilk 10 ülke arasında yer almaktayız.

Değerli milletvekilleri, dünyanın, sancı ve ızdırap içerisinde bulunduğu bir dönemde olduğu ve esaslı bir inkılabı ihtiyacı duyduğu aşîkârdır. Bu inkılap da sanıyoruz ki tüm ihtişamıyla Türk şafağının yeniden sökmesiyle mümkün olacaktır. İnsanlığın huzuru nizamîâlemde, nizamîâlemin sırrı ise İlaykelimetullah'tadır. Bu şuur ve duruşla Kızilelma ülküsüne erişme mücadelemiz devam edecektir. Merhum Nihal Atsız'ın ifade ettiği gibi, bizim için önemli olan, dost kılıklı yabancıların millî ülküyü güya millî çıkar adına baltalamasının önüne geçmektir. Bu idrakte, aziz Türk milletinin varlık ve hedeflerine kasteden dâhilî ve haricî düşmanlara karşı daima uyanık kalacağız. "Mutlu millet, güçlü devlet" idealini ve "her alanda kalkınmış, lider ülke Türkiye" hedefini Türk ve Türkiye Yüzyılı'nda gerçekleştireceğiz.

Bu duygu ve düşüncelerle 2024 yılı Bütçe Kanunu Teklifi'nin ülkemize hayırlar getirmesini temenni ediyor, bütçe kanun teklifini Milliyetçi Hareket Partisi olarak desteklediğimizi ifade ediyor, Gazi Meclisimizi ve aziz milletimizi saygılarımla selamlıyorum. (MHP ve AK PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Değerli milletvekilleri, birleşime yirmi dakika ara veriyorum.

Kapanma Saati: 16.55

ÜÇÜNCÜ OTURUM

Açılma Saati: 17.35

BAŞKAN: Numan KURTULMUŞ

KÂTİP ÜYELER: Mustafa BİLİCİ (İzmir), Muhammed ADAK (Mardin)

-----0-----

BAŞKAN – Sayın milletvekilleri, Türkiye Büyük Millet Meclisinin 32'nci Birleşiminin Üçüncü Oturumunu açıyorum.

2024 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi ile 2022 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi'nin görüşülmesine devam ediyoruz.

Komisyon yerinde.

Şimdi sıra, Halkların Eşitlik ve Demokrasi Partisi Grubu adına yapılacak konuşmalarda.

İlk konuşmayı Eş Genel Başkan ve Siirt Milletvekili Sayın Tuncer Bakırhan yapacaktır.

Buyurun. (HEDEP sıralarından alkışlar)

HEDEP GRUBU ADINA TUNCER BAKIRHAN (Siirt) – “...”(*) (HEDEP sıralarından alkışlar)

DURSUN MÜSAVAT DERVİŞOĞLU (İzmir) – Anlamadık.

BAŞKAN – Sayın Bakırhan, bu konuştuklarınızın bir de Türkçe açıklamasını istiyoruz Meclis olarak. Burası Türkiye Büyük Millet Meclisi, burada Türkçe konuşulacak, resmî dilimiz Türkçe olduğu için Türkçe konuşulmasını bekliyoruz. Sizden de arkadaşlarımız adına bunun Türkçesini istiyoruz.

DURSUN MÜSAVAT DERVİŞOĞLU (İzmir) – Bir mecburiyet efendim ayrıca.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Erzurum) – Süreyi de geri verirsiniz.

BAŞKAN – Buyurun.

TUNCER BAKIRHAN (Devamla) – “Sayın Başkan, Genel Kurul üyeleri ve bizleri izleyen çok değerli halkımız; sizleri en içten duygularla selamlıyor, başta cezaevinde rehin tutulan tüm yoldaşlarımız olmak üzere özgürlük ve barış mücadelesi için gece gündüz emeğini ortaya koyan ve direnen herkese en içten selam ve sevgilerimi iletiyorum.” Türkçesi buydu Sayın Başkan.

Dünya genelinde ve Orta Doğu özelinde siyaset kendine yeni bir yol ve düzen arayışındadır. Bu sancılar dünya halklarına savaş, ekonomik kriz, göç, gözyaşı olarak yansımaktadır. Bugün yaşananlar adı konmamış bir üçüncü dünya savaşıdır. Sistem içi çekişmelerin bir doyuma ulaştığı, bölgesel ve yerel düzeyde tarihin hızlandığı, enerji koridorları üzerinden yeniden dizayn etme çabaları söz konusu iken Kürt sorunu da büyümeye, dengeleri değiştirmeye devam etmektedir.

Evet, her ne kadar Kürt sorunu yok sayılsa da temelde yok sayılan Kürtlerin varlığıdır. Varlığı, dili, temel hakları yok sayılan, yurttaşlığına şerh konulan Kürtler varlar ve her yerdeler. Sorunun özü de işte, bu inkâr ve yok saymadır. Bu sorunun önümüzdeki süreçte nereye evrileceği, nasıl şekilleneceği büyük oranda Türkiye'nin politik tercihlerine bağlıdır. Bundan sonra tercih demokrasi mi yoksa şiddet mi, bunlar sağduyu mu hamaset mi, müzakere mi yoksa çatışma mı olacak? Bilindik yolları seçip gözyaşı ve şiddeti sürdürmek yerine cesaretle az gidilen patikalar tercih edilecek mi hep beraber göreceğiz. “Kürt” kelimesini “terör” kelimesine eşitleyen, her sözümüze Anayasa 3'üncü madde hatırlatması yapan akıl bunu iyi düşünmelidir. Biz, samimiyetle, tüm birikimimizle bu sorunun çözümüne odaklanmış bulunuyoruz çünkü bu ülkede geleceğe, ekonomiye, sosyal refaha, demokrasiye dair ne söylenirse söylensin, son kertede bütün problemlerin kaynağında Kürt meselesinin çözülmemiş oluşu yatıyor. Bu bir iddia değildir, gören gözler, duyan kulaklar için tarihten süzölmüş rafine bir gerçektir.

Sayın milletvekilleri, siz de biliyorsunuz, geçen 1'inci yüzyılda 42 Başbakan, 12 Cumhurbaşkanı ve sayısız bakan inkâr ve yok sayma dışında tek bir şey yapmadı, çözüme yanaşmadı ve kaybeden Türkiye halkları oldu. Evet, tarih de gösterdi ki Kürt sorununu çözmeyen kendisi çözülür. Bir siyaset malzemesi ve kullanışlı bir iç düşman olarak görülen, her ekonomik ve siyasi krizde düşman ilan edilen Kürtleri inkâr etmek bir işe yaramıyor; bu artık görülmelidir, bu artık anlaşılmalıdır.

Merkezî bütçesi 11 milyon civarırken bu yoksulluk ve kriz koşullarında bunun yüzde 10'unun savaşa ayrılmış olması nasıl açıklanabilir? Verdiğimiz her 100 lira verginin 10 lirası bu halka şiddet ve baskı olarak dönüyor. Bu nasıl izah edilebilir, hangi vicdan bunu kabul edebilir? Barışın maliyeti yoktur ama savaş, şiddet, çatışma maliyetlidir. Bakın, size bir örnekle bunu açıklamak istiyorum: 2022 yılında Rusya ile Ukrayna arasında bir savaş patlak verdi. Türkiye bu savaşta ne bir cepheye sahipti ne de koruması gereken bir sınırı vardı, buna rağmen bu savaştan Türkiye'nin zararı 8 milyar dolar oldu. O hâlde sormak gerekiyor, kırk yıldır doğrudan yürütülen ve her bakımdan kayba neden olan bir çatışmanın ekonomik olarak yarattığı yıkımın maliyeti nedir? Kürtçede bir söz vardır “...”(*) yani “Tencereye ne koyarsan onu yersin.” Bugün halkın boş tencerelerine “Merminin fiyatını biliyor musun?” denilerek çirkin gerçekler üretenlerin verdiği zarar bundan ibaret değil; maalesef, bu yoksul halkın pişirdiği dert, yediği ise kandır, acıdır. Unutmayın ki savaş eken zarar, ziyân biçer.

Değerli arkadaşlar, Kürt sorunu çözülmedikçe Türkiye halklarının barışçıl ve huzurlu bir geleceğinin olmayacağı nettir. 21'inci yüzyılda, Kürt sorunu ve bu sorunun çözümünün güncel adına dönüşen Sayın Öcalan üzerindeki tecrit tüm yakıcılığıyla gündemdedir. Mutlak tecridin kalkması için hukuki ve meşru taleplerle cezaevlerindeki binlerce tutsak şu anda açlık grevinde. Biz bir kez daha herkesi akliselime davet ediyoruz. Demokratik çözüm ve darbe mekaniği arasında sıkışan anlayışı demokratik çözümde uzlaşmaya çağırıyoruz.

Yüz yıl önce bu kürsülerden “Kürt yoktur, Türk olmayanların görevi hizmetkârlıktır.” diyorlardı, Kürt halkı “...”(*) diyerek bu aşamayı geçti, korku ve tehdit girdabını çoktan aştı. Bugün artık Kürt sorununu bütçeye koyduğunuz 12 cezaevi yapıyla çözemezsiniz, parti adımıza kafayı takarak bizi durduramazsınız. Bu vesileyle hoş geldin DEM Parti, hayırlı olsun hepimize, DEM “...”(*) (HEDEP sıralarından alkışlar)

Kürt sorununda çözümsüzlük politikalarınız sürdükçe emrinizdeki yargıyla yürüttüğünüz Kobani ve HDP kapatma davası gibi kumpaslar ayağınıza dolandır, kentlerin yıkımında askere verdiğiniz dokunulmazlık döner dolaşır darbe girişimi olarak sizi bulur, Yargıtayda bir ceza dairesi de darbe mekaniğini canlı tutmaya heveslenir. Sizin dilinizde haklar “suç” barış “hakaret” adaletse “cezaevi” demek oldukça hiçbir soruna çözüm üretemezsiniz ama bilin ki bu ülkede toprak bile ölümden, zulümden, adaletsizlikten yoruldu. Bu sebeple, gelin, Kürt sorunundan, kutuplaşmadan ve düşmanlaştıran siyasetten nemalananlara bu fırsatı artık vermeyelim, demokratik çözüm kapılarını aralayalım.

Saygıdeğer üyeler, 21'inci yüzyılda Kürt sorunu artık bir tanınma sorunu değil, statü sorunudur. Cumhuriyetin 2'nci yüzyılına giriyoruz; Kürt sorunundaki çözümsüzlükten dolayı aynen 90'larda olduğu gibi çürümüş, yozlaşmış ve suçtan ibaret hâle gelmiş bu düzende ısrar edenler, etrafımızı saran ve yaklaşan muazzam fırtınayı görmelidir. Bugün artık Kürt sorununu Türkiye'nin iç dinamikleriyle çözmemiz gereken bir süreçteyiz, treni kaçırmayalım. İnanın, bu sorunun çözümü başka yerlerde değildir. Kürt sorunu Ankara'da çözülür, Diyarbakır'da çözülür, yeter ki samimiyetle güçlü bir irade ortaya koyalım. Bu bir tarihe geçme veya tarih olma seçimidir. Gelin, yeni bir dille Kürt sorununun demokratik çözümünü sağlayarak 2'nci yüzyılda demokratik bir cumhuriyet inşa edelim.

Değerli arkadaşlar, inancını özgürce yaşayamama bu ülkenin en derin yaralarındandır. Biz her türlü adaletsizliğe karşı mücadele ettik ve çok fazla bedel ödedik. Biz her türlü ayrımcılığın ve yok saymanın karşısında durmayı insan olmanın bir erdemi olarak görüyoruz. Başta Alevi toplumu olmak üzere, Hristiyan, Süryani, Asuri, Ezidi, Yahudi inançlarına yönelik ayrımcı uygulamalara da cumhuriyetin kurulduğu günden beri karşı durduk, mücadele ettik. Aynı şekilde, demokratik bir İslam'ı da her zaman savunduk. “Zulme karşı direnmeyen benim ümmetimden değildir.” sözünden ve Medine Sözleşmesi'nden hareketle, özellikle Müslüman coğrafyada iktidarların halka karşı uyguladıkları zulüm ve baskılara dikkat çekerek, hak mücadelesini yükselterek, Firavun ve Nemrutların varlığına karşı İbrahimî duruşta ses olmaya çalıştık. Alevi toplumu cumhuriyetin ilk yıllarından bu yana sistematik ayrımcılığa maruz kalıyor; AKP ve MHP ittifakı da Alevi inancını inkâr etmeye devam ediyor. Cemevlerinin

(*) Bu bölümde hatip tarafından Türkçe olmayan kelimeler ifade edildi.

(*) Bu bölümde hatip tarafından Türkçe olmayan kelimeler ifade edildi.

(*)) Bu bölümlerde hatip tarafından Türkçe olmayan kelimeler ifade edildi.

ibadethane statüsünde olduğu AİHM kararlarıyla açıkça tescillenmiştir ama iktidar gerekli yasal düzenlemeleri yapmamakta ısrar ediyor; bu hukuksuzluktur; ayrıca yetmiyor, hilelere başvuruyorlar. En son, Kültür ve Turizm Bakanlığı bünyesinde kurulan Alevi-Bektaşî Kültür ve Cemevi Başkanlığıyla kayyum anlayışı Alevi toplumuna dayatılıyor; maaş ve memur kadroları üretilerek Aleviler teslim alınmak isteniyor. Bilmiyorlar ki Alevilik inancında hizmet Hak için yapılır; dedeler, analar, babalar, pirlar maaş almazlar. Biraz tefekkür etseniz Hızır Paşa'nın Pir Sultan'a sunduğu lüks sofraya Alevilerin tamah etmeyeceğini bilirsiniz. (HEDEP sıralarından alkışlar) Buradan bir kez daha söyleyelim: Alevilik yüzyıllardır maaşla, memur kadrosuyla değil, tüm katliam ve asimilasyon çabalarına rağmen kendi inancına sımsıkı sarılarak ayakta kalmıştır. İnancını ve ibadethanesini tanımayanlara Alevi toplumu asla rızalık vermeyecektir. Bizim de bu çürümüş siyasete karşı Alevi toplumunun, cemevlerinin resmî statüsünün tanınması ve anayasal hak olarak düzenlenmiş eşit yurttaşlığın yaşama geçmesi için mücadelemize dün olduğu gibi bugün de devam edeceğimizi belirtmek istiyorum.

Değerli arkadaşlar, doğaya açılan savaş yaşama açılan savaştır. Bu açıdan yeni yaşam iddiası ekolojik bakış açısından ayrılmaz ve çok iyi biliyoruz ki ekolojik bir bakış açısında istikrarın sağlanması demokratikleşmeyle mümkündür ama "istikrar" kelimesini tekrarlayıp duran AKP'nin en istikrarlı olduğu konulardan biri ekolojik yıkımdır. Bu iktidar döneminde ekosistemde yer alan ne varsa denizler, göller, nehirler, dağlar, ovalar, tarım alanları, ormanlar, sulak alanlar hepsi birer enkaza dönüştürüldü. Son yirmi yılda 3 milyon hektar tarım alanı yok edildi. Bu alan, öyle bir ilçe, bir köy kadar, bir il kadar değildir Belçika'nın yüz ölçümüne kadardır. Bu alanları yok ettiğiniz için bugün buğdayı, eti, temel gıda maddelerini ithal etmek zorunda kalıyoruz. Derdiniz, toprak gördüğünüz yere beton dikmektir, beton dikerek rant sağlamaktır. Size soruyoruz: Kaç çimento, kaç beton bir dirhem toprağın ve bereketinin yerine geçebilir? Ne ekmeğe ne de özgürlüğe çözüm olan bu bütçe hayata geçerse yetersiz beslenen insan sayımız 15 milyondan 80 milyona çıkacak, yaşayabilmek için artık, öğün sayımızı azaltmak yetmeyecek, ekmeğe muhtaç bir hâle geleceğiz. Bu düzen böyle gitmez; bizler havamıza, suyumuzla, aşımıza sahip çıkmaya devam edeceğiz. Nerede sebze yi çöpten toplanan bir yoksul, nerede en basit sosyal etkinliğe dahi katılamayan bir genç, nerede ay sonunu getiremeyen bir emekli varsa derdini bu Parlamentoda dillendirdik ve dillendirmeye devam edeceğiz çünkü biz haram lokma yeme yerine, yoksulluğa itiraz edecek bir geleneğin temsilcileriyiz. Biz karunlaşmak, yandaş sermaye yetiştirmek için değil, demokratik ve adil bir ekonomik yaşama ulaşmak için siyasetteyiz. Bu ülkenin temel sorunu kurulduğu günden beri merkezi, toplumu dışlayan rejimdir. Bu ülkede küçük bir azınlık bolluk bereket içinde yaşıyor, nüfusun yüzde 99'u sefalet ve yoksulluk içinde yaşıyorsa orada rejim ve sistem sorunu vardır.

2015 yılında çözüm sürecinin iktidar tarafından bitirilmesi ve 2018 yılında OHAL koşulları altında geçilen Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi bu ülkeye ölüm ve açlıktan başka bir şey getirmemiştir. Buzdolabına konulan çözüm süreci, OHAL'e dayanan yeni sistem Türkiye halklarını büyük bir çöküşle karşı karşıya bırakmıştır. Sürekli kriz üreten bu sistemin her şeyi merkeze bağlayan anlayışı felaketin postacıdır. Tüm kaynakları merkeze dağıtan anlayış artık, dünyada iflas etmiştir. Siirt'in, Tekirdağ'ın, Antalya'nın sorunlarını saraydan kaynak gitmesine bağlamak çağ dışılığıdır. İlçe Millî Eğitim müdürünü de bakanları da tek bir kişinin ataması bu sistemdeki merkezleşmenin trajedisidir. Bu ülkede merkezleşmenin panzehri ademimerkeziyetçiliklidir. "Millî kurtuluş" diye menkıbe yazanlar, 1920-1923 yılları arasına bakarsa 1921 Anayasası'ndaki özerklik gerçekliğini görür. Rejimler halkı kendine uydurmaz, halkın gerçekliğine uygun şekilde yapılır. Hiçbir rejim ve sistem kutsal değildir; ister "Millî Mücadele" dediğiniz döneme bakın, isterseniz de daha önceki dönemlere bakın, her ikisinde de bu ülkeyi kurtaran gerçeklik yerel demokrasidir. (HEDEP sıralarından alkışlar)

Cumhuriyetin 2'nci yüzyılında, artık, toplumu sisteme değil, sistemi topluma uyumlu hâle getiren bir anlayışa ihtiyaç vardır, bunun adı demokratik cumhuriyettir. Demokratik cumhuriyet çağrısı aynı zamanda tarihsel Türk-Kürt ilişkilerinin demokratik temelde yeniden inşa edilmesidir. Toplumsal hakikatle savaş içinde olan ve sürekli kriz üreten merkeziyetçiliğe karşı önümüzdeki seçim sadece belediye seçimi değildir, aynı zamanda yerel demokrasi talebini dillendirmektir. Bu kapsamda, yerel seçimler, merkeziyetçi devlete karşı toplumun demokrasi çağrısı olacaktır.

Değerli arkadaşlar, yeni bir seçim dönemindeyiz, bu konuda altını çizmek istediğim birkaç noktayı da paylaşmak isterim. Evet, önümüzde bir yerel seçim var. Bizler kayyumlarla iradesi en fazla gasbedilen, en eşitsiz şartlarda seçimlere katılan, haksızlık ve hukuksuzluklarla en fazla mücadele eden bir parti olarak bu seçimlere de hazırız. Belediyelerimize kayyum atanırken "Şuraya buraya para aktarıldı." yalanına sarılanları bölgede tabela partisi hâline getirmekte kararlıyız. Herkes biliyor, biz kaynakları halk için kullandık, kayyumlar ise ceplerini doldurmak için. Kayyum rejimi belediyelerimizden başlayıp tüm Türkiye'ye yayıldı. Biz de önümüzdeki seçimde belediyelerimizden başlayarak tüm Türkiye'de kayyum rejimini ortadan kaldıracğız. Kayyum, irade gasbıdır; kayyum, talandır, yolsuzluktur, usulsüzlüktür, belediyeleri halktan ayıran ve Batı Şeria'da olduğu gibi yükselen utanç duvarları demektir. Atadığınız kayyumların bulaşmadığı suç kalmadı, kayyuma kayyum atamak zorunda kaldınız, tarihe geçtiniz. Bir kez daha diyelim: Kayyum, Kürt'e atanmış sömürge valisidir. Kürt halkı kayyumlarınızı istemiyor, demokratik kamuoyu kayyumlarınızı istemiyor.

Değerli Türkiye halkları, biz sadece kayyumları göndermeyeceğiz; Muş'ta, Şırnak'ta, Ağrı'da, Bingöl'de ve daha birçok bölge belediyesinde hizmetsizlik, yolsuzluk ve ranta bulaşmış belediyeleri de alacağız ve bu belediyeleri halkın evi hâline getireceğiz. (HEDEP sıralarından alkışlar) Türkiye'nin batısında kent uzlaşısı stratejimizle halkımızı belediye yönetimlerine taşıyacağız. Yol yapmayan, su ihtiyacını dahi gidermeyen, yolsuzluktan geçilmeyen yönetimleri değiştirerek demokratik yerel yönetimler anlayışımızla herkesi buluşturacağız. Bizimle belediyeleri yönetecek olanlar müteahhitler, sermaye yanlıları, parti bürokratları değil; ilde, ilçede üreten, emek veren, orada yaşayan, sokağını dert eden halktır, halklarımız olacaktır. 2019 yılında seçim sonucunu belirleyen "kaybettir-kazan" formülünü "kazan-kazan" formülüyle tekrar güncelliyoruz. Biz, üçüncü yol siyasetimizle 2024 yılı seçimlerine de damga vurmaya hazırız. Önümüzdeki seçimler, bizim için demokratik yerel yönetimler anlayışımızı Türkiye'nin her tarafına yayma seçimidir. Demokratik yerel yönetimler anlayışımızda örneğin, artık deprem olduğunda Beştepe'den talimat gelmesini beklemeyecek, kendi yaralarımıza ilk müdahaleyi kendimiz yapacağız. Kaynaklar Amed kayyumunun yaptığı gibi altın banyolara, Mardin kayyumunun yaptığı gibi tespih tanelerine ve diğer atadığınız kayyumların yaptığı yolsuzluk ve usulsüzlüklere değil; işe, istihdam alanlarına ve ihtiyaç sahiplerine gidecektir.

Değerli Genel Kurul üyeleri, bizler açısından önümüzdeki seçimler sadece belediye kazanma seçimi değildir; kendimize, dilimize, kültürümüze, kaynaklarımıza sahip çıkma seçimidir. Önümüzdeki seçimlerde biz kazanınca herkes kazanacak, Türkiye halkları kazanacaktır; fabrikalarda, iş yerlerinde, üniversitelerde, sokaklarda, köylerde, bütün yaşam alanlarında eşitlik kazanacaktır, barış kazanacaktır, özgürlük kazanacaktır, adalet kazanacaktır.

Mücadelemizi büyütecek ve mutlaka kazanacağız diyor, hepinizi saygıyla selamlıyor, sevgilerimi sunuyorum. (HEDEP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Halkların Eşitlik ve Demokratik Partisi Grubu adına 2'nci konuşmayı Eş Genel Başkan ve Adana Milletvekili Sayın Tulay Hatimoğulları Oruç yapacaktır.

Buyurun. (HEDEP sıralarından alkışlar)

HEDEP GRUBU ADINA TULAY HATIMOĞULLARI ORUÇ (Adana) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri ve ekranı

başında bizi izleyen değerli halklarımız; hepinizi saygıyla sevgiyle selamlıyorum. "...")

Buradan, düşüncelerinden dolayı, partisinde mücadele verdiğinden dolayı, siyasi görüşünden dolayı, basında özgürce kalemini kullanmak istediğinden dolayı cezaevindeki bütün arkadaşlarımıza, dostlarımıza selam ve sevgilerimizi iletiyorum. (HEDEP sıralarından alkışlar) Aynı şekilde, sürgüne gitmek zorunda kalan yol arkadaşlarımıza da buradan selam ve sevgilerimi gönderiyorum. (HEDEP sıralarından alkışlar)

Evet, değerli halkımız, 6 Şubat'ta çok ağır bir acı yaşadık, sanırım yeryüzünde görülebilecek en büyük acılardan birini yaşadık, deprem felaketini yaşadık. Buradan, depremden sağ kurtulup yaşam mücadelesi veren bütün depremzede kardeşlerime selam ve sevgilerimi iletiyorum.

Evet, değerli arkadaşlar, 2024 bütçesi tam otuz altı gün boyunca Komisyon'da görüşüldü; başta partimiz olmak üzere muhalefetin diğer partilerinin verdiği bütün önergeler AKP-MHP oylarıyla reddedildi. Ortaya çıkan bütçe taslağı yine bu bütçe maratonunun sonucunda AKP-MHP oylarıyla da muhtemelen onaylanarak geçecek. Şunu belirtmeliyiz ki bütçe rakamlardan ibaret değildir, bütçe tamamen bir siyasi tercihtir ve ne yazık ki AKP iktidarı, iktidara geldiği günden bugüne kadar uyguladığı neoliberal politikalarla tercihlerini halktan, işçiden, emekçiden yana değil, sermayeden ve yandaşlardan yana yaptı. Bütün yurttaşların eşit hakkı olması gereken beşeriyat parça parça yandaşlarına, aile çevrelerine, fonculara ve sermayeye peşkeş çekti. Onlar zevküsefa içinde saraylarda, konaklarda yaşarken değerli yurttaşlarımız ne yazık ki ekmek bile alamıyor evlerine. İşte 2024 bütçesi tam da budur; cumhuriyetin 2'nci yüzyılında bu bütçe bir utanç bütçesi olarak, cumhuriyetin 2'nci yüzyılının ilk bütçesi olarak bu şekilde tarihe geçecek.

Değerli arkadaşlar, şunu gayet iyi biliyoruz ki 2008'de küresel ölçekte, özellikle ABD'de mortgage kriziyle birlikte bir ekonomik kriz patladı ve bu kriz bütün yerküreyi sarmış durumdadır. Neoliberalizmin doğurduğu çoklu krizler ve sorun yumağı gittikçe büyüyor. Çin ekonomisiyle beraber emperyalist güçlerin rekabeti daha da kızıştı ve şimdi yaşanan savaşların en temel nedeni budur. G20 ülkeleri Yeni Delhi'de yaptıkları toplantıda Tek Kuşak Tek Yol Projesi'ne karşı Hindistan-Orta Doğu-Avrupa Ekonomik Koridoru'nu oluşturdular.

Emperyalist güçler dünyayı parça parça yeniden paylaşmaya çalışırken işçinin, emekçinin, kitlelerin, milyarlarca insanın payına açlık ve yoksulluk düşüyor. Ve yine emperyalist güçlerin bu ekonomik dağılımı ve krizi yönetebilmesi için dünyada sağcı, ırkçı, popülist erkek yönetimlerin hâkim olduğunu görüyoruz, bu bir tesadüf değildir. Bakın, Dünya Ekonomik Forumu'nda dikkat çeken bir nokta, şu konuyu konuşmuşlar: "Bizler bu krizi böyle yönetmeye çalışırken burada itirazlar yükselebilir, bu itirazları dünya ölçeğinde nasıl yönetmeliyiz?" sorusunun üzerinde durmuşlar. İşte, bugün, AKP'nin burada sopayla toplumu yönetmeye çalışmasının bir nedeni de emperyalizmin bu kararını Türkiye'de hayata geçirmesinin sonucudur.

Buradaki yurttaş diyor ki: "Açım ben, yoksulum ben, barınamıyorum ben." Onlar diyor ki: "Sen teröristsin, sesini çıkaramazsın, aç uyuyacaksın ama ses etmeyeceksin." Sendikacı diyor ki: "Grev hakkımı kullanmak istiyorum." "Otur yerine, sen teröristsin, grev hakkını da kullanamazsın." diyor ve bu faşizan sürecin dünya ölçeğinde nasıl ilerlediğine baktığımızda; Rusya-Ukrayna savaşı, Afrika'daki çatışmalar ve savaşlar, Dağlık Karabağ, Yemen, Suriye, Irak; bütün bunlar bunun sonucu ve ne yazık ki değerli yurttaşlarımız, İsrail'in Gazze'ye yönelik yürüttüğü operasyon ve savaş da bunun ürünü.

Şu an Gazze'de çok çok büyük bir vahşet yaşanıyor. Bu Parlamentonun çok temel gündemlerinden biriydi ama ne yazık ki bu iktidar üzerine düşeni yapmadı burada, çıkıp şu kürsülerden sadece mesaj verdi kendini muhalefet zannederek ya da Erdoğan, uçaktan yaptığı açıklamalarda ateşkes çağrısında bulundu. Oysa siz muhalefet değilsiniz, iktidar sizsiniz, yetki sizin elinizde ve muhalefet şu çağırışı yaptı sizlere: "İsrail'e bütün askerî ve ticarî anlaşmalarınızı feshedin." çağırışı yaptık. Buradan bir kez daha bu çağırışı yineliyoruz ve İsrail'e de çağırımız, acil bir ateşkesin ilan edilmesi; sizlere de mevcut olan, yürütmeden gelen gücünüzü kullanın ve bir yaptırım uygulayın diye çağırımızı buradan yineliyoruz.

Filistin gibi ateş hattında olan çok daha başka yerler de var değerli arkadaşlar. Yine biz Halkların Eşitlik ve Demokrasi Partisi olarak bu kürsüde çok sık ifade ettik. Kuzey ve doğu Suriye'de devam eden savaş ve çatışmalar... Yıllardır iktidarın emriyle bombalanıyor oralar, sivil insanlar katlediliyor, sivil insanların yaşam alanları, hastaneleri, okulları, içtikleri su şebekeleri, her yer paramparça ediliyor, İHA'larla, SİHA'larla suikastlar düzenleniyor; biz bunu kabul etmedik, etmeyeceğiz. Rojava'da Kürt halkı, Arap halklarıyla birlikte, İŞİD gibi bütün dünyanın başına bela olmuş bir örgüte geri adım atırmayı başarmıştır, onurlu bir mücadele yürütmüşlerdir. Buradaki iktidar, AKP iktidarı ortağıyla birlikte İsrail'in zulmünü anlatarak kendi zulmünü örteceğini zannediyor ama yanılıyor. Bakın "Kürt sorunu çözölsün." dedik, "Toplum bölünür, ülke bölünür." dediniz; tam tersi, ülke daha çok güçlenir. Kürt sorunu çözölsüydi bu ülkede neler olabileceğini çok konuştuk ve şunun altını kalın kalın çiziyoruz: Filistin sorunu da Kürt sorunu da statü ve eşitlik sorunudur. Yine, bu konuda, bu Parlamente'ye buradan bir kez daha çağırımızı yineliyoruz: Gelin, bu sorunların çözümü konusunda hep birlikte kanallar açalım, masalar kuralım, diyalog oluşturalım. Kürt sorunu barışçıl ve demokratik yöntemlerle çözölmelidir, İmralı tecridi kalkmalıdır. Şimdi -tecridin kalkması için cezaevlerinde biliyorsunuz devam eden açık grevleri daha ağır bir tabloya dönüştürmeden tecrit ortadan kaldırılmalıdır ve Kürt sorununun çözümünü konusunda adım atılmalıdır. Türkiye, Kürt sorununu çözebilen bir ülke pozisyonuna gelirse bütün Orta Doğu'ya, Afrika'ya örnek olacak barış hareketinin başını çekebilir. Hani diyor ya "Filistin sorununun çözümünde garantör oluruz." o zaman bu garantörlük teklifiniz halklar nezdinde de ülkeler nezdinde de daha somut bir karşılık bulur. Kürt sorunu çözölsün mermiye ayrılan, savaşa ayrılan bütçenin yerine aç insanların karnı daha fazla doyar. Bu ne zordur ne hayaldir, yeter ki bu konuda hep birlikte niyet edelim.

Değerli halklarımız, evet "Bir utanç tablosu çizelim." denilirse hakikaten AKP iktidarının uyguladığı neoliberal politikaların sonucunda açığa çıkardığı bütçeleri söyleyebiliriz. 2024 bütçesi de bunlardan biridir. Bakın, sadece seçim sonrası şekere 11 kez, çaya 4 kez zam yapıldı; demsiz, şekersiz çay, katıksız ekmek iktidarın bu ülkeye layık gördüğü sefalettir. Türkiye'de işsizlikten ve baskılardan dolayı tarihin en büyük göçü yaşanmaktadır ve bugün asgari ücret, yoksulluğun 4 kat aşığındadır. Toplumun yüzde 70'i geçinemiyor değerli arkadaşlar. AKP Genel Başkanı dedi ki: "Ücrete tek bir defa zam yaparız." Sanıyorum ki ne AKP sıralarında oturanlar ne de AKP Genel Başkanı şunu bilmiyor: Gıdadaki artış, kiradaki artış, yol ücretlerindeki artış -ekmek zamları, gıda zamları, bütün bunlar- ayda 3 kere zam geliyor bunlara ama beyefendiler "Asgari ücrete yılda bir kere bir iyileştirme getirsek hepsini hallederiz." diye insanları kandıracaklarını zannediyorlar. Aç olan insan sizin sözünüze kanmaz, kanmıyor da.

Değerli işçi, emekçi, esnaf, yoksul kardeşlerim; yoksulluk bizim kaderimiz değildir ve elbette değiştirebiliriz. Ekonomi ve siyaset birbirinden ayrılmaz, bunun için radikal, güçlü değişimlere ihtiyacımız var. Demokratik Ekonomi Programı'mızla enflasyon, işsizlik, gelir dağılımı, adaletsizlik, yoksulluk, barınma sorunu üzerine çok detaylı çalışma yürüttük parti olarak ve acil önlemler kapsamındaki önerilerimizi burada sizlerle paylaşıyorum. Her haneden en az 1 kişiye "temel gelir güvencesi" adı altında bütçe sağlayacağız. Asgari ücreti yoksulluk sınırının yarısından daha fazla yapacağız. En düşük emekli maaşını asgari ücret düzeyine çıkaracağız. Çalışan kadınlar için eşit işe eş değer ücret sağlayacağız. Her hane için ihtiyaç sınırında aylık ücretsiz elektrik, doğal gaz ve su sağlayacağız. Zaruri malların fiyatları geçici olarak dondurulacaktır. Çocukların beslenme ihtiyaçlarını karşılayacağız.

(*) Bu bölümde hatip tarafından Türkçe olmayan kelimeler ifade edildi.

İşsizlere gelir desteği sağlayacağız ve en önemli işlerimizden biri de -esnafın da, bütün yurttaşlarımızın da belini büken vergi- vergi sistemini değiştireceğiz; azdan az, çoktan çok vergi sisteminin oturmasını sağlayacağız; bunu pekâlâ yapabiliriz.

Türkiye tarihinde iktidarların hortumlamaları çoktur değerli arkadaşlar. Sanırım, burada, bu sandalyelerde oturan bütün milletvekilleri bu tarihi çok iyi bilirler ama itiraf edelim ki bu konuda en başarılısı Cumhuriyet'tir. Devasa hırsızlıklar ve şatafat düzenine son vererek bunları başarabiliriz. İktidar... Türkiye'yi uyuşturucu, kadın, insan, organ ticareti yapan mafya sisteminin âdeta üssü hâline getirmişler, hem kara parayı burada akıyorlar hem de İstanbul gibi yerlerde kendilerine korunaklı villalar tutmuşlar. Söz veriyoruz değerli halkımız, bütün bu düzen ortadan kalkacak ve kayıtsız hiçbir kuruluş bu ülkeye giremeyecek.

AKP'nin bitirdiği tarımı yeniden canlandıracağız. Bakın, Sudan'a gitmişler, Sudan'da tarla kiralamışlar. Biz Sudan'a gitmeyeceğiz, oradan tarla kiralamayacağız; Çukurova'nın bereketli toprakları var, Ege'nin, Konya'nın, Urfa'nın bereketli toprakları var. Anadolu ve Mezopotamya'nın bereketli topraklarında bu iktidar bizi şimdi nasıl ithalatçı pozisyona getirdiyse pekâlâ, biz yeniden ihracatçı pozisyona geçebiliriz, yeter ki burada sağlıklı bir tarım politikasını izlemeyi başarabilelim.

Ülkenin kaynaklarını betona ayırdılar çünkü en büyük vurgunu betonda yapıyorlar değerli halkımız. Bizler bu işlere son vereceğiz ve gerçekten halkın talep ettiği ve ihtiyacı kadar bir hizmet sağlanacak bu alanda. Ve yine en önemlisi, reel alanda bir üretim yok. Biraz önce Cumhurbaşkanı adına konuşma yapan hatip ekonomik büyümeden bahsetti, rakamlardan bahsetti. İktisatçılar da diyor ki: "Bu büyüme gerçek değil, bu büyüme hormonlu bir büyümedir çünkü reel sektöre dayanmamaktadır." Bu büyüme şantiyelere dayanıyor ve geçicidir. Bizler reel üretime geçiş yapacağız. Varlık Fonlarına devrettikleri ve aileleriyle birlikte yedikleri bütün kamu iktisadi kurumlarını kamulaştıracacağız ve her kente o kentin özgünlüğüne göre, üretim biçimine göre fabrikalar kuracağız. Böylece dışa bağımlılıktan kurtulacağız, işsizlikten kurtulacağız, ürettiklerimizle de karnımız doyacak.

Evet, değerli arkadaşlar, bu bütçede kadının adı yok çünkü bu iktidarın gücü yetse kadının ismini sözlükten silecek; hakikaten bunu istiyorlar. Bu çürümüş erkek egemen düzende her gün kadınlar katlediliyor, her gün kadınlar çok yoğun şiddete maruz kalıyorlar. İşsizlik türlerinden işsizliğin en yüksek olduğu kategori yüzde 30'larla geniş tanımlı kadın işsizliğidir. Mecliste kadın temsil oranı -onu da bizim partimiz yükseltiyor- yüzde 20 oranında; oldukça düşük. Yerel yönetimlerde sırf kadın eşitlikçi demokratik yerel yönetim modelini, eş başkanlık ve eşit temsiliyet sistemini hayata geçirdik diye onlarca kadın eş başkanımız gözüktü alını, tutuklandı. Kayyum atanan belediyelere gelen kayyumların ilk icraatı da kadın kurumlarını kapatmak oldu. Değerli arkadaşlar, 2023 Küresel Cinsiyet Eşitsizliği Endeksi'nde Türkiye -"En Dibe Doğru" başlığıyla- 146 ülke içerisinde 129'uncu sırada ve kalkıp şu kürsülerden övünüyorlar "Biz kadınların önünü açtık." diye. Şu tabloya baktığınızda kadınların önünü siyasette de sosyal yaşamda da kamusal alanda da nasıl kapattığını siz de eminim çok iyi göreceksiniz. Merkezî bütçede kadınların sorununun çözümü ve her türlü şiddetin engellenmesi için özgün bir bütçe ayrıldı. Toplumsal cinsiyete duyarlı bir bütçeyi bizler talep ettiğimizde ne söyleniyor biliyor musunuz? Erkekler kısı kısı bıyık altından gülüyor. Oysa biz bunu talep ediyoruz ve sizlere söz veriyoruz sevgili kadınlar, bizler kadın bakanlığı kuracağız ve kadın bakanlığının bütçesi diğer bakanlıkların bütçesi nasıl özgün bir şekilde görüşülüyorsa aynı biçimde görüşülecek. Bu, bizim şiddetle mücadele etmemize de bu, bizim toplumsal değişim ve dönüşüme katkı sağlamamıza da hizmet edecek; bundan hiç kimsenin kuşkuğu olmasın. Kadın istihdamını güçlendireceğiz, güçlendirmeliyiz. Ayinesi iştir kişinin lafa bakılmaz. Bakın yerel yönetim deneyimlerimize, yerel yönetimlerdeki en belirgin hizmetlerimizden biri kadınlara dönük istihdam ve danışmanlık konusunda verdiğimiz hizmettir ve yerelde bu başarılarla imza attıysak pekâlâ merkezî siyasette de bu başarılarla hep beraber imza atabiliriz.

Sevgili kadınlar, sevgili kız kardeşlerim; bakın, yine bu iktidar bizleri başörtümüz üzerinden, eteğimizin boyu üzerinden birbirimizden ayırmaya çalışıyor, bölmek istiyor. Baş açık ya da kapalı, eteği uzun ya da kısa, hangi inançtan olursak olalım ortak bir paydamız var; kadın haklarını savunuyoruz, özgürlük istiyoruz, eşitlik istiyoruz. Buradan çağrımız bütün kadınlarıdır: Bizi bölmek isteyen erkek egemen sisteme karşı, gelin, hep birlikte kadın dayanışmasını ve mücadelesini güçlendirelim, büyütelim, örgütlenelim. (HEDEP sıralarından alkışlar)

Evet, değerli arkadaşlar, değerli halklarımız; bütçe görüşmelerinde aslında en can alıcı gündemlerden biri deprem olmalıdır ve 2024 bütçesi planlanırken de depreme ayrılan bütçenin nasıl harcanacağı halka en açık şekilde açıklanmalıdır ama depremin olduğu ilk günden beri ki buraya çıkıp "Ya, biz ilk gün oradaydık, halkımızın yaralarını sardık." falan diyorlar, hepsi yalan. Yaralarını sarmadıklarını biz buradan, bu kürsüden defalarca anlattık. Burada, depremi yaşayan milletvekillerimiz var, o yaraların sarılmadığını buradaki bütün vekil arkadaşlarımızı gayet iyi biliyorlar, halkımız bizden de daha iyi biliyor; bunu bilesiniz. İktidar, depremi de Allah'ın lütfu olarak gördü, hem rant hem de kentlerin demografik yapısını değiştirmek için buraları kullanmakta bir beis görmedi. Şimdi "Afet Yasası" adı altında bir rezerv alan ilanıyla karşımıza çıktılar. Bakın, AKP Genel Başkanı her konuda diyor ya "Bir gece ansızın... Bir gece ansızın..." Bunları sürekli, bir şarkı, bir nakarat gibi tekrarlıyor. Evet, bu Afet Yasası'yla yani rezerv alan ilan etme yasasıyla bir gece ansızın herhangi birinin evine çökebilirler, bir gece ansızın mahallelerimize çökebilirler, "Biz burayı rezerv alan ilan ettik, hadi toplayın pılınızı pırtınızı buradan gidin." diyebilirler. Nitekim, depremin yaralarını en ağır şekilde hissedilen kentlerimizden Antakya'da 50 bin insanın yaşam alanı rezerv alan ilan edilerek toprağa da kayyum atanmış oldu. Bu, büyük vurgun sistemidir; bunu yarın İstanbul'da ve diğer şehirlerde de uygulayacaklar. Buradan çağrımızı yineliyoruz: Bu yasa acilen iptal edilmelidir ve bu bütçenin planlanmasında deprem konutları sözde değil, özde bir projeye halka sunulmalıdır; Acil Eylem Planı'nın 1'inci maddesi deprem konutları ve depremzedelerin barınma sorunu olmalıdır. Depremzedelerin konutlarını satmaya hazırlananlar; bu iktidar satmak istiyor, buna kökten karşıyız, depremzedelere evleri ücretsiz bir şekilde verilmeli. Ve buradan değerli depremzede kardeşlerim, sizleri bizler asla unutmadık, unutmayacağız, acınız bizim acımızdır, yüreğimizin en derininde hissediyoruz ve biz bu kürsüde, alanlarda, meydanlarda depremzedelerin sorunlarını dile getirmeye devam edeceğiz. (HEDEP sıralarından alkışlar)

Evet, değerli halkımız, bizler elbette çok önemli gündemleri konuşuyoruz burada; aynı zamanda da Türkiye'nin çok temel ve önemli gündemlerinden biri yerel seçimler. Yerel seçimlerde elbette her parti kendi çalışmalarını yoğunlaştırmış durumda, bizler de Halkların Eşitlik ve Demokrasi Partisi olarak Türkiye'nin dört bir yerinde değerli halklarımızla birlikte, il, ilçe örgütlerimizle birlikte çalışmalarımızı başlatmış durumdayız. İlk işimiz kayyumları saraya geri göndermek. "Valileri bile seçimle getireceğim." diyen bu iktidar, insanların ve başta Kürtlerin olmak üzere seçme ve seçilme hakkını elinden alan bir yöntem izliyor kayyum atayarak ki biliyorsunuz Türkiye'nin en çok övüldüğü noktalardan biri erken dönemde seçme ve seçilme hakkına kavuşmuş olmasıdır; Kürt'ün elinden bu hakkı alınıyor ve Kürt'e deniyor ki: "Sen kendi kendini yönetemezsin, benim saraydan atayacağım kadroyla yönetileceksin." İlk işimiz bu kayyum sistemini ve rejimini ortadan kaldırmak ve az farkla kaybettiğimiz belediyelerimizin tamamını yeniden kazanmaktır.

Değerli arkadaşlar, Eş Başkanımız kayyumlarla ilgili oldukça uzun ve değerli bir değerlendirme yaptı. Kayyumcu, gaspçı, darbeci kayyumları bir gün bile yaşatmayacağız ve aldığımız belediyelere yeniden kayyum atanmasını engellemek üzere değerli halkımızla, kitlelerimizle beraber halkımızın evi olan belediyeleri sarıp sarmalayacağız. Zannetmeyin ki elinizi kolunuzu sallayarak aynı şeyi yeniden yapabileceksiniz. Ve biz sadece kayyumları göndermekle kalmayacağız -partimizin seçmenin bulunduğu her yerde, Türkiye'nin dört bir yanında Halkların Eşitlik ve Demokrasi Partisine gönül veren, oy veren bütün yurttaşlarımız müsterih olsun- bizler kendi yerel yönetim anlayışımızın o yerel yönetimlerde temsil edilmesini sağlayacak sistemi

Türkiye'nin dört bir yerinde kuracağımızın sözünü buradan bir kez daha veriyoruz.

Değerli halkımız, evet, her yerde adaylık başvuruları başlamış durumda. Ben burada özellikle kadınlara, gençlere ve engelli kardeşlerime seslenmek istiyorum: Lütfen, bizi siyasetten uzaklaştırmaya çalışan erkek egemen zihniyetine karşı en yakın Halkların Eşitlik ve Demokrasi Partisi il, ilçe örgütüne gidin ve adaylık başvurularınızı Türkiye'nin her yerinde yapın lütfen. İnancımız güçlü, moralimiz yüksek, direncimiz büyük. Bu yerel seçimlerde bizler herkese, dosta da düşmana da bir kez daha halkımızın iradesini göstereceğiz değerli arkadaşlar. (HEDEP sıralarından alkışlar)

Evet, değerli halkımız, tabii, dünya siyaset sahnesinin yeniden şekillendiğini başlarken de ifade ettik. Sermaye düzeni kendini yeniden yapılandırırken milyarlarca insanın payına açlık, yoksulluk, savaş, çatışmalar düşüyor ve göç düşüyor elbette. İklim krizi başta olmak üzere, sermayenin kâr hırsı nedeniyle yaşanan ekolojik yıkım onarılmaz bir hâl almaya başlamış durumdadır. Nükleer tehditleri de düşünürsek -ki biraz önce bahsini ettiğimiz küresel ölçekteki sermayenin savaşında birbirlerine nükleer silah kullanma tehdidinde dahi bulundular- ki dünya şu an bir nükleer tehdit altındadır, bu çok önemlidir. Biz bunları bilim kurgu filmlerinde izliyoruz ama ne yazık ki hayata geçmesi de an meselesidir. Bahsini ettiğimiz bütün bu konularda küresel önlemler alınmalıdır elbette ama bu önlemlerin fiilî uygulayıcılarının tek tek devletler olduğunu da unutmayalım. Sağcı, ırkçı, faşist, otoriter rejimlerin ne açlık ne yoksulluk ne savaşlar ne çektiğimiz sefaletler ne ölümler ne yıkımlar ne sel felaketleri ne deprem; inanın, hiçbir umurlarında değil, kendi kârları dışında ve sermayelerini korumak dışında geniş kitlelerin yani dünyada milyarlarca insanın yaşadıklarını ne umursuyorlar ne de farkında bile değiller. Hani bir sinek sizi böyle rahatsız ettiğinde elinizle şöyle bir itersiniz ya, işte, bu zengin kesim, bu burjuva sınıfı, sermaye sınıfı ve grubu ve onları koruyan otoriter, faşist rejimler, onlar Türkiye ve dünya halklarını için böyle sinek gibi kovalanacak insanlar, varlıklar olarak görüyorlar ve asla çözümü onlardan beklemedik, beklemiyoruz. Toplumsal muhalefeti bastırmak ve bu düzenin devam etmesi için onlar açısından hakikaten hayati bir iş yürütüyorlar şu an çünkü içinden geçilen ekonomik krizde kitlelerin uyanmasından, itiraz etmesinden çok korkuyorlar ve -biraz önce bahsettim- merkezî toplantılarında bunun üzerinde çalışmışlar. Şu bilinmelidir ki: Baskılar, zulüm, açlık, yoksulluk artıkça ezilen ve sömürülenlerin öfkesi büyür. Dünya ve Türkiye tarihindeki deneyimlerle sabit olan, halkın, işçinin, emekçinin, yoksulun iradesi ayağa kalktıkça bu denkleme değişir. 89 bahar eylemlerini burada hatırlatmak isterim. Filistinli Şair Mahmud Derviş şöyle tanımlar böylesi süreci: "...(*)"Ben unutulmuş bir köydenim/Sokakları adsız olan köyden/Korkun benim öfkemden/Korkun benim açlığımdan." Açların, yoksulların, emeği sömürülenlerin, geçinemeyenlerin, barınamayanların, emeklilerin, esnafın, işçinin, çiftçinin, kadının, gencin öfkesi Mahmud Dervişlerin öfkesi kadar büyük. Bu öfke ne kadar büyürse iktidarın korkusu, otoriter rejimlerin korkusu bir o kadar büyük olur ve bunu bastırmaya kalkarlar Türkiye'de bastırdıkları gibi. Şu an bu iktidar Türkiye'de yargı sistemini bu şekilde kullanıyorsa nedeni budur. Bugün insanlar bir "tweet" attığı zaman; bugün, insanlar "Ya, İsrail'e siz çelik gönderiyorsunuz, başka maddeler gönderiyorsunuz, bunu AKP'li üst yöneticilerin ailelerinin ticari gemileriyle yolluyorsunuz." dediğinde hemen o "tweet"lere, hemen o sosyal medyaya engel getiriyorsanız nedeni budur. "Açım." diyen insana terörist yaftasını vurmanızın da nedeni budur. İşçiler -motokurye işçilerini hatırlayın, emekçilerini hatırlayın- eylem yaptıkları zaman neyi yaydı bu iktidar ve onun anlayışı: "Kürtler ve Türkler yan yana gelemmez, Kürtler terörist, Kürt motokurye işçileri ile Türk işçisi yan yana durmasın." Buradan ben Türkiyeli Türk işçi kardeşlerime sesleniyorum: Bu yalanlara artık karnımız tok olmalıdır; bizi etnik grubumuzdan dolayı ayırmaya çalışanlara inat, biz işçiler, emekçiler olarak, kadınlar olarak el ele tutuşup daha güçlü mücadele vermeliyiz; bu düzene, bu rejime, bu sermaye sistemine karşı alın terimizi, ekmeğimizin hakkını bu şekilde savunmalıyız.

Değerli işçi kardeşlerim, değerli emekçiler, yoksullar, başı açık-kapalı bütün kadınlar, gençler, doğa ve insan hakları savunucuları, Kürt halkı, Aleviler, bütün halklar ve inançlar; gelin, hep birlikte bu ceberut rejime karşı güçlü bir sahneyi hep beraber alalım. Yolumuz meşakkatli, farkındayız çünkü bütün kolluk kuvvetlerini önümüze diziyorlar, çünkü bütün medya güçlerini önümüze diziyorlar, çünkü AKP zaten bu düzeni sağlamak için ilk başa geldiği zaman medyayı nasıl ele geçirdiğini de biliyoruz ve "Askerî vesayet rejiminden kurtulacağım." diye başlattığı operasyonlarda askere de farklı alanlara da nasıl sarayın vesayetini dayattığını da biliyoruz. İşte, böyle bir sistem kurdukları için yolumuzun meşakkatli ve zor olduğunun da farkındayız ama bizler yaşadığımız bu insanlık dışı hayatı asla kabullenmemeliyiz, demokratik bir yaşamı inşa etmek ortak davamızdır, bu davayı güçlü bir şekilde sahiplenmeliyiz. Cumhuriyetin 2'nci yüzyılının ilk bütpçesi ne yazık ki bundan oldukça uzak. Bizler demokratik cumhuriyeti inşa edecek, demokratik cumhuriyete yakışır bir şekilde demokratik ekonomi programımızı hayata geçireceğiz. Daha büyük bir cesaretle, daha büyük bir umuda, daha sistematik bir mücadeleye ihtiyacımız var; hepimiz bunun farkındayız.

Değerli halkımız, çok olan biziz, yeter ki bu ölü toprağını üzerimizden atalım. İnancımızı, bilincimizi, cesaretimizi birleştirerek kesinlikle başarabiliriz ve başaracağımıza olan inancımız da sonsuzdur. Başarıya olan inancımızla; adalete, eşitliğe, özgürlüğe olan inancımızla ve bunun için bedel ödeyen bir siyasi parti olarak da bütün ödediğimiz bedellere rağmen asla bir geri adım atmayacak, savunduğumuz değerleri savunmaya devam edeceğiz ve böylesi bir düzeni kurana dek mücadelemiz devam edecek. Yolumuz açık olsun, hepimize başarılar. (HEDEP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Değerli milletvekilleri, şimdi söz sırası, Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına Genel Başkan ve Manisa Milletvekili Sayın Özgür Özel'de. (CHP sıralarından ayakta alkışlar)

CHP GRUBU ADINA ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) - Sayın Meclis Başkanım, Değerli Divan, Halkların Eşitlik ve Demokrasi Partisinin çok Değerli Eş Genel Başkanları, Milliyetçi Hareket Partisinin Değerli Genel Başkanı, siyasi partilerin Değerli Grup Başkanları, Grup Başkan Vekilleri, Genel Başkan Yardımcıları, kıymetli milletvekillerim ve televizyonları başında bizi izleyen çok değerli halkımız; hepinizi Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına saygıyla selamlıyorum. (CHP sıralarından alkışlar)

Bütçe görüşmeleri hem bu Meclis açısından hem hangi mecliste görüşülüyor olursa olsun son derece önemli, teknik tarafı olan ama bir yandan da bir ritüeli olan, bir yandan rakamların konuşulduğu, ekonomik göstergelerin tartışıldığı ama diğer yandan ülkenin politikasının tamamının değerlendirildiği, tarımdan savunma sanayisine, millî eğitim politikalarından çevre politikalarına kadar tüm bir siyasetin hep birlikte tartışıldığı çok önemli müzakerelerdir. Bütçe konuşmaları elbette yapıldıkları tarihin gündelik tartışmalarını, elbette o günün hararetini barındırırlar. Ama tutanakta yerlerini alıp da yıllar sonra, on yıllar sonra da incelenen metinler oldukları için aşkın zamanlı metinler olmaları ve geleceğe de söz söylüyor olmaları gerekmektedir. Bu anlamda, bugün cumhuriyetin 2'nci yüzyılının ilk bütpçesini yapıyor olmak, bu bütpçe üzerinde konuşuyor olmak ve bu bütpçe üzerinde tam on dört gün boyunca müzakere yapacak olmak bambaşka bir yükü, bambaşka bir sorumluluğu bu kürsüyü iki hafta boyunca burada kullanacak herkesin omuzlarına yüklemektedir. Ben de cumhuriyetin ilk bütpçesini yapmış, büyük bir kalkınmayı gerçekleştirmiş, büyük bir sıçramayı başarmış, bıraktın sanayileşmeyi, toplu iğnesi bile yokken Sümerbankları kurmuş, uçak fabrikaları kurmuş, kâğıt fabrikaları kurmuş, bankalar kurmuş, atılımlar yapmış, kendi aşısını üretmiş, aşılarını dünyaya ihraç etmeyi başarmış genç bir cumhuriyetin, ilk dönem kurucu iradeyi temsil eden kurucu kadrolarının kurduğu partinin bugünkü Genel Başkanı olarak Cumhuriyetin 2'nci yüzyılının ilk bütpçesinde karşınızda olmanın heyecanı ve sorumluluğu içindeyim. (CHP sıralarından alkışlar) Burada, 2024 yılı bütpçesini görüşeceğiz ve 2022 yılının kesin hesabını tartışacağız. Parlamentoda 335

(*) Bu bölümde hatip tarafından Türkçe olmayan kelimeler ifade edildi.

arkadaşımız ilk kez bütçe yapmanın heyecanını yaşıyor, daha önce 265 arkadaşımızla 5 kez birlikte bütçeleri tartışmıştık.

Parlamento ile bütçe, Mecliste yer almak ile bütçe hakkı, egemenliğin kullanılması ile bütçe hakkının kullanımı arasında var oluşsal bir ilişki var; birbirini doğuran, birbirinden beslenen ve birbirinden ayrılmaz iki haktan bahsediyoruz. Bütçe hakkı, gelirleri, kamu harcamalarını yani giderleri belirleme açısından son derece önemli, son derece kıymetli bir hak. Giderleri belirleyeceğiz, onaylayacağız, denetleyeceğiz, gelirlere karar vereceğiz. "Bütçe hakkı" dediğiniz, devletin vergileri toplayan sağ eli ile hizmeti yapan şefkatli sol elinin dengesinin kurulmasıdır. İşte hep beraber, iki hafta boyunca bu dengeyi konuşacağız ve bunun üzerinde tartışacağız.

Bu hak ne zamandan beri var? 1215'te, İngiltere Kralı Yurtsuz John, Thames Nehri kenarında ayaklananlarla bir anlaşma imzaladı, o günden beri toplanacak bütçenin toplayan dışında birileri tarafından da tartışılıyor olması gündeme geldi. O anlaşmayı bir çayırda imzaladılar. Bir şatoları olmadığı için, bir sarayda toplanamayacakları için değil, tarafsızlığa ve eşitliğe vurgu yapmak için çayırdaydılar. Daha sonra 1215'ten 1689'a kadar yeniden anlaşmazlıklar, mutabakatsızlıklar, savaşlar, dökülen kanlar, yeni anlaşmalarla bir süreç gitti ama 1689 Haklar Beyannamesi'nde artık bütçelerin bir yılığına yapılması, toplanacak paraların ve yapılacak hizmetlerin yazılı olarak verilmesi ve bu konuda vergiyi vereceklerin ve hizmeti alacakların rızasının açıkça alınması yani bugün yaptığımız bütçeye benzer bütçelerin yapılması söz konusu oldu ve bunun insanlık açısından en önemli kazanımlardan biri olduğu konusunda anayasacıların hiçbir çelişkisi, hiçbir şüphesi yok.

Peki, bunlar yaşanırken bu topraklarda neler yaşandı? Elbette, Avrupa'dan ve dünyadan çok gecikmeli olarak 1808 yılında Sened-i İttifak, padişah ile ayanlar arasında padişahın yetkilerinin kısıtlanmasına doğru bir adım atılabileceğinin beyanı; demokrasi tarihimiz açısından hemen sonuç doğurmayacak olsa da anayasalaşma süreci, anayasa sahibi olma süreci için kritik bir ilk adım gerçekleştirildi. Ardından, 1876 Meclis-i Mebusanla birlikte bütçe hakkı elde edildi ama üç ay sonra kapanan Meclis otuz üç yıl boyunca kapalı kalacağı için bütçe hakkının kullanılması, gensoru hakkı, güvenoyu hakkı ancak İkinci Meşrutiyet'le birlikte 1908 yılına kadar beklenerek kullanılabilir hâle geldi ama hiç şüphe yok, 1808 Sened-i İttifak'ın önemi ortada, bu konuda anayasacılar kıymetlendiriyorlar, bütçeciler kıymetlendiriyorlar; bizim gibi bir demokrasi yürüyüşüyle övünenler, bunun sonra bir cumhuriyete, sonra çok partili bir rejime evrimlendenen gurur duyanlar Sened-i İttifak'tan övünerek bahsediyorlar ama Sened-i İttifak'ı sıcak siyaset tartışmasının zeminine çeken, onunla kurulan bir başka ilişki daha var. 2009 yılıydı, Adalet ve Kalkınma Partisinin Sayın Genel Başkanı Recep Tayyip Erdoğan çıktı ve dedi ki: "Bu millete iki yüz yıldır istikamet dayatıyorlar." O gün iki yüz yıl geriye gidilince karşımıza Sened-i İttifak geldi, padişahın yetkilerinin kısıtlanması ve tek adamın yetkilerinin ilk kez tartışılması. Şimdi, o tek adam rejiminden demokrasiye geçiş konusunda Recep Tayyip Erdoğan'ın temelden bir itiraz yaptığını burada kayda geçirmek isterim. Peki, benzer bir yaklaşım da her ne kadar saygıdeğer Meclis Başkanımız bugün tarafsız bir riayet makamında oturuyor ve sıcak tartışmaların içine girmiyor ya da girmemesi gerekiyor olsa da kendisinin, partisnin Genel Başkan Vekilliğini yaptığı sırada sahiplendiği bir tanımlamayı da hatırlayarak sözlerimi biraz daha açmak isterim. Sayın Numan Kurtulmuş şöyle der: "Biri, Genç Türklerden başlayıp bugünkü CHP'ye kadar gelen bir siyasi akım ve onun karşısında her aşamada yüz elli yıldır onlarla karşı karşıya gelmiş ikinci bir siyasi akım var. Türkiye'de 2 ana yol var; biri, Genç Türklerden CHP'ye giden yoldur, biri de bizim yolumuzdur." Bunu 1 kez, 2 kez değil, görevi icabı Anadolu'nun dört bir yanında tekrarladi.

Biz bu karşıtlıklar üzerinden bir siyaset örmeye bugün için pratik bir fayda yüklemesek de Numan Bey'in ortaya koyduğu o 2 yolun nereden başlayıp nelerle karşılaşp nereye vardığını da hatırlamak gerekiyor. Örneğin, biz Anayasa'yı ve Meclisi savunan yoluz, diğer yol meşrutiyetin ilanından sonra Meclisi otuz üç yıl kapalı tutan yoldur; biz İkinci Meşrutiyet için canını ortaya koyanların yoluyuz, diğer yol Damat Ferit Hükümetinin yoludur; biz Sevr'i yırtıp atıp Lozan'ı yapanların yoluyuz, diğer yol Sevr'e imza atanların yoludur. (AK PARTİ sıralarından gürültüler, CHP sıralarından alkışlar) Biri İstanbul fetvasıyla Mustafa Kemal ve arkadaşlarına idam isteyenlerin yoludur; diğeri, Ankara Fetvası'yla Millî Mücadele'ye sahiplenilenlerin yoludur. (CHP sıralarından alkışlar) Biri, Millî Mücadele aleyhinde bildiri yayınlayıp İngiliz uçaklarından attıran İskilipli Atıf'ın yoludur; diğeri, Ankara Müftüsü, Millî Mücadele'ye destek olan Rifat Börekçi'nin yoludur. (CHP sıralarından alkışlar) Biri, 6'ncı Filo gelince ona karşı direnen solcu öğrencilerin karşısına dikilenlerin yoludur; bizim yolumuz, 6'ncı Filoyu denize dökenlerin yoludur. (CHP sıralarından alkışlar) Bizim yolumuz, meşrutiyetler ilan eder, meclisler kurar, tek adamın yetkilerini millete, Meclise verir; diğer yol, 16 Nisan, rejime kasteden Anayasa değişikliğiyle bu Meclisin elinden sözlü soruyu, gensoruyu, güvenoyunu alan, Meclisin yetkilerini saraya devreden yoldur. (CHP sıralarından alkışlar)

MUSTAFA VARANK (Bursa) – Anayasa değişikliğine kim oy verdi? Vatandaşın iradesine karşı mısın sen?

ÖZGÜR ÖZEL (Devamla) – Bugün bu tartışmanın, Türk demokrasi tarihi açısından iki yüz yıllık, dünya demokrasi tarihi açısından sekiz yüz yıllık kazanımlardan dramatik bir geri gidişe itiraz olduğunu tespit etmek isterim, tutanaklar da bu itirazı kayda geçirmek isterim ve hatırlatmak isterim ki cumhuriyetin ilk çeyreğinde cumhuriyetin ilk bütçelerini Cumhuriyet Halk Partisi yaptı.

NURETTİN ALAN (İstanbul) – Tek parti.

ÖZGÜR ÖZEL (Devamla) – Cumhuriyet Halk Partisi, cumhuriyetin kurucu kadroları devleti gerçek anlamda güçlendirmenin en temel yolunun güçlü ve millî bir ekonomi yaratmak, toplumun refahını yükseltmek olduğunu gayet iyi biliyorlardı. 1923'te İzmir İktisat Kongresi'ni toplayarak başladılar, toplumun tüm paydaşlarını bu kongreye dâhil ettiler. Alınan kararlar ışığında, ülkede sermayenin çok kıt olduğu gerçeğine rağmen, önce ulaşım altyapısını oluşturdular; bütün Türkiye coğrafyasına yayılacak şekilde temel ihtiyaçların üretimi için fabrikalar, bankalar, ekonomik teşekküller kurdular. İşte, bu öngörülü ve kararlı akıl, 1929'da, dünya ekonomik krizine, anında ve doğru tepkiler vererek genç cumhuriyetin erken dönem kazanımlarını korumayı başarıyordu. Hepimizin hâlâ övünerek söylediği Onuncu Yıl Marşı'ndaki demir ağlarla örülen memleket, okuma yazma ve eğitim seferberliğiyle her yaştan yaratılan genç nüfus, kurulmuş yüzlerce kamu iktisadi teşekkülü, üretime dayalı bir ekonomiyle ülkemizi hızla kalkındırdı; Türkiye ekonomisi on beş yılda tam yüzde 196 büyüdü. Türkiye ekonomisi büyürken ve başarıya ulaşırken cumhuriyetimizin kurucu kadrolarının feraseti ve öngörüsüyle ülkemiz, İkinci Dünya Savaşı'nın dışında kalmayı, bir büyük yıkımdan, bir büyük savaştan, belki toprak kayıplarından, bir kenarda oluşan millî bakiyenin de ortadan kalkmasından bu toprakları ve genç cumhuriyeti koruyordu. İkinci Dünya Savaşı oldu ve savaşın taraflarından askerî olarak kazananlar oldu ama ekonomik yıkım büyüktü. Bu ekonomik yıkım sırasında birileri hızla kalkınmaya, yaraları sarmaya, sanayileşmeye, bilime ve akılcı kalkınma programlarına sarılırken maalesef o dönemden itibaren artık Türkiye devrimcilik ilkesinin de ruhuyla, büyük bir seferberlikle hem iktisadi hem insani hem siyasi hem de sosyal alandaki Cumhuriyet Halk Partisinin yaptığı devrimlerden ve yaptığı bütçelerden mahrum kalacaktı. Cumhuriyetin ilk yüzyılının ilk çeyreğindeki bu büyük atılmadan sonra Cumhuriyet Halk Partisi uzun süre tek bütçe yapamayacak; tek başına bütçe yapma, millî ekonomi yaratma, bu değerleri savunma, bu anlayışla yol yürüme imkânından ülke de mahrum kalacaktı.

MUSTAFA VARANK (Bursa) – Vatandaş onay vermedi, seçilemediniz.

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) – Dinle, dinle!

ÖZGÜR ÖZEL (Devamla) – Cumhuriyetin ilk yüzyılının neredeyse son çeyreğinde Adalet ve Kalkınma Partisi tek başına iktidardaydı.

MUSTAFA VARANK (Bursa) – Dinliyorum.

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) – Dinle!

MUSTAFA VARANK (Bursa) – Dinliyoruz işte!

ÖZGÜR ÖZEL (Devamla) – Adalet ve Kalkınma Partisi, bu dönemde tek başına iktidarın imkânlarıyla Türkiye'nin 10 büyük...

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) – Saygıyla dinle!

MUSTAFA VARANK (Bursa) – Sana ne!

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) – Laf atma, laf atma!

MUSTAFA VARANK (Bursa) – Sana ne!

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) – Genel Başkan konuşuyor!

BURCU KÖKSAL (Afyonkarahisar) – Genel Başkan konuşuyor, saygınız olsun!

MUSTAFA VARANK (Bursa) – Konuşursa konuşsun, size mi soracağız?

ÖZGÜR ÖZEL (Devamla) – Arkadaşlar, rica ederim...

BURCU KÖKSAL (Afyonkarahisar) – İkaz eder misiniz?

VELİ AĞBABA (Malatya) – Birazdan görürsünüz.

ÖZGÜR ÖZEL (Devamla) – Arkadaşlar, arkadaşlar...

BURCU KÖKSAL (Afyonkarahisar) – Lütfen, saygılı bir şekilde dinlesin.

ÖZGÜR ÖZEL (Devamla) – Arkadaşlar, rica ederim...

VELİ AĞBABA (Malatya) – Birazdan sizin hatipler çıkmayacak mı? Onları konuşuracak mıyız?

MUSTAFA VARANK (Bursa) – Zaten yapıyorsunuz.

BURCU KÖKSAL (Afyonkarahisar) – Genel Başkan konuşuyor.

VELİ AĞBABA (Malatya) – Birazdan göreceksiniz... Bırakın laf atsinlar, Varank bildiği kadar atsin.

MUSTAFA VARANK (Bursa) – Zaten yapıyorsunuz.

ÖZGÜR ÖZEL (Devamla) – Arkadaşlar, rica ederim.

VELİ AĞBABA (Malatya) – Akli yetmez onun, ona uymayın!

ÖZGÜR ÖZEL (Devamla) – Arkadaşlar, bu metinden ve bu içerikten rahatsız olan Varank'ın bu tavrı takınmasını eski hâllerinden hatırlamıyor musunuz? (CHP sıralarından alkışlar)

MUSTAFA VARANK (Bursa) – Ben hep aynıydım ama sen çok değiştin çok! Hançercileri biliyoruz biz, hançercileri; sen çok değiştin.

BURCU KÖKSAL (Afyonkarahisar) – Saygılı ol!

MUSTAFA VARANK (Bursa) – Gayet saygılıyım ben.

ÖZGÜR ÖZEL (Devamla) – Adalet ve Kalkınma Partisi cumhuriyetin ilk yüzyılının son yirmi beş yılında, neredeyse son çeyreğinde bütün bütçeleri yaptı ve Adalet ve Kalkınma Partisi bu bütçeleri yaparken özellikle şu hedefi ortaya koyuyordu: Biz, Türkiye Cumhuriyeti'ni dünyanın en güçlü 10 ekonomisi içine sokacağız. Bugün üzülerek görüyorum ki bu bütçe cumhuriyetin ilk çeyreğini kalkanıran, zenginleştiren, millî ekonomiyi güçlendiren bütçeleri örnek almak yerine son yirmi yıldaki yoksullaştıran, işsizleştiren, emeği ucuz iş gücü hâline getiren, gelir adaletsizliğini büyüten, enflasyonla mücadele yeterliliği göstermeyen bütçelerin bir tekrarı.

Elbette burada kürsüye on dört gün boyunca çıkacak ve bu bütçeyi destekleyecek çok değerli hatipler olacak. O hatiplerin önemli argümanlarından bir tanesi de Adalet ve Kalkınma Partisi iktidarlarında yirmi bir senede 540 milyar dolar kamu yatırımı yapılmış olması olacak. Matematiksel büyüklüğe baktığınızda çağırıştırdığıyla gerçekten övünülecek bir durum: Türkiye coğrafyasında 7 bölgeye dağılmış on binlerce fabrikanın, büyük atölyelerin, istihdam ve katma değer yaratan, çağı yakalayan yatırımlarının olduğu, ulaşım altyapısının çözüldüğü, hiçbir vatandaşın açlık sınırında yaşamadığı, üniversitelerin bilim ve teknoloji ürettiği, depreme, sele, her türlü afete dirençli kentler hâline geldiği bir ülke bekliyorsunuz. Dünyanın yirmi yıl gerisinden teknoloji hamleleri yapmakla övünmek yerine kendi ihtiyacımız olan yüksek katma değerli, inovasyona dayalı yüksek teknolojiyi, örneğin, yerli ve millî çipimizi üretebildiğimiz, ihraç edebildiğimiz, tüm ihtiyacımızı karşıladığımız bir sürece katkı sağlasaydı keşke bu ortaya konulan kamu yatırımları ama bunların hiçbirinin ortada olmadığını ve bu bütçenin de böyle bir vizyon taşımadığını hep birlikte görüyoruz.

Biraz önce bahsettiğim bir hayal, Adalet ve Kalkınma Partisi geldiğinde hızla ortaya koyduğu bir hedef: "İlk 10 ekonominin içine gireceğiz." Ne zaman? "2023'te." 2023'teyiz, bütçeyi konuşuyoruz, bütçeden sonra yıl değişecek ve hedef ilk 10 ekonominin içine girmekken bu ülkenin ilk 20 ekonomi içinde tutunmaya çalıştığı bir süreci hep birlikte yaşıyoruz. 2023 yılı için Adalet ve Kalkınma Partisinin ortaya koyduğu kişi başına gayrisafi millî hasıla 25 bin dolarken bu, 2022'de 10.616 dolar olarak gerçekleşti ve hedefin yarısında bile değil. Yine geldiklerinde, Türkiye'nin 74'üncü sırada olan kişi başına millî gelirini ilk 50 içine taşımayı vadederlerken bugün 78'inci sıraya gerilediğimizi... Yani burada acımasızca eleştirdikleri ve "Türkiye'nin en kötü yönetilen ekonomisi" diye ifade ettikleri üçlü koalisyon hükûmeti kişi başına millî gelirden 74'te bırakmışken bu ekonomiyi harika yöneten arkadaşlar, 78'inci sıraya geriletmiş olarak bugün karşınızda bütçe sunumu yaptılar. 2023 yılındaki ihracat hedefi 500 milyar dolardı, bu kürsüden okundu ama şu anda bunun yarısına da ulaşılabilmiş değil. Yine 2023 yılının ekonomi toplam büyüklüğü 2 trilyon dolar olarak ifade edilmişti, bugün bu rakamın yarısı noktasındayız. Burada görünen bir gerçek var: On yıl önce konulan 2023 hedeflerinden bugün 2053'e hatta belki 2071 yılına referans gösterilecek kadar kendinden de ümidi kesmiş bir iktidarla karşı karşıyayız.

Şimdi gelelim gündelik tartışmaların çokça konuşulduğu süreçlerden birkaç kesit almaya. Elbette önemliydi, zorlayıcıydı, bu Meclisten kayıplarımız oldu, bu ülkeden oldu -Allah hepsine rahmet eylesin- bir pandemi yaşadık. Bütün dünya bu pandemiyle, büyük bir sağlık tehdidiyle yüzleşti. Bundan sonra da böyle tehditlerin olacağı hatta bu yüzyılın pandemiler yüzyılı olacağı dünyadaki çok sayıda bilim insanının ortaklaştığı bir kabul. Hükûmetin buna karşı biyoteknolojiye, medikal teknolojiye selektif yatırımlar yapması gerekirdi, yapmadı. Rusya-Ukrayna savaşı, büyük bir enerji kriziyle ve gıda kriziyle karşı karşıya bıraktı; enerji ve gıda güvenliğine yönelik stratejik yatırımların yapılması beklenirdi, bu yatırımlar yapılmadı. On binlerce yurttaşımızın hayatını kaybettiği bir depremle yıkıldık hep beraber. Arama kurtarmada, kurtarılanı yaşatmada, yaşatılanı barındırmada, barındırılanı eski hayatına döndürmede ikinci bir felaketi yaşadık hep beraber. Bundan ders almak; hızlı, kararlı, bilimsel, doğru adımlar atmak gerekirdi. Seçime endeksli bir hız vardı, seçim kazanma kararlılığıyla bolca vaat vardı ama bugün Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcısının verdiği rakam da Osmaniye Valisinin ilan ettiği rakam da Hatay raporunun ortaya koyduğu rakam da depremden etkilenen 10 ilde 6 Şubat tarihinde her 10 kişiden 9'unun barınma sorunuyla karşı karşıya olacağı; çadırda değilse konteynerde, konteynerde değilse çakma bir barakada olacağı... Ama "Bir yıl içinde evlerine ulaşmak isteyenler bize oy versin." diyenlerin oyu aldıkları kişilere -10 kişiden 9'una- devlet sözünü yerde bırakarak hepimizi mahcup ettiklerinin de altını çizmek isterim. (CHP sıralarından alkışlar)

Dirençli kentler için bilimsel ve doğru adımlar atılmalıydı, atılmadı. Sosyal devleti savunan, verimli üretimi ve sosyal

politikaları önceleyen, yaşam hakkını hayatın her anında ve alanında sahiplenilen bir siyasi parti olarak gıda krizine, sağlık krizine, barınma krizine, enerji krizine çözüm üreten bir bütçeyi görmek, incelemek istedik ama böyle bir bütçe Meclise sunulmadı. Hatırlatmak isterim ki 2024 bütçesi, cumhuriyetin 2'nci yüzyılının ilk bütçesi olmasının öneminin yanında, 6 Şubat yıkımından sonra ilk kez yapılan yıllık bir bütçe olmanın sorumluluğunu da taşımaktadır. Bu bütçe, cumhuriyetin ilk yüzyılının ilk çeyreğindeki gibi bir bütçe olsa örneğin Sümerbankların, şeker fabrikalarının, limanların, uçak fabrikalarının bütçesi olsa, bizi kışkırtan Almanya'nın durumuna benzer bir durumda oluruz. Bakın, elimde çok basit bir karşılaştırma var: Almanya'da en çok vergi veren 6 şirket Volkswagen, Daimler Chrysler -Mercedes üretiyor- BMW, E.ON Energy, Deutsche Telekom ve Siemens. Türkiye'deki ilk 6 şirket maalesef bunlarla rekabet eden şirketler değil, bunlar: Merkez Bankası, Ziraat Bankası, İş Bankası, Yapı Kredi, Garanti Bankası ve Vakıfbank. (CHP sıralarından alkışlar) Bir tarafta bizi kışkırtanların üretime dayalı kâr eden fabrikalarından aldığı vergiler; bir tarafta kredi kartına temerrüt faizi uygulayanların, esnafın geri dönmeyen kredisine faiz uygulayanların, haciz uygulayanların, ödenmeyen krediler yüzünden ipotekli tarlaların satılıp kârları şişen kamu ya da özel bankaların... İşte bir bütçe konuşurken en temel mesele kızılıp söylenilecekse buna kızıp buna söylenmek, buna tepki göstermek, bunu düzeltmek gerekiyor.

Şimdi -gelelim Türkiye'nin- bu bütçeyi konuşurken elbette ki girişte söylediğim gibi yapılacak yatırımları konuşmak önemli ama bütçenin bir tarafı da devletin sağ eli yani vergi politikaları ve vergi adaleti. Kamu hizmetlerinde harcanmak üzere devletin genel ya da yerel yönetimler eliyle doğrudan ya da dolaylı olarak topladığı tüm gelirlere "vergi" diyoruz. 6 Şubatta yaşadığımız -dedim ya, bu, depremden sonraki ilk yıllık bütçe- depremin genel olarak kabul gören bir hesaba göre bize toplam maliyeti 120 milyar dolar. Bu, önemli bir yıkım ve bu yıkımın altından kalkmak için motorlu taşıtlar vergisi ikinci kez alındı, tüm ürünlerin KDV'leri en az 2 puan artırıldı, birçok harç yükseltildi. Örneğin, yurt dışından gençlerin getirdiği cep telefonlarının kayıt ücreti önce 2 bin liradan 6 bin liraya, sonra 20 bin liraya kadar çıktı. İrdelenmezse, üzerinde konuşulmazsa "Ya, bu kadar büyük yıkımdan sonra böyle bir parayı toplamak için elbette yapılacak bunlar." diyebilirsiniz ama arkadaşlar, ya, birisi çıkıp da size "Bu para zaten bizde vardı." derse "Bu para vardı, cebimize girmek üzereydi ama iktidar 'Birilerinin cebine girsin.' diye bu parayı devletin kasasına sokmadı." derse; son beş yılda vazgeçilen gelirlerden bahsediyorum, tam 152 milyar dolar. Dile kolay, 6 Şubat depremi 120 milyar dolar kayıp yaratıyor, son beş yılda vazgeçilen vergilerin toplamı 152 milyar dolar. Burada 5'li çetelerden, yandaş müteahhitlerden, devasa ihaleleri nasıl bu kadar ucuza aldığına şaşırılıp sonra bir gece yarısı Plan ve Bütçe Komisyonuna son dakika önerisiyle birikmiş vergi borçları affedilen devasa yapılardan, onlardan alınmaktan vazgeçilen paraların toplamından bahsediyorum. Ve son bir örnek, yaşadığınız bir örnek; daha geçen hafta KDV idelerini belirleme yetkisi Anayasa'ya açıkça aykırı olarak... Vergi ve vergiden vazgeçme bu Meclisin terk edemeyeceği yetkisidir arkadaşlar, bunu bilmeyen bu Meclisin yolunu bilmesin. (CHP sıralarından alkışlar) Ama bu yetki gidildi yürütmeye devredildi, yürütmenin başına devredildi. İşin kötüsü, KDV iadesinin kime yapılıp kime yapılmayacağına bir partinin genel başkanı karar verecek; hem sistemin çarpıklığı hem Anayasa'ya aykırılık bir araya geldiğinde bir partinin genel başkanına birinin cebine para koyma, birinin cebine para koymama yetkisinin verildiği bir tuhaf durumla karşı karşıyayız.

Ülkemizde vergi sistemine ilişkin eleştiriler iki noktada yoğunlaşıyor. Bunlardan birincisi, dolaylı vergiler ile doğrudan vergilerin oranı. 100 lira vergi toplanıyor Türkiye'de toplam, bu vergilerin 68 lirası dolaylı vergiler; 100 lira verginin 68 lirası kazananın, kâr edenden, gelir vergisi, kurumlar vergisi olarak değil de tüketimi sırasında alınan vergi olarak alınıyor yani zengin ve fakir ayırt etmeden, holdingin patronu ile kapıdaki güvenlikçisi aynı vergi sistemine tabi. Benzin alan taksici şoförden, mazot alan çiftçiden, çocuğuna mama alan babadan, çocuğuna bez alan işçi kadından, su tüketen emekliden ve yanan kaloriferi için doğal gaz parası ödeyen gençten, baba parasıyla okuyan öğrenciden alınan vergilerin oranı yüzde 68. Geriye yüzde 32 kalıyor değil mi? Bunu da düşünüyoruz ki e, kazananlar verecek, bunu artırmamız lazım. İkinci itiraz, dolaylı olmayan vergilerin kendi içindeki dağılımı. Geriye 32 lira kaldı ya, bunun 21 lirası yine, çocuğuna bez alan işçinin maaşından, öğretmenin maaşından, emeklinin maaşından yani çalışanların maaşlarından kesilen gelir vergisi. Geriye tüm Türkiye Cumhuriyeti'nin 100 liralık vergisinin 11 lirası üretim yapanlardan, para kazananlardan, ihracatçılardan, tacirlerden yani kazandıkları paradan ödedikleri vergi. İşte, Türkiye Cumhuriyeti açısından, gelip de burada yemin eden, hangi partiden olursa olsun her milletvekili açısından geceleyin yastığa başınızı koyduğunuzda uykunuzu kaçırarak mesele budur arkadaşlar. Buna itiraz ediyor musunuz, böyle bir bütçeye oy mu veriyorsunuz? Bu akşam buna karar vereceksiniz. (CHP sıralarından alkışlar)

Hâl böyleyken bir de işin bu taraflarına değil de bu tarafına söylenecek bir şey var: Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcım, seçimden önce defalarca "Gelecek." dediğiniz gelmeyen, seçim garantisi isteyen, seçimden sonra yetki isteyen, "Ben bilirim." diyene "Öyle dersin olmaz, bunu dünyanın bildiği gibi yapacağız." diyen, kendi deyimiyle irrasyonel politikaları terk edip rasyonel işler yapacak olan Bakanınız Mehmet Şimşek var ya, daha geçen hafta "Vergiye tabana yaymak durumundayız." dedi. Ya, bir ezberden kurtulup yüzde 89'unu garibanların, yüzde 11'ini kodamanların verdiği bu vergi sistemini artık tabana değil tavana yaymanın zamanı gelmiştir, beyefendiye onu hatırlatın. (CHP sıralarından alkışlar)

Değerli milletvekillerim, değerli arkadaşlar, bu konuştuğumuz konu gerçekten iç daraltıcı bir konu ama emin olun ne tekniktir ne teoridir tamamen siyasidir. Siyaset öncelik belirleme işidir, siyaset tarafını belirleme işidir, siyaset taraf olma, taraf tutma işidir. Şimdi bu bütçede eğer siz bu yüzde 89'u veren garibanlardan taraf olarsanız bu bütçeye bizimle birlikte "hayır" diyeceksiniz, yok "Bu kirli düzen sürsün." diyecekse o zaman "Yüzde 11 11'de kalsın." deyip bu beyefendilerin getirdiği bu bütçeye "evet" diyeceksiniz, bu vicdanınızla sizin aranızda olan bir şey.

Cumhuriyetin ilk bütçesini yaparak büyük bir kalkınma başlatan Cumhuriyet Halk Partisi, cumhuriyetin 2'nci yüzyılının ilk bütçesine vergi sistemini orta ve alt gelir gruplarına yük getirmeden değiştirecek, vergilendirilmeyen gelirlerin ve kesimlerin vergilendirilmesiyle yeni kaynaklar yaratacak, bu kaynağı özellikle kalkınma hamlesi başlatmak ve alt, orta kesimin gelirini arttırmak için kullanacak, kaynak kullanımında tam bir şeffaflık gerçekleştirecek, kamu politikalarında güven sağlayacak düzenlemeleri, maddeleri, kalemeleri, fasılları, tabloları görmediği için Plan ve Bütçe Komisyonunda ret oyu vermiştir. Genel Kurul aşamasında da adaleti olmayan bu bütçenin karşısında duracak ve tarafını açıkça belli edecektir. Biz, beyaz, gri, mavi yakalı tüm emekçilerden, emeği ister plazada, ister tersanede, ister madende sömürsün tüm çalışanlardan, tüm yoksullardan, tüm dezavantajlı gruplardan, 7.500 TL'nin reva görüldüğü emeklilerden, esnaftan, çiftçiden ve işçiden tarafız. Bu bütçeyi getirenlere soruyorum: Siz kimden tarafsınız? Bu bütçeyi oylayacak olanlara soruyorum: Siz kimden taraf olacaksınız? (CHP sıralarından alkışlar)

Biraz önce vurguladığım gibi, vergide adalet teknik değil, siyasidir ama işin teknik tarafları nasıl işliyor biraz da ona bakalım. Büyük bir ekonomik kriz yaşadığımız bu dönemde bu memleketin yani "Hepimiz aynı gemideyiz." diyor ya geminin henüz batmamış olmasını sakın kaptanın maharetine bağlamayın; bu geminin büyüklüğünden, ne kadar sağlam inşa edildiğinden ve bugüne kadar bu gemiyi yüzdürenlerin emeğinden, bilgisinden, deneyiminden, tecrübesindendir. (CHP sıralarından alkışlar)

Bütün dünya pandemiyle birlikte, pandeminin ortak bir sonucu olarak enflasyon denen bir ekonomik sorunla karşı karşıya geldi. Bütün dünyanın ekonomistleri, ekonominin bir bilim olduğunun gerçeğinden hareketle rasyonel politikalarla bununla mücadele etmeye başladılar. Amerika enflasyonu yüzde 9'lardan çevirdi. Deniyordu ki: "Amerika'da da enflasyon çok yüksek." Avrupa yüzde 7'lerde durdurdu ve geri döndürdü ama Türkiye'yi burada dünyadan ayırıştıran bir tuhaf öz güven, bir kibir, bir iş

bilmezlik, bir eleştirilemezlik hâli, bir yanına sokulup da doğruyu bile anlatamazlık, denetlenemezlik durumu, önceki Bakanın tanımlamasıyla "heterodoks" bugünkü Bakanın tanımlamasıyla "irrasyonel politikalar"a bizi yönlendirdi. Paramız hızla değer kaybetti, enflasyon yükseldi, rezervlerimiz eridi, yurttaşlarımız yoksullaştı ve sonuç olarak orta direk ortadan kalktı. Eskinin orta direği olan esnaf, memur, işçi artık yoksul, eskinin yoksulları ise derin yoksulluğun çaresizliği içinde. Eskinin orta direği iş bulduktan iki yıl sonra bir elden düşme araba, beş yıl, bilemedin on yıl sonra yarısı peşin yarısı taksitle bir eve başını sokabiliyordu. Bugün Türkiye'de yaşayan babasından miras kalmamış, annesinden bir miras kalmamış, evi olmayan hiçbir yeni işçinin bir ev sahibi olma, hiçbir profesyonel meslek sahibinin kendisine ait bir aracının olması ümitsizliği Türkiye'deki orta direğin düştüğü durumu göstermektedir. Öyle bir noktadayız ki tamam, yüz yıl önce kurucu kadrolar "Cumhuriyet kimsesizlerin kimsesidir." dedi, bu gururu taşıyoruz ama o cumhuriyeti bugün yönetenler sadece size değil, hepimize birden dağılan bir pazar yerinden dökülmüş, ezilmiş domatesleri toplarken yüzünü saklayan kişinin değil, onun yüzüne bakamayacak utancı hepimize yaşatacak bir düzeni kurdular, bir düzeni dağıttılar. Çocuğuna bez alamadığı için aylarca naylon bağlamış anneye doktor "Sen ne yaptın?" deyince "Sen benim yerimde olsan ne yapacaktın?" diyor. Uzun kuyruklar var -ikinci gün- bayatlamış ekmeğin kuyruğu taze ekmek kuyruğunun 20 katı. Siftahsız dükkân kapatan esnaflar; ürünü tarlada kalan; limonu, portakalı narenciye bahçesinde kalan Hataylılar, Antalyalılar, Mersinliler; yeterli beslenemeyen çocuklar, hepsi... Dedim ya "Siyaset öncelik belirleme işidir." Onların sorunu enflasyon falan değil, onların sorunu Hükûmetin önceliğinde olmamak, Hükûmetin tuttuğu tarafta olmamak, iktidarın tuttuğu tarafın kendi tarafları olmaması. Bugün işte o kimsesizlerin kimsesi olan cumhuriyetin kurucuları karar verirken bir de yön tayin ettiler. Hani "Siyaset öncelik belirleme işidir." dedim ya, bir onun kadar önemli, yön tayin etme işidir. Onlar yön tayin ederken "Muasır medeniyetleri yakalayın ve geçin." dediklerinde Batı'yı bir yön olarak değil, bilime, çağdaşlığa, hukuka, iyi kamu yönetimine işaret ederek o yönü ifade ettiler. Şimdi o yöne bakınca mütevazı liderler, mütevazı evler, mütevazı konutlar ama 45 bin millî gelirlik zengin halklar var. Ki Avrupa Birliğini alıyorum ve yeni üyelerin aşağı çekmesiyle... Biraz daha İskandinav ülkelerine giderseniz 70 bin dolarlardan bahsedebilirsiniz. Ama o yöne gidemeyip de hepsiyle kavga edip de Avrupa Birliği hayalini kaybedip de "Gerekirse kendi kriterlerimi yaparım." deyip de geminin rotasını Batı'dan Doğu'ya çevirip de Şanghay İşbirliği Örgütünün işaret ederseniz işte orada şatafatlı saraylar, güçlü liderler, bolca kurumalar ama kişi başına 4.500 dolar var. 10 kat fazla olan millî gelir, onda 1'i olan millî gelir; işte, siyaset tam da böyle yön belirleme işidir. Bizim yönümüz, hukukun, güçlü devletin, kuvvetler ayrılığının, bilimin yani 45 bin doların yönüdür; sizin reva gördüğünüz yön 4.500 doların yönüdür. (CHP sıralarından alkışlar)

Şimdi bir başka tartışmanın içine girelim isterseniz, doğru mu yaptık, yanlış mı yaptık, sufleyi oradan veriyor. Biz bir zamanlar Almanya'yla aynı millî gelirdeydik, bugün 6 katımız; Amerika'yla aynı millî gelirdeydik, bugün 7 katımız. Bakın, kurtarmaya gittiğimiz Güney Kore yarımızdı, bugün 3 katımız. Yani bizi 6'ya katlamayan herhangi biri yok, hani o kendilerinin binmeyip de ürettiği en pahalı 10 tanesinden 2'sini bizim aldığımız Mercedes'ler otobanda yanınızdan nasıl geçiyorsa öyle geçip gittiler yanımızdan. İşin kötü bir tarafı var, şimdi sırada arkadan hızla yaklaşan Vietnam var, Tayland var, Polonya var. Eğer "Ben bilirim."e devam edilirse, "En büyük ekonomist benim."e devam edilirse, "yön" diye hukuk değil de inat, "yön" diye kuvvetler ayrılığı yerine güçlü tek adamlar, "yön" diye birlikte karar veren devlet sistemi yerine tek kişinin aklıyla sınırlı kalırsa yanımızdan bu sefer Vietnamlar, Taylandlar geçmeye başlayacak ve yıllar sonra bir başkası çıkıp bunları konuşacak bir kürsü, bunları anlatacak bir Meclis ve bundan ders çıkaracak ve düzelterek bir demokrasi olmayacak. O yüzden hepimizin aklımızı başımıza alıp bu meseleyi baştan düşünmemiz lazım. (CHP sıralarından alkışlar)

Biz tüm kamu politikalarını gözden geçiren yaygın deyişle inovasyon yani yenilikçilik politikalarını tüm mekanizmaların parçası hâline getirmesek hızla kalkınan ülkelerle aramızdaki fark bugün 2 kattan fazladır ve bizden sonraki nesillerin kapatamayacağı bir fark oluşacaktır, çağ öyle bir çağdır. Bugüne kadar 5 fırsat dalgası kaçmıştır; su gücünün getirdiği üretim üstünlüğü, buhar gücünün getirdiği avantaj, elektrik, petrokimya ve yazılım, hep birlikte bunları kaçırdık. Şimdi 6'ncı fırsat dalgası yeşil dönüşümdür, dijital dönüşümdür. Bu bütçenin ve önümüzdeki bütçelerin bu dalgayı da kaçırmamak için hazırlanması, bu ülkenin bu bilinçle yönetilmesi gerekmektedir.

Tabii, siyasi tercihlerden, hatalardan, tepitlerden, önerilerden bahsettik. Peki, bir de şu anda gerçek olan cari durum, fiilî durum var. Hiçbirimizin reddedemeyeceği bir şekilde Türkiye'de bugün bir suç ekonomisi de gündemde. Ekonomide siyasi tercih olması gereken yerden, taraftan kullanılmadığı için, yapmış olduğunuz tercihler ekonomi yönetiminde yetkin, mahir isimler olmadığı için, bu hatalarla, bu inatlarla felakete sürüklenen ekonomi için bambaşka çarelere bambaşka yollara sapıldığı için bugün memlekette bir suç ekonomisi var. Buradaydık, 15 Temmuz akşamından bir gece önceydi, gece üçtüş "Yapmayın, etmeyin." dendi "Bu, kara parayı getirir, kötü para iyi parayı kovar." dendi, gecenin üçünde ertesi haftaya bırakıldı. 15'inde kanlı darbe girişimi yaşandı, bu Meclis bombalandı, şuracıkta vatan evlatlarının üstünden tanklar geçti, Meclis salı günü açıldığında ilk olarak varlık barışı yasası getirildi. Nasıl bir aciliyeti, nasıl bir önemi, kime, nasıl bir mahkûmiyeti, nasıl bir mahcubiyeti varsa ilk elden geçirildi. Türkiye'ye kara parayı takibatsız ve tarhiyatsız bir şekilde davet ediyordu ve inceleme, soruşturma ve kovuşturma yapılmayacağını, vergi cezası, idari para cezası kesilmeyeceğini güvence altına alıyordu ve diyordu ki: "Parayı getir, yüzde sıfır vergi; önünü, arkasını sormayacağım, yeter ki bu parayı benim sistemime koy." Tabii, kötü para geldi, az olan iyi parayı da koydu ama kötü para tek başına gelmedi, kötü para kötü paracılarla birlikte geldi, mafya liderleriyle birlikte geldi, insan kaçakçılarıyla birlikte geldi, uyuşturucu kaçakçılarıyla birlikte geldi, baronlarla birlikte geldi. Onların geldiği Türkiye'de, bir tercihle, öyle onlarla çok uğraşmayan, uyumlaşan bir İçişleri yönetimi de vardı. Şimdi, öyle bir gün yaşıyoruz ki İçişleri Bakanı bu yapılarla mücadele ediyor, herkes destekliyor, iktidardan, muhalefetten övgü alıyor ve "Aman, Bakanımızın arkasındayız, bu pisliklerden bizi kurtarsın." deniyor. Arkadaşlar, bu pisliklerden bizi kurtarsın, Bakanın arkasında duralım, itirazım yok da bu Bakanı atayan kalem, kalem ucundaki mürekkep aynı, kalemin sahibi aynı, bu Bakanı atayan da öncekini atayan da Recep Tayyip Erdoğan, bu gerçeği unutmayın. (CHP sıralarından alkışlar) Eğer birileri bu Bakanın yaptıklarıyla övünmek istiyorsa önceki Bakanın yaptıklarıyla yüzleşmeyi, o sorumluluğu üstlenmeyi, onu tartışmayı göze almalıdır. Bunun yolu basittir, iki satır yazarsınız, Grup Başkan Vekilleriniz Türkiye'nin en deneyimli hukukçuları -önceki Adalet Bakanımız- Süleyman Soylu'yla ilgili bir soruşturma önermesini yazar; 200 imza sizde var, destek imzası bizde var, 400 kişiyle yollarız, savcılık görevimizi yaparız; bu soruşturma varacağı yere kadar varır, aklanırsa aklanır, aklanmazsa bu ayıptan kurtulursunuz, bu utancı hep birlikte üstlenmezsiniz, biz buradayız. (CHP sıralarından alkışlar)

MUSTAFA VARANK (Bursa) – Bizim hiçbir utancımız yok.

ÖZGÜR ÖZEL (Devamlı) – Tabii, bütçe konuşurken yerel yönetimler konuşmadan olmaz. Türkiye'de iyi yönetilmeyen bir ekonomi ve kötü bir kamu yönetimi ve yerel yönetimler üzerinde büyük haksızlıklar var ama işin maddi kısımlarına geçmeden önce bir diğer kısmının altını çizmek durumundayım. Bugün benim memleketim Manisa'da insanlar Manisa'yı kimin yöneteceğine karar verebiliyorlar, belediye başkanı da seçecekler. Afyon'da seçebiliyorlar, Malatya'da seçebiliyorlar, Osmaniye'de, Rize'de seçebiliyorlar ama Diyarbakır'da seçtiklerinde, Mardin'de seçtiklerinde, Siirt'te seçtiklerinde "Siz seçseniz de biz size yönettiremeyiz." diyorlar. Biz buna "Türkiye'de herkes eşittir ama birileri daha az eşittir." deyince buna tepki veriliyor. Peki, burada sözüm AK PARTİ Grubuna: Bir Siirt üçlemesi var, bilir misiniz? Tarih 6 Aralık 1997, Siirt Meydanı, Recep Tayyip Erdoğan bir şir

okur; şiir şiirdir, düşünce ve ifade özgürlüğü kapsamındadır ama gün gelir soruşturma açılır, görevden alınır, hapse sokulur ve ardından onun da mağduriyetiyle bir parti kurar, partisi iktidara gelir ama muhtar bile olamaz. Bu sefer tarih 9 Mart 2003'tür, Deniz Baykal ve arkadaşları "Bir partinin Genel Başkanı en yüksek oyu aldıysa Başbakan olmalıdır." der. Siirt'te karşılıklı milletvekilleri boşaltılır, Recep Tayyip Erdoğan Siirt'ten milletvekili olur, yedi gün sonra yemin eder Başbakan olur ve devamında o Siirt halkı, 31 Mart 2019'da sandık başına gider, Tayyip Bey'i milletvekili yapan oylarla kendisine bir Belediye Başkanı seçer. Tayyip Bey de o Belediye Başkanına kayyum atar. İşte, Siirt üçlemesi budur. Benim bu konuda söyleyeceğim laf bu. (CHP sıralarından alkışlar)

Diğer yandan, tabii ki öyle bir yerdeyiz ki genel bütçeden belediyelere bir pay dağıtılıyor, orada bir sorun yok ama o paranın kimseye yeteceği de yok. Esas mesele, bakanlıklardan belediyelere çeşitli mekanizmalarla yapılan aynı veya nakdî yardımlar; bunun için İller Bankası var. İller Bankası bütün belediyelere eşit davranmak zorunda değil mi? Eşit davranacak. Cumhuriyet Halk Partili belediyeler yüzde 65'e hizmet verir, İller Bankasından yüzde 10 alır; yüzde 35'e hizmet verenler yüzde 90 alır. Yine, eşit davranması gereken bir diğer kurum Belediyeler Birliği mi? Evet. Belediyeler Birliği, aidatın yüzde 56'sını CHP'li belediyelerden toplar ama hizmetin neredeyse tamamını Cumhuriyet Halk Partisi'nin belediyelerine yapar. Hani diyorum ya, birileri eşittir, birileri daha az eşittir; birileri verdiği oylarla daha az eşittir, birileri ne kadar hizmet yaparsa yapsın genel iktidarın hasetliğinden biraz daha az eşittir. Tüm bu baskıları neden yapıyorlar biliyor musunuz arkadaşlar? Öyle meraklı gözlerle bizi dinleyenler varsa şundan yapıyorlar: 2019'da "CHP gelirse sosyal yardımları kesecek." demişlerdi ama tam 5 katına çıkardık. Öğrencilerimiz sırf tarikat yurtlarına muhtaç kalsınlar diye onlara yurt yapmıyordunuz, beş yılda öğrencilerimiz için dünya standartlarında 61 tane güvenli yurt yaptık. 160 binden fazla üreticimize 10 milyardan fazla tarım desteği verdik. Gizli kapaklı ihaleler dönemini bitirdik, belediyelerimiz binlerce ihaleyi ve bütün belediye meclis toplantılarını canlı yayınladılar; sizinkilerin de hoşuna gitti, siz de şimdi canlı yayınlıyorsunuz ama şeffaf belediyeçilikle Türkiye'yi tanıştırdık. Siz zeytinlikleri bile inşaat alanına çevirirken bizim belediyeler şehirlerine 4 değil, 40 değil, 400 değil, beş yılda tam 4 bin tane park yaptılar, yeşil alan kazandırdılar, onun için bize "Hizmet etmeyelim." diye haksızlık yapıyorsunuz. (CHP sıralarından alkışlar) Beş yılda 162 olan kreş sayısını 432'ye çıkardık, bunu şunun için yaptık: "Kadın, sosyal hayata katılsın." diye yaptık. "Kadın, çalışma hayatına katılsın." diye yaptık Sayın Bakanım. "18 tane bakanlıktan biri kadın olsun, Aile Bakanlığı olsun; o, aile işlerinden anlar." diye değil -Allah bir gün geçeceğini de ilan etmeyi nasip edecek bu partiye- "18 bakanlıktan 9'unu kadın bakan ilan edenler bu ülkeyi yönetsin." diye yaptık. (CHP sıralarından alkışlar)

Bir de Sayın Bakan, Sayın Cumhurbaşkan Yardımcısı; senede bir kere sizi bulduğumuz için fırsat varken size aslında parti ayırmadan çalışması gereken Turizm Bakanını şikâyet edeyim. Diyor ki: "Muğla'da, Antalya'da belediyeler arıtma yapmıyor, ben yapıyorum." 2,6 milyon Antalya'nın nüfusu ama 16 milyonu yabancı, 10 milyonu yerli 26 milyon turisti ağırlıyor. 2,6 milyona göre para veriyorsunuz, 26 milyona göre atık çıkıyor, atık su çıkıyor. Arıtmayı yapmak belediyenin boyunu aşıyor; beyefendi geliyor, sözleşmeyi koyuyor, at altına imzayı, yirmi beş yıllık atık su parasına el koyuyor. Amorti değeri ne biliyor musun Sayın Grup Başkan Vekilim, beş yıl. Yani o çaresizlik, yapamıyorsunuz, 26 milyon kişi atık su üretiyor, bütçen yok. Denize gitse rezil olursun, gitmesin diye imza atıyorsun, beş yıllık gider için yirmi beş yıllık parayı alıyor; bunu söyleyince de ondan sonra dönüyor diyor ki: "Bu, belediyelerin işi." O belediyeler... Örneğin, Manavgat'ta yangın çıkıyor -Belediye Başkanımızın yangındaki emeğini siz de takdir ettiniz- kalan araziler var, arazileri satıyorlar, normal Millî Emlak satarsa yüzde 40'ı Manavgat Belediyesine, TOKİ'ye devredip "Belediyenin payı belediyeye gitmesin." diye muvazaalı işlem yapıyorsunuz. Yani bir memlekette muhalefet başarılı olmasın diye, başarılı işlerini artırmamasın diye, bu parayla kendi hemşehrilerine hizmet etmesin diye muvazaalı işlem tesis edecek kadar ustalaştınız, muvazaalı işlem tesis edecek kadar hukuk dışına çıktınız; bunları tutanakların önüne geçirmek benim boynumun borcu. Böyle belediye başkanlarına nasıl sahip çıkılır 31 Martta milletimiz size gösterecek. (CHP sıralarından alkışlar)

Herhâlde kimse buna itiraz etmez, darbenin en net tanımı Anayasa'yı ortadan kaldırmaktır. Darbeci topla tüfekte gelirse askerî darbe olur, sivil gelirse sivil darbe olur. Hedef, Anayasa'nın bir kısmını ya da tamamını ortadan kaldırmak. Geçtiğimiz günlerde böyle bir darbe girişimiyle karşı karşıya kaldık. Bu konuda, içinizdeki çok sayıda arkadaşım şahidim, 15 Temmuz'da bu Meclis bombalanırken, bırakın bombalanmayı kapalıyken "Meclisi açalım, direnelim." deşişimizi, bu Meclisi açışımızı, o gün şuradan, İsmail Kahraman'ın yanından "Yeni bir seçim yapılana kadar ana muhalefet partisiyiz, seçilmiş Parlamentonun, demokrasinin, Hükümetin arkasındayız, darbecilerin karşındayız." demiş olmamın şahitleri burada, basılan kitaplarda, tarih önünde. Bir gün size darbe yaptılar, biz sizinle birlikteydik. Şimdi, bize darbe yapıyorlar...

MUSTAFA VARANK (Bursa) – Türkiye'ye yaptılar. Bize mi yaptılar darbeyi?

MUSTAFA CANBEY (Balıkesir) – Millete yaptılar darbeyi.

ÖZGÜR ÖZEL (Devamla) – Arkadaşım, bakın, darbe bütün dünyada yapısı gereğince, doğası gereği darbe iktidara yapılır, bütün dünya döner muhalefete bakar, ana muhalefetin gözünün içine bakar. Bizim gözümüzün içine bakanlar, geçmişte sizin etle tırnak olduklarınız burada ateşi gördüler, demokrasiyi gördüler, bu millete sahip çıkmayı gördüler. (CHP sıralarından alkışlar)

Bir gün kalktık, bir haber; Yargıtay 3. Ceza Dairesi Anayasa'nın 153'üncü maddesini yırtmış, atmış, bence "yok" diyor. Son fıkrası diyor ki: "Karar yasama, yürütme, yargı için bağlayıcıdır." Hemen aradım Sayın Kurtulmuş'u "Başkanım, Danışma Kurulunu toplayın, buna nasıl tepki vereceğiz, konuşalım." dedim. Çünkü o gece öyle yapmıştık, kapalı Meclisi açmıştık, hep birlikte toplanmıştık, artık durulamaz hâle gelince aşağı kata inmiştik, oturup darbeye karşı ne yapacağımızı yazmıştık. Cemil Çiçek de oradaydı, İsmail Kahraman da oradaydı, Sayın Erkan Akçay da oradaydı, hep birlikteydik; sandım ki bu darbeye de hep beraber direniriz. Sayın Başkan önce "tamam" dedi -gereğesini açıklama tasarrufu; bugün mü tercih eder, anılarında mı yazar- üç saat sonra vazgeçti çünkü biz 6'mız birlikte darbeye direnemeyecektik. Sonra, ambargolu bir yazı geldi, Cumhurbaşkanı uçağtaymış, 13.30'a kadar ambargolu. Bir baktık ki Anayasa'yı, bir maddesini yürürlükten kaldıran darbe girişiminin başında Recep Tayyip Erdoğan varmış. (CHP sıralarından alkışlar) Yargıtayı sahiplendi.

Bakın, mesele şu değil: Bugün 153'ü yırtıp atarlar, sorun yok; Sayın Bakanım, bir gün 82'yi, 81'i, 83'ü atarlar, bu Meclis kalmaz; 101'i atarlar, Cumhurbaşkanı kalmaz! Bindiği dalı kesen, güç zehirlenmesine uğramış, yapılan metni kendine ait gördüğü için uyup uymama hakkını kendinde gören bir anlayış." Haksız mı? Haklı, neden biliyor musunuz? "Anayasa" dediğin, toplum sözleşmesidir, her doğan için yapılır; siz OHAL'den istifade Erdoğan için yaptınız ya, bu şımarıklığı o yüzden, bu şımarıklığı o yüzden! (CHP sıralarından alkışlar) "Bana yapılmış." diyor, "Bana yapılmış, ister uyarım, ister uymam!" diyor. Bir Anayasa her doğana değil, Erdoğan'a yapıldıysa, uymadığı Anayasa'nın fiilî durumu ona uydurulduysa, işte şimdi de "Burasına uymayayım, nasılsa bizimkiler orasını da değiştirir, burasını da değiştirir..."

Bakın, çok net bir şey söyleyeyim, çok net: O Anayasa'da ne var biliyor musunuz? O darbe girişiminin bildirisini okudunuz mu siz? Ben darbe girişimlerinin bildirilerini okurum. Darbe girişiminin bildirisi şunu söylüyor: Bir...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ÖZGÜR ÖZEL (Devamla) – Sayın Başkanım...

BAŞKAN – Sayın Özel, son bir dakikanız, buyurun.

ÖZGÜR ÖZEL (Devamla) – Sayın Başkan, nasıl bir dakika?

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) – Niye "son bir dakika" Başkanım?

ÖZGÜR ÖZEL (Devamla) – Niye bir dakika?

BAŞKAN – Herkese, herkese...

ÖZGÜR ÖZEL (Devamla) – Bir kere, zaten altmış dakikaya iki dakika veriyorsunuz otomatik. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Hayır...

ÖZGÜR ÖZEL (Devamla) – Bir de bu kadar söz kesmeden sonra falan... (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Tamam, iki dakika; peki, peki. Altmış dakikaya iki dakika.

Buyurun.

ÖZGÜR ÖZEL (Devamla) – Sayın Başkan, birincisi, şu kadarını söyleyeyim: Can Atalay'a diyor ki Can Atalay'a "Sen milletvekili seçilemezsin, bana gelir, kararı ben veririm."

İki: Hatay halkına diyor ki: "Sen kendine vekil seçemezsin, son kararı ben veririm."

Üç: Hepimiz adına Devlet Bey'e, Sayın Bahçeli'ye diyor ki: "Siz oturumun reisi olarak davet edersiniz ama kürsüye gidecek mi, kararı ben veririm."

Dört: Size diyor ki: "Meclis Başkanı, bir karar verdim, bugüne kadar niye okutmadın?"

Biz, hepimiz bu makamlara, bu mevkilere bu kadar saygılıyken Yargıtayın bu darbe girişimine siz karşı çıkmıyorsanız, Tayyip Erdoğan karşı çıkmıyorsa, karşı çıkması gerekenler çıkmıyorsa biz 15 Temmuz gibi yine sizin yerinize ve sizin de lehinize demokrasi için bu darbeye direnmeye devam edeceğiz arkadaşlar. (CHP sıralarından alkışlar)

Dış politikada sadece şunu söyleyeyim: Seçildiğim gün önce Kıbrıs'a gittim, sonra Bosna Hersek'e. Bosna Hersek'e gitme sebebim, 11 Temmuz beklenebilirdi ama orada Aliya İzzetbegović'in şu sözünü hatırlatmaya gittim: "Unutulan katliamlar tekrarlanır." O gün Aliya İzzetbegović'in, Bosna Hersek'in sesini duymayanlar bugün de Filistin'in sesini duymuyorlar demeye gittim, yine utanırsınız demeye gittim, yine mahcup olursunuz demeye gittim. Bu hafta sonu Almanya'daydım, Alman Sosyal Demokrat Partisinin kongresindeydim.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Son bir dakika, buyurun.

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) – Sayın Başkanım, Cevdet Yılmaz yetmiş dakika konuştu ya, birer dakika verilir mi Genel Başkana ya!

ÖZGÜR ÖZEL (Devamla) – Alman Şansölyesiyle konuştum, Alman Sosyal Demokrat Partisinin Eş Genel Başkanlarıyla konuştum ve şunu söyledim: Bir ülkenin güvenlik kaygıları başkadır ama bir ülkenin çocuk öldürmesi, hastane vurması, sivil vurması, bahanesi ne olursa olsun katliam yapması başkadır. Biz bu sınırların içinde muhalefet partisiyiz, bu sınırların dışına çıktığımızda bir yanlış yapıyorsanız peşinize dizilecek değiliz ama ülkenin haklı davasında, Filistin'in haklı davasında, Azerbaycan'ın haklı davasında, Kıbrıs'ın haklı davasında sizden fazla bu davanın arkasındayız, takipçisiyiz. (CHP sıralarından alkışlar)

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ÖZGÜR ÖZEL (Devamla) – Sayın Başkanım, müsaadenizle sataşmalardan ötürü bir dakika daha söz istiyorum.

BAŞKAN – Son bir dakika, buyurun.

ÖZGÜR ÖZEL (Devamla) – Dedim ya, taraf olun, taraf olun, taraf olun diye. Bizim tarafımız belli, biz bir mücadelenin tarafındayız. Bizim mücadelemiz, 7.500 lira emekli maaşına mahkûm edilmiş Faika teyzenin mücadelesidir; bizim mücadelemiz, mahalle pazarında akşam olmasını bekleyip yüzünü örten Zehra annenin mücadelesidir; bizim mücadelemiz, kadrolu arkadaşları yemeğe geçerken "Benim karnım tok, bugün iştahım yok biraz." diyerek öğün atlayan taşeron işçi Rıza'nın mücadelesidir; bizim mücadelemiz, atanmadığı için, atanmadığı için özel okulda ders ücretiyle asgari ücretin yarısına çalışan Sevgi Öğretmenin mücadelesidir; bizim mücadelemiz, profesyonel emeği sömürülen, ucuzlaştırılan, değersizleştirilen tüm emekçilerin mücadelesidir. Bizim mücadelemiz, haklıların, emekçilerin, emeklilerin mücadelesidir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ÖZGÜR ÖZEL (Devamla) – Bitiriyorum Başkan.

Bizim mücadelemiz, ölünmeyecek yerde ölenlerin, ölenlerinin ardından yas tutanların, Soma'daki 301 işçinin, Ermenek'te, Amasra'da ölenlerin, Erzurum'da elektrik onarımına giderken buzun üstünde ölenlerin, tren kazasında ölenlerin, barut fabrikasında ölenlerin, havai fişek fabrikasında ölenlerin, onların arkasından yas tutanların ve onlar için mücadele eden herkesin mücadelesidir; Akbelen'in mücadelesidir; Yırca'nın mücadelesidir; derelerin mücadelesidir; ekoloji mücadelesidir. Bizim mücadelemiz, bu halkın mücadelesidir, bu mücadele için bu milletle birlikte mücadele etmeye, var olmaya, çalışmaya devam edeceğiz. Bu bütçe, onların bütçesi olmadığı için bu bütçeye ret oyu vereceğiz. (CHP sıralarından ayakta alkışlar)

III.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI (Devam)

3.- Oturum Başkanı TBMM Başkanı Numan Kurtulmuş'un, Manisa Milletvekili Özgür Özel'in 36 sıra sayılı 2024 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi ve 37 sıra sayılı 2022 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi'nin tümü üzerinde CHP Grubu adına yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin konuşması

BAŞKAN – Sayın Özel, müsaade ederseniz, konuşmanızın başında beni Meclis Başkanlığının tarafsızlık alanına hapsederek iki konuda benim cevap vermem gereken konulara girdiniz. İç Tüzük'ün 64'üncü maddesine göre...

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) – Efendim, 64'üncü madde "Meclis Başkanı tartışmalara katılamaz." diyor.

BAŞKAN – İç Tüzük'ün 64'üncü maddesine göre konuşuyorum, burada.

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) – İşte burada, 64'üncü madde diyor ki: "Meclis Başkanı tarafsız şekilde..." (AK PARTİ sıralarından gürültüler)

BAŞKAN – Hemen arkasından da diyor ki: "Kişisel savunma hakkı saklıdır." "Meclis Başkanı için kişisel savunma hakkı saklıdır." diyor. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

Şimdi, değerli arkadaşlar, Sayın Özel'le... (CHP sıralarından gürültüler)

Ben dinledim, bakın, kemal-i edeple dinledim, sizin de dinlemenizi beklerim.

Sayın Özel, telefon etti, doğrudur, dedi ki: "Bu konuyla ilgili bir Danışma Kurulu toplantısı yapalım." O gün Filistin Meclis Başkanını ve heyetini ağırlayacağımızı kendisine söyledim ve "Eğer vakit bulabilirsek belki o tören bittikten sonra olabilir." dedim. Öyle mi? Ama ne saat üç dedik ne saat beş dedik. O sırada -Bekir Bozdağ burada, o gün Meclisi yönetecek olan Bekir Bozdağ-Bekir Bozdağ'ın Meclisteki diğer partilerin Grup Başkanları ve Grup Başkan Vekilleriyle bir toplantı yaptığını gördüm ve zaten böyle bir toplantı yapılmasına gerek kalmadı. Ali Mahir Başarır Bey'e de telefon ederek bu durumu paylaştım ama bizim maksadımızın dışında, saat verilerek sanki o gün bir toplantı sözü verilmiş gibi bir hava oluşturulmaya çalışıldı. Meclis Başkanı olduğum için şimdiye kadar buna cevap vermedim, bunun böyle bilinmesini arzu ederim.

İkincisi -sesim dolayısıyla kusura bakmayın- en başta söylediğim şey, yine Meclis Başkanının tarafsızlığıyla elimi kolumu bağlıyorsunuz, keşke şöyle serbest bir ortamda, istediğiniz her ortamda Türkiye'deki verilen siyasi mücadelenin hangi

badirelerden geçerek bu noktaya geldiğini şöyle aklıselim bir şekilde tartışma imkânımız olsa ama sözlerinizde şu çağrışımı da asla kabul etmediğini ifade etmek isterim: Sanki Sevr'i savunanları savunuyormuş gibi...

VELİ AĞBABA (Malatya) – Aynen.

SALİHA SERA KADIGİL (İstanbul) – Öyle.

BAŞKAN – ...ya da Amerikan, İngiliz mandacılarını savunanları savunuyormuş gibi bir hâletiruhiye içerisinde olmayın. (CHP sıralarından gürültüler)

SALİHA SERA KADIGİL (İstanbul) – Tam olarak öyle.

BAŞKAN – Müsaade eder misiniz.

Değerli arkadaşlar, yakın dönem siyasi tarihine ilişkin 6 tane olayın sadece ismini vereceğim, bu olayın yanında kimler vardı, kimler karşısındaydı, bunları araştırmak da herhâlde Türk siyasetiyle ilgilenenlere düşer. Osmanlı döneminde...

SALİHA SERA KADIGİL (İstanbul) – Size yapılan sataşma Can Atalay üzerine Sayın Başkan...

BAŞKAN – Kusura bakmayın...

MUSTAFA ADIGÜZEL (Ordu) – Sizin işiniz değil o, AK PARTİ Grubu cevaplasın, siz değil.

BAŞKAN – Hayır, hayır; benim şahsımla ilgili.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) – Sizin şahsınızla ilgili değildi o ama.

BAŞKAN – İsim vererek söyledi.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) – Hayır, değildi.

BAŞKAN – Değerli arkadaşlar, Adalet ve Kalkınma Partisi Grubu ve yürütme burada, onlar kendileriyle ilgili alanda istedikleri cevabı verirler, ona karışmam.

VELİ AĞBABA (Malatya) – Sen niye cevap veriyorsun?

BAŞKAN – Ben cevap vermiyorum, benimle ilgili söylediği konuyla ilgili açıklama yapıyorum.

ÖZGÜR KARABAT (İstanbul) – Yaptınız, bitti.

BAŞKAN – Birinci açıklamayı yaptım.

İkincisi: Değerli arkadaşlar, 6 tane olayın ismini veriyorum, bunların 3 tanesi Osmanlı döneminde oldu, 3 tanesi Cumhuriyet Dönemi'nde oldu.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) – Buna niye cevap veriyorsunuz Sayın Başkan?

BAŞKAN – Bunlardan birincisi Babıali Baskını'dır, bunlardan bir diğeri Feriye Baskını'dır, bir diğeri ise Abdülhamit Han'ın halidir. Bu üç olayın arkasında kim var, yanında kimler var, bunları araştırın. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) – Ya, bu ne demek oluyor? Biz mi varız? Ne demek bu? Biz mi varız? Ne demek bu? Kim var, anlamadık.

BURCU KÖKSAL (Afyonkarahisar) – Biz mi varız? Kimi suçluyorsunuz? Kimi suçluyorsunuz Sayın Başkan?

BAŞKAN – Müsaade ederseniz...

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) – Ya, böyle bir Meclis Başkanlığı olur mu? Ne demek bu?

BURCU KÖKSAL (Afyonkarahisar) – Bu, tarafsızlığa aykırı, bu yaptığınız tarafsızlığa aykırı.

BAŞKAN – Hayır, hayır; sizi kastetmiyorum, sizi kastetmiyorum.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) – Sayın Başkan, siz AKP'nin Grup Başkan Vekili değilsiniz, siz Meclis Başkanı'sınız.

BURCU KÖKSAL (Afyonkarahisar) – Bu, tarafsızlığa aykırı! Bu yaptığınız tarafsızlığa aykırı!

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) – Burada Grup Başkanları var, olmaz!

BAŞKAN – Ama kusura bakmayın, 64'üncü maddeye göre konuşuyorum.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) – Hayır Başkan, olmaz, hayır!

İSMAİL ERDEM (İstanbul) – Ne saygısızınız, ayıp ya!

BAŞKAN – 64'üncü maddeye göre konuşuyorum.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) – Bu, size bu hakkı vermiyor, vermiyor!

BAŞKAN – Sayın Başarır, hangi konuda hangi hakkım olduğunu biliyorum. 64'üncü maddeyi açın, okuyun.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) – Sayın Başkanım, 64'üncü madde sizinle ilgili bir konuda bu hakkı veriyor.

İSMAİL ERDEM (İstanbul) – Otur yerine, otur!

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) – Siz AKP Grup Başkan Vekili değilsiniz, siz Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı'sınız.

İSMAİL ERDEM (İstanbul) – Saygısız!

BAŞKAN – Değerli arkadaşlar...

BURCU KÖKSAL (Afyonkarahisar) – Kendi grubunu savunuyorsun.

BAŞKAN – Değerli arkadaşlar...

BURCU KÖKSAL (Afyonkarahisar) – Grup Başkan Vekili değilsin!

BAŞKAN – Değerli arkadaşlar...

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) – Numan Bey, buyurun bu tarafa, buyurun bu tarafa! Grup Başkan Vekili olun, buyurun buradan konuşun.

BAŞKAN – Arkadaşlar, bakın...

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) – Buyurun, dilediğiniz kadar konuşun!

BAŞKAN – Gökhan Bey, şimdi...

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) – Bu ne ya! Ya böyle bir şey olur mu! Yani siz bizi Abdülhamit'i halledenler olarak mı anlatmaya çalışıyorsunuz? Ne demek bu!

BAŞKAN – Ya, kusura bakmayın.

BURCU KÖKSAL (Afyonkarahisar) – Neyle suçluyorsunuz?

BAŞKAN – Eğer benim ismimi vermeseydiniz...

SALİHA SERA KADIGİL (İstanbul) – Sizin isminizin verildiği başlık Can Atalay ama...

BAŞKAN – Bakın, benim ismimi vermeseydiniz hiçbir şey demezdim.

BURCU KÖKSAL (Afyonkarahisar) – Siz AKP Grubunu savunuyorsunuz, kendinizi savunmuyorsunuz.

BAŞKAN – Benim ismimi vermeseydiniz bu cevabı vermezdim.

SALİHA SERA KADIGİL (İstanbul) – Can Atalay'la ilgili verilecek cevabınız olmadığı için mi başka şeylere cevap veriyorsunuz?

BURCU KÖKSAL (Afyonkarahisar) – Siz AKP Grubunu savunuyorsunuz.

BAŞKAN – Öyle görüyorum ki Cumhuriyet tarihinde de 3 tane mesele var. 1960 darbesi, 28 Şubat darbesi ve 27 Nisan muhtırası var; bunların yanında da kim var, bunların karşısında kimler var? (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) – Harun gibi gelenler, Karun gibi gidenler kimdir? Kimdir?

BAŞKAN – Birleşime...

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) – Hayır, hayır, hayır; cevap vermemiz lazım, doğru değil bu!

BAŞKAN – Birleşime kırk dakika ara veriyorum.

Kapanma Saati: 19.43

DÖRDÜNCÜ OTURUM

Açılma Saati: 20.31

BAŞKAN: Numan KURTULMUŞ

KÂTİP ÜYELER: Mustafa BİLİCİ (İzmir), Muhammed ADAK (Mardin)

-----0-----

BAŞKAN – Sayın milletvekilleri, Türkiye Büyük Millet Meclisinin 32'nci Birleşiminin Dördüncü Oturumunu açıyorum.

IV.- KANUN TEKLİFLERİ İLE KOMİSYONLARDAN GELEN DİĞER İŞLER (Devam)

A) Kanun Teklifleri (Devam)

1.- 2024 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/276) ile Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (S. Sayısı: 36) (Devam)

2.- 2022 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/274), Plan ve Bütçe Komisyonunca Kabul Edilen Metne Ekli Cetveller, 2022 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifine İlişkin Genel Uygunluk Bildirimi ile 2022 Yılı Dış Denetim Genel Değerlendirme Raporu, 222 Adet Kamu İdaresine Ait Sayıştay Denetim Raporu, 2022 Yılı Faaliyet Genel Değerlendirme Raporu ve 2022 Yılı Mali İstatistikleri Değerlendirme Raporunun Sunulduğuna Dair Sayıştay Başkanlığı Tezkeresi (3/760) ile Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (S. Sayısı: 37) (Devam)

BAŞKAN - 2024 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi ile 2022 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi'nin görüşülmesine devam ediyoruz.

Komisyon yerinde.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) – Sayın Başkan...

BAŞKAN – Ali Mahir Bey, buyurun.

V.- AÇIKLAMALAR (Devam)

2.- Mersin Milletvekili Ali Mahir Başarır'ın, Oturum Başkanı TBMM Başkanı Numan Kurtulmuş'un yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) – Sayın Başkanım, az önce bütçenin geneli konuşulurken Sayın Genel Başkanımızın yapmış olduğu konuşma üzerine birkaç hususa cevap verdiniz. Şimdi, öncelikle şundan başlamak isterim ki Can Atalay olayı Türkiye için, Türkiye Büyük Millet Meclisi için, devlet için bir kriz. O gün Sayın Genel Başkanımız sizinle görüştüğü zaman, Danışma Kurulunun toplanması talebini ilettiği zaman siz “Olabilir.” dediniz, doğru. Öncelikle şunu söyleyeyim: Böyle bir kriz, Meclis Başkanını hedef alan, Yargıtay-Anayasa Mahkemesi çatışması, bir milletvekilinin Anayasa'ya aykırı bir şekilde cezaevinde tutulması olayıyla ilgili Danışma Kurulu bence resen toplanmalıydı ama olmadı. Şunu söyleyeyim: Ben sizinle o gün 18.00 sıralarında telefonda konuştum, Filistin Heyetinin geldiğini söylediniz, doğru ama ben bunun bir zorunluluk olduğunu söyleyerek “Bari yarın toplayalım, bu konuda bir duruş sergilememiz gerekir.” dedim ama toplanmadı. Bakın, bu, en başta sizin halletmeniz, yol göstermeniz ve -Anayasa Mahkemesinin kararının arkasında durmamız gereken- halletmeniz gereken bir mesele ama Danışma Kurulu bile toplanamadı. Sayın Genel Başkan bunu söyledi. Aslında onun talebine gerek bile yok, resen burada toplanmalıydı, bu Meclis bu hususta bir görüş ortaya atmalıydı ve bu kriz, bu olay olduğu gibi duruyor; yarınlarda hukuksal olarak Meclisin de ülkenin de devletin de başına ne geleceği belli değil çünkü bir mahkeme, Yargıtay Anayasa Mahkemesine karşı direniyor.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Buyurun, devam edin.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Gelelim diğer duruma. Sayın Genel Başkan Sened-i İttifak'tan bugüne kadar demokrasimiz, hukuk sistemimiz, Parlamento, Parlamento tarihiyle ilgili bir tahlilde bulundu ve sizin AKP Genel Başkan Vekiliyen yapmış olduğunuz sözlerden örnek verdi ama daha sonra devam etti. Aslında olay nereye dayanıyor, biliyor musunuz? Yanılmıyorsam 22'nci ya da 23'üncü Dönem, Mehmet Ali Şahin Meclis Başkanı. Dönemin Başbakanı burada konuşuyor; arkadaşlar da laf atıyor, o dönemin milletvekilleri. Başbakan Recep Tayyip Erdoğan Mehmet Ali Şahin'e döndü, dedi ki: “Ya sen sustur ya ben susturayım, müdahale et!” dedi. O noktada olmamalıyız; bu ülkenin ne Cumhurbaşkanı ne Genel Başkanları ne de milletvekilleri Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanına direktif veremez, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı da taraf tutamaz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) – Bitiriyorum.

BAŞKAN - Devam edin.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Sayın Başkanım, bir sefer, Sevr konusunda Sayın Genel Başkanımız bu Meclisin Başkanını ya da herhangi bir milletvekilini savunmakla suçlayamaz çünkü gerçekten çok ağır bir suçlama olur. Bugün, AKP Grubundan bir milletvekili arkadaşımıza “Sen, Sevr'i savunuyorsun, altına bugün olsa imza atarsın.” desek o arkadaşımız da dava açsa kazanır çünkü gerçekten büyük bir hakaret; size bu hakareti yapmadı, onu söylemek isterim. Ama Türkiye'nin 1800'lü yıllardan bugüne kadar demokrasisiyle ilgili sizin konuşmanızdan bir örnek vererek bir kıyas yaptı. Sürekli darbelerden bahsediliyor; 60 darbesi konuşuluyor, 28 Şubat konuşuluyor, örnek verdiniz. 1980 darbesinde benim partimin 2 Genel Başkanı Zincirbozan'daydı.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Devam edin.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) – 28 Şubat sürecinde gerek Grup Başkan Vekili olarak ben gerek Genel Başkanımız, o gün okullara alınmayan arkadaşlarımız için eylem yaptık ve gözaltına alındık, bunları bulabilir her şeyi bulan AK PARTİ. Ama şimdi geldiğimiz noktada hiçbir eleştiriyi kabul etmiyoruz. Bakın, İç Tüzük 64 çok net; sizin ancak görevinizle ilgili, buradaki durumunuzla ilgili bir eleştiri olduğu zaman cevap verebilirsiniz ama sizin AKP Genel Başkan Vekiliyen yapmış olduğunuz konuşmadan dolayı bir örnek verdi; konuşma uzadı, uzadı, oradan başlayarak cevap verdiniz. O zaman siz 2008'de Sayın Başkan, HAS Parti Genel Başkanınız, “Harun gibi gelip Karun gibi gitmeyeceğim.” sözünü hatırlattınız AKP Grubuna, o gün böyle diydünüz. (AK PARTİ sıralarından gürültüler)

İSMAİL ERDEM (İstanbul) – Bütçeyle ne alakası var!

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) – Buna da mı cevap vereceksiniz, ben merak ediyorum. (CHP sıralarından alkışlar)

İSMAİL ERDEM (İstanbul) – Bütçeyle ne alakası var!

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) – O yüzden, bu tartışmalar doğru değil. AKP'nin Grup Başkan Vekilleri var...

İSMAİL ERDEM (İstanbul) – Bütçeye gel, bütçeye.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) – ...Grup Başkanı var, gayet de güzel bir şekilde cevap verebilirdi. Biz sizin...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

İSMAİL ERDEM (İstanbul) – Bütçeyi konuşalım. Ne alakası var! Bütçeyi konuş, bütçeyi.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) – Son cümlem.

BAŞKAN – Buyurun.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) – Biz Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanını, Başkan Vekillerini bu tartışmaların dışında tutmak istiyoruz.

ÖZLEM ZENGİN (İstanbul) – O zaman laf atmayacaksınız.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) – Eğer bir tartışma varsa, döneminizle ilgili bir savunma yapılması gerekiyorsa Grup Başkan Vekilleri yapar, biz cevap veriz, daha iyi olur diyorum. Ama Sevr'le ilgili ve özellikle devamıyla ilgili şahsınızı direkt hedef almadı, tutanakta da gördüm efendim.

Sağ olun.

BAŞKAN – Peki, teşekkür ediyorum.

III.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI (Devam)

4.- Oturum Başkanı TBMM Başkanı Numan Kurtulmuş'un, Mersin Milletvekili Ali Mahir Başarır'ın yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin konuşması

BAŞKAN – Eğer Sayın Genel Başkan Özgür Bey'in görüşü de bu noktada ya da bu istikametteyse o zaman mesele kalmamış demektir. Ancak 64'üncü maddede ikinci fıkrasının son cümlesi "kişisel savunma hakkı saklı kalmak kaydıyla" diyor. Eğer benim ismini verip bunları konuşmamış olsaydı zaten ben de bunları konuşmazdım. Böylece iki mesele de açıklığa kavuştu. Ben de tekraren söylüyorum: Bu Mecliste ne İngiliz mandasını ne Amerikan mandasını ne başka bir ülkenin mandasını savunan bir tek milletvekili bile olamaz. Bu Mecliste Sevr'i savunan bir tek milletvekili bile olamaz, olmamalıdır. Bu Mecliste darbeleri savunan, darbelerin arkasına sığınan bir tek milletvekili bile olamaz, olmamalıdır. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

Teşekkür ediyorum Sayın Mahir Başarır.

IV.- KANUN TEKLİFLERİ İLE KOMİSYONLARDAN GELEN DİĞER İŞLER (Devam)

A) Kanun Teklifleri (Devam)

1.- 2024 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/276) ile Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (S. Sayısı: 36) (Devam)

2.- 2022 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/274), Plan ve Bütçe Komisyonunca Kabul Edilen Metne Ekli Cetveller, 2022 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifine İlişkin Genel Uygunluk Bildirimi ile 2022 Yılı Dış Denetim Genel Değerlendirme Raporu, 222 Adet Kamu İdaresine Ait Sayıştay Denetim Raporu, 2022 Yılı Faaliyet Genel Değerlendirme Raporu ve 2022 Yılı Mali İstatistikleri Değerlendirme Raporunun Sunulduğuna Dair Sayıştay Başkanlığı Tezkeresi (3/760) ile Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (S. Sayısı: 37) (Devam)

BAŞKAN – Değerli arkadaşlar, görüşmelerimize, partiler adına konuşmalara kaldığımız yerden devam ediyoruz.

VELİ AĞBABA (Malatya) – Hadi bakalım!

BAŞKAN – Adalet ve Kalkınma Partisi Grubu adına, Genel Başkan Vekili ve Bursa Milletvekili Sayın Efkân Ala, söz sizde.

Buyurun. (AK PARTİ ve MHP sıralarından alkışlar)

AK PARTİ GRUBU ADINA EFKÂN ALA (Bursa) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, ekranları başında bizleri izleyen aziz milletim; sizleri saygıyla, hürmetle ve muhabbetle selamlıyorum.

Bugün görüşmelerini gerçekleştirmekte olduğumuz 2024 yılı bütçemizin ülkemize ve milletimize hayırlı ve uğurlu olmasını diliyorum. Bütçe çalışmalarına katkı veren Cumhurbaşkanlığı Yardımcımıza, bakanlarımıza, Plan ve Bütçe Komisyonumuzun Başkan ve üyelerine, milletvekillerimize ve kamu kurumlarımızın temsilcilerine teşekkür ediyorum.

İnsanımızı merkeze alan, büyümeyi ve üretimi önceleyen, güçlü Türkiye'yi inşa etmeyi hedefleyen, şehirlerimizi kalkındırmak, ekonomimizi daha dirençli hâle getirmek ve bütün toplum kesimlerinin taleplerini karşılamak üzere Türkiye Yüzyılı vizyonu ile 2024 yılı bütçemiz hazırlanmıştır. Bu vizyon güçlü ve müreffeh Türkiye vizyonudur. Bütçemiz öncelikle eğitim ve sağlığı, nitelikli üretimi, katma değerli dönüşümü ve güçlü büyümeyi desteklemektedir. Bununla beraber adalet, güvenlik, enerji, tarım, ulaştırma, sanayi ve diğer tüm sektörlerde ürettiğimiz katma değer artırılması için önemli imkânlar sağlayacaktır. Hayırlı uğurlu olsun. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

Değerli milletvekilleri, Türkiye asrın felaketine maruz kaldı, büyük bir deprem yaşadık, 11 şehrimiz derinden etkilendi. Allah ülkemize ve milletimize bir daha böylesine büyük afetler yaşatmasın. Depremde hayatını kaybeden vatandaşlarımıza Allah'tan rahmet, yakınlarına ve milletimize başsağlığı diliyorum. Bu öyle büyük bir felaketti ki tek başına bu depremlerin Türkiye'ye maliyeti tüm dünyada 2023 yılının ilk yarısında yaşanan afetlerin, değerli milletvekilleri, toplam maliyetinin yarısından fazla oldu. Devletimiz ve milletimiz bütün imkânlarıyla bu felaketin üstesinden gelmek için seferber oldu. Milletimiz bu felaket karşısında bir aile olarak hareket etti, tek yürek oldu. Depremde büyük yıkıma uğramış bu şehirlerimizi ihya ve inşa etmek için hızla çalışmalara başladık. Şehirlerimizin hızla ayağa kalkması için 2023 yılında ek bütçe yaptık ve 483 milyar liralık kaynak ayırdık. 2024 yılı bütçemizde ise depremin yaralarını sarmak için toplam 1 trilyon 28 milyar liralık kaynak ayırıyoruz. Bütün imkânlarımızla depremin yaralarını sarmakta kararlıyız; bu noktada hiçbir fedakârlıktan kaçınmadık, kaçınmayacağız. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; dünya, bugün, her bir ülkeyi farklı şekillerde etkileyen savaş, göç, yoksulluk, eşitsizlik, gelir adaletsizliği, iklim değişikliği gibi küresel tehditlerle karşı karşıyadır. Bu sorunları çözmesi gereken uluslararası kuruluşlar problemlerin parçası hâline gelmiştir. Bu kuruluşlar tüm insanlığı derinden etkileyen problemler karşısında âciz ve çaresiz kalmıştır, çözüm üretme kapasitelerini kaybetmişlerdir. Uluslararası mekanizmalar enkaz altındadır. Kuzey güney ülkeleri arasındaki makas gittikçe açılmaktadır. Dünyada en zengin yüzde 1'lik kesim kalan yüzde 99'luk kesimin 2 katı servete sahiptir. Dünyada her 10 insandan 1'i sağlıklı beslenme imkânından mahrumdur. Her yıl yaklaşık 20 milyon çocuk açlığın içine gözlerini açmaktadır. 280 milyon kişi, doğdukları ülkeden farklı ülkelere göç etmek zorunda kalmıştır. Küresel sistemin kriz ürettiği, bölgesel çatışmaların yoğunlaştığı bir karmaşa dönemi yaşıyoruz. İnsanlığa ait bütün değerlerin yerle bir edildiği, güçlünün haklıyı ezdiği bir savrulmayla karşı karşıyayız. Ama biz biliyoruz ki merhametsiz zenginlik, sefalet; adaletsiz güç, zulüm üretir. İşte, bizim kavgamız bu zulüm düzeniyedir. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; bugün, dünyanın gözü önünde bir soykırım suçu işleniyor. Kendilerine "gelişmiş"

diyen ülkeler bu soykırımı sadece izlemekle kalmıyor, maalesef hayâsızca destekliyorlar. İsrail; hastaneleri, okulları, ambulansları bombalıyor; dünya seyrediyor. Değerli milletvekilleri, Filistin'de bombalanan, insanlığın onurudur; ayaklar altına alınan, insanlığın haysiyetidir. "Küresel değerler" diye insanlığa sunulan bütün ilkeler tarumar olmuştur. Bu vahşet karşısında sessiz kalmayan ve sokaklara taşan küresel vicdanı saygıyla selamlıyorum. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Zerre kadar vicdanı olan ve ahlaki olan, insanlıktan nasibini almış herkes bu en ahlaksız, en zalim, en sapkın işgal karşısında ayağa kalkmalıdır. Türkiye tam bu noktada küresel vicdanın sesi olmuştur. Milyonlar, İstanbul başta olmak üzere bütün şehirlerimizde bu alçak soykırımı karşı duruşunu ortaya koymuştur. Cumhurbaşkanımız baş döndürücü bir diplomatik seferberlik başlatmış, sayısız devlet ve hükümet başkanıyla görüşmüş ve dünyayı bu hayâsız saldırıyı durdurmaya çağırmıştır. Böylesine ağır bir facia karşısında elinden geleni yapmak herkesin boynunun borcudur.

VELİ AĞBABA (Malatya) – Meclis ne yaptı, Meclis?

EFKAN ALA (Devamla) – Filistin'de insanlar masum çocukların cansız bedenlerini...

VELİ AĞBABA (Malatya) – Coca-Cola'yı yasakladı, Nescafe'yi yasakladı! Bu da önemli bir adım Allah için!

EFKAN ALA (Devamla) – Tam yerinde laf attın, dinle şimdi!

VELİ AĞBABA (Malatya) – Sen de dinle, arkaya bak konuş. Gemileri götürdün, gemileri. Gemileri gönderme.

EFKAN ALA (Devamla) – Alçak saldırılara karşı canları pahasına mücadele edenleri "terörist" olarak tanımlamak izahı mümkün olmayan bir hezeyandır, gaflettir, dalalettir. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

VELİ AĞBABA (Malatya) – Gemileri gönderme. Starbucks'ta eylem yap, Starbucks'ta! Starbucks'ta eylem yap!

EFKAN ALA (Devamla) – Allah aşkına, şu ifadelere bir bakın, şu ifadelere bir bakın...

VELİ AĞBABA (Malatya) – İsrail'in dizleri titriyor, Nescafe'yi yasakladın ya Mecliste, İsrail'in dizi titriyor, dizi(!)

EFKAN ALA (Devamla) – "Erdoğan tarafından Hamas'ın bir terör örgütü olarak kabul edilmemesini tamamen reddediyoruz." diyor.

VELİ AĞBABA (Malatya) – İsrail'in, Netanyahu'nun dizi titriyor(!)

EFKAN ALA (Devamla) – Kim diyor bunu? Bunu kim söylüyor? Türkiye'nin ana muhalefeti CHP'nin Genel Başkanı.

VELİ AĞBABA (Malatya) – Mecliste Coca-Cola'yı yasakladın, Nescafe'yi yasakladın, artık Türk kahvesiyle... (AK PARTİ sıralarından gürültüler)

SELAMİ ALTINOK (Erzurum) – Kes sesini be, kes sesini! Kes sesini!

EFKAN ALA (Devamla) – Şimdi de çıkmış Filistin'den bahsediyorsunuz; siz kim, Filistin kim! (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

VELİ AĞBABA (Malatya) – Yiğitsen Sayın Bakan, yiğitsen Malatya'daki üssü kapat, Malatya'daki!

SELAMİ ALTINOK (Erzurum) – Dinlemeyi bil, dinlemeyi! Kes sesini!

EFKAN ALA (Devamla) – Filistinlilere karşı yaptığınız bu ayıbın ortadan kalkması mümkün değil; Filistinlilere karşı yaptığınız bu ayıbı siyasi hayatınız boyunca temizleyemeyeceksiniz.

VELİ AĞBABA (Malatya) – Siz gelin, Malatya'daki üssü kapatın, Malatya'daki. Öyle lafla olmaz bu iş.

EFKAN ALA (Devamla) – Bunun utancıyla yaşayacaksınız, bu utanç verici cümleler Cumhuriyet Halk Partisinin siyasi tarihine kara bir leke olarak geçmiştir; bu millet sizi asla affetmeyecektir. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

Değerli milletvekilleri, Sayın Başkan; ülkesini işgale karşı...

VELİ AĞBABA (Malatya) – Bravo(!) Bravo(!)

SELAMİ ALTINOK (Erzurum) – Kes sesini be, kes sesini!

EFKAN ALA (Devamla) – Efendim, susturabilir misiniz?

VELİ AĞBABA (Malatya) – Nescafe'yi yasaklayanlar, Starbucks'ta eylem yapanlar bravo(!)

EFKAN ALA (Devamla) – Ya, sus da öğren, öğren.

VELİ AĞBABA (Malatya) – İsrail'in dizi titriyor, Netanyahu'nun dizi titriyor(!) Kutluyoruz(!)

BAŞKAN – Sayın Ağbaba...

EFKAN ALA (Devamla) – Şimdi, ben size bir terör tanımı yapayım.

VELİ AĞBABA (Malatya) – Gemileri durdur, gemileri, gemileri durdur.

KADEM METE (Muğla) – Otur yerine.

BAŞKAN – Sayın Ağbaba...

VELİ AĞBABA (Malatya) – İlişkileri kes, ticareti kes.

EFKAN ALA (Devamla) – Değerli milletvekilleri, ülkesini işgale karşı korumak mı terör? İnsanını, ailesini, çocuklarını savunmak mı terör? Soykırımı karşı direnmek mi terör? (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Bu nasıl bir çürümüşlüktür, bu nasıl bir ahlaki çöküntüdür; bunu gidermeye çalışın. (AK PARTİ ve CHP sıraları arasında karşılıklı laf atmalar)

VELİ AĞBABA (Malatya) – Otur yerine.

KADEM METE (Muğla) – Kes sesini!

EFKAN ALA (Devamla) – Biz bu haklı mücadeleyi saygıyla selamlanması gereken, bütün imkânlarla desteklenmesi icap eden onurlu bir direniş olarak görüyoruz, onları selamlıyoruz. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

VELİ AĞBABA (Malatya) – Yiğitsen ticari ilişkileri kes, İsrail askerlerine içlik gönderme.

EFKAN ALA (Devamla) – Bu duruşu selamlamak için, değerli milletvekillerimiz, aynı dinden, aynı milletten olmak gerekmez, yürekten söylüyorum, insan olmak yeter, insan olmak yeter. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

VELİ AĞBABA (Malatya) – Hâlâ öldürülüyor çocuklar. Filistinli çocuklar öldürülüyor hâlâ.

EFKAN ALA (Devamla) – Dünya âlem bilsin ki dünya âlem bilsin ki Gazze, Filistin toprağıdır, Gazze Filistinlilerindir. Türkiye olarak şimdiye kadar Filistinlilerin yanındaydık, bundan sonra da yanlarında olacağız. Siz bundan önce de Azerbaycan'ın işgal altındaki topraklarını kurtarmak için mücadele eden kahramanlara...

VELİ AĞBABA (Malatya) – Netanyahu'yla kucaklaşanlara yazıklar olsun, Herzog'a kırmızı halılar serenlere yazıklar olsun! İsrail'e barışmak için heyet gönderenlere yazıklar olsun!

BAŞKAN – Sayın Ağbaba...

EFKAN ALA (Devamla) – ...Ermeni tezlerini tekrar edercesine "Türkiye Azerbaycan'a cihatçı gönderiyor." diyen zihniyetsiniz. Bu millet sizi çok iyi tanıyor. Sizin bu konularda siciliniz bozuk.

VELİ AĞBABA (Malatya) – Herzog'a kırmızı halı serip karşılayanlara yazıklar olsun!

EFKAN ALA (Devamla) – Bagajınız taşınamayacak kadar ağırdır, ağırdır; bu bagajı siz değil, memleket taşıyamaz, memleket! (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri...

VELİ AĞBABA (Malatya) – Netanyahu'yu kucaklayarak sarılana yazıklar olsun! İsrail'le ticaret yapanlara yazıklar olsun!

EFKAN ALA (Devamla) – Bağırarak konuşmak değildir, kendini boşa yorma, bir şey anlaşılmıyor.

VELİ AĞBABA (Malatya) – Boş konuşma!

EFKAN ALA (Devamla) – Yani bağırdığınla kalıyorsun, yazık! Sonra sesin lazım olur; sözü, sesi de israf etmemek lazım.

VELİ AĞBABA (Malatya) – Tabii, sayenizde İsrail titriyor, titriyor(!) İsrail'in ayakları titriyor sayenizde.

EFKAN ALA (Devamla) – Böyle dolu dolu şeyler konuşmak için nefesini harca ya, boşuna ne harcıyorsun? (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; biz inanıyoruz ki Sayın Cumhurbaşkanımızın Birleşmiş Milletler kürsüsünden...

VELİ AĞBABA (Malatya) – İnsan utanıyor, utanıyor; kola yasaklıyorlar, Nescafe yasaklıyorlar, Starbucks'ın önünde eylem yapıyorlar; insan utanıyor ya! (AK PARTİ sıralarından gürültüler)

EFKAN ALA (Devamla) – ...bütün insanlığa haykırdığı gibi dünya 5'ten büyüktür, daha adil bir dünya kurmak mümkündür ve bunun için var gücümüzle çalışıyoruz, sesimizi her platformda yükseltiyoruz. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

YÜKSEL SELÇUK TÜRKOĞLU (Bursa) – Gazze'ye bir vekil gönderemediniz.

EFKAN ALA (Devamla) – Değerli milletvekilleri, Türkiye bu ilkeler çerçevesinde bölgesel bir güç ve küresel bir aktör olarak birçok bölgede ve birçok alanda inisiyatif almaktadır.

İSMET GÜNEŞHAN (Çanakkale) – Gemiler...

EFKAN ALA (Devamla) – AK PARTİ hükümetleri öncesinde Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti dâhil sadece 3 ülkede askerî varlığımız bulunuyorken bugün Türkiye Kosova'dan Bosna'ya, Afganistan'dan Sudan'a kadar 3 kıta ve 17 ülkedeki askerî varlığıyla dünyada huzur ve istikrara katkı sağlamaktadır. Eskiden Türkiye içinde çekiç güç vardı, başkalarının askerî Türkiye toprakları içinde konuşlanmıştı. Şimdi, dünyanın 3 kıtasında Türkiye'nin askerî varlığı var. Nereden nereye geldi Türkiye! Siz de gurur duyun! Gurur duyun! (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

Rusya-Ukrayna savaşında en etkili inisiyatifi Türkiye aldı. Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan dünyanın ilgiyle ve takdirle izlediği bir liderler diplomasisiyle hem Rusya hem Ukrayna devlet başkanlarıyla görüşebilen tek lider olarak tahlil koridoruyla dünyayı gıda krizinin eşiğinden almıştır.

Tarihimizin en şanlı sayfalarından biri de değerli kardeşlerim, Türkiye-Azerbaycan iş birliğiyle kazanılan Karabağ zaferidir. Kardeşlerimizi selamlıyorum. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Otuz yıl önce toprakları işgal edilirken vatandaşlarını kurtarmak için Azerbaycanlı kardeşlerimizin istediği 2 tahliye helikopterini gönderemeyen bir Türkiye'den... Onu da Meclisten giden milletvekili kardeşlerimize, komisyona rahmetli Elçibey anlatmıştı, demişti ki giden arkadaşlarımız: "Türkiye'den bir şey istiyor musunuz?" O da demişti ki: "2 helikopter istedik tahliye için, onu da gönderemediniz. Allah yolunuzu açık etsin, biz sizden ne isteyelim."

VELİ AĞBABA (Malatya) – O zaman MHP iktidardı, MHP; iktidar ortağıydı MHP.

EFKAN ALA (Devamla) – Şimdi kardeşlerimizin tahliyesi için, kardeşlerimizin istediği 2 tahliye helikopterini gönderemeyen bir Türkiye'den bugün Karabağ topraklarını azat etmek için istedikleri kadar kendi ürettiğimiz helikopterlerimizi, İHA'larımızı, SİHA'larımızı gönderen bir Türkiye'ye ulaştık. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Ya, gurur duyun, alkışlayın, bu memleket aynı zamanda sizin. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; AK PARTİ hükümetleri döneminde dış politikada, savunma sanayisinde aldığımız mesafeyi anlatmaya kalksak saatler buna yetmez. Ama şunu söylemeden de geçemeyeceğim: Terörle mücadelede ihtiyaç duyduğumuz dönemde parasını bile verdiğimiz hâlde bize satılmayan İHA ve SİHA'ları artık Türkiye üretiyor. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) İHA ve SİHA'ları artık Türkiye üretiyor, bugün dünyada bunları üretebilen birkaç ülkeden biriyiz; birkaç ülke de -gittiğimizde, ziyaret ettiğimizde- talep ediyorlar. Bugün Türkiye'den İHA ve SİHA satın alabilmek için sırada bekliyorlar, bunlardan bazıları da Avrupa ülkesi, sırada bekliyorlar. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

Değerli kardeşlerim, göreve geldiğimizde yıllık 248 milyon dolar olan savunma sanayisi ihracatımız bugün 5 milyar dolara ulaştı, savunma sanayisi projelerimizin sayısı 2002'den beri 13 kat artarak 62 projeden 850 projeye ulaştı. Savunma sanayisi ürünlerimizin 170'ten fazla ülkeye ihraç edildiğini herkes biliyor. 2002'den bu yana sadece, değerli kardeşlerim, 2 bini aşkın firmamız bu alanda çalışıyor, o zaman 56'yı bu firma sayısı. Bu alandaki başarılarımızla yıllardır kararlılıkla yürüttüğümüz terörle mücadelemizi de bugün sınırlarımızın içinde değil, terör örgütlerinin yuvalandıkları yerlerde ve ülkelerde yürütüyoruz. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Yurt içinde -şunu da söyleyeyim- yürüttüğümüz ve şu anda da yürütüyor olduğumuz yine terörle etkili mücadelede, kardeşlerim, vatandaşlarımızın hak ve hukukunu korumak, vatandaş ile teröristi kesin bir biçimde ayırmak bizim temel şiarımızdandır, temel politikamızdır. Siyaset ile terör arasında kalın bir çizgi çizemeyenler aslında vatandaşlarımıza ağır bir bedel ödetiyorlar. Siyaset ile terör arasına da kalın bir çizgi çizin; çizin ve millet bu bedelleri ödemesin. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

Değerli kardeşlerim, biz terör örgütlerinin vatandaşlarımızın iradesine tahakkümüne asla izin vermedik, bundan sonra da vermeyeceğiz.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; işte bütün bunlar bir vizyonun, bir anlayışın, bir kararlılığın eseridir. Biz insanımıza güvendik, biz milletimize inandık. AK PARTİ hükümetleri döneminde birçok alanda büyük değişim ve dönüşüm başardık. Vatandaşlarımızın hastanelerde rehin kaldığı bir Türkiye'den ve hastaların yurt içinden ve yurt dışından ambulans uçaklarla nakledildiği, dört bir tarafında şehir hastanelerinin inşa edildiği bir Türkiye'ye geldik. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

MEHMET TAHTASIZ (Çorum) – Randevu alamıyor, randevu. Bak, az önce mesaj geldi, hastanede yer bulamıyorlar.

EFKAN ALA (Devamla) – Covid-19 salgınında gelişmiş ülkelerin sağlık sistemleri çökerken Türkiye'nin sağlık sistemi yüz akımız oldu.

MEHMET TAHTASIZ (Çorum) – Nasıl yüz akı ya! Bak şu mesaja, cevap ver mesaja; hastanede doktor bulamıyor, doktor!

EFKAN ALA (Devamla) – 150'den fazla ülkeye sağlık malzemesi gönderdik.

BURÇUGÜL ÇUBUK (İzmir) – Ya, kendi ülkende insanlara ilaç vermiyorsun.

EFKAN ALA (Devamla) – Her vatandaşımız sağlık sigortası kapsamındadır bugün. Bugün yaşlı ve engellilerimize evlerde sağlık hizmeti veren bir Türkiye var; bunu AK PARTİ başardı, bunu siz başardınız değerli kardeşlerim, bunu millet başardı. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

Değerli milletvekilleri, İstanbul Havalimanı'nı yaptık ve İstanbul'u dünyanın uçuş merkezi hâline getirdik. Bugün Türk Hava Yolları bir dünya markasıdır, 128 ülkeye uçuş yapmaktadır. Marmaray'ı açtık, Avrasya Tüneli'ni yaptık, kıtaları boğazın altından buluşturduk, Türkiye'yi otoyol ve bölünmüş yollarla ördük, Türkiye'yi hızlı trenle buluşturduk, Osmangazi Köprüsü'nü yaptık, Yavuz Sultan Selim Köprüsü'nü yaptık, milletin hizmetine sunduk, 18 Mart Çanakkale Köprüsü milletimizin hizmetindedir.

İSMET GÜNEŞHAN (Çanakkale) – Peşkeş çektiniz, peşkeş.

CAVİT ARI (Antalya) – Kaç para ödüyor vatandaş?

EFKAN ALA (Devamla) – Değerli kardeşlerim, ülkeyi otoyollarla, otobanlarla birbirine bağladık, eskiden olsa, bunların her birini siz yapsanız, on yıllarca birinden bahsederdiniz; biz on dakikada sadece isimlerinden bahsetmeye çalışıyoruz, yetmiyor.

(AK PARTİ sıralarından alkışlar)

CAVİT ARI (Antalya) – Kaç para ödüyor vatandaş? Geçen kaç para ödüyor, geçmeyen kaç para ödüyor?

İSMET GÜNEŞHAN (Çanakkale) – Çanakkale Köprüsü'nü bana sor, bana!

EFKAN ALA (Devamla) – Yani beş yılda 5 hizmetiniz yok arkadaşlar, siz yasaktan anlarsınız, hizmetten nereden anlayacaksınız. (AK PARTİ sıralarından alkışlar, "Bravo" sesleri)

CAVİT ARI (Antalya) – Kaç para ödüyor vatandaş, onu söyle bize.

EFKAN ALA (Devamla) – Değerli milletvekilleri, Türkiye'nin kendi otomobiline sahip olma hayalini gerçekleştirdik; Devrim otomobilinden devrin otomobiline yürüdük, TOGG'u Türkiye'ye armağan ettik; hayırlı uğurlu olsun. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Yollarımıza da çok yakıştı, caddelerimizde dolaşılıyor, size de tavsiye ederim değerli kardeşlerim, rengini de siz seçin; TOGG Gemlik mi alırsınız, TOGG Oltu mu alırsınız; helalühoş olsun. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

MEHMET TAHTASIZ (Çorum) – Tabii, senin maaşın yüksek, sen alabiliyorsun, vekiller alabiliyor da vatandaş alamıyor.

EFKAN ALA (Devamla) – Saygıdeğer milletvekilleri, mavi vatanda bugün kendi sondaj gemimiz var, bugün Karadeniz'de doğal gaz, Gabar'da petrol sondaj makinelerinin sesi yankılanıyor, Akkuyu'da nükleer enerji santrali yükseliyor.

Ekonomimizi 3 kat büyüttük, ülkemizi 1 trilyon doların üzerinde millî gelire çıkardık, ihracatımız 255 milyar doların üzerinde.

ÖZGÜR KARABAT (İstanbul) – Hedef kaçtı? Hedef 580'di.

EFKAN ALA (Devamla) – Değerli kardeşlerim, bugün ihracat yaptığımız ülke ve bölge sayısı 229.

Hızlı hızlı geçiyorum, süreye de bakıyorum; geçiyor çünkü.

Türkiye, bugün 32 milyon insana istihdam sağlıyor.

Değerli kardeşlerim, engelli ve dezavantajlı kardeşlerimize her imkânı sunuyoruz.

Üniversite sayımız 76'dan 208'e çıktı. Bugün üniversite kapısında kimse beklemiyor; başı açık, başı kapalı, herkes üniversitenin kampüsünde, el ele, kardeşçe dolaşılıyor. Öğrencilerin harcını kaldırdık, burslarını artırdık, seçme ve ülke yönetiminde katılma, memleketi hizmet etme yaşını 18'e biz indirdik, biz! (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

HARUN ÖZGÜR YILDIZLI (Kocaeli) – Bir de yurtlardaki asansörleri yapsa...

EFKAN ALA (Devamla) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; AK PARTİ reformların partisidir. Sadece bu alanda değil, her alanda Türkiye'yi geliştirmek ve dönüştürmek için çok alanda eş zamanlı reformlar yaptık. Avrupa Birliği'ne tam üyelik müzakerelerini biz başlattık, ne Doğu'su, Batı'sı?

MEHMET TAHTASIZ (Çorum) – Çorum'da on beş günde 6 vatandaş intihar etti, niye intihar etti?

EFKAN ALA (Devamla) – Sessiz devrimler gerçekleştirdik, vatandaşlarımızın temel hak ve özgürlükleri konusunda birçok reforma imza attık. Eskiden "merhaba" denilemiyordu ana dilde, bugün yirmi dört saat yayın yapılıyor. Ama bunların arkasında o yasakçı zihniyette olanlar bunları anlayamaz.

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) – AB müzakeresinde ne yaptın ya, ne yaptın ya? Ne anlatıyorsun sen ya?

EFKAN ALA (Devamla) – Katsayı zulmüne son verdik. Başörtüsü yasağını kaldırdık; bugün her yerdeler, her kurumda çalışabiliyorlar. Bu ayıpları, bu yasakları ortadan kaldırarak Türkiye'yi defolu demokrasiden kurtardık, şimdi de hedefimiz ileri demokrasi. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

Geldik şimdi asıl sizin meselenize; vesayet rejimine son verdik, vesayet.

MEHMET TAHTASIZ (Çorum) – Çorum'da on beş günde 5 vatandaş intihar etti bu ekonomik krizde; ekonomiye çare bulun, ekonomiye!

EFKAN ALA (Devamla) – Bak, Millî Güvenlik Kurulunun yapısını biz değiştirdik, Devlet Güvenlik Mahkemelerini biz kaldırdık, İnsan Hakları Kurumunu biz kurduk, vatandaşlarımızı inançları ve kimlikleri dolayısıyla fişleyen takip kurullarını biz lağvettik. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) 12 Eylül ve 28 Şubatçı darbecilerin yargılanmalarının önünü biz açtık. Türkiye, AK PARTİ'yle siyasi alanda bir makas değiştirdi değerli kardeşlerim. Eskiden her Cumhurbaşkanlığı seçimi bir devlet krizine dönüşürdü, Cumhurbaşkanını halkın doğrudan seçmesini sağlayarak Türkiye'yi istikrara kavuşturduk. Artık seçimin ertesi günü Cumhurbaşkanlığı kabinesi kuruluyor. Kardeşlerim, eskiden herkes konuşur son sözü vesayet kurumları söylardı; bugün son sözü siyaset söylüyor, milletin seçtiği Cumhurbaşkanını devlet idaresinde söylüyor. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Eskiden ülke gündemi bir hafta öncesinden MGK toplantılarına kilitlenirdi, askerî şûralar bir ay öncesinden takip edilirdi, basın bir hafta önceden canlı yayınlar için yarıştırdı, vesayet odakları açıklama yarışına girerlerdi; bugün ise Cumhurbaşkanlığı kabinesi toplanıyor, herkes onu bekliyor, Cumhurbaşkanımızın yapacağı açıklamaları bekliyor. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) İktidarı vesayet kurumlarının koridorlarında arayanlar -aranmaz- bugün artık iktidarın yolunun sandıktan geçtiğini öğrendiler, çok iyi ettiler; tebrik ediyoruz, yarışın, kazanın. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Şimdi, kurumlar siyasete yön verme, muhtıralarla ön kesme, durumdan vazife çıkarma yerine işine odaklanıyor; onun için de 3 kıtadayız. Siyaset güçlendi, kurumlarımız güçlendi; onun için de dünyanın her sorunlu bölgesinde inisiyatif alıyoruz. Herkes kazandı, Türkiye kazandı; bunu AK PARTİ hükûmetleri başardı. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; bizim bu reformları hangi şartlarda yaptığımızı daha iyi anlayabilmek için şöyle etrafımıza bir bakalım. Değerli kardeşlerim, Allah aşkına şuraya bakın, bu istikrar adasında biz işlerimizi yürütüyoruz ama etrafın tamamı ateş çemberi; bu, kaç yıldan beri böyle. Başarı, böyle bir coğrafyada bu işi istikrar içerisinde yürütebilmektir.

Değerli kardeşlerim, milletin ferasetiyle ve desteğiyle, liderlerin dirayetiyle ve kararlılığıyla... İşte, etrafımız Suriye, Irak, Ukrayna-Rusya savaşı, her taraf perişan ama burada istikrarla yolumuza devam ediyoruz. İşte, bu anlayışla bu kadar reforma imza atıldı değerli kardeşlerim, bunlar vizyonla oluyor.

Değerli kardeşlerim, biraz önce "Ce-Ha-Pe" Genel Başkanı konuştu. "Ce-Ha-Pe"de değişim oldu mu, olmadı mı tartışmalarına noktayı koydu bence; değil mi arkadaşlar? Vizyon yok, hedef yok; hakaret, yalan ve hamaset çok.

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) – İşine bak, işine! İşine bak, CHP'ye bakma, işine bak!

EFKAN ALA (Devamla) – Yapıcı değil, yıkıcı; birleştirici değil, ayrıştırıcı; buna bir de bilgisizlik eklenmiş, hayırlı uğurlu olsun. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Değerli kardeşlerim, gördüğünüz gibi "Ce-Ha-Pe" tarafında değişen bir şey yok, "Ce-Ha-Pe" cephesinde değişen bir şey yok.

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) – Azıcık daha saygılı olmak bu kadar zor olmamalı burada, bakanlık yaptınız.

EFKAN ALA (Devamla) – Sıkışınca "Millî Mücadele" diyorsunuz. Millî Mücadele millettir, siz milleti "Ce-Ha-Pe"den mi ibaret zannediyorsunuz?

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) – Biraz daha saygılı ol! Saygılı ol, saygılı ol!

EFKAN ALA (Devamla) – Milleti "Ce-Ha-Pe"den ibaret mi zannediyorsunuz? Çok partili hayata geçtiğimizden haberiniz yok galiba.

ÖZGÜR KARABAT (İstanbul) – Bence sizin haberiniz yok, tek partili hayata gidiyor tek adam.

EFKAN ALA (Devamla) – Çok partili hayata geçtiğimizden beri ceketinizi çıkarsanız asmak için bir çiviniz yok

memlekette. (AK PARTİ sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar; CHP sıralarından gürültüler)

Sen milleti “köylü” diye Ulus Meydanı’na sokmayan zihniyetsin. Şimdi o köylüler, o muhtarlar Külliyyede Cumhurbaşkanımızın sofrasında ağırlanıyor. (AK PARTİ sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar) “Ce-Ha-Pe”nin tarihi milletin inançlarıyla kavganın tarihidir, yasakların tarihidir; bizim tarihimiz ise onları çöpe atanların tarihidir. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) – Yazıklar olsun, bakanlık yaptın, yazıklar olsun sana!

EFKAN ALA (Devamlı) – Şu hâle bakın, yöneticiler ile yönetenler arasındaki tarihi Magna Carta’yla başlatıyor.

MEHMET TAHTASIZ (Çorum) – Parsel parsel sata sata bitirdiniz, parsel parsel. Ankara’yı yediniz, doymanız hâlâ.

EFKAN ALA (Devamlı) – Ya, kardeşim, bizim tarihimiz ondan altı yüz yıl önce Medine Sözleşmesi’yle, Veda Hutbesi’yle, Hazreti Ömer’le başlıyor. (AK PARTİ sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar) Bizim tarihimiz altı yüz yıl önce insanlığa armağan edilen bu eşsiz eserlerle başlıyor.

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) – Kuvvetler ayrılığından bahsediyor. O senin anlamadığın ne biliyor musun? Kuvvetler ayrılığından bahsediyor, senin anlamadığın o işte.

EFKAN ALA (Devamlı) – Buraya çıktınız konuştunuz; hangi projenizi anlattınız, hangi vizyonu ortaya koydunuz, hangi soruna çare ürettiniz?

ÖZGÜR KARABAT (İstanbul) – Okuduğun bütün kitaplara yazık senin.

EFKAN ALA (Devamlı) – Değerli kardeşlerim, varsa yoksa işiniz gücünüz Tayyip Erdoğan. “AK PARTİ bir şey yapsın - değerli kardeşlerim- biz de ona ‘Yok.’ diyelim.” Ya, işinize gücünüze bakın; siz kim, Erdoğan kim? (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) – Tarih bilmemek çok kötü bir şey ya Efkân Ala.

EFKAN ALA (Devamlı) – Değerli kardeşlerim, öyle Sayın Cumhurbaşkanına hakaret eden şarlatanlıklarla lider olunmaz. Siz 28 Şubat darbesini alkışladınız, siz “28 Şubat bin yıl sürecek.” diyenlerle kol kola girdiniz.

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) – İftira etme! İftira etme!

EFKAN ALA (Devamlı) – Erdoğan 28 Şubatı 10’uncu yılında bitirdi, tarihin çöp sepetine attı. (AK PARTİ sıralarından alkışlar, CHP sıralarından gürültüler)

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) – İftira etme!

EFKAN ALA (Devamlı) – Kardeşlerim, 28 Şubat darbe döneminin bütün yasaklarını tasfiye eden, tarihin çöp sepetine atan işte şu imzalıdır. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Bakın, burada kimin imzası var?

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) – Kimin var, kimin? İsim ver!

EFKAN ALA (Devamlı) – Burada Recep Tayyip Erdoğan yazıyor, gördünüz mü burayı? Burada o 28 Şubatın utanç kararlarını alanların imzaları yok, onu çöpe gönderenin imzası var. Bütün belgeleriyle, bütün benzer yönetmelikleriyle, düzenlemeleriyle çöpe atan belge işte, bu belgedir değerli kardeşlerim; takdir edin. Ya, siz de yararlandınız. Bize göre aslında “Zayi olmaz gül temennasıyla vermek hare su.” Yasaksız Türkiye’de siyaset yapıyorsunuz ya! (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Yapın, daha iyisini de yapalım.

ÖZGÜR KARABAT (İstanbul) – Yasaksız Türkiye’de milletvekili içeride.

EFKAN ALA (Devamlı) – Değerli kardeşlerim, takdir edin ve daha iyisini yapalım, daha güzelini yapalım. Benim kıyaslamam, o 28 Şubat döneminden buraya nasıl gelindiğini takip edenler için çok iyi bililir.

Kardeşlerim, siz 367 garabetini planlandınız, millet sandığa gömdü. (CHP sıralarından gürültüler) Başörtüsü yasağını kaldıran Anayasa değişikliğini yaptık, Anayasa Mahkemesine götürüp iptal ettirdiniz, “411 el kaosa kalktı.” dediler. Şimdi, buradan, o gün inançtan, haktan ve özgürlüklerden yana duran o saygın 411 eli bütün kalbimle selamlıyorum. (AK PARTİ sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar) 27 Nisan e-muhtırası verildi, siz desteklediniz; bunu yırtıp atan Erdoğan’dır. 27 Nisan muhtırasında neredeydiniz siz? Kapatma davasında “Ankara’da hâkimler var.” diyordunuz, onu sandığa gömen de bu kadrodur ve liderleri Erdoğan’dır. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) İşte AK PARTİ budur, işte Erdoğan budur.

Daha çok şey var da... 17-25’te seferber oldunuz, 6-8 Ekim olaylarını seyrettiniz, desteklediniz, 15 Temmuz alçak darbe girişimine “kontrollü darbe” dediniz ama süre yok.

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) – O rüşveti alanlar ne oldu? Ne oldu o rüşveti alanlara?

EFKAN ALA (Devamlı) – Kardeşim, şimdi, milletin rüyası...

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) – Ayakkabı kutularını ne yaptınız? Ne yaptınız ayakkabı kutularını?

MEHMET TAHTASIZ (Çorum) – 17-25 Aralığı anlat da dinleyelim.

EFKAN ALA (Devamlı) – Kardeşim, Ayasofya’yı açan, Davos’ta “one minute” diyen, PKK’ya karşı vatanını savunan liderin adıdır Erdoğan.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

MEHMET TAHTASIZ (Çorum) – 17-25’i anlat, Bilal’e anlatır gibi anlat, Bilal’e!

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) – Evlere yığılan paralar ne oldu?

MEHMET TAHTASIZ (Çorum) – 17-25 Aralığı anlat da dinleyelim, Bilal’e anlatır gibi.

BAŞKAN – Tamamlayın lütfen.

EFKAN ALA (Devamlı) – Çok saldırdılar Sayın Başkanım.

ÖZGÜR KARABAT (İstanbul) – Bir dakika vereceksiniz değil mi, bir dakika?

EFKAN ALA (Devamlı) – Değerli kardeşlerim, şimdi AK PARTİ’ye saldırarak, lider Erdoğan’a saldırarak lider olamazsınız; AK PARTİ’ye saldırarak iktidar olamazsınız.

Değerli milletvekilleri, bugüne kadar AK PARTİ’ye, Cumhurbaşkanımıza çok saldırılar oldu, biz bunları biliyoruz. Şimdi Nazım’dan mülhem diyorum ki: “Onlar çıkmadılar, çıkardılar karşımıza onları/Tutup kirli, kara elleriyle enselerinden yerden bir karış havaya kaldırdılar/Sonra birdenbire bırakıp yere pantolonumuzun paçasına saldırtılar.” Değerli kardeşlerim, biz kızabilir miyiz onlara?

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) – Ya, ne diyorsun sen?

EFKAN ALA (Devamlı) – “Onlar bu davada, bu kavgada bir nokta bile değil/Bir küçük eğri virgül, bir zavallı vesile/Bizim âdetimiz değerli değerli kardeşlerim, bizim âdetimiz değildir.” (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) – Otomatik veriyorsunuz değil mi Başkan?

ÖZGÜR KARABAT (İstanbul) – Az önce öyle değildi.

EFKAN ALA (Devamlı) – “Bir posta tatarına, bir emir kuluna sövmek/Efendisine kızıp, efendilerine kızıp uşaklarını dövmek...” Bu ihanet şebekelerinin kimlerin temsilcisi olduğunu, maşası olduğunu biliyoruz. Bu ihanet şebekeleriyle kimlerin kol kola girdiğine karışmayız ama biz gölgemizi bile çiğnetmeyiz adama! (AK PARTİ sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) – Biz biliyoruz, kimlerin kol kola girdiğini biz biliyoruz. O ihanet şebekelerini biliyoruz.

EFKAN ALA (Devamla) – Bilesiniz siz de bunu böyle.

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) – Kimlerin kol kola girdiğini de biz biliyoruz. Koynunuzda büyüttünüz, koynunuzda! Ne anlatıyorsun sen!

EFKAN ALA (Devamla) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 29 Ekimde cumhuriyetimizin kuruluşunun 100'üncü yıl dönümünü görkemli törenlerle kutladık.

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) – Ne anlatıyorsun sen! Koalisyon olacaklarına hakaret etme!

EFKAN ALA (Devamla) – Şimdi yeni bir yüzyılın eşiğindeyiz, önümüze bakıp Türkiye'yi dünyanın en gelişmiş, en kalkınmış, en müreffeh 10 ülkesi arasına sokacak Türkiye Yüzyılı vizyonumuzla hedeflerimize doğru yürüyeceğiz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

EFKAN ALA (Devamla) – Efendim çok kestiler, ilave süre rica ediyorum.

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) – Ya, 15 Temmuz gecesi neredeydin sen Efkan Ala?

BÜLENT KAYA (İstanbul) – Başkanım, diğer gruplara davrandığınız gibi davranın lütfen.

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) – 15 Temmuz gecesi neredeydin sen?

BÜLENT KAYA (İstanbul) – Sayın Başkan, diğer gruplara verdiğiniz süre kadar verin.

BAŞKAN – Son bir dakika.

EFKAN ALA (Devamla) – Tamam, istirham ediyorum.

Türkiye Yüzyılı, büyümenin, ihracatın, teknolojinin yüzyılıdır. Türkiye Yüzyılı, kalkınmanın yüzyılıdır değerli kardeşlerim.

BÜLENT KAYA (İstanbul) – İktidar partisine ayrıcalık yapıyorsunuz Sayın Başkan.

EFKAN ALA (Devamla) – Biz istiyoruz ki 85 milyon bu yürüyüşe katılsın. Bu yürüyüşü kolaylaştırmak için de gelin, sivil, kuşatıcı bir anayasayı milletimizle buluşturalım, hakları garanti altına alalım. Bu 12 Eylül darbe anayasasından kurtulalım değerli kardeşlerim.

Ey aziz milletim, millî iradenin asıl sahibi sizsiniz. Son seçimlerde Cumhur İttifakı'nı hem Parlamentoda hem de idarede, devlette işbaşına getirdiniz; her birinizi, yurt içinden, yurt dışından bu seçimlere katılan bütün vatandaşlarımızı saygıyla selamlıyorum. Değerli kardeşlerim, Türkiye'nin önünü açtınız. İnaniyorum ki şimdi de mahallî idarelere gidiyoruz, yine Cumhur İttifakı'nı destekleyecektir milletimiz. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Yine, AK PARTİ belediyeçiliği yoluna devam edecektir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

EFKAN ALA (Devamla) – Her birinizi saygıyla selamlıyorum.

Sürem bitti ama diyeceklerim bitmedi. (AK PARTİ sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) – Sayın Başkan...

BAŞKAN - Sayın Başarır, AK PARTİ Grubu konuşmasını tamamladıktan sonra size söz vereceğim.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) – Ama bir şey söyleyeyim...

BAŞKAN - Size söz vereceğim.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) – Yani diğer konuşmacıyı beklememiz bana göre... İç Tüzük de izin vermiyor.

BAŞKAN - Müsaade ederseniz...

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) – Yani ettiği hakaretlere herhâlde otuz dakika daha sabredebeyiz.

HASAN ÇİLEZ (Amasya) – Hakaret etmedi, sataşma da yok. Bunlar gerçekler, Sayın Başkan.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Gerçekten sabredebeyiz. Ben buna cevap vermek istiyorum. İç Tüzük bunu emrediyor bakın. Lütfen... (AK PARTİ sıralarından gürültüler)

BAŞKAN - Değerli arkadaşlar, size söz vereceğim ancak AK PARTİ de grup olarak...

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) – Sayın Başkanım, 2 farklı konuşmacı var. Bir milletvekili konuşmasını yaptı ve çok ağır hakaretler etti.

BAŞKAN - Konuşma bittikten sonra söz vereceğim.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) – Ama bakın, bir kez daha söylüyorum Sayın Başkanım...

BAŞKAN - Şimdiye kadar böyle bir uygulama yapmadık.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) – O zaman Abdullah Bey de hakaret edecek, beraber mi vereceğim bunların cevabını, onu mu diyorsunuz?

ABDULLAH GÜLER (Sivas) – Hayır, hayır.

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Araya girilmez efendim, araya girilmez. Konuşma bittikten sonra değerlendirilebilir.

BAŞKAN - Hayır, siz Grup Başkan Vekilisiniz...

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) – Sayın Başkanım, inanın, bakın, gerginlik olur, bu doğru bir şey değil.

BAŞKAN - Adalet ve Kalkınma Partisi Grubu adına ikinci konuşmacı Abdullah Güler, Sivas Milletvekili ve Grup Başkanı. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) – Ben konuşturmam onu. Hayır, bu doğru değil, doğru değil. Adamın ağzı çamur gibi ya.

BAŞKAN – Abdullah Bey, sözlerinize başlamadan önce, size de sadece bir dakika ilave süre vereceğim çünkü Efkan Ala Bey...

İSMET GÜNEŞHAN (Çanakkale) – Haksızlık yapıyorsun, demin 4 sefer bir dakika verdin. (AK PARTİ sıralarından gürültüler)

BAŞKAN – Özgür Bey'e beş dakika verdim, Özgür Bey'e beş dakika verdim.

BÜLENT KAYA (İstanbul) – Sayın Başkanım, bize niye vermediniz o zaman? Bize niye söz vermediniz?

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) – Kırk dakika verdin Sayın Başkan, kırk dakika verdin.

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) – Cumhurbaşkanı Yardımcısına yetmiş dakika verdiniz ya.

BÜLENT KAYA (İstanbul) – Bu Meclisi 2 partiden ibaret zannetmeyin.

BAŞKAN – Evet, Abdullah Bey, buyurun.

AK PARTİ GRUBU ADINA ABDULLAH GÜLER (Sivas) – Sayın Başkanım, değerli milletvekilleri; yüce Genel Kurulu ve ekranları başında bizleri seyreden aziz milletimizi saygıyla selamlıyorum.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Plan ve Bütçe Komisyonunda 26 Ekimde başlayan 2024 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi ile 2022 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi görüşmelerini yoğun bir mesainin ardından 24 Kasımda tamamlamıştık. Bu süre zarfında gece gündüz demeden çalışan Plan ve Bütçe Komisyonumuzun Değerli Başkan ve üyelerine, milletvekili arkadaşlarımıza, değerli bakanlarımıza, ilgili kamu kurumlarının temsilcilerine ve komisyon çalışanlarına emekleri ve katkıları için şükranlarımı arz ediyorum.

Bugün başladığımız ve 14 gün sürecek bu maratonda bütçe görüşmelerinin huzurlu ve hoşgörülü bir ortamda tamamlanmasını temenni ediyorum, hepinizi sevgi ve saygıyla selamlıyorum.

Değerli Başkanım, saygıdeğer milletvekilleri; biraz önce Özgür Bey'in son noktadan tamamladığı, biraz Parlamento, biraz demokrasi, biraz bütçe, biraz da millet iradesi kapsamında bazı değerlendirmeler yapacağım. Çünkü İmam Gazali der ki: "Cevizin kabuğunu kırıp özüne inmeyen kimse cevizin hepsini kabuk zanneder." Yarım yamalak, sadece eksik bilgiye dayalı, birçok böyle, maalesef ama maalesef Batı'nın ayarlı ve belli bir plan dâhilinde yürüttüğü, aslında, yüz yıl önceki emperyalist odakların o zaman tankla, topla, tüfikle yapamadıkları, maalesef, kültürel kodlarla; sinema gibi, edebiyat gibi farklı alanlarda işledikleri o zalim sistemin bir parçası olarak günümüzde kullandıkları bazı değerlere atıf yapacağım. Ancak ondan önce CHP Genel Başkanı Özgür Özel Bey son cümlesini bağlarken Anayasa'nın bir maddesini okuyarak şöyle bir kavram kullandı... Hukuk bir bütündür arkadaşlar, Anayasa maddelerinin de birbirine üstünlüğü yoktur. Anayasa 153'ü okudu CHP Genel Başkanı, hemen ben de okuyorum 153'üncü maddenin son fıkrasını: "Anayasa Mahkemesi kararları Resmî Gazete'de hemen yayımlanır ve yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını, gerçek ve tüzelkişileri bağlar." Doğru. 154'üncü madde var, hemen peşinden başlıyor, keşke onu da okusaydı. Ne diyor o? Madde 154: "Yargıtay, adliye mahkemelerince verilen ve kanunun başkaca bir adli yargı mercine bırakmadığı karar ve hükümlerin son inceleme merciidir."

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) – E, bırakıyor.

ABDULLAH GÜLER (Devamla) – Anayasa Mahkemesi süper temyiz mahkemesi mi oldu?

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) – Bireysel başvuruyu niye getirdiniz?

BÜLENT KAYA (İstanbul) – Kesin hükümlere karşı başvurulur Anayasa Mahkemesine.

ABDULLAH GÜLER (Devamla) – Ne güzel!

BÜLENT KAYA (İstanbul) – Kesin hükümlere karşı Anayasa Mahkemesine başvurulur.

ABDULLAH GÜLER (Devamla) – Bakın arkadaşlar, bütün arkadaşlarımız duysun, Cumhuriyet Halk Partisi diyor ki: "Anayasa Mahkemesi Türkiye'de süper temyiz mercisidir."

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) – Sen avukatken böyle değildin, daha iyiydin.

ABDULLAH GÜLER (Devamla) – Doğru mu? Diyor musunuz?

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) – Daha iyiydin.

ABDULLAH GÜLER (Devamla) – "Süper temyiz mercisi" diyor musunuz?

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) – Sen kendi cümlelerinle anlat da bize cümle mal etmeye çalışma.

ABDULLAH GÜLER (Devamla) – "Siz" diyorum, "siz" diyorum.

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) – Bireysel başvuruyu sen getirdin! Anayasa Mahkemesi bireysel başvuruya karşı hakkını kullanıyor. Ne anlatıyorsun!

ABDULLAH GÜLER (Devamla) – Beyefendi, nezaket; "siz" diyorum, "sen" diye hitap etmeyin.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) – Siz getirdiniz, siz!

ABDULLAH GÜLER (Devamla) – "Siz" diyorum Ali Mahir Bey.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) – Siz getirdiniz diyorum ben de.

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) – Tek sorun "sen" ve "siz" demek mi yani bu mu kaldı?

ABDULLAH GÜLER (Devamla) – Siz "süper temyiz mercisi" mi diyorsunuz? Evet. Hukuk... Bakın arkadaşlar, bizim esas sorunumuz bu işte: İşine geldiği zaman böyle "Efendim, Yargıtay..." "Efendim, Anayasa Mahkemesi..." 367'de de öyle denildi değil mi? Bir garabet vardı; 367'nci madde, Türk hukuk tarihinin yüz karası...

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) – Sence normal öyle mi bunlar? Bunlar normal mi yani?

ABDULLAH GÜLER (Devamla) – Türk hukuk tarihinin yüz karası bir 367 vardı.

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) – Meclis Başkanına ayar veriyor Yargıtay, Meclise ayar veriyor Yargıtay; normal mi bunlar?

ABDULLAH GÜLER (Devamla) – Evet, girişi böyle yaparak biraz sonra bu rahatsızlıkların kaynağının da ne olduğunu göreceğiz.

Türkiye Cumhuriyeti, değerli arkadaşlar, tüm kurumlarında olduğu gibi yargısında da AK PARTİ dönemlerinde çok köklü değişikliklere imza atmıştır. Kurumsal yapısı tarihî bir birikime de dayanmaktadır. Bizim, özellikle Osmanlı'nın son dönemlerine ait olarak ve Osmanlı Devleti'nin o zaman da anayasası olarak kabul edilen medeni ve borçlar kanunumuz vardı; Mecelle-i Ahkâm-ı Adliye. Bu tarihlerde aslında dünyada şu anda muasır medeniyet satmaya çalışan ülkelerin birçoğunun daha kendi ülke koşulları bile ortada yoktu. Türkiye Cumhuriyeti'nin köklü, bir tarihe sahip olan devletimizin, devletin devlet olduğunun en önemli göstergelerinden biri de değerli arkadaşlar, şüphesiz şu anda çatısı altında bulunduğumuz, millî iradenin tecelligâhı olan Gazi Meclisimizdir. Demokrasi tarihimizin bütün tatsız müdahalelerine rağmen milletimizin iradesi ve Meclisin üstünlüğü, milletimizin hassasiyet gösterdiği en önemli iki husus olarak da öne çıkmaktadır.

Değerli arkadaşlar, Türkiye'nin çok partili hayata geçtiği günden beri verdiği demokrasi mücadelesine, ülkemize, milletimize, Meclisimize yapılan büyük haksızlıklar var. Vesayet odaklarıyla yaptığımız mücadelede darbelerle maruz kaldık, insanlarımız asıldı, sağcısı, solcusu, herkes büyük bir mücadele verdi ve bedeller ödedik ancak demokrasimiz için ödediğimiz bu bedellerin, maalesef, özellikle Batı endeksli bazı merkezlerce hazırlanan bazı raporlara dayalı olarak eleştirildiğini görüyoruz. Türkiye'ye karşı yürütülen mücadele sadece içerideki iş birlikleriyle Meclisimizin bombalanması, vatandaşımıza ateş açılması ve sınırlarımızda terör koridorları açılmasıyla kalmıyor, aynı zamanda teorik doğrularla bezenmiş ama o teorik doğruların üzerine giydirilen yalan ve algıyla da bizim demokrasi mücadelemiz gölgelenmeye çalışılıyor. Bu algı çalışmalarının en çarpıcı başlıklarından biri de yayınlanan raporlar, çıkarılan endekslerdir. Nereden fonlandığı belli olmayan, kimlerin yazdığı açıklanmayan, siyasi çıkarların gölgesinde hazırlanan bir sürü rapor sanki bilimsel bir değeri varmışçasına çeşitli vesilelerle karışımıza çıkarılıyor; bunları kabul etmemiz asla mümkün değildir. Örneğin, Hukukun Üstünlüğü Endeksi adı altında ülkemizi daha demokrasinin ilk aşamasında olan ülkelerin altında ilan edecek kadar gerçeklerden uzak değerlendirmelere itibar edenler var.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) – TÜİK ilan etmiyor mu?

ABDULLAH GÜLER (Devamla) – Türkiye'yi daha adını bile duymadığımız ülkelere daha alt sıralarda gösteren bu rapor, bu sıralamayı beş yıl önce topladığını belirttiği verilere dayandığını ifade ediyor.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) – Raporları hazırlayanların suçu! Vah, vah, vah!

ABDULLAH GÜLER (Devamla) – Beş yıldır yerlerinden kalkıp Türkiye'de ne oluyor diye bakmaya tenezzül etmeyen bir kısım insanın hazırladığı bir raporda "Uzman görüşleri toplanarak bu sonuca ulaştık." diye de değerlendirme yapılıyor. Hangimiz biliyordu bu sözde uzmanların sayısını? Kim bu uzmanlar? Bu sözde raporun Türkiye'yle ilgili kısmının hazırlanmasına katkıda bulunduğu iddia edilen uzman sayısı tam olarak nedir? Yani kimden, ne şekilde katkı aldıkları belli değildir. Aslında onları açıklamasa da kimden, ne şekilde katkı aldıklarını tahmin etmek bizim için zor değil. Bitmez tükenmez ön yargılarıyla hareket eden grupların etkisinde olduğu açıktır. Şimdi, bizden bu sözde rapora itibar etmemizi mi istiyorsunuz? O referans olarak alıp bize parmak sallayarak "Bakın!" dediğiniz endekslerdeki düşüş özellikle 2013'ten sonra sistematik olarak gerçekleşmeye devam ediyor. Bu tarihî tesadüf hiç dikkatinizi çekmiyor mu? 17-25 Aralık operasyonlarıyla iyice görünür olmaya başlayan, 15 Temmuzla zirve

yapan FETÖ'cülerin açık düşmanlık tarihleri ile bu sözde bilimsel endekslerin Türkiye'yi gömmeye çalışması arasındaki zamansal paralelliği görmüyor musunuz? Ve FETÖ'nün sadece FETÖ olmadığı artık açıkken onların efendilerinin bu sözde endeksleriyle yapmak istediklerinin, 15 Temmuzda yapmak istediklerinin farklı bir varyasyonu olduğunu anlamıyor musunuz? Türkiye'yi, adını bile duymadığımız ülkelerle aynı sıraya koyan bir endeksi bilimsel kriterlere göre mi değerlendireceğiz, yoksa bizleri siyaseten algı üzerinden boğma hevesiyle mi? (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) – TÜİK'e göre belirleyeceğiz, TÜİK'e!

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) – Onlar uluslararası bilimsel kriter! Aklın almayabilir ama böyle yani!

ABDULLAH GÜLER (Devamla) – Bu endeksler hep alt metinle sunuluyor, deniyor ki: "Demokrasi olmazsa şeffaflık da olmaz, yolsuzlukla da mücadele edemezsiniz, adalet de sağlanamaz." Doğru mu? Teorik olarak doğru ama bu teorik doğruyu alıp üstüne sıralama uydurmalarıyla "Bakın, sıranız buysa demek ki sizde demokrasi yok." diye hüküm veriyorlar.

VELİ AĞBABA (Malatya) – Hakikaten hiç yolsuzluk yok ha(!)

ABDULLAH GÜLER (Devamla) – Bu malum çevreler yine Demokrasi Endeksi hesaplamışlar, kriterler ne? Belli değil.

VELİ AĞBABA (Malatya) – Yolsuzluk var mı, yok mu?

ABDULLAH GÜLER (Devamla) – Hangi bilimsel yöntem ışığında hazırlanıyor? O da belli değil.

VELİ AĞBABA (Malatya) – Suç örgütlerine burada müdahale var mı, yok mu?

ABDULLAH GÜLER (Devamla) – Bu sözde demokraside şeffaflık endeksleri ne kadar şeffaf hazırlanıyor? O da belli değil. Bu araştırmaları kim fonluyor, hangi sahibin sesi? Belli değil. İlk 30'a bakıyoruz, neredeyse tamamı Avrupa ülkesi. Öyle ya, Avrupa'nın demokrasisini tartışmak kimin haddine ve sıkı durun, ilk 30'da İsrail var. 7 Ekimden bu yana 15 binden fazla kadını, çocuğu, yaşlıyı tüm dünyanın gözleri önünde öldüren İsrail'den bahsediyoruz. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Tüm dünya İsrail'in ne kadar demokrat, ne kadar hukuka bağlı olduğuna şahitlik etmektedir ama devlet yapısının bile olmadığı net olarak ortaya çıkan bir durumu güya bizden daha iyi durumda olarak gösteriyorlar, oysa bilimsel verilerle açıklanan raporlar bambaşka şeyler söylüyor.

Bilimsel veri mi istiyorsunuz? O zaman Türkiye'nin de taraf olduğu AİHM'deki davaların değerlendirilmesine bakalım, herkese açık, girsinler internet sitesine, bunları göreceklidir. İstatistiklere bakıldığında, 5 Aralık 2023 tarihi itibarıyla tüm üye ülkelerin AİHM kararlarını icra etme oranı sadece yüzde 79,61'dir, ülkemizin AİHM kararlarını icra etme oranı ise tüm üye ülkeler ortalamasının çok üzerindedir, yüzde 89,48'dir.

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) – Peki, başvuru sayısı kaç? Kaç bin tane başvuru...

ÖZGÜR KARABAT (İstanbul) – Anayasa Mahkemesini tanımıyor, AİHM'i örnek veriyor ya.

ABDULLAH GÜLER (Devamla) – Son beş yıla bakıldığında, ülkemiz tüm üye ülkeler arasında en çok dosya kapatan ülke konumundadır. 2022 yılında ise ülkemiz en çok dosya kapatan 2'nci ülke konumundadır. Aynı yılda, kapatılan emsal dosya sayısında Türkiye 26 emsal dosyayla en fazla dosya kapatan ülke konumundadır. Buyurun, size bilimsel veriler. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) 2022 yılında tüm üye ülkeler açısından bakıldığında, toplam 39.570 başvuru sonuçlandırılmış ve 1.059 ihlal kararı verilmiştir, ihlal kararının sonuçlandırılmış başvurulara oranı yüzde 2,68'dir.

KAMURAN TANHAN (Mardin) – En çok ihlal olan 2'nci ülkeyiz. Onu da söyleyin, onu niye söylemiyorsunuz?

ABDULLAH GÜLER (Devamla) – Ülkemiz hakkında 7.245 başvuru sonuçlandırılmış olup 73 ihlal kararı verilmiştir, ihlal kararının sonuçlandırılmış başvurulara oranı ise sadece yüzde 1,01'dir yani bilimsel veriler bize diyor ki "Türkiye'yle ilgili AİHM'e karşı açılan davalardaki ihlal sadece yüzde 1 oranındadır." Üye olan devletlerin vatandaşlarının ihlal iddialarını bir bütün olarak kabul ettiğimiz takdirdeyse ülkemiz 2 katından daha fazla bir oranla karımızda durmaktadır.

Bilimsel veri mi istiyorsunuz, o zaman size başka verilerden de bahsedeyim: Bizi 103'üncü sıraya koydukları listede ilk 30'da olan İsrail, 7 Ekimden...

KAMURAN TANHAN (Mardin) – 18'inci maddeden kaç defa ceza aldınız? İhlal kararı kaç defa ceza aldı? Sayın Güler, AİHS 18'den kaç defa ihlal kararı aldınız?

ABDULLAH GÜLER (Devamla) – ...bu yana saldırılarda 7 bini çocuk, yaklaşık 5 bini kadın, 17 bine yakın insanı öldürdü; 8 bine yakın insan kayboldu; 43 binin üzerinde yaralı insan var. Uçaklarıyla Gazze Şeridi'ndeki evler, okullar, hastaneler, camiler ve kiliseler bombalanıyor. 50 bin tondan fazla bombayı da Gazze'nin üzerine bırakmış durumdadır. Gazze Şeridi'nde sivillere ait konutların yüzde 61'i yıkıldı, evlerini terk etmek zorunda kalan insan sayısı 1,5 milyonu buldu.

DİLAN KUNT AYAN (Şanlıurfa) – Ya Rojava'da?

ABDULLAH GÜLER (Devamla) – Değerli arkadaşlar, konu hukuksa raporlarda bundan neden bahsedilmiyor? Ama konu hukuk değil, hukuk güvenliği değil, demokrasi değil ise demek ki maksat siyasidir. Konu siyasi olmasa işgalci İsrail güçleri tarafından 2015 yılında 13 yaşındayken işkenceyle tutuklanan Ahmet Manasra'nın altı yıldan fazla mahkeme önüne çıkarılmadan İsrail hapislerinde tutulması raporlarda yer alırdı.

KAMURAN TANHAN (Mardin) – Uğur Kaymaz 12 yaşındaydı.

ABDULLAH GÜLER (Devamla) – Konu siyasi olmasa İsrail hapislerine düşen bir çocuğun on yıl ceza alıp 5'inci yıl sonunda vefat ettikten sonra naaşının ailesine verilmemesi, beş yıl daha naaşının bekletilip cezası bittikten sonra ailesine teslim edilmesi vicdansızlığı da raporlarda yer alırdı. (HEDEP sıralarından gürültüler) Konu siyasi olmasa bırakın uluslararası hukuka açık aykırılığı...

KAMURAN TANHAN (Mardin) – Cemile Çağırğa... Taybet ana...

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) – Daha geçen hafta Şırnak İdil'de kargoyla torba içinde cenaze gönderen bir iktidarsınız! Ölüye saygı böyle mi olur?

ABDULLAH GÜLER (Devamla) – ...hiçbir vicdani tartıdan geçemeyecek İsrail'in 1967 yılından beri Filistinlileri öldürdükten sonra bile vermemesini kurumsallaştıran rakamlar mezarlığı da o raporlarda yer alırdı.

Konu siyasi olmasa arkadaşlar...

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) – Konu tam da siyasi!

ABDULLAH GÜLER (Devamla) – ...Almanya'da haber alınamayan 2 bin mülteci çocuk, Avrupa'da ise 18 bin kayıp mülteci çocuk da o raporlarda yer alırdı. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

SÜMEYYE BOZ (Muş) – "Konu siyasi" derken itiraf mı ediyorsunuz?

ABDULLAH GÜLER (Devamla) – Konu siyasi olmasa terör örgütü olduğu tüm dünya tarafından kabul edilen DEAŞ'ı finanse eden Lafarge'ın Fransız istihbaratından aldığı destek ve bunun hukukla ilişkisi de o raporlarda yer alırdı. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) – AFAD torbaları çıktı DEAŞ'ın eğitim kamplarından, AFAD torbaları! Bütün iktidarınızın yardımları çıktı AFAD'ın torbalarından!

ABDULLAH GÜLER (Devamla) – Konu siyasi olmasa çırılçıplak soyularak ölüme itilen mülteciler, batırılan mülteci botları, ölüme terk edilen insanlar ve bu insanlara kucak açan merhamet adası Türkiye o raporlarda yer alırdı. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

KAMURAN TANHAN (Mardin) – İŞİD’e kucak açtınız, İŞİD’e!

ABDULLAH GÜLER (Devamla) – Değerli arkadaşlar, bunların hepsi hukukun konusudur...

DİLAN KUNT AYAN (Şanlıurfa) – Sizde olmayan hukuk işte, uygulamadığınız hukuk!

ABDULLAH GÜLER (Devamla) - ...demokrasinin konusudur, insan haklarının konusudur ve eğer bu konularda raporlar hazırlayıp birilerinin üstü çizilecekse bu ülkelerin hangi ülkeler olduğu da çok açıktır.

Yine, endeksseverlerin baktığı bir nokta daha var, malum merkezler tarafından hazırlanan.

KAMURAN TANHAN (Mardin) – İnsan hakları olsaydı Mazlum İçli 150 kilometre ötede müebbet almazdı! Mazlum İçli, olmadığı yerde, 150 kilometre ötede müebbet aldı!

ABDULLAH GÜLER (Devamla) – Geleceğim, sana da geleceğim, biraz sonra anlatacağım.

KAMURAN TANHAN (Mardin) – Hayır, gelemiyorsunuz çünkü gerçekleri söylüyorum!

KEZİBAN KONUKCU KOK (İstanbul) – “Size” diyeceksin, size! “Sana” diyemezsin bize!

ABDULLAH GÜLER (Devamla) – Basın özgürlüğü endeksleri... Bakın, arkadaşlar, 2023 raporuna göre Türkiye 180 ülke arasında güya 165’inci sıradaymış; aynı hikmetten kaynaklı olsa gerek sadece bir “tweet”i “retweet” eden 17 yaşındaki birisinin evini basıp tutuklayan Fransa 24’üncü sırada, Allah Allah!

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) – Türkiye’de cezaevleri gazetecilerle dolu, gazetecilerle!

ABDULLAH GÜLER (Devamla) – 7 Ekimden bu yana 70’ten fazla gazeteciyi öldüren İsrail o listede 97’nci sırada, Allah Allah! Gazze’de yaralanan askerlerin durumu hakkında sansür nedeniyle tek kelime bile yazamayan, konuşamayan İsrail’de basın özgür, bizde değil, öyle mi? (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

KEZİBAN KONUKCU KOK (İstanbul) – “Sana” diyemezsin! “Sana” diyemezsin!

BAHADIR NAHİT YENİŞEHİRLİOĞLU (Manisa) – Dinle ya, dinle! Dinle, sonra cevap verirsın! Bir dinlemeyi öğren!

KEZİBAN KONUKCU KOK (İstanbul) – Senden mi öğreneceğim dinlemeyi!

BAHADIR NAHİT YENİŞEHİRLİOĞLU (Manisa) – “Demokrasi” diyorsunuz, dinle!

KEZİBAN KONUKCU KOK (İstanbul) – Yalancılar! Vicdansızlar!

BAHADIR NAHİT YENİŞEHİRLİOĞLU (Manisa) – Car car car... Dinle, sonra cevap verirsın! (HEDEP sıralarından gürültüler)

ABDULLAH GÜLER (Devamla) – Değerli arkadaşlar, İsrail’i eleştirdiler diye gazetecilerin iş akitlerini feshedenler, Twitter’la... (HEDEP sıralarından gürültüler)

ONUR DÜŞÜNMEZ (Hakkâri) – Hangisini yapmadınız, hangisini?

BAHADIR NAHİT YENİŞEHİRLİOĞLU (Manisa) – Koalisyon olarak konuşuyorsunuz, orkestra gibi “demokrasi” diyorsunuz! Dinle!

ABDULLAH GÜLER (Devamla) – Arkadaşlar, onların dinlemeye ihtiyacı yok, gerek yok. Onların derdi başka, biraz sonra anlatacağım. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) – Dışişleri Bakanına sorduk, Dışişleri Bakanı, İŞİD’in eğitim kamplarındaki AFAD torbalarını kabul etti, kabul! Neyi anlatıyorsunuz bize?

ABDULLAH GÜLER (Devamla) – İsrail’i eleştirdiler diye yüzlerce gazetecinin iş akitleri feshedildi, Twitter’la reklam anlaşmalarını feshettiler. Avrupa’sı, Amerika’sı bize basın özgürlüğü pazarlayacak öyle mi! Basın özgürlüğü sıralamalarında en üst sıraları kimselere bırakmayan o sözde özgürlükçülerle ilgili birkaç veriyi bakalım arkadaşlar. Hani o endekste çok üst sıralarda ya... Amerika’da Amerikan şirketlerin Rus kanallarıyla reklam anlaşmaları yapmaları ve teknik destek sağlamaları yasaklandı.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) – Sen Amerika’ya niye taktın, onu anlamadım ben.

ABDULLAH GÜLER (Devamla) – Amerikalı bireylerin ve tüzel kişilerin Rus kanallarıyla ilişkilerini sonlandırması istendi, Rus gazetecilere vize sınırlaması getirildi. İngiltere’de Russia Today haber programlarına yönelik 15 soruşturma başlatıldı, Rusya devletine ait kanalların yayınları yasaklandı; İngiltere’nin telekomünikasyon kurumu Russia Today’in lisansını iptal etti, ajanslar kara listeye alındı. (HEDEP sıralarından gürültüler) Almanya, Russia Today Almanya kanalının lisansını iptal etti. AB Konseyi kendi topraklarında her türlü Russia Today ve Sputnik içeriğinin yayınlanmasını yasakladı, Rus ajansları ve gazetelerin yöneticilere yaptırım uygulandı, Rusya’yla ilişkisi olan neredeyse her televizyon ve yayın kuruluşunun faaliyetleri durduruldu. Kanada’da Russia Today’in İngilizce ve Fransızca yayınları yasaklandı, onlarca Rus gazeteciye yaptırım uygulandı, Rusya’ya yakın haberler yaptığı iddia edilen 15 yayın kuruluşuna yasaklar getirildi.

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) – Bu ülkede 92 kere erişim yasağı getirdiğiniz ajanslar var, ajanslar!

ABDULLAH GÜLER (Devamla) – Avustralya’dan Japonya’ya, Romanya’dan Letonya’ya benzer birçok örnek sayabiliriz ama görmemiz gereken şey şudur değerli arkadaşlar: Bize basın özgürlüğü üzerinden vurmaya çalışanlar, kendi işlerine geldiği zaman, çıkarlarına ters düştüğü zaman tereddüt etmeden bu özgürlüğü ayaklar altına alıp ezmektedirler. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) – Aynısını siz de yapıyorsunuz!

ABDULLAH GÜLER (Devamla) - En son, bakın, İsrail’e tepki gösteren -Amerika basın özgürlüğünün ve ifade hürriyetinin zengin olduğu ülke değil mi, güya- Pensilvanya Üniversitesi Rektörü Liz Magill ABD Kongresi Eğitim ve İş Gücü Komisyonunda ifadeye çağrıldı ve gelen baskıların ardından istifa etmek zorunda kaldırıldı. Ne kadar enteresan değil mi?

KAMURAN TANHAN (Mardin) – Biz Amerika’da yaşamıyoruz, Türkiye’de yaşıyoruz.

ABDULLAH GÜLER (Devamla) - Değerli arkadaşlar “Daha fazla sivilin öldürülmesi Hamas’ın ortadan kaldırılması için bir zorunluluktur.” diyen Batı’nın en prestijli dergisinin başyazısında bu ifade yer alıyor. Başyazı yayın kurulunun görüşü anlamına gelmektedir. Diyor ki: “Daha fazla sivilin öldürülmesi gerekiyor Hamas’ı ortadan kaldırmak için.” “İsrail neden savaşmaya devam etmek zorunda?” ünvanlı başyazıda The Economist dergisi şunları söylüyor: “Hamas’ın gücü ve desteği kırılmadığı sürece barış elde edilmesi zor olacaktır. Daha fazla sivilin öldürülmesi gerekiyor.” diyor. Ne güzel değil mi? Bu dergiler, bu basın yayın kuruluşları hep sizin örnek verdiğiniz, atfettiğiniz dergiler ve basın kuruluşları. Güya özgürler değil mi?

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) - Onlara sen atfı yapabilirsin ancak, ancak sen! Katillere biz atfı yapmayız, sen yapabilirsin ancak, tamam mı?

ABDULLAH GÜLER (Devamla) - Savaş muhabirliği yapan gazeteci Mehmet Akif Ersoy canlı tanıklığıyla anlatıyor. Bakın, arkadaşlar; bakın ne diyor: “Gazetecilikte uluslararası piyasanın bize dayattığı haberlerin ne kadar riskli olduğunu gözlemledim. Uluslararası haber ajansları Libya’da ‘Trablus’u uçaklar vuruyor.’ diye haberler yaptığında havada bir tane uçak yoktu. ‘Tacura’da çatışmalar var.’ dediklerinde ben Tacura’daydım, bir tane mermi sesi yoktu. Ben bunları izlediğimde ve merkezde izleyen haber müdürlerimiz ‘Böyle haberler var.’ dediklerinde, bir dakika, hayır böyle bir şey yok dedim. Kendim sahada olmama rağmen merkezdeki editörlerimizi ikna etmekte çok zorlandım çünkü ‘Reuters böyle geçmiyor, CNN böyle geçmiyor.’ dediler bana ve ben o zaman öğrendim ki ben, bir haber geçtiklerinde, ‘Bir dakika, henüz Reuters bunu geçmemiş.’ dediklerinde böyle komplekslerimiz olduğunu görmüş oldum.” diyor.

Değerli arkadaşlar, burada müsaade ederseniz bir konuya daha değinmek istiyorum. İlgili ilgisiz her konuda duyar kasmalarına rağmen düne kadar hain terör örgütü PKK'nın ve YPG'nin bombalı saldırılarına, kadın ve çocukları öldürmelerine ses çıkarmayan malum kesimlerin yine bugün de Gazze'deki saldırılara karşı sessiz kalmaları da başka bir ibret vesikası olarak karşımızda duruyor.

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) – YPG, Türkiye'de nereyi bombalamış? Türkiye'de nereyi bombalamış, nereye saldırmış?

OSMAN GÖKÇEK (Ankara) – YPG terör örgütü, terör!

BURCUGÜL ÇUBUK (İzmir) – Daha sizin Filistin'den haberiniz yokken bizim orada şehitlerimiz vardı.

ABDULLAH GÜLER (Devamla) – Biraz önce arkadaşlar yeşilden bahsetti, çevreden bahsetti, ekolojik sistemden bahsetti...

BURCUGÜL ÇUBUK (İzmir) – Devrimciler, sosyalistler Filistin davasını savunurken şimdi üzerinden para kazanıyorsunuz diye Filistin'i sahiplenemezsiniz!

KAMURAN TAHHAN (Mardin) – Samanyolu Koleyinde mi öğreniyorsunuz bunları?

BURCUGÜL ÇUBUK (İzmir) – İsrail'le yaptığınız anlaşmaları da dökün ortaya!

ABDULLAH GÜLER (Devamla) – ...ama Türkiye'nin kırk yılında, bir cinayet şebekesi olarak...

BURCUGÜL ÇUBUK (İzmir) – Çelik satmadınız mı İsrail'e? İsrail'e bomba satmadınız mı? İçliğini bile siz veriyorsunuz.

ABDULLAH GÜLER (Devamla) – ...kadınları, çocukları, yaşlıları, köylüleri, işçileri, askerlerimizi...

BURCUGÜL ÇUBUK (İzmir) – Her Filistinlinin kanında sizin payınız var, elinizde Filistinlilerin kanları var!

ABDULLAH GÜLER (Devamla) – ...korucularımızı, güvenlik kuvvetlerimizi şehit eden, alçak, uyuşturucu kaçakçısı, çocuk tecavüzçüsü...

BURCUGÜL ÇUBUK (İzmir) – Sizsiniz, hepsi sizsiniz!

ABDULLAH GÜLER (Devamla) – ...uluslararası emperyalist örgütlerin, yapıların maşası katil PKK-PYD/YPG hakkında bir kelime etmediler. (AK PARTİ sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)

BURCUGÜL ÇUBUK (İzmir) – Ahlaksızlar! Hepsi sizsiniz! İsrail'le yaptığınız anlaşmaları hâlâ açıklayamıyorsunuz!

ABDULLAH GÜLER (Devamla) – Bakın, 30 Aralık 1994 tarihinde PKK'nın alçak bombalı saldırısıyla öldürülen gazeteci Onat Kutlar ve Yasemin Cebenoyan'ı rahmetle anıyorum buradan. Kardeşi Cüneyt Cebenoyan diyor ki: "Katile "katil" demezseniz..."

BURCUGÜL ÇUBUK (İzmir) – Size "katil" diyoruz işte!

ABDULLAH GÜLER (Devamla) – ...mağdura da 'mağdur' dememiş olursunuz. Eğer katili adını vererek lanetlemezseniz, katili koruyup kollamış olursunuz. PKK, hiçbir cinayetinde lanetlenmiyor benim ait olduğum çevre tarafından. Benim şehrimde, Dolmabahçe'de katliam yapıyorlar. Orada bulunma ihtimali hayli yüksek insanların sosyal medya paylaşımlarına bakıyorum; PKK lanetlenmiyor. Bir umutla bekliyorlar, saldırıyı yapan örgüt IŞİD çıksın diye; çıkmıyor, sesleri çıkmıyor. O zaman, sessizlik..." (HEDEP sıralarından gürültüler)

KADEM METE (Muğla) – Bağırmayın ya!

ABDULLAH GÜLER (Devamla) – "...Bunun bin tane örneği verilebilir. Kendimi ait hissetmek istediğim çevre, kurbandan çok katilin yanında yer alarak, bana kendimi değersiz hissettiriyor..."

BURCUGÜL ÇUBUK (İzmir) – Savaş siyasetiyle iktidarda kalıyorsunuz! Savaş olmazsa iktidarda kalamayacaksınız!

ABDULLAH GÜLER (Devamla) – "...Solun önemli bir kesimi aldıkları tavırla PKK kurbanlarına kendilerini nasıl çaresiz, nasıl yalnız, nasıl değersiz hissettirdiklerini zerre kadar düşünmüyor..."

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) – Şırnak'ın Cizre ilçesinde 60 kişiyi diri diri bu ülkenin kendi askerleri yaktı, önce bunun hesabını verin! Diri diri yaktınız, diri diri!

ABDULLAH GÜLER (Devamla) – "...Benim ablamın katili eğer saygın biriye, o zaman ablam, ben, benim ailem değersizdir. PKK'nın kutsal savaşında ölmesi caiz figürlerdir. Ablamın yerinde ben de olabilirdim, herkes olabilirdi. Onun ölümüyle ailem çöktü. Hepimiz öldük." Katil bir PKK'nın izlerinin vatandaşlarımızın üzerinde neler oluşturduğunu burada bir daha anlamamız gerekiyor. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

BURCUGÜL ÇUBUK (İzmir) – Yarının belli değil, bugününüz belli değil.

ABDULLAH GÜLER (Devamla) – Bu aziz millet, kırk yıldır mücadele ettiği bu ayrılıkçı, hain terör örgütüyle bundan sonra da Cumhuriyet'iyle beraber Sayın Cumhurbaşkanımızın liderliğinde kararlı bir şekilde mücadeleye her ortamda devam edecektir. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

KEZİBAN KONUKCU KOK (İstanbul) – Çözüm süreci ne oldu, çözüm süreci?

BURCUGÜL ÇUBUK (İzmir) – "Dün dündür, bugün bugündür." diyorsunuz, her gün aynı siyaset.

ABDULLAH GÜLER (Devamla) – Arkadaşlar, yine bir endeksten bahsedildi, bugün endeksler üzerinden gidiyoruz.

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) – İnsanlar ölmesin istiyorsanız sorunu gerçekten çözün, savaşı artırmayın, savaşı büyütmeyin.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) – Ya, niye taktın endekse bu kadar Sayın Başkan?

ABDULLAH GÜLER (Devamla) – O da endeksler şu... Bakın arkadaşlar, biraz önce ne dedim? İmamı Gazali'nin sözünü... Cevizin içine gireceğiz ki meselenin ne olduğu anlayalım.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) – Zaten girmişsiniz, ceviz bitmiş.

ABDULLAH GÜLER (Devamla) – "Efendim, dünyada cinsiyet eşitliği açısından dünyanın ilk sıralarında yer alan bazı ülkeler var. Biz 160 ülke arasında 135'inciyiz." falan dendi, Allah Allah! Ben de hemen baktım. Bakın, Google'dan hemen, çok hızlı bakabilirsiniz.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) – Google'a bakma, yanıltır.

ABDULLAH GÜLER (Devamla) – Peki, başka hangi şeyler varsa ona bakalım.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) – Google'a bakma, yanıltır.

ABDULLAH GÜLER (Devamla) – İlk 10'da yer alan ülkelere bakın arkadaşlar. Bakın, korkunçluğu düşünün, yani bizleri nasıl esir almışlar! Ezbere, masabaşında hazırlanmış. Hemen, ilaç gibi...

BURCUGÜL ÇUBUK (İzmir) – İşte o sizsiniz!

ABDULLAH GÜLER (Devamla) – Bakın, dünyada cinsiyet eşitliği açısından ilk sıralarda yer alan ülkelerin durumuna bakalım, bunlar resmî raporlar.

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) – İnsanların ölümüne üzülmek savaşı büyütmele olmaz. Savaşı büyüterek insanların ölümüne üzülemezsiniz.

KADEM METE (Muğla) – Dinle, dinle!

ABDULLAH GÜLER (Devamla) – İsveç... İsveç'te tecavüz suçlarının 2011'den 2020'ye kadar yüzde 40 arttığı

vurgulanırken İsveç Ulusal Suçları Önleme Konseyinin araştırmasında, 10 milyon nüfuslu ülkede, 2020'de yaklaşık 25 bin kişinin cinsel saldırıya maruz kaldığı, bunların 9.360'nın tecavüz vakası olduğu, yarısının da çocuk olduğu... Allah Allah!

KEZİBAN KONUKCU KOK (İstanbul) – Ya, söyleneni bile takip etmiyorsun.

ABDULLAH GÜLER (Devamla) – Peki, Finlandiya... Uluslararası Af Örgütünün 2019'da yayımladığı rapor, Finlandiya'da yılda yaklaşık 50 bin kadının cinsel şiddete uğradığını, faillerinin çoğunlukla adalete teslim edilmediğini ve korunduğunu söylüyor. Buyurun...

Norveç... Allah Allah... İnternet üzerinden istatistiki verileri sunan Statista şirketinin 2020 yılı verilerine göre Norveç'te geçen yıl 1.756 tecavüz vakası yaşanmış. Bu sayının 2015'te 1.286 olduğu dikkati çekiyor.

ÖZGÜR KARABAT (İstanbul) – Tecavüzcüleri yarıştırmıyoruz, bu kadar artık! Örneklemeye bak, tecavüzcüleri yarıştırmıyoruz! Bütçede tecavüzcüler yarıştırılıyor!

SÜMEYYE BOZ (Muş) - Kötü örnek, örnek değildir.

ABDULLAH GÜLER (Devamla) – Danimarka'da 2017'de tecavüze uğrayan veya tecavüze teşebbüs edilen 24 bin kadından sadece 890'ı korkusundan polise şikâyet bile edememiş. Bunlardan 535'i hakkında soruşturma başlatılırken yalnızca 94'ü mahkûmiyetle sonuçlanmış.

BURCUGÜL ÇUBUK (İzmir) – Tecavüzler de meşru yani!

KEZİBAN KONUKCU KOK (İstanbul) – Türkiye'ye gel, Türkiye'ye.

BURCUGÜL ÇUBUK (İzmir) – Başka istatistikler söyleyerek tecavüzü olağanlaştırıyorsun, tecavüzü doğru da buluyorsun sen!

ABDULLAH GÜLER (Devamla) – Değerli arkadaşlar, lütfen ülkemizi eleştirirken...

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) – Ya, kimse ülkeyi eleştirmiyor!

ABDULLAH GÜLER (Devamla) – Biz her şeyin mükemmel olduğunu, ideal seviyede olduğunu iddia etmiyoruz ancak hiçbir bilimsel veriye dayanmayan, belli bir çıkara, belli bir hesaba, belli bir siyasi beklentiye dayanan, küresel planın uygulamaya dökülmesinin bir aracı olmak dışında hiçbir anlamı olmayan böylesi raporları kabul etmiyoruz ve bundan sonra da kabul etmeyeceğiz çünkü yalandır, etki etmeye açık hâldedir. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

KEZİBAN KONUKCU KOK (İstanbul) – Sizden âlâ yalancı yok bu ülkede!

ABDULLAH GÜLER (Devamla) – Milletimizin iradesinin tecelli ettiği bu çatı altında harcadığımız ve harcayacağımız her kuruşun hesabını aziz milletimize vermek için bir aradayız. Hiçbirimiz buraya gökten zembille inmedik, milletimize gittik, milletimiz seçti; biz de onlardan aldığımız yetkiyle onlar adına yasalar yapıyoruz, bütçeler hazırlıyoruz, tüm yönetim süreçlerini şeffaf bir şekilde ortaya koyuyor ve yine milletimizin hakemliğine sunuyoruz.

KAMURAN TANHAN (Mardin) – Niçin kayyum atadınız? Kayyumları kim atadı? Onları millet seçmedi mi? Yolsuzluk yapmak için atadınız, cebe indirmek için atadınız. Cumhuriyet tarihinin en büyük yolsuzluğu yapıldı, Sayıştay raporları ortada!

ABDULLAH GÜLER (Devamla) – Sayın Başkanım, değerli milletvekilleri; 2024 Yılı Bütçe Kanunu Teklifi'mizi önceki bütçelerimizde de olduğu gibi toplumun tüm kesimlerini gözetken ve koruyan, vatandaş odaklı bir yaklaşımla, yatırımı, üretimi ve kalkınmayı önceleyen, vatandaşlarımızı küresel belirsizliklerden ve risklerden koruyacak şekilde hazırladık.

BURCUGÜL ÇUBUK (İzmir) – Savaş odaklı bir bütçe getirdiniz!

ABDULLAH GÜLER (Devamla) – Bildiğiniz gibi, cumhuriyetin 2'nci yüzyılına girdiğimiz 2023 yılı, bu yüzyılı Türkiye Yüzyılı yapmak için çıktığımız yolun ilk yılıdır.

BURCUGÜL ÇUBUK (İzmir) – Rant odaklı bir bütçe getirdiniz!

ABDULLAH GÜLER (Devamla) – Bu hedef, öylesine, kulağa hoş gelsin diye üretilmiş, jenerik cümlelerle ifade edilen bir hedef değildir; içi dolu, hareket planları hazır, kısa, orta ve uzun vadeli projeksiyonları yapılmış bir hedeftir. İşte, bu bütçeyi de Türkiye Yüzyılı için çıktığımız yolda adımlarımızı sağlam basmak için döşediğimiz en önemli taşlardan biri olarak görüyoruz ve bundan sonra da çalışmalarımızı bu çerçeve içerisinde devam ettireceğiz inşallah.

Sayın Başkanım, değerli milletvekilleri; bütçenin başarısı dünya ve ülke konjonktürünün yakından izlenmesine ve iyi analiz edilmesine de bağlıdır. Orta vadeli programda ve bütçe gerekçesinde genel ekonomik konjonktürün detaylı analizleri yapılmıştır. Mevcut dönemde dünyadaki ekonomik ve siyasi gelişmeleri özetleyecek olursak; bu dönemde gelişmiş ekonomilerde gözlemlenen yavaşlama, finansal koşulların zorlaşması, azalan yatırımlar ve yavaşlayan kapasite kullanımı küresel aktivitede zayıf bir görünüme işaret etmektedir. ABD ve Avrupa'da politika faizlerinin yükselmesi özellikle imalat sanayisi üzerinde sınırlayıcı etki yaratmaya başlamıştır. Uluslararası Para Fonu rakamlarına göre 2021 yılında yüzde 6,3 büyüyen dünya ekonomisi 2022 yılında yüzde 3,5 oranında büyüme kaydetmiştir. 2023 yılında ivme kaybının sürmesiyle yüzde 3 oranında büyüme beklenmektedir, 2024 yılında ise yüzde 2,9 oranında bir büyüme öngörülmektedir. 2023 yılı ekonomik performansı gelişmekte olan ülkeler açısından daha olumlu bir çerçevede çıkmıştır. IMF'e göre 2022 yılında yüzde 4,1 büyüyen gelişmekte olan ülke ekonomilerinin 2023 ve 2024 yıllarında yüzde 4'le istikrarlı bir büyüme göstermesi beklenmektedir.

Diğer taraftan, Rusya-Ukrayna savaşının gelişmekte olan Avrupa ekonomilerinin büyümesi üzerinde baskı oluşturmaya devam etmesi beklenmektedir. Bu dönemde OPEC ülkelerinin kapasitelerinin altında üretimi sürdürmeleri ve ilave üretim kesintilerine gitmeleri petrol fiyatları üzerindeki arz yönlü baskıları da canlı tutmaktadır. Ayrıca, son dönemdeki jeopolitik gelişmeler de özellikle İsrail-Filistin arasında yaşanan sorunlar ve Filistinlilerin maruz kaldığı insanlık trajedisinde diğer ülkelerin muhtemel müdahale riskleri de enerji fiyatları üzerinde yukarı yönlü riskleri belirginleştirmektedir.

Değerli milletvekilleri, sürem az kaldı.

Sayın Başkanım, değerli milletvekilleri; AK PARTİ iktidarıyla beraber aziz milletimizin verdiği yetkiyle 22'nci bütçemizi yapıyoruz; bu, çok kıymetli ve çok değerli bir destektir.

Sözlerime son verirken bir kez daha yinelemek istiyorum ki 2024 yılı bütçemizle Türkiye Yüzyılı hedefine yakışır bir Türkiye inşası için tarihî yürüyüşümüze Cumhur İttifakı'yla birlikte devam edeceğiz. Ekonomimizi yapısal sorunlardan kurtarmak, kamu maliyemizi her türlü riske karşı dirençli kılmak, milletimizin refahını arttırmak üzere gece gündüz çalışmaya devam edeceğiz.

Türkiye Yüzyılı'nın ilk bütçesi olan 2024 yılı bütçesinin ülkemize ve milletimize hayırlı olmasını diliyorum. Bu vesileyle 2024 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi ve 2022 Yılı Kesin Hesap Kanunu Teklifi'nin son şeklini alarak Genel Kurula getirilmesinde emeği geçen Plan ve Bütçe Komisyonunun Değerli Başkan ve üyelerine, Bakanlarımıza, değerli milletvekillerimize ve kamu idarelerinin temsilcilerine teşekkür ediyorum.

Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (AK PARTİ ve MHP sıralarından alkışlar)

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) – Başkanım...

BAŞKAN – Sayın Başarır, buyurun.

VI.- SATAŞMALARLA İLİŞKİN KONUŞMALAR

1.- Mersin Milletvekili Ali Mahir Başarır'ın, Bursa Milletvekili Efkân Ala ile Sivas Milletvekili Abdullah Güler'in 36 sıra sayılı 2024 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi ve 37 sıra sayılı 2022 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi'nin tümü üzerinde AK PARTİ Grubu adına yaptıkları konuşmaları sırasında Cumhuriyet Halk Partisine sataşması nedeniyle konuşması

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) – Şimdi, Sayın Başkanım, iki hatibin de sözlerine birlikte cevap vereceğim için ek söz istiyorum, nereden başlayacağımı da bilemiyorum bu kadar saçmalığa. (AK PARTİ sıralarından gürültüler)

Öncelikle AKP Grup Başkanı uluslararası endekslere Google'dan bakıyorsa vay hâlinize; onu söyleyeyim.

Sayın Ala dedi ki: "Filistin'le ilgili CHP'nin söyledikleri tarihinin yüz karasıdır." Ben bazı şeyleri söyleyeyim Sayın Ala, yüz karısı kim? Bakın, Mavi Marmara gemisinde ölenler için bu ülkenin dönemin Başbakanı "Bana mı sordular?" dedi. Bence bundan yüzünüz kızarmalı. (CHP sıralarından alkışlar)

MUSTAFA VARANK (Bursa) – Özür diletti, özür! İsrail'e özür diletten dünyada tek lider o! Özür diletti, özür! Var mı dünyada İsrail'e özür dileyebilen lider?

ALİ MAHİR BAŞARIR (Devamla) – Bu ülkede Nescafe'yi yasakladınız, kolayı yasakladınız ama bunların makinelerini gemiyle Türk limanlarından İsrail'e yolladınız. Sayın Bakan, İsrail'in Gazze'yi işgalinden kısa bir süre önce Netanyahu'yla karşı karşıya gelen bu ülkenin Cumhurbaşkanı ne yaptı? "A, kravatlarımız aynıymış, pişti olduk!" dedi; üzülmediniz mi, yüzünüz kızarmadı mı?

SEDA GÖREN BÖLÜK (İstanbul) – Ya, hayal ürünü konuşma ya!

ÖZLEM ZENGİN (İstanbul) – Sataşmayla ne alakası var Sayın Başkanım?

ALİ MAHİR BAŞARIR (Devamla) – Cumhuriyet Halk Partisi tarihine bakarsanız, İsmet Paşa'dan bugüne kadar bizim gençlerimiz Filistin'de, Filistin topraklarında savaşmış, eğitim görmüştür, Starbucks'ı basmamıştır ya da mitingler yapmamıştır, bunu bilin. (AK PARTİ sıralarından gürültüler)

Şimdi, Sayın Bakan, dediniz ki: "Allah'a şükürler olsun; İHA'mızı, SİHA'mızı üretiyoruz." Güzel, güzel. Peki, S-400'ler ile F-35'lerin parasını alabildiniz mi? "Paramızı verin!" diyebildiniz mi? Kullanabildiniz mi? Rusya'ya: "Sen kimsin, benim paramı vermiyorsun!" diyebildiniz mi?

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ALİ MAHİR BAŞARIR (Devamla) – Sayın Başkan, tamamlayacağım.

BAŞKAN – Buyurun.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Devamla) – Şimdi, Sayın Bakan, eğer yüzünüz kızarsak, İsrail saldırısından hemen sonra ABD İsrail'e 5 milyar dolar yardım etti, ne diyebildiniz? Bakın, Filistin'i bombalayan o jetlerin yakıtları Türkiye'den gemilerle gidiyor, hiç bundan utanmıyor musunuz? Hangi birini söyleyeyim!

SEDA GÖREN BÖLÜK (İstanbul) – Yalan söylüyorsun, yalan!

ALİ MAHİR BAŞARIR (Devamla) – Bakın, size söyleyecek çok şey var; yasaktan bahsediyorsunuz, yasaktan ve "Anayasa Mahkemesi" diyorsunuz. Kendi yarattığınız canavarlar bu ülkede Ergenekon, Balyoz'da pırıl pırıl askerleri, milletvekillerini ağırlaştırılmış müebbet hapse hükmetti. O Anayasa Mahkemesi olmasaydı ve idam cezası olsaydı asmıştınız Tuncay Özkan'ı, asmıştınız, İlker Başbuğ'u asmıştınız. (CHP sıralarından alkışlar, AK PARTİ sıralarından gürültüler) O zaman Anayasa Mahkemesi vardı değil mi?

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ALİ MAHİR BAŞARIR (Devamla) – Bitiriyorum, bitireceğim.

BAŞKAN – Buyurun.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Devamla) – O zaman Anayasa Mahkemesi vardı, şimdi yok öyle mi?

Yahu, uluslararası endekslere taktın. Ben sana bir şey söyleyeyim: Sayın Abdullah Güler, bunu TÜİK de yapsaydı, mesela, Hukukun Üstünlüğü Endeksi'nde 140 ülke içerisinde 116'ncı olmazdık da 114'üncü olurduk; hâlimiz bu. Diyorsun ki "Ben bu rakamları Google'dan aldım."

ABDULLAH GÜLER (Sivas) – Google'dan almadım ya!

ALİ MAHİR BAŞARIR (Devamla) – Ya, yolluyorlar size; ya, yolluyorlar size!

Sayın Başkan, bakın, bir yasak göreceksen...

OSMAN GÖKÇEK (Ankara) – CHP'ye bakacaksınız, "yasak" demek "CHP" demek.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Devamla) – ...milletvekilleri, gazeteciler, sizin döneminizde tutuklu; hâlâ bir milletvekili tutuklu, milletvekili.

OSMAN GÖKÇEK (Ankara) – Yasaklar "CHP" demek, CHP "yasak" demek.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Devamla) – 80'de Evren Paşa yapıyordu, şimdi siz yapıyorsunuz bunu; hiçbir farkınız yok. (AK PARTİ sıralarından gürültüler)

Sayın Bakan, ben sizi burada çok üzmem istemem.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ALİ MAHİR BAŞARIR (Devamla) – Bitiriyorum Sayın Başkanım.

BAŞKAN – Buyurun.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Devamla) – Bakın, Sayın Bahçeli, Sayın Genel Başkan ne diyecek bilmiyorum ama Hazreti Ömer ile Veda Hutbesi de bizim tarihimiz, bizim tarihimiz ama Göktürkler, kağanlar, hanlar da bizim tarihimiz.

MUSTAFA VARANK (Bursa) – Ahıska'nın yolunu da biz yaptık, Moğolistan'da onların yolunu da biz yaptık.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Devamla) – Nereden başlattınız merak ediyorum ama şunu bilin ki bu ülkenin kağanlardan, hanlardan, Göktürkler'den bugüne kadar tarihi bizimdir, 29 Ekim 1923'te de tamamı vücut bulmuştur; bu bir.

MUSTAFA VARANK (Bursa) – Ahıska'nın yolunu bile biz yaptık.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Devamla) – Sayın Bakan, Hazreti Ömer'e kadar gittin "vesayet" dedin "hak" dedin "darbe" dedin "28 Şubat süreci" dedin. Bak, burada gencecik bir kaymakamsın, 6 da kaymakam arkadaşın var; bunların hepsi FETÖ'den tutuklandı ve altı yıldan az olmamak üzere ceza aldı Sayın Bakan. Sen busun Sayın Bakan, sen busun. (AK PARTİ sıralarından gürültüler)

ŞAHİN TİN (Denizli) – Ne alaka, ne alaka?

ALİ MAHİR BAŞARIR (Devamla) – Buyurun Efkân Ala, buyurun; hatırlıyor musun?

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ALİ MAHİR BAŞARIR (Devamla) – Vereyim mi?

MUSTAFA VARANK (Bursa) – Ne ifade ediyor bu, ne ifade ediyor?

ALİ MAHİR BAŞARIR (Devamla) – Doğru, bir şey olmaz çünkü yüzü kızarmaz. (CHP sıralarından alkışlar)

EFKÂN ALA (Bursa) – Sataşmadan dolayı söz istiyorum.

BAŞKAN – Vereceğim, bir saniye...

Şimdi, değerli arkadaşlar, vallahi bu akşam görüşmeler iyi gidiyordu, sesi çıkmayan bir Meclis Başkanı buldunuz, hepiniz her taraftan söze giriyorsunuz. Onun için...

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) – Yok, yok, sesiniz çıktı Başkanım, öyle demeyin, sesiniz gayet iyi çıktı, öyle demeyin.

BAŞKAN – Müsaade ederseniz...

Oturduğunuz yerden söz atmayın, söz almayın.

Değerli arkadaşlarımız, Grup Başkan Vekilleri burada, önce Efkân Ala Bey'e söz vereceğim, ardından Meral Danış Hanım'a söz vereceğim.

Buyurun Efkân Bey. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

2.- Bursa Milletvekili Efkân Ala'nın, Mersin Milletvekili Ali Mahir Başarır'ın sataşma nedeniyle yaptığı konuşması sırasında şahsına sataşması nedeniyle konuşması

EFKAN ALA (Bursa) – Teşekkür ederim.

Arkadaşlar, aslında cevabı gerektirir bir konuşma olmadı, teşekkürler. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

Şurada, gerçekten, bu 28 Şubat sürecini çöpe attığımıza dair biraz önce gösterdiğim genelgede ne yazıyor diye bazı arkadaşlar merak etmiş, bu süreyi kullanarak ben size önce onu okuyayım, sonra da bir iki şey söyleyeyim.

BURÇUGÜL ÇUBUK (İzmir) – Hüda Kaya'yı hatırlıyor musunuz?

EFKAN ALA (Devamlı) – “Ekli listede belirtilen genelge ve talimatlar ile bunlarla ilişkili olarak Başbakanlık ile diğer kamu kurum ve kuruluşları tarafından genelge, tamim, eylem planı, yönerge, talimat, olur, direktif ve diğer adlar altında yürürlüğe konulan her türlü işlem ve düzenlemeler yürürlükten kaldırılmıştır.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Recep Tayyip Erdoğan”

(AK PARTİ sıralarından alkışlar)

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) – Ee?

EFKAN ALA (Devamlı) – Şimdi, sevgili dostum, bundan sonra iyi işler, demokratik tutumlar göstermeniz dileğiyle, demokrasiden yana tavır almanız dileğiyle bunları söylüyorum. Cumhuriyet Halk Partisi, bu ülkede sürekli millet iradesine karşı durmuş, 28 Şubatın arkasında durmuş, muhtıralardan yana olmuş, darbelerin arkasında durmuştur.

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) – Ya, sen biraz saygılı konuşsana! Sen saygılı konuşsana ya! Dediğine bak ya! Dediğine bak!

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) – Çok partili hayata geçtiyse bunu bu partiye borçlusun sen!

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) – Kendine bak ya! Kendine bak ya! Ayıptır ya, ayıptır! “Millet iradesi” dediğin ne? Senin “millet” diye tanımladığın ne?

EFKAN ALA (Devamlı) – Şimdi, siz bize Filistin'den bahsediyorsunuz, ya “one minute”un sesi, “one minute”un yankıları Avusturalya'dan Kanada'ya, Sibirya'dan Afrika'ya kadar yankılanıyor. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) – Nerede, nerede!

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) – Hayret bir şey ya! Bakanlık yapmışsın! Ayıp, ayıp! 15 Temmuz gecesi neredeydin sen? Neredeydin sen 15 Temmuz gecesi?

EFKAN ALA (Devamlı) – Siz ambargo nedir biliyor musunuz? Ambargo nedir?

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) – 15 Temmuz gecesi neredeydin sen Efkân Ala?

EFKAN ALA (Devamlı) – Siz hangi silahı göndermekten bahsediyorsunuz?

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) – 15 Temmuz gecesi neredeydin ha!

EFKAN ALA (Devamlı) – Gönderebilsek göndermez miyiz! Ambargo nedir, bu nasıl bilinmez, hiç takip etmediğiniz anlaşılıyor beyler, hiç.

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) – Ya, niye cevap vermiyorsun? Niye cevap vermiyorsun? 15 Temmuz gecesi neredeydin sen, neredeydin?

EFKAN ALA (Devamlı) – Yani Filistin'le sizin alakanızın olmadığını kendiniz söylüyorsunuz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) – Saklanacak yer arıyordun, ne konuşuyorsun sen!

EFKAN ALA (Devamlı) – Lütfen Sayın Başkanım...

Ambargo nedir bilmiyorsunuz, silah göndermekle itham ediyorsunuz. Arkadaşlar, biraz meseleye çalışın.

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) – CHP'nin adını ağzına almadan evvel 5 kere düşün!

EFKAN ALA (Devamlı) – Biz, uluslararası ilişkilerde “Şöyle olmuş da...” E, hiç kimse bir şey diyemezken biz onlara gerekli tavrı koymuşuz.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) – Nasıl koydun? Şeref madalyası olarak mı?

EFKAN ALA (Devamlı) – Sizin daha gitmeye çalıştığınız yerden biz geliyoruz. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) – Nescafe'yi yasakladın değil mi?

EFKAN ALA (Devamlı) – Kardeşim, tevazu edene hâkî kademden belki ednâyız, tekebbür edenin fevkinde göğze ki semayız biz! (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Yaptık bunları, yapıyoruz ve değerli kardeşlerim, hepsini birbirine karıştırdınız, olabilir.

ÖZGÜR KARABAT (İstanbul) – Muhalefet partisi gibi miting yaptı ya!

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) – Saklanmayı bilirsin, saklanmayı! Olumsuz durumlarda saklanmayı bilirsin Efkân Ala!

EFKAN ALA (Devamlı) – S-400'leri, F-16'ları, F-35'leri, bunları birbirine...

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) – “Sen önce paranı al.” dedim, yalan mı?

EFKAN ALA (Devamlı) – Olabilir ama biz kardeşim...

ÖZGÜR KARABAT (İstanbul) – Hayır, F-35'in parasını alabildin mi?

EFKAN ALA (Devamlı) – SİHA, İHA diyorum yani satın almak istediğimizde satmıyorlardı etkili silah diye yoksa parasını verip de almadığımız şey yok.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) – Parayı vermedin mi? Ya, Sayın Bakan, para orada, para!

EFKAN ALA (Devamlı) – Öbüründe de SİHA, İHA için parayı niye verelim?

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) – Para orada, ne anlatıyorsun sen?

EFKAN ALA (Devamlı) – İHA, SİHA için satın almak istediğimizde bize satmıyorlardı, onu anlatıyorum ama siz onu yanlış anladınız. Siz S-400'lerdeki... Orada F-16'ları görüyorsunuz işte, sürekli görüşülüyor ve onları da alacağız.

ÖZGÜR KARABAT (İstanbul) – F-35 o, F-35.

EFKAN ALA (Devamla) – Değerli kardeşlerim, almış bana, ben buna ne diyeyim yani ta kaymakam adaylığında...
Oraları ben mi düzenliyorum, oraya ben mi o adamları alıyorum? Oraya işte...
İSMET GÜNEŞHAN (Çanakkale) – 15 Temmuzda neredeydin Sayın Bakan?
EFKAN ALA (Devamla) – Değerli kardeşlerim, o zaman değil, sonradan 17-25'te bile siz gittiniz, bunların televizyonlarının önünde, gazetelerinin önünde kol kola girdiniz. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)
ÖZGÜR KARABAT (İstanbul) – O televizyonları sen kurdun, bankadan kredileri sen verdin, o televizyonları sen kurdun.
EFKAN ALA (Devamla) – Ya, bir insan terör örgütü olduktan sonra da devletin terör örgütü...
ÖZGÜR KARABAT (İstanbul) – Bankadan kredileri sen verdin, kim vermiş o kredileri?
EFKAN ALA (Devamla) – Devletin, terör örgütü...
ÖZGÜR KARABAT (İstanbul) – O televizyonları sen kurdun, sen izin verdin, o televizyonlara krediyi sen verdin.
EFKAN ALA (Devamla) – Bakın, bir dakika, devletin “terör örgütü” dediği kimselerle kol kola girdiniz, açıklamalar yaptınız.
(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)
EFKAN ALA (Devamla) – Son bir şey...
GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) – Başkanım, ver ver, devam etsin.
ÖZGÜR KARABAT (İstanbul) – Devam etsin, devam. Kim verdi krediyi, kim açtı, kim kesti kurdeleyi?
EFKAN ALA (Devamla) – Bu, terör örgütünün ne menem projeler, programlar hazırladığını dünya âlem biliyor.
ÖZGÜR KARABAT (İstanbul) – Kurdeleyi kestin mi kesmedin mi? Kurdeleyi kim kesti?
EFKAN ALA (Devamla) – Ya, bunlar kasetle sizde genel başkan değiştirdiler.
GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) – Koalisyon ortağının adını söylesene? Koalisyon ortağının adına söylesene?
EFKAN ALA (Devamla) – Neyi anlatıyorsunuz siz bana, neyi? Böyle şey olur mu? (AK PARTİ sıralarından alkışlar)
Bilmem nerde ki... Benim onlarla...
GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) – 17-25'te aldığınız paraları bir anlat bana, o paraları anlat!
EFKAN ALA (Devamla) – Değerli kardeşlerim, benim bu konudaki mücadelemi sadece Türkiye değil, dünya âlem biliyor.
(AK PARTİ sıralarından alkışlar)
GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) – Ayakkabı kutularından çıkan paraları bir anlat! Aldığın saatleri anlat, saatleri!
EFKAN ALA (Devamla) – Bunun için izaha bile lüzum yok, her cümle bir israftır, fuzulidir, o sizin bilgisizliğinizi -bir şey demek istemiyorum ama yine bilgisizliğinizi diyeyim, cehaletinizi demek istemiyorum- gösterir, yazık! (AK PARTİ sıralarından alkışlar, CHP sıralarından gürültüler)
ÖZGÜR KARABAT (İstanbul) – O kredileri kim verdi o televizyonlara?
GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) – Koalisyon ortağı, koalisyon ortağı!
ONUR DÜŞÜNMEZ (Hakkâri) – 2013'te terör örgütü değildi, ortağınızdı, 2016'da terör örgütü ilan ettin.
EFKAN ALA (Devamla) – Kardeşim, biz oralardan da geldik, onların haddini de bildirdik, bizi atmaya çalışan 28 Şubatçıların hadlerini de bildirdik. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)
GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) – Had mad bildiremezsin sen.
ÖZGÜR KARABAT (İstanbul) – O televizyonlara kredi verdin mi, vermedin mi? O televizyonlara izin verdin mi, vermedin mi?
İSMET GÜNEŞHAN (Çanakkale) – 15 Temmuz gecesi neredeydin? Sayın Bakan, 15 Temmuz gecesi neredeydin? (AK PARTİ sıralarından gürültüler)
ÖZGÜR KARABAT (İstanbul) – O televizyonlar açılırken sen İçişleri Bakanydın.
BAŞKAN – Değerli arkadaşlar...
EFKAN ALA (Bursa) – Hangi televizyonlar?
ÖZGÜR KARABAT (İstanbul) – Bahsettin ya az önce.
GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) – Şimdi “Hangi televizyonlar?” oldu değil mi?
BAŞKAN – Sayın milletvekilleri...
İSMET GÜNEŞHAN (Çanakkale) – Neden görevden alındın?
BAŞKAN – Değerli arkadaşlar, insanoğlu bağırmanın meramını anlatabilen bir varlıktır, bir meram anlatmak için bağırma gereği yok. Kaldı ki Türkiye Büyük Millet Meclisi usulleri belli olan bir platformdur. Burada her siyasi parti bütün farklı görüşlerini, meramını grup başkan vekilleri vasıtasıyla ya da böyle bütçe gibi konularda parti sözcüleri vasıtasıyla dile getirir. Bağırarak sokak işidir, burası bir sokak değil Türkiye Büyük Millet Meclisidir, milletin mehabetine sahip olması gereken bir yerdir, hiç kimsenin bağırmasına gerek yoktur. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)
Sayın Beştaş, buyurun.
İster yerinizden, ister buradan...
MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Erzurum) – Oradan da olabilir Sayın Başkan.
BAŞKAN – Buyurun.
3.- Erzurum Milletvekili Meral Danış Beştaş'ın, Sivas Milletvekili Abdullah Güler'in 36 sıra sayılı 2024 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi ve 37 sıra sayılı 2022 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi'nin tümü üzerinde AK PARTİ Grubu adına yaptığı konuşması sırasında Halkların Eşitlik ve Demokrasi Partisine sataşması nedeniyle konuşması
MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Erzurum) – Teşekkürler Sayın Başkan.
Sayın Güler çok sık kürsüye çıkmıyor, uzun süredir ilk defa dinledim; doğrusu, zaman zaman hayrete düştüm, zaman zaman dehşete düştüm ama özcesi inanmadım. Yani bu AIHM'yle ilgili istatistikleri verirken kötülükte bu kadar yarışacağını hayal edemezdik. (HEDEP sıralarından alkışlar)
Sayın Güler özetle şunu söyledi, dedi ki: “Biz kötüyüz ama başkası da kötü, biz biraz daha kötüyüz.” Ya, böyle bir şey olabilir mi? (HEDEP sıralarından alkışlar) “Demokraside özgürlüklerde, hukukun üstünlüğünde yarışıyoruz.” demediniz, diyemediniz ve üstelik bütün istatistikleri, bütün araştırmaları, uluslararası, global bütün değerlendirmeleri de elinizin tersiyle ittiniz ama kendiniz de aynı istatistiklerden farklı şekilde faydalandınız.
Bir de çok trajikomik bir şey söylediniz, dediniz ki: “Ya, niye Yunanistan'a bir şey demiyorsunuz? Batı Trakya Türkleriyle ilgili...”
ABDULLAH GÜLER (Sivas) – Asla öyle bir şey demedim.
MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Devamla) – Mealen söylüyorum, mealen.
“...onlar da uygulamıyor.”
ABDULLAH GÜLER (Sivas) – Hayır, efendim, asla öyle bir şey demedim.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Devamla) – Ya, biz Türkiye'ye uygulatamıyoruz ama hatırınız için söylüyorum: Ey Yunanistan, Batı Trakya'yla ilgili kararları uygulayın, Türkiye'de uygulatamıyoruz ama gelin, siz uygulayın. (HEDEP sıralarından alkışlar) Yani, bu çağırımı da yapıyorum.

Sayın Başkan, AİHM'ye az başvuru yok. Adalet ve Kalkınma Partisi yasa değiştirme konusunda gerçekten takdir ettiğim bir parti, inanılmaz değişiklik yapıyor. AİHM'ye bireysel başvuruyu kabul etti, böyle, yüzde 50 oranında başvuru düştü 5233 sayılı Yasa'yla ilgili. Yüz binlerce başvuru vardı, başvurular milyona vardı; pilot karar aldırıldı AİHM'e görüşmelerle, diplomasiyle; 5233 sayılı Yasa'yla onu da kesti.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Buyurun.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Devamla) – Daha birçok yöntemle kendinizce AİHM'ye giden sayıları azalttınız, kabul ama AİHM'de en çok ihlal alan ülkelerin başındadır maalesef Türkiye. Ya, uzağa gitmeyelim, 314/2, iki gün önce Anayasa Mahkemesi bir karar verdi, örgüt üyesi olmamakla beraber örgüt adına suç işleme... Şu anda on binlerce insan, on binlerce insan tutuklu ya da ceza almış bu maddeden AİHM kararını uygulamadığınız için. AYM daha önce karar verdi, uymadınız. Bir daha karar verdi, derhâl bu davaların düşmesi gerekiyor ya. Siz AİHM'e değil artık AYM'ye de uymuyorsunuz. Can Atalay kararı ortada yani Meclisten hâlâ buna bir cevap gelmedi. Diğer, Sayın Başkan, Demirtaş, Kavala dosyası değil mi? O sistemik kararları Türkiye uyguluyor. Sayın Dışişleri Bakanı Hakan Fidan bence çok dürüstçe ve dobra bir yanıt verdi, dedi ki: "Onlar siyasi karar veriyorsa bizde siyasi karar veriyoruz ve bırakmıyoruz."

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Buyurun.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Devamla) – Ya, 18'inci maddeden Türkiye ihlal yedi. Ne demek 18? Büyük Daire söyledi, uymadınız; Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi üyeliği tehlikede ya. Neredeyse Türkiye üyelikten atılacak, hâlâ direniş var. Neden? Diyor ki: "Sen Demirtaş'ı siyaset yaptığı için içeride tutuyorsun." Yüksekdağ ve diğer arkadaşlarımızı... Hiç başka kararlara gitmiyorum, bizim partimizin Eş Genel Başkanlarıydı ya ve siz onları bilerek ve isteyerek hukuk dışı bir şekilde cezaevinde tutuyorsunuz ve gelmiş bize burada istatistik anlatıyorsunuz. Hakikaten hayret etmişim ama kötülükte yarışmayın; biz bu ülkenin iyilikte yarışması için mücadele ediyoruz, demokraside yarışması için mücadele ediyoruz, hukukun üstünlüğünde yarışması için mücadele ediyoruz. (HEDEP sıralarından alkışlar)

ABDULLAH GÜLER (Sivas) – Sayın Başkan...

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) – Sayın Başkanım...

BAŞKAN – Söz vereceğim, bir dakika.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) – Sayın Başkanım, bir dakika konuşacağım, oradan konuşacağım.

ABDULLAH GÜLER (Sivas) – Ali Mahir Bey, orası iki dakika.

BAŞKAN – Arkadaşlar, vakit epey geçti, sadece birer dakika bundan sonra.

4.- Mersin Milletvekili Ali Mahir Başarır'ın, Bursa Milletvekili Efkan Ala'nın satışma nedeniyle yaptığı konuşması sırasında Cumhuriyet Halk Partisine satışması nedeniyle konuşması

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) – Sadece Bakanın söylediklerine cevap vereceğim.

Çok güzel "one minute" "one minute" "bir dakika", "bir dakika"... Çok güzel "bir dakika" ama ben de size bir dakika diyorum. O "bir dakika"yı demeniz için Yahudilerden aldığınız üstün şeref madalyasını önce bir iade edin. (CHP sıralarından alkışlar)

İki: "Darbe" diyorsunuz, şunu bilin ki bugün burada bu kadar çok parti varsa bunu Cumhuriyet Halk Partisine borçluyuz. (CHP sıralarından alkışlar)

OSMAN GÖKÇEK (Ankara) – CHP yasakların partisidir Ali Mahir, CHP yasakların partisidir; yasakların partisini anlat.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Devamla) - Çok partili hayata geçmişsek seçimleri kaybedeceğine bile bile gönül rahatlığıyla çok partili hayata geçip iktidarı Demokrat Partiye veren İsmet İnönü'dür.

Üç: Ya "darbe" diyorsunuz değil mi? Yüzde 49,5 oy almış bir Başbakanı devirmişsiniz, ben size ne diyeyim ya! (CHP sıralarından alkışlar)

ABDULLAH GÜLER (Sivas) – Sayın Başkan...

BÜLENT KAYA (İstanbul) – Sayın Başkan...

BAŞKAN – Birleşime on dakika ara veriyorum.

Kapanma Saati: 22.03

BEŞİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 22.15

BAŞKAN: Numan KURTULMUŞ

KÂTİP ÜYELER: Mustafa BİLİCİ (İzmir), Muhammed ADAK (Mardin)

-----0-----

BAŞKAN – Türkiye Büyük Millet Meclisinin 32'nci Birleşiminin Beşinci Oturumunu açıyorum.

Geçen toplantıdan söz isteyen arkadaşlarımız vardı.

ABDULLAH GÜLER (Sivas) – Ben vazgeçiyorum, devam edelim.

BAŞKAN – Vazgeçiyorsunuz.

SELÇUK ÖZDAĞ (Muğla) – Vazgeçiyorum.

BÜLENT KAYA (İstanbul) – Vazgeçiyorum.

BAŞKAN – Peki, siz de vazgeçiyorsunuz.

IV.- KANUN TEKLİFLERİ İLE KOMİSYONLARDAN GELEN DİĞER İŞLER (Devam)

A) Kanun Teklifleri (Devam)

1.- 2024 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/276) ile Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (S. Sayısı: 36) (Devam)

2.- 2022 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/274), Plan ve Bütçe Komisyonunca Kabul Edilen Metne Ekli Cetveller, 2022 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifine İlişkin Genel Uygunluk Bildirimi ile 2022 Yılı Dış Denetim Genel Değerlendirme Raporu, 222 Adet Kamu İdaresine Ait Sayıştay Denetim Raporu, 2022 Yılı Faaliyet Genel Değerlendirme Raporu ve 2022 Yılı Mali İstatistikleri Değerlendirme Raporunun Sunulduğuna Dair Sayıştay Başkanlığı Tezkeresi (3/760) ile Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (S. Sayısı: 37) (Devam)

BAŞKAN - 2024 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi ile 2022 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi'nin görüşülmesine devam ediyoruz.

Değerli arkadaşlar, böylece gruplar adına yapılan konuşmalar tamamlanmıştır.

Bundan sonra şahsı adına ilk olarak lehte olmak üzere Yeniden Refah Partisi Genel Başkanı ve İstanbul Milletvekili Muhammed Ali Fatih Erbakan konuşacaktır.

Buyurun Sayın Erbakan.

Süreniz on dakikadır.

MUHAMMED ALİ FATİH ERBAKAN (İstanbul) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri ve aziz milletimizi hürmetle selamlıyorum. Bu oturumun ve müzakerelerin hayırlara vesile olmasını diliyorum.

2024 yılı bütçesi müzakere ediliyor ancak şu ana kadar yapılan müzakerelerde bütçeden başka hemen hemen her konu konuşuldu. İnşallah, biz konuşmamızın daha teknik ve bütçeye ilişkin bir konuşma olmasını planladık. Bütçe giderlerinin 11,09 trilyon lira, bütçe gelirlerinin 8,44 trilyon lira olması öngörülmüş ve aradaki fark olan 2,65 trilyon liranın da net borçlanmayla karşılanacağı ifade edilmiş. Tabii, mayıstaki seçimlerden sonra vergilerin artırılması, motorlu taşıtlar vergisinin 2 defa alınması ve ciddi zamlar yapılmasına rağmen bütçede hâlen böyle bir açık olması son derece üzücü bir durum. Bütçe açık veriyor ve bu açığın da iç ve dış borçlanmayla kapatılacağı ifade ediliyor. Burada önemli bir husus da net ve brüt borçlanma arasındaki fark. 2022'de net borçlanma 469 milyar lira iken brüt borçlanma yani gerçekleşen 2,28 trilyon lira olmuş yani net ile brüt arasında 4,86 kat fark oluşmuş büyük ölçüde faizlerdeki değişimler, döviz kurlarındaki oynamalar dolayısıyla. E, şimdi, 2024 yılı için 2,65 trilyon lira borçlanılacağı ifade ediliyor ancak brüt borcun bunun çok daha üzerinde olacağını ifade edebiliriz özellikle döviz kurlarındaki bu artış göz önünde bulundurulduğunda. Tüm bu rakamlardan gördüğümüz gibi borçlanma, özellikle de döviz cinsinden borçlanma ülkeyi maalesef bir felakete götürüyor. Bu durumdan kurtulmak, bu 2024 bütçesi olarak hazırlanan bütçeyle mümkün gözüküyor. Geliniz, daha geç olmadan bu gidişe bir son verelim ve denk bütçe yapma dönemini başlatalım. Denk bütçe yani borçlanmadan denk olan bir bütçeyi yapalım ki borçlanmaya ve faiz ödemeye "Dur!" diyelim, milletimizin alın teri ve vergileri de faize gitmekten kurtulmuş olsun. Bu nedenle, Yeniden Refah Partisi olarak 2024 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi'nin 3'üncü maddesindeki "Ödenekleri toplamı ile gelirler toplamı arasındaki fark net borçlanmayla karşılanır." ifadesi yerine denk bütçenin tanınması ve bütçenin denk yapılma zorunluluğunun getirilmesi gerektiğini ifade etmek istiyoruz. Aksi takdirde ülke ekonomisinin hiçbir şekilde düze çıkması mümkün olmayacaktır.

Vergilerle ilgili de değinmemiz gereken hususlar var. 2024 yılı için vergilerin 8,33 trilyon lira olacağı ifade ediliyor. 2022 yılında toplanan verginin 3,5 katı, 2023 yılında toplanan verginin 2 katı vergi toplanacak ve bu vergilerin daha ziyade vatandaştan toplanacağı gözüküyor çünkü 2023 bütçesinde toplam vergi tahsilatı içerisinde doğrudan vergilerin oranı yani zenginden, varlıklardan alınan vergilerin oranı yüzde 35 iken 2024'te yüzde 33'e düşüyor, dolaylı vergilerin oranı yüzde 63'ten yüzde 65'e çıkıyor; bu da yine vatandaştan alınacak verginin artması manasına taşıyor. Yine 2023'te yüzde 2,3 olan servet vergisi oranı 2024 bütçesinde yüzde 1,5'e düşmüş, bu da gene zenginlerden daha az vergi almak manasına geliyor. Vergilerin faize gitme oranı maalesef önümüzdeki yıllarda artacak; bu sene toplanan verginin yüzde 15'i faize giderken önümüzdeki sene yüzde 16, 2026'da ise vergilerin yüzde 18'i faize gidecek yani her geçen yıl daha fazla kaynağın, verginin faize gittiğini görüyoruz; tabii ki buna rıza göstermemiz mümkün değildir. Milletimiz için toplanan vergilerin yine millete hizmet için kullanılması, bu vergilerin faize gitme oranının düşürülmesi gerekmektedir. Vergilerin bu kadar artırılması da yeterli olmuyor ve 2,65 trilyon lira yani yaklaşık 100 milyar dolar ilave bir borç alınacağı ifade ediliyor. Bunu da ifade ettikten sonra, maalesef bütçede en yüksek harcama kaleminin 1,25 trilyon lirayla faiz ödemeleri olduğunu görüyoruz. 2024 yılında bir önceki yıla göre yani 2023 yılına göre faiz ödemelerinin yüzde 94 oranında arttığını da üzülmeye görüyoruz ve 1,25 trilyon lira faiz ödemesine giderken Tarım ve Orman Bakanlığına faiz ödemesinin yüzde 23'ü kadar bir kaynak aktarılıyor. Kırsal kalkınmaya faiz ödemesinin yüzde 2,4'ü; Gençlik ve Spor Bakanlığına faiz ödemesinin yüzde 14'ü kadar bir bütçe ayrılıyor. Yükseköğretime faiz ödemelerinin yüzde 30'u kadar, TÜBİTAK'a ise faiz ödemelerinin yüzde 2,5'ü kadar bir bütçe ayrılıyor. Yükseköğretime ve TÜBİTAK'a bu kadar düşük bütçenin ayrılması bu şartlar altında bilimsel bir atılımın ülkemizde maalesef gerçekleşmeyeceğini gösteriyor çünkü kaynaklar -üzülerek ifade ediyorum- faize giderken yükseköğretime ve TÜBİTAK'a maalesef kaynak kalmıyor. İstihdam programı için 238 milyar lira ayrılmış; faiz ödemesinin yüzde 19'u. İşsizlik ülkemizin en önemli problemlerinden bir tanesi, bu problemle ilgili ayrılan kaynak faize ayrılan kaynağın beşte 1'i seviyesinde. Sanayinin gelişmesi, üretim ve yatırımların desteklenmesi için 82 milyar lira; faize ayrılan bütçenin yüzde 6'sı seviyesinde bir kaynak. KOSGEB yani küçük ve orta ölçekli işletmeler için ayrılan para faize verilecek paranın binde 6'sı düzeyinde. Turizmin geliştirilmesi programı için 5 milyar lira faize ayrılan paranın binde 4'ü seviyesinde. Ailenin korunması ve güçlendirilmesine ayrılan kaynak faiz ödemesinin binde 9'u; engellilerin toplumsal hayata katılımı ve özel eğitimi için faize ayrılan paranın yüzde 11'i. Yine, 2024 yılında faize verilecek 1,25 trilyon lirayla 1 milyon konut inşa etmek ve Türkiye'mizin bir senelik konut ihtiyacını karşılayabilmek mümkün; tarım alanında ve imalat alanında 40 bin adet KOBİ kurulması ve bunlarla 1 milyona yakın istihdam oluşturulması mümkün; 85 milyon milletimizin banka ve finans kuruluşlarına olan bütün borcunun faiziyle birlikte yarısını bu parayla ödeyebilmek mümkün çünkü milletten bankalara borcu 2,53 trilyon lira, faize verilecek para 1,25 trilyon lira; Türkiye'de yerel yönetimlerin bütün borcunu 6 defa ödemek mümkün, yerel yönetimlerin toplam borcu 182 milyar lira ve Türkiye'de milyonlarca çiftçinin tüm banka ve kooperatif borçlarını da faize verilecek bu parayla 2 defa ödemek mümkün çünkü çiftçimizin borçlarının toplamı da 535 milyar lira yapıyor; kamuya tek seferde 150 bin öğretmen atamak ve yirmi yıl boyunca maaşlarını ödemek mümkün; 118 milyon asgari ücrete denk geliyor yani 10 milyon asgari ücretlinin bir senelik maaşlarını bu parayla ödemek mümkün. Faize öyle bir para gidiyor ki 2024 yılında yapılacak bütün özelleştirmelerden elde edilecek gelir bir haftalık faiz ödememize ancak yetiyor, 25 milyar lira. Ve yine, 2024'te faize verilecek parayla 4 tane İstanbul Havalimanı, 6 tane Gebze-İzmir Otoyolu veya 30 tane Avrasya Tüneli'ni yapabilmek mümkün. Bütçeye asıl yükü emeklilerin değil faizin getirdiği bu verdiğimiz rakamlarla ortaya çıkıyor.

Tabii, burada değinmemiz gereken diğer husus vergi harcamaları yani vergi muafiyetleri. Bütçede 2,21 trilyon lira verginin alınmayacağı ifade ediliyor. Bunun 1 trilyon lirası gelir vergisi, 657 milyar lirası kurumlar vergisi. Bu gelir vergisi ve kurumlar vergisi daha ziyade zenginlerden ve imtiyazlılardan alınmayacak. Dolayısıyla 1 trilyon 657 milyar liradan vazgeçiliyor; kimin için vazgeçildiğini göremiyoruz, bunun açıklaması yok. 6 trilyonluk merkezî yönetim borç stokunun dörtte 1'i kadar bir meblağdan vazgeçiyor devlet, 13 milyon asgari ücretlinin bir senelik maaşından vazgeçiyor, milyonlarca çiftçimizin borcunun toplamının 3 katı kadar bir paradan vazgeçiyor. Bu vergi indirimlerinin, vergi muafiyetlerinin üretimi, sanayiye, tarıma teşvik amaçlı olup olmadığını göremiyoruz. Bunların yatırımı, üretimi teşvik amaçlı vergi indirimleri olmasını temenni ediyoruz, yoksa böylesine astronomik bir meblağın dar gelirli milyonlar açlık sınırında yaşarken imtiyazlılara bir lütuf olarak verilmesine asla razı olamayız.

Sonuç olarak, Yeniden Refah Partisi olarak diyoruz ki: Denk bütçe şeklinde düzenlenmemiş, 2,65 trilyon lira yeni borçlanma ve 1,25 trilyon lira faiz ödemesi vadeden bu bütçenin yeniden düzenlenmesi, yeniden ele alınması son derece önemlidir. Bu gidişata "Dur!" demek mümkündür ve bu bizim elimizdedir. Denk bütçe yapılabilir, israf önlenir, borç, zam, vergi ve devlet varlıklarının satışı dışında kaynak üretilir, millettten toplanan vergiler faiz ödemek yerine millete hizmet için kullanılabilir, sosyal yardım dağıtmak yerine milletimizin refah seviyesi artırılabilir. Bu noktada, Hükûmete her zaman yaptığımız çağrımızı bir kez daha yineliyoruz: Borç, faiz, zam ve vergiye dayalı ekonomi modeli yerine üretim, istihdam ve ihracata dayalı bir

ekonomi modelinin uygulanması gereklidir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

MUHAMMED ALİ FATİH ERBAKAN (Devamla) – Borçlanma, zam ve vergi artışı yerine bunların dışındaki kaynakları harekete geçirmek gereklidir, denk bütçenin gerçekleştirilmesi gereklidir, israfın önlenmesi gereklidir, verginin değil, gelirin tabana yayılması gereklidir, üretimi ve ihracatı mutlaka artırmak gereklidir. Üretmeden ve ihraç etmeden kalkınma ve ekonominin düze çıkması mümkün olmaz. Bunun için de tarımsal üretimin maliyetleri düşürülmeli, sanayi üretiminin maliyetleri düşürülmeli, özellikle enerji maliyetleri ve sadece köprü, yol ve havaalanı yatırımı yapmak yerine istihdam oluşturacak, üretimi ve ihracatı artıracak yatırımların yapılması gereklidir. Kaynaklar; teknolojiye, AR-GE'ye, katma değerli üretime ve katma değerli ihracata aktarılmalıdır.

Bütün bunları gerçekleştiren 54'üncü Hükûmetin ekonomi politikalarının örnek alınması gerektiğini ifade ediyorum ve buradan merhum Erbakan Hoca'mızın bir sözüyle huzurlarınızdan ayrılmak istiyorum.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

MUHAMMED ALİ FATİH ERBAKAN (Devamla) – “Faiz mikrobu temizlenmeden, üretenden ve dar gelirliden alıp faize veren sistem değişmeden bütçenin de ülkenin de iki yakasının bir araya gelmesi mümkün değildir.” Biz Yeniden Refah Partisi olarak mutlaka borçlanmadan denk bütçenin gerçekleştirilmesi gerektiğini bir kez daha ifade ediyoruz. Aksi takdirde, faiz canavarından kurtulmamız mümkün değil. Bu borç ve faiz de milletimize vergi artışıyla, milletimize hizmetlerden kısılmasıyla, milletimize verilecek maaşlardan, imkânlardan kısılmasıyla milletimize yüklenmektedir. Bu tablodan kurtulmak mümkündür ve inşallah bu noktada Yeniden Refah Partisi olarak da her türlü desteği vermeye hazırız.

Bu vesileyle, bir kez daha değerli milletvekillerini, Sayın Başkanı ve aziz milletimizi hürmetle selamlıyorum. Bütçe görüşmelerimizin hayırlı olmasını diliyorum.

Çok teşekkür ederim. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) – Fatih Bey, oyunuz lehe mi, aleyhe mi? Anlayamadık tam olarak.

MUHAMMED ALİ FATİH ERBAKAN (İstanbul) – Düzeltisin diye tavsiye yapıyoruz.

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) – Lehte. Bu kadar eleştiri ve lehte öyle mi!

BAŞKAN - Çok teşekkür ederiz.

Şimdi, değerli arkadaşlar, Hükûmet adına konuşmalarını yapmak üzere Cumhurbaşkanı Yardımcısı Sayın Cevdet Yılmaz'a söz veriyorum.

Süreniz altmış dakikadır.

Buyurun.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ - Sayın Başkan, kıymetli milletvekilleri; uzun bir değerlendirme sürecinden sonra karşınızdayım. Sabah bütçeyle ilgili teknik bilgileri verdiğimi düşünüyorum. Müsaade ederseniz bu süremi bir genel değerlendirmeye, sorularınıza ve yorumlarınıza mümkün mertebe cevap vererek kullanacağım

Öncelikle bir espri yapalım, geçen dönem Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanıydım ben, bütçe görüşmelerinde yine bulunuyordum. En çok duyduğumuz söz “Bu bütçe elveda bütçesi olacak.” sözüydü hatırlarsanız, Meclisimizin bir kısmı değişti ama burada geçen yıl da görev yapan arkadaşlarımız da var veya ekranlardan izlemişlerdir.

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Kars) - Temennimiz oydu Başkan.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ (Devamla) - “Bu bütçe son bütçenizdir.” sözünü çok duyduk. “Elveda bütçesidir.” hatta “Bu bütçeyi tartışmamıza gerek yok, zaten biz geleceğiz, yenisini yapacağız; ne gerek var tartışmaya?” şeklinde değerlendirmeler olmuştu, hatırlıyorsunuz değil mi?

MEHMET BAYKAN (Konya) – Gayet iyi hatırlıyoruz.

HAKKI SARUHAN OLUÇ (Antalya) - Sizin Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanı olarak...

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ (Devamla) - Elveda bütçesi olmadı.

BÜLENT KAYA (İstanbul) - Eyvah bütçesi oldu Sayın Başkan, eyvah bütçesi.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ (Devamla) - Bu değerlendirmelere en güzel cevabı milletimiz sandıkta demokratik bir şekilde verdi. Elveda değil yeniden merhaba bütçesiyle karşınızdayız. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Erzurum) – Ama sizin için elveda oldu Başkan.

BÜLENT KAYA (İstanbul) - Eyvah bütçesi...

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ (Devamla) - Değerli arkadaşlar, son sözü millet söyler, milletimiz son sözünü demokratik olgunluk içinde sandıkta söyledi ve bugün gurur duyuyoruz gerçekten, 22'nci bütçemizi kesintisiz bir şekilde Meclisimize getirmiş olduk.

BURCUGÜL ÇUBUK (İzmir) – Evet, sizin bütçeniz, halkın bütçesi değil.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ (Devamla) – Bu bir siyasi harekete her zaman nasip olan bir hadise değil, dünyada da örneği çok az görülen bir hadise, siyasi istikrarın en güzel sembolü diye düşünüyorum ben dolayısıyla aziz milletimize bizlere yeni bütçe hazırlama yetkisini verdiği için tekrar şükranlarımı sunuyorum.

Değerli arkadaşlar, mayıs seçimleriyle birlikte siyasi belirsizlikler ortadan kalkmış ve ekonomimiz adına son derece olumlu bir ortam oluşmuştur. Yirmi yıllık tecrübeden şunu rahatlıkla söyleyebiliriz: Siyasi istikrar olmadan ekonomik istikrar ve sosyal refah olmuyor, belirsizlikler ekonominin düşmanı özellikle uzun vadeli yatırımlar yapacaklar için siyasi belirsizliklerin ortadan kalkması gerekiyor.

BURCUGÜL ÇUBUK (İzmir) – Şahsım iktidarı siyasi belirlilik mi ifade ediyor(!)

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ (Devamla) – Mayıs ayında aziz milletimiz Cumhurbaşkanımıza olan güvenini bir kez daha yenilemiş, Mecliste Cumhur İttifakı'na çok net bir çoğunluk vermiştir ve siyasi belirsizlikleri ortadan kaldırmıştır. Bu ekonomimiz adına da en sağlam zemindir, siyasi istikrar ve güven pekişmiştir. Hemen bunu izleyen günlerde -bazı konuşmacılar da ifade ettiler- Cumhurbaşkanlığı hükûmet sisteminin de sağladığı imkânlarla hızla hükûmetimiz kurulmuş, görev dağılımı yapılmış ve yeni döneme ilişkin çalışmalar başlatılmıştır. Siyasi belirsizlikleri azalttığımız gibi hazırladığımız kalkınma planıyla, orta vadeli programla, Hükûmet programıyla ve bütçeyle politika belirsizliklerini de ortadan kaldırdık ve öngörülebilirliği sağladık. Dolayısıyla siyasi belirsizliğin ve politika belirsizliklerinin ortadan kalktığı, öngörülebilirliğin sağlandığı bir ortamda yolumuza devam ediyoruz. Bütçemizi orta vadeli program çerçevesinde huzuruza getirdik. Orta vadeli programı hazırlarken de bütün kesimlerle görüşmeler yaptık; finans kesiminden tarım kesimine, sendikalardan işveren örgütlerine toplumun bütün kesimleriyle görüştük, istişareler yaptık. “Bütçe katılımcı hazırlandı mı?” diye sorular soruldu, ona cevaben söylüyorum. Evet, katılımcı hazırlandı. Bütçemize temel teşkil eden bütün bu dokümanlar... Kalkınma planında binlerce insanın katkısı alınarak özel ihtisas komisyonlarıyla çalışmalar yapıldı, bütçe bu politika dokümanlarının bir uzantısı olarak hazırlandı. Dolayısıyla sivil toplumdan akademiye, bürokrasiye varıncaya kadar değişik kesimlerin görüşleri alınarak bütçe hazırlandı.

Bütçemizin temelini teşkil eden orta vadeli programda 4 tane temel amaç belirledik, 3 tane de temel aracımız var bunları gerçekleştirmek üzere. Birincisi depremin yaralarını sarmak. Değerli arkadaşlar, depremin ilk aşamalarının yaraları hızla sarıldı;

ihtiyaçlar giderildi, vatandaşımız sahipsiz bırakılmadı, geçici barınma imkânları sağlandı, destekler sağlandı ama asıl yük kalıcı hizmetlerin sunulmasında. Başlarken yaptığım konuşmada da söylemişim, 104 milyar dolarlık bir yükten bahsediyoruz. Bu yıl 762 milyar TL, gelecek yıl 1 trilyon 28 milyar TL, üç dört yıllık süreçte 3 trilyon liranın üzerinde bir kaynağı depremin yaralarını sarmak ve yeni afetlere karşı riskleri azaltmak için kullanacağız. İşte bunun sonucudur ki bu yıl ve gelecek yıl bütçe açığımız normal seyrinden daha yüksek bir seviyededir.

Yalnız, şu noktaların altını çizmek isterim: Bu geçici durumu esas alarak “Bütçemiz bozuldu.” şeklinde bir değerlendirmeyi teknik olarak çok doğru bulmuyorum. “Yapısal açık” dediğimiz bir şey var bütçede, sürekli tekrarlanan, her yıl tekrarlanan belli harcama kalemleri başlatırsanız bütçede yapısal bir bozulmaya yol açarsınız; bu tamam ama deprem böyle değil, tek seferlik harcama veya birkaç yıllık harcama, dolayısıyla yapısal bir bozulmaya yol açmıyor, dönemsel bir artışa yol açıyor.

İkinci vurgulamak istediğim şu deprem harcamalarıyla ilgili olarak: Depremle ilgili yaptığımız harcamalar yatırım niteliğinde harcamalardır. Sonuçta bütün bu harcamalar ülkemizin, şehirlerimizin direncini arttıran, geleceğe ülkemizi daha iyi hazırlamaya vesile olan harcamalardır, nitelikli harcamalardır, geçici olarak bütçemizde artış getiriyor olabilirler ama gelecekte çok daha büyük maliyetler ödememize engel olucu nitelikte harcamalardır; bütün bu yönleriyle deprem harcamalarının geçici etkisini değerlendirmek gerekir.

Birinci amacımız depremin yaralarını sarmak ve Türkiye’yi risklere hazırlamak. İkinci amacımız fiyat istikrarını sağlamak. Türkiye ekonomide, reel ekonomide çok başarılı oldu, rakamlarla da bunu ortaya koyduk. Yirmi yıllık sürece baktığınızda Türkiye yıllık ortalama 5,4 büyümüş, dünya 3,6 büyümüş; her yıl dünyanın 1,8 üzerinde bir büyüme performansımız olmuş. Özellikle son yıllarda bunu artırmışız, son üç yılda dünya bileşik olarak yüzde 7 büyürken Türkiye yüzde 20 büyümüş. Turizm gelirlerimiz bu yıl 55 milyar dolara çıkıyor, ihracatımız 255 milyar dolarlara gelmiş, sanayi üretimimiz artmış. Reel tarafta gerçekten güçlüyüz. Finansal tarafta, enflasyonda bir sorunumuz var, bunu da görüyoruz; vatandaşımızın da yaşadığını görüyoruz. İşte şimdi bunu önceliklendirmiş durumdayız. Reel ekonomideki bu başarılarımızla birlikte fiyat istikrarını da sağlamaya dönük ekonomik, makroekonomik politikalarımızda güncellemeler yaptık.

Bazı arkadaşlarımız eleştiriler yaptılar bu politikalarımızla ilgili. Değerli arkadaşlar, şunun altını çizmek isterim: AK PARTİ’nin, hükümetlerimizin, son dönemde, tabii, cumhurbaşkanlığı sistemi, Cumhuriyet İttifakı’nın temel ilkeleri değişmez, ilkeler, değerler değişmez ama dönemine göre politikalar güncellenir, araçlar güncellenir; dünyanın, ülkenin şartlarına göre birtakım revizyonlar, birtakım uyarlamalar yapılır. Bunu geçmişte de yaptık, şimdi de yapıyoruz, gelecekte de yapacağız. Dünyanın şartlarına, Türkiye’nin şartlarına bakarak o günün ihtiyacına göre politikalarımızı elbette güncelleyeceğiz.

Bizi statik, değişmeyen, hiçbir şeye dokunmayan bir parti olarak görüyorsanız çok yanılıyorsunuz. AK PARTİ değişimci bir partidir, yeri geldiğinde reformlar yapan, politikalarını güncelleyen bir partidir ama bir taraftan da temel değerleri değişmez, temel doğrultusu, temel hedefleri değişmez, temel istikameti değişmez. Bu ikisini bir arada sürdürmek asıl olan. Bunu ekonomide yaptığımız gibi güvenlik politikalarımızda da yapıyoruz, sosyal politikalarımızda da yapıyoruz, başka alanlarda da yapıyoruz. Eski arkadaşlarımız ile yeni arkadaşlarımızı karşı karşıya getirme çabalarınız da beyhude bir çabadır, bu çabaya hiç girmeyin. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) İşte, bu çerçevede, makro politikalarımızda bir güncelleme yaptık, enflasyonu önceliklendirdik ve şu anda enflasyonla mücadeleyi kararlı bir şekilde sürdürüyoruz. Ha “Niye bir anda enflasyonu düşürmüyorsunuz?” gibi bir soru gelebilir aklı; birçok dengeyi eş zamanlı olarak düşünmek zorundayız; enflasyonu düşürürken büyümeyi, istihdamı ihmal edemeyiz, sosyal dengeleri, ihtiyaç içinde olan geniş kitlelerin taleplerini göz ardı edemeyiz. Bütün bu dengeler çerçevesinde enflasyonla mücadele ediyoruz, “Bir anda enflasyonu düşürelim.” deseniz ne büyüme kalır ortada ne sosyal denge kalır ne çevresel denge kalır. Dolayısıyla, aşama aşama enflasyonu tek haneli rakamlara düşürecekiz, gelecek senenin ortalarından itibaren belirgin bir şekilde enflasyondaki düşüşü göreceğiz hep birlikte. Geçen yaz aylarında yüksek enflasyonlarla karşılaştık, sebeplerini sabahki konuşmamda izah etmişim. Normalde, yaz dönemi enflasyon düşük olur mevsimsel olarak, sonbahar döneminde biraz daha yükselir, bu sene tam tersini yaşıyoruz; yaz dönemi biraz daha yüksek oldu enflasyon, 9’lar civarında, bugün geldiğimiz noktada, sonbahar olduğu hâlde, mevsimsel koşullar aleyhte olduğu hâlde yüzde 3’leri biraz aşan enflasyon oranlarına geldik. Bu, izlediğimiz politikaların etkilerini görmeye başladığımızı gösteriyor. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Aylık bazda etkilerini görüyoruz; yıllık bazda etkilerini de 2024’ün ortasından itibaren göreceğiz. Bunda da “baz etkisi” dediğimiz bir şey var; bu yaz yaşadığımız o yüksek enflasyonu bir yıl boyunca enflasyon hesaplarında taşımak durumundayız ama gelecek yılın yaz döneminden itibaren o hesaplardan çıkmış olacak, yeni politikalarımızın etkisi daha net bir şekilde görülmüş olacak. 2024’ün ikinci yarısından itibaren başlayacağız, 2025’te çok daha düşük seviyelere, yüzde 15’ler civarına düşen bir enflasyon göreceğiz, 2026’da da yeniden tek haneli rakamlara ulaşacağız. Bu süreçte, az önce bahsettiğim gibi, temel ilkelerimiz, doğrultumuz değişmez. Nasıl ki 2013’te enflasyonu yüzde 6’lara, faizleri yüzde 4 küsurlara düşürmeyi başardıysak orta vadede enflasyonu da faizleri de inşallah tek haneli rakamlara düşürecekiz. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Ama bu bir süreç, bu sürecin her aşamasının kendine göre ihtiyaçları var, o ihtiyaçlar çerçevesinde yolumuza devam ediyoruz.

Üçüncü amacımız büyüme ve istihdam. Türkiye kalkınmakta olan bir ülke. Gelişmiş ülkeler ile kalkınmış ülkeleri aynı kefeye koyamazsınız. Gelişmiş ülkeler sadece istikrara bakarlar ama kalkınan bir ülkeyse istikrarla birlikte büyüme, istihdam, üretim, bunlara da bakmak durumundasınız. Cumhurbaşkanımızın hep altını çizdiği dördü bir kavramsal çerçeve var: Yatırım, istihdam, üretim ve ihracat, cari açığı düşürerek büyüme. Dolayısıyla bu perspektifimizi de hiçbir zaman kaybetmiyoruz. İşte, büyüme rakamlarımız ortada; ilk dokuz ayda yüzde 4,7 büyümeyi başardık, gelecek yıl biraz daha ılımlı, yüzde 4 bir büyüme, sonra ivmesini artırarak 4,5; 5 şeklinde giden bir büyüme perspektifimiz var. Bunu da başaracağımıza inanıyoruz, gelen göstergeler bunu teyit eder nitelikte. “Büyüme ile enflasyonla mücadele aynı anda nasıl olur?” diye soran arkadaşlarımız da var; dünyanın da sorusu bu, resesyona düşmeden enflasyonla mücadele etmek, sadece Türkiye’nin değil, tüm dünyanın meselesi. Burada da biz şuna inanıyoruz: Birincisi, bizim büyüme hızımız zaten 5,4 gibi bir ortalama sahip, bir miktar bunun altında büyüyecekiz, istikrar adına bu fedakârlığı yapacağız ama bir taraftan da büyümenin kompozisyonunu değiştiriyoruz; tüketim ağırlıklı bir büyümeden yatırım, üretim, ihracat ağırlıklı bir büyümeye doğru yöneliyoruz. Dolayısıyla, büyümenin bileşenleri değiştiği için enflasyona katkı sunan bir büyüme, cari açığa katkı sunan bir büyüme değil; enflasyonu da arz yönlü olarak olumlu etkileyen, ihracat kanalıyla cari açığı olumlu etkileyen bir büyüme perspektifiyle yolumuza devam edeceğiz.

İstihdamı da çok önemli görüyoruz; sadece ekonomik açıdan değil, sosyal açıdan da istihdam çok kıymetli. Gençlerin, kadınların istihdamı başta olmak üzere bu konulara, girişimciliğe, istihdamda da her türlü desteği vermeye devam edeceğiz. Bir taraftan tüketimde daha ılımlı bir seyir izlerken diğer taraftan nitelikli yatırımları, istihdamı, üretimi, ihracatı desteklemeye devam edeceğiz.

Dördüncü amacımız sosyal refah, kalıcı sosyal refah. Değerli arkadaşlar, enflasyonu düşürmeden, büyümeyi sürdürülebilir kılmadan kalıcı sosyal refahı da sağlayamazsınız. Kalıcı sosyal refahın zemini istikrardır; siyasi istikrardır, ekonomik istikrardır. Bununla birlikte, büyüyen ekonomi, büyüyen bütçe ve oradan da sosyal kesimlere sosyal adalet ilkesi çerçevesinde sağlanan destekler... İşte, bunu nihai olarak başarmak üzere bütün politikalarımızı kurgulamış durumdayız; detaylarına çok inmek istemiyorum, vaktim kısıtlı.

Bütün bu amaçlara ulaşmak için 3 tane politika alanımız var: Para politikaları, maliye politikaları ve yapısal reformlar. Her üçünde de detaylı bir şekilde izleyeceğimiz yol haritasını paylaşmış durumdayız ve onları birer birer hayata geçireceğiz. İlk defa orta vadeli programın ekine yapısal reform takvimimizi de koymuş durumdayız. Hangi alanda, hangi adımı atacağımızı, hangi çeyrekte bunu başaracağımızı ortaya koymuş durumdayız; kamuoyu da bizi yakından takip edebilir. Bütün bunları da koordineli bir şekilde sürdürüyoruz. Ekonomi Koordinasyon Kurulunda bütün taraflarla bir araya geliyoruz. Ekonomi, para politikasından sorumlu kesimler, maliye politikası, yapısal reformlar, kanun itibarıyla Meclisimizin de desteğiyle bütün bu çalışmaları sürdürüyoruz ve inşallah, Türkiye Yüzyılı'nda adım adım daha ileriye gideceğiz, istikrar içinde büyüyeceğiz, teknolojik seviyemizi yükselteceğiz, kurumlarımızı daha etkili, daha verimli işler hâle getireceğiz ve gençlerimiz için, insanımız için çok daha güzel bir geleceği, iyi bir geleceği hep birlikte hazırlayacağız. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

Bizim perspektifimiz 2053. Doğrusu ben burada uzun vadeli bir perspektifle ilgili daha farklı şeyler de duymak isterdim, kendi adıma söylüyorum. Keşke bizi eleştirmek için kullandığınız vaktin -tabii ki eleştirin, demokrasi, tabii ki eleştireceksiniz- bir kısmını da "Siz ne düşünüyorsunuz?" diye onları bir paylaşıydınız. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) "Uzun vadeli gelecek açısından vizyonunuz nedir?" ülkeyi on yıl sonra, yirmi yıl sonra, otuz yıl sonra nerede görmek istiyorsunuz? Ana politikalarınız, sizi buraya taşıyacak politikalar nelerdir?" "Politika" dediğimiz şey hedeften ve hedefe giden araçlardan oluşur. Sadece hedefleri ifade ederseniz temenniler seti olur, hem bu vizyonu, hedefleri hem de oraya götürecek araçları tarif etmeniz gerekir; bu konuda çok fazla bir şey duymadığımı söylemek isterim.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Planda konuştuk ya.

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) – Biz de maalesef sizden masallardan başka bir şey duymuyoruz yani büyüklere masallar.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ (Devamla) – Bizim vizyonumuz belli -planımızda da ortaya koyduk- 2053 vizyonu. Cumhuriyetimiz 100'üncü yılını doldurdu ve büyük bir birikime sahibiz. İşte, bu birikimle birlikte Türkiye Yüzyılı'na adım atmış durumdayız ve Türkiye Yüzyılı'nı hep birlikte inşa edeceğiz; teknolojiyle, ekonomisiyle, sosyal refahıyla, çevresel politikalarıyla, demokratik standartlarını yükseltmesiyle, yeni anayasa tartışmalarıyla, bütün bunlarla birlikte Türkiye Yüzyılı'nı her bakımdan inşa edeceğiz ve dünyada çok daha güçlü bir ülke hâline geleceğiz. Türkiye'nin güçlenmesi daha adil bir dünyanın da oluşumuna çok büyük bir katkı sunacaktır. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Bugün Gazze'de bu zulümlere sessiz kalanlar, bu zulümleri işleyenler kimlerse Türkiye Cumhuriyeti'ni kurarken bizim mücadele ettiğimiz güçler de aynı güçlerdir; bunu bilmemiz lazım. Dolayısıyla, Türkiye Cumhuriyeti o dönem mazlum milletlere nasıl örnek olduysa, ilham verdiyse, bu emperyalist güçlere karşı mücadelesiyle "başarabiliriz" hissiyatını nasıl oluşturduysa bugün de güçlü bir Türkiye olarak, Türkiye Cumhuriyeti olarak Türkiye Yüzyılı'nda sağlayacağımız ilerlemelerle yine mazlumların umudu olacağız, yine adaletli bir dünyanın temel taşlarından biri olacağız. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

Bu vesileyle, Sayın Erbakan'ı ve Sayın Ecevit'i de rahmetle anmak istiyorum. Kıbrıs'la ilgili de şunu ifade etmek istiyorum: Kıbrıs'a o gün o müdahaleler yapılmamış olsa, Barış Harekâtı olmasa belki bugün Gazze'de gördüğümüz manzaraları Kıbrıs'ta görmüş olacaktık çünkü aynı hadiseler; birbiriyle nitelik olarak çok farklı hadiseler değil. Bu vesileyle rahmetli Ecevit'i ve Erbakan'ı da anıyorum.

Değerli arkadaşlar, Türkiye, son on yılda büyük güvenlik riskleriyle uğraştı, bunun da altını çizmek isterim. Ekonomiyle ilgili değerlendirmeler yaparken bunu da gözden uzak tutamayız. Bir taraftan etrafımızda jeopolitik riskler, aşağıda Suriye, Irak, yıllardır ambargolarla karşı karşıya olan İran, Kafkaslardaki çatışmalar, ihtilaflar, yetmezmiş gibi kuzeyimizde Ukrayna-Rusya savaşı, Balkanlardaki sorunlar, Doğu Akdeniz'deki sorunlar; bütün bunların içinde Türkiye gerçekten bir istikrar adası. Bu da çok kıymeti bilinmesi gereken bir durum.

Bir taraftan da Türkiye son on yılda birbirinden şedit terör örgütleriyle eş zamanlı bir şekilde mücadele etmek durumunda kaldı; DEAŞ gibi bir terör örgütüyle, PKK gibi bir terör örgütüyle ve FETÖ gibi bir terör örgütüyle, her biri tek başına bir ülkeyi istikrarsızlaştırmaya yetecek ölçekte olan terör örgütleriyle...

BURCUGÜL ÇUBUK (İzmir) – O zaman bütün İŞİD'lileri niye serbest bıraktınız?

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ (Devamla) – ...eş zamanlı olarak aynı zaman diliminde mücadele ettik ve çok şükür büyük bir başarı elde ettik. Tabii ki yok olmadı bu örgütler, tabii ki mücadelemizin devam etmesi gerekiyor ama büyük oranda bunları, bu tehditleri azaltmış durumdayız. Ülkemizin içinde, dışında bu mücadeleyi sürdürüyoruz. İşte, bu mücadele ortamında bu ekonomik başarıları sağladık, bu ilerlemeleri kaydettik; bunun da çok kıymetli olduğunu ifade etmek isterim.

Değerli arkadaşlar, yatırımlarımıza da devam ediyoruz. "Kaynaklarınızı ne yapıyorsunuz?" diye soranlar oluyor, çok detaya inmeden yine bir rakamı sizinle paylaşmak isterim. Son yirmi yılda kamu olarak yaptığımız yatırım 608 milyar doları bulmuş durumda, 2002-2022 dönemini söylüyorum. Kamu olarak devlet yatırımlarında 608 milyar dolarlık yatırım yapmışız. Bir önceki yirmi yılda ne kadar yapılmış diye baktığınızda -yine dolar bazında- 194 milyar dolar yapılmış yani bizden önceki yirmi yılda 194 milyar dolar kamu yatırımı yapılmış, bizim dönemimizde 608 milyar dolar kamu yatırımı yapılmış.

DENİZ YAVUZ YILMAZ (Zonguldak) – Doların alım gücü değişiyor yalnız Sayın Yılmaz.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ (Devamla) – İstikrarlı, kapsayıcı, insan odaklı bir büyüme anlayışıyla buna devam edeceğiz.

DENİZ YAVUZ YILMAZ (Zonguldak) – Yirmi yıl önceki 100 dolar ile bugünkü 100 doların satın alma gücü farklı.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ (Devamla) – Değerli arkadaşlar, yine bütün bu tartışmalarda Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemiyle ilgili itirazları olan arkadaşlarımız oldu. Komisyon görüşmelerinde de ben bazı itirazlarla karşılaşınca şunu söyledim, bütçe hazırlıklarını yaparken arkadaşlarımız bana bir iki sayfa Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminin avantajlarını anlatan bir metin getirmişlerdi taslak konuşma metnimden, ben dedim ki onlara: "Ya, bunu çıkarın çünkü artık bu tartışma kalmadı. Bu kadar seçimden sonra, milletin bu kadar onayından sonra herhâlde muhalefet artık bunu dile getirmez." (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Ama görüyorum ki bugün de Genel Kurulda da maalesef hâlâ Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemini tartışmaya devam ediyor muhalefet.

DENİZ YAVUZ YILMAZ (Zonguldak) – Vatandaşın yüzde 48'i buharlaştı mı? Yüzde 48 size onay vermedi.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ (Devamla) – Milletimiz referandumla bu sisteme "evet" dedi. Yapılan mükerrer seçimlerde muhalefet çok açık bir şekilde olayı bir referanduma dönüştürmeye çalıştığı hâlde, bu sisteme "evet" dedi milletimiz ve Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemiyle yolumuza devam ediyoruz.

DENİZ YAVUZ YILMAZ (Zonguldak) – Vatandaşın yüzde 48'ini yok sayamazsınız. Onlar onay vermedi. Siz seçimden yüzde 100 oy almadınız. Vatandaşa saygı gösterin.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ (Devamla) – Ha, siz başka bir sistemi savunabilirsiniz, ona da bir itirazımız yok ama benim söylediğim şu: Dünyada 3 çeşit sistem var demokratik rejimlerde; başkanlık sistemleri var, yarı başkanlık sistemleri var ve parlamenter sistemler var. Her birinin de alt versiyonları var, dünyada böyle tek bir sistem yok. Başkanlık sistemi dediğiniz de farklı farklı uygulamalara sahip bir sistem.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) – Ama böylesi yok Sayın Bakan.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ (Devamla) - Parlamenter sistem de işte İngiliz sistemi var, Kıta Avrupası sistemi var, başka sistemler var. Dolayısıyla çok farklı sistemler var. Burada işin özü şu: Bir, demokratik olması sistemin. İki, etkili ve verimli işlemesi. Bunları sağladığınız sürece başkanlık sistemi gerçekten son derece önemli faydalar getiren bir sistem.

Bakın, avantajı nedir başkanlık sisteminin?

DENİZ YAVUZ YILMAZ (Zonguldak) – Hiç dezavantajı yok mu? Birkaç tane dezavantaj da söyler misiniz.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ (Devamla) - Birincisi şu: Siyasi istikrarı garanti altına alıyor. Seçimden sonra "Kim hükümet olacak, kim hükümeti kuracak, ne zaman kuracak?" tartışmaları yaşanmıyor; pazarlıklar, bakanlık pazarlıkları yaşanmıyor. Dolayısıyla Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi siyasi istikrarı sağlıyor. Kalkınmakta olan bir ülke olarak da bizim buna çok ihtiyacımız var. Siyasi istikrar olmadan, az önce bahsettiğim gibi ekonomik istikrar olmuyor.

İkincisi, Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi, etkili ve hızlı karar almayı ve müdahale etmeyi sağlıyor. Özellikle son dönemlerde yaşadığımız salgın, jeopolitik gelişmeler, ekonomik darboğazlar, bütün bu konularda aslında sistemimiz test edildi ve gerçekten hepsinde de başarılı olduk. Kim ne derse desin, dünyayla mukayeseli bakmamız lazım. Şimdi, dünyadan kaynaklanan, Türkiye'den kaynaklanmayan birtakım olumsuzlukları Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminin sonucuymuş gibi yansıtarak bir algı oluşturulmaya çalışılıyor. Bu, doğru değil. Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi, tam aksine, bu krizlerle daha etkili, daha güçlü mücadele etmemizi sağlamış ve salgının yönetilmesinde de ekonomik yönetimde de jeopolitik risklerin yönetiminde de terörle mücadelede de her bakımdan ülkemize avantajlar sağlamıştır. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

DENİZ YAVUZ YILMAZ (Zonguldak) – Depremde niye geciktiniz? Depremde niye geciktiniz?

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ (Devamla) – Karabağ'da sonuç aldıysak, Libya'da sonuç aldıysak, Akdeniz'de sonuç aldıysak, 3 terör örgütüyle güçlü bir şekilde mücadele etmeyi başardıysak, ekonomik performansımızı dünyanın üzerinde tutabiliysek, salgın döneminde üretimi en az etkilenen ülkelerden biri olabiliysek...

HASAN BİTMEZ (Kocaeli) – Filistin'de de sonuç alın, Filistin'de.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ (Devamla) – ...işte bütün bunları Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemine borçluyuz. Bu, bütün sistemler sonuçta, değerli arkadaşlar, kul yapısı; geliştirilemez mi, iyileştirilemez mi, daha iyiye götürülemez mi? Elbette olabilir. Yaşadığımız tecrübeler ışığında, eksik gördüğünüz bir husus varsa yeni anayasa tartışmalarıyla, başka tartışmalarla elbette her şey tartışılabilir, iyileştirmeye dönük adımlar her zaman bütün sistemlerde atılabilir ama sistemimiz doğru bir sistem, etkili bir sistem ve sonuç üretmiş bir sistem. Dolayısıyla Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemini devam ettiriyoruz ve devam ettireceğiz.

HASAN BİTMEZ (Kocaeli) – 40 artı 1 ne olacak?

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ (Devamla) – Değerli arkadaşlar, diğer yandan Cumhurbaşkanlığı Yardımcılığıyla ilgili de birkaç yorum yaptınız. Yine, espiyle karışık bir şeyler söyleyeyim. Şimdi, siz kazansaydınız bu seçimde, burada hangi Cumhurbaşkanı Yardımcısı gelip bütçeyi sunacaktı bilmiyorum. (AK PARTİ sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)

BÜLENT KAYA (İstanbul) – Cumhurbaşkanının kendisi sunacaktı.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ (Devamla) – Acaba hükümete ayrılan süre uzun pazarlıklarla vakit bölüşülerek 7 Cumhurbaşkanı Yardımcısı gelip onlar mı anlatacaktı bütçeyi bilmiyorum. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) – Sizin pazarlıklarınızı görüyoruz. Sen HÜDA-PAR'la yaptığınız pazarlığı anlatsana. HÜDA-PAR'la yaptığınız pazarlığı bir anlat.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) – Sayın Bakan, yüzde 45 küsurdeyiniz, yüzde 45.

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) – HÜDA-PAR'dan bir bahset, HÜDA-PAR'dan. HÜDA-PAR, koalisyondan bahset.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ (Devamla) – Diğer taraftan, "Cumhurbaşkanı Yardımcısı siyasetçi değildir." diyorsunuz.

BÜLENT KAYA (İstanbul) – "Siyasetçi değil." demiyoruz, "Seçilmiş değil." diyoruz, "Seçilmiş değil." diyoruz.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ (Devamla) – Sizin genel başkanlarınız Cumhurbaşkanlığı Yardımcısı olduğunda siyaseti bırakacaklar mı acaba, onu da merak ediyorum doğrusu. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

BÜLENT KAYA (İstanbul) – Sistemi değiştirecektik Sayın Bakan.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ (Devamla) – Böyle bir şey söz konusu değil. Değerli arkadaşlar, Cumhurbaşkanlığı Kabinesi seçilmiş Cumhurbaşkanımız tarafından atanan, siyasetin göbeğinde olan bir kurumdur, siyasetten uzak olması mümkün değildir. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Halka verdiğimiz siyasi sözleri yerine getirmek üzere, siyasi bir programı hayata geçirmek üzere görev yapmaktadır.

DENİZ YAVUZ YILMAZ (Zonguldak) – O zaman "Tarafsız." demeyeceksiniz.

BÜLENT KAYA (İstanbul) – İmza yetkisi yok Bakanlar Kurulunun.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ (Devamla) – Dolayısıyla buradaki Kabineyi siyasetten bağımsız bürokrat gibi görmek çok yanlış bir yaklaşımdır, onun altını çizmek isterim.

DENİZ YAVUZ YILMAZ (Zonguldak) – Tarafsızlık yemini edilmeyecek o zaman.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ (Devamla) – Değerli arkadaşlar, eski sistemde de bakanlar atanıyordu, onu da söyleyeyim. Türkiye'de, bakanlar hiçbir zaman seçilmediler; milletvekilleri seçildi, seçilmiş milletvekilleri arasından atamalar yapıldı veya hiç milletvekili olmayanlar da eski sistemde bakan olarak atanabildi.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Peki, güven oylaması olmuyor muydu?

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ (Devamla) – Bakanların doğrudan bakan olarak seçildiği bir sistem hiçbir zaman ülkemizde olmadı, her zaman için bakanlar atandı; eski sistemde, başbakanlar belirlidiler, cumhurbaşkanları onayladı, bakanları hiçbir zaman halk seçmedi doğrudan. Dolayısıyla bu sistemde de seçilmiş Cumhurbaşkanımız, meşruiyetini halktan alan, millî iradede alan Cumhurbaşkanımız bizleri seçti, görev verdi. Biz de seçimde halka verilen sözler neyse Cumhurbaşkanlığı İttifakı olarak, AK PARTİ olarak, Hükümetimiz olarak o sözleri yerine getirmek için gece gündüz çalışıyoruz. (AK PARTİ sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)

Değerli arkadaşlar, yerel yönetimlerle ilgili de değerlendirmeler yapıldı. Yerel yönetimler konusunda şunu ifade etmek isterim: Bizim dönemimizde hiçbir zaman ayrımcı bir uygulama olmadı; tam aksine, kanunlarımızda objektif kriterleri güçlendirerek, nüfusa, gelir düzeyine göre kaynak tahsis ederek yaptık. (HEDEP sıralarından gürültüler)

ONUR DÜŞÜNMEZ (Hakkâri) – Beraat edenleri niye göreve iade etmediniz? Beraat eden eş başkanları niye göreve iade etmediniz?

BURÇUGÜL ÇUBUK (İzmir) – Kürtçe tabelaları indirdiniz.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ (Devamla) – Merkezî idareden şikâyet ederek beceriksizliklerini, başarısızlıklarını örtmeye çalışanlara da hiç kimse prim vermesin, kusura bakmayın. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

ONUR DÜŞÜNMEZ (Hakkâri) – Beraat eden eş başkanları niye iade etmediniz?

BURCUGÜL ÇUBUK (İzmir) – Kayyumlarınızı dolandırıcılıktan aldınız...

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ (Devamla) – Bir tane örnekle bunu anlatacağım, değişik partilerden de bu örnek olabilir, yanlış anlamayın: 90'lı yıllarda bir belediye başkanı vardı. Bu belediye başkanının partisi ile o dönemki merkezî idare aynı partiden değillerdi. İstanbul gibi bir ilde belediye başkanıydı. Devasa problemleri vardı bu ilin, çöp probleminden su problemine, yol problemine devasa problemleri vardı İstanbul'un ve bu belediye başkanı merkezî idare her türlü engeli çıkardığı hâlde kaynaklarını verimli kullanarak bütün bu problemleri birer birer çözdü.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Ekrem İmamoğlu'ndan mı bahsediyorsunuz? 2019 yılı olmasın.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ (Devamla) – O belediye başkanının adı Recep Tayyip Erdoğan. (AK PARTİ sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar) At binenin, kılıç kuşananın. Kaynaklarınızı, tahsis edilen kaynakları verimli kullanırsanız başarılı olursunuz. Bu her partiden olabilir, yanlış anlamayın. Her partiden, bir belediye başkanı kaynaklarını verimli kullanırsa, etkili kullanırsa, doğru yerlere kullanırsa reklama, şana, şöhrete değil hizmete kullanırsa başarılı olur, başka amaçlarla kullanırsa başarılı olamaz. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Halkı motive ederse, çalışanlarını motive ederse başarılı olur, bunun örneklerini tarihimizde gördük, hiç kimse başka bir bahane üretmesin, kusura bakmasın, başarılı olan oluyor. (HEDEP sıralarından gürültüler)

ALİ BOZAN (Mersin) – Bizden olmaz, bizde kalmadı, kalmadı!

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ (Devamla) –CHP'den de olabilir, başka partilerden de olabilir ama başarısız olanlar teorik olarak olabilir.

ALİ BOZAN (Mersin) – Sayın Yılmaz, elinizi uzattınız bizim partiyi sayacaktınız ama bir baktınız ki hepsine kayyum atamışsınız.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ (Devamla) – Dolayısıyla başarısızlıklarına bahane üretmeye çalışmasınlar, kaynaklarını etkili ve verimli kullansınlar, bir sürü kaynak tahsis ettik, etmeye devam ediyoruz.

BURCUGÜL ÇUBUK (İzmir) – Borç tahsis ediyorsunuz, borç! Soygun düzeni sizinki!

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ (Devamla) – Belli kriterlerle yapıyoruz, inanın bu kaynaklar verimli kullanılsa başka hiçbir şeye ihtiyaç yok, yeter ki bu kaynaklar verimli kullanılsın.

ONUR DÜŞÜNMEZ (Hakkâri) – Diyarbakır Belediyesinde gördünüz mü kayyumun yaptığını, hatırlıyor musunuz onu?

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ (Devamla) – Kadınla ilgili de yine tartışmalar oldu. Değerli arkadaşlar, kadınla ilgili tartışmalarda da şunu söylemek isterim: Üç politikaya çok önem verdik biz. Birincisi, kadınların eğitimi. "Haydi Kızlar Okula" kampanyasıyla özellikle dar gelirli aileler kızlarını okula gönderdiklerinde onlara pozitif ayrımcılık yapıp destek vererek bugün kız çocuklarımızın okullaşma oranını çok yüksek düzeylere çıkarmış durumdayız çünkü işin özü eğitim.

BURCUGÜL ÇUBUK (İzmir) – 4+4+4'le kız çocuklarımızın okullaşma oranı düştü, kız çocukları okullardan alınıyor.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ (Devamla) – Eğitim altyapısı güçlenmeden kadının statüsünden bahsedilemez.

İkincisi, kadınların iş gücü piyasasına katılımı ve girişimcilik konuları. Bu konularda da geçmişle mukayese edilemeyecek noktalara geldik. Bir tarihlerde kadınların iş gücüne katılımı yüzde 25'lerin altına düşmüştü, son rakamlara baktığınız zaman yüzde 35'in üstüne çıktığını görüyorsunuz, eğitim düzeyi arttıkça bu kendiliğinden zaten yükseliyor.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) – Vallahi hangi rakamlara bakıyorsunuz, merak ediyorum.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ (Devamla) – Üniversite mezunu kadınlarda iş gücüne katılım oranı yüzde 70'lerin üstünde. Dolayısıyla tek başına eğitime yaptığınız yatırım zaten kadınların iş gücüne katılımını, girişimciliğini destekliyor.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Her geçen gün düşüyor, kişi başına eğitime ayrılan para.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ (Devamla) – Göreceksiniz on yıl sonra, yirmi yıl sonra istesenez de istemesenez de kadınlar toplumun hayatında çok daha güçlü bir şekilde yerini alacak.

BURCUGÜL ÇUBUK (İzmir) – İstanbul Sözleşmesi'nden bu yüzden mi çekildiniz?

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ (Devamla) – Ekonomide, eğitimde, sosyokültürel alanda, her alanda daha güçlü göreceğiz.

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) – Üniversite mezunlarının yüzde 40'ı işsiz ya; ne anlatıyorsunuz!

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ (Devamla) – Ben, eski bir Kalkınma Bakanı olarak da hep altını çizirdim, bir toplum kadınlardan ve erkeklerden oluşuyor.

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) – Üniversite mezunlarının yüzde 40'ı işsiz, ne anlatıyorsunuz ya! A Haber izlemekten vazgeç arkadaş ya!

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ (Devamla) – Sadece erkeklerle bir toplumun kalkınması mümkün değil; kadınıyla, erkeğiyle topyekûn kalkınmaya ihtiyacımız var. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) – Günaydın! Günaydın!

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Erbakan söyledi: "Bu bütçe faiz bütçesi." Ben söylemiyorum, Fatih Erbakan söylüyor.

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) – Faizci seni!

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ (Devamla) –Dolayısıyla üçüncü boyutta katılım, siyasi katılım, bürokratik katılım, bu konuda da belli bir mesafe almış durumda ülkemiz ama henüz arzu ettiğimiz yerde miyiz? Elbette değiliz, daha da ileriye gideceğiz inşallah.

SÜMEYYE BOZ (Muş) – İstanbul Sözleşmesi'nden vazgeçerek mi?

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ (Devamla) – AK PARTİ'den önce yanlış hatırlamıyorsam yüzde 4'ler civarındaydı Meclisimizde kadın vekil sayısının toplam vekillere oranı, bugün geldiğimiz noktada yüzde 20'lere yaklaşmış durumdayız.

SÜMEYYE BOZ (Muş) – Sayemizde, sayemizde, oransal olarak.

ALİ BOZAN (Mersin) – Bunun için bence bize teşekkür etmeniz lazım Sayın Yılmaz.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ (Devamla) – AK PARTİ olarak da 2'nci partiyiz bildiğim kadarıyla, ana muhalefet partisinden daha iyi ortalamamız onu söyleyeyim. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Sayı olarak daha iyi olduğumuz gibi oran olarak da daha iyiyiz, dolayısıyla bu da çok açık ve net.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) – 1 Bakan var, 1 Bakan.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) – O da hep aynı bakanlık.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ (Devamla) – Diğer taraftan, kadın meselesini konuşanların... Bugün biraz günah çıkaranları da duyduk.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) – Kadın meselesi diye bir mesele yok.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ (Devamla) – Başörtüsü meselesini de hiç unutmamamız lazım. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Yıllarca başörtüsü kadınların eğitime katılmasında, ekonomiye, siyasi hayata katılmasında bir engel olarak kullanıldı, bir ayrımcılık yapıldı ve gerçekten büyük maliyetler üretti insanlar için; çok şükür şu anda böyle bir sorunumuz da kalmadı. Şimdi, çok özgürlükçü, demokratik konuşmalar duyduk; çok da sevindik tabii bu konuşmalara ama aynı konuşmaları yapan arkadaşlarımızın daha önceki dönemlerde Anayasa Mahkemelerine bu düzenlemeleri iptal ettirmek için gittiklerini de herhâlde unutmayacağız, toplum da unutmayacak. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

Diğer taraftan, kadın-erkek fırsat eşitliği ve kadın-erkek eşitliğine dayalı bütçeleme konusunda da önemli çalışmalar yapıyoruz, uluslararası kuruluşlarla da bu alanda çalışıyoruz.

KAMURAN TANHAN (Mardin) – İstanbul Sözleşmesi'ni kaldırdınız.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ (Devamla) – Tabii ki kadınların farklılaşmış ihtiyaçları olabilir, o ihtiyaçlara cevap verecek şekilde kamu bütçelerinde farklılıklar oluşturmak da bizim görevimiz.

BURÇUGÜL ÇUBUK (İzmir) – Kadınları evlendirip eve kapatmaya çalışıyorsunuz.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ (Devamla) – Dolayısıyla, kadın-erkek fırsat eşitliğine dayalı bütçeleme konusunda da çalışmalar yapıyoruz.

Ben şunu da düşünüyorum doğrusu, uluslararası kuruluşlarla toplantılarımızda da dile getiriyorum: Sadece doğrudan şiddeti önleme gibi, kadının eğitimini destekleme gibi harcamalar değil kadın-erkek fırsat eşitliğine dayalı bütçeleme, dolaylı yönden de desteklerimiz var. Örneğin, KÖYDES, normalde baktığınızda bir kırsal alan programı gibi görünüyorsa ama KÖYDES'i gerçekleştirmekle biz mahallede çeşmeden eve kim su taşıyorduydu daha çok onu o zahmetten kurtarmış olduk. Bir taraftan da hastaneler, sağlık harcamaları, engellilere bakım destekleri; bütün bunlarda yükün büyük bir kısmını kadınlar omuzluyordu.

BURÇUGÜL ÇUBUK (İzmir) – Kadınları kadınevlerine kilitlediniz.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ (Devamla) – İşte, devletin buralara girmesi, sosyal devletin güçlenmesi kadınların yükünü de azalttı ve kadınlara önemli bir avantaj sundu.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) – “Kadına su taşıttırıyoruz.” diyor ya.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ (Devamla) – Değerli arkadaşlar, kadınların -bütün anketlerde de seçimlerde de bunu görüyoruz- Cumhurbaşkanımıza daha fazla destek olması, AK PARTİ'ye daha fazla destek olması bir tesadüf değil kesinlikle, işte bu izlediğimiz kadınlardan yana politikaların bir sonucudur. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) – Bütçede kadının adı yok.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ (Devamla) – Bunu siz görmeyebilirsiniz, görmemeye devam edin ama biz bunu yapıyoruz, yapmaya devam edeceğiz.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) – “Kadın”mış ya, bir tane belediyede bütçe yok o yönde.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ (Devamla) – Sosyal devlet konusunda da şunu söylemek isterim: Sosyal devletin lafını edenler ile sosyal devleti hayata geçirmek ayrı bir şey. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Demokrasinin lafını edenler ile demokrasiyi hayata geçirmek de ayrı bir şey. Ayinesi iştir kişinin lafa bakılmaz. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Biz işimizi bakıyoruz ve işimizi yapmaya devam edeceğiz.

Yine, sanayi konusunda eleştiriler yapıldı “Yeterince sanayileşmiyoruz.” denildi. Özellikle, Özgür Bey'in ifadelerini hatırlıyorum işte “Yapıldı, siz sattınız.” gibi ifadeler kullanıldı.

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) – Yok ya, neyi sattınız ya, neyi sattınız siz ya, aşk olsun yani!

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ (Devamla) – Sanayileşme konusunda şunu söylemek isterim: Kalkınma tarihimize bir bakmanız lazım. 20'li yıllarda daha cumhuriyet ilan edilmeden İktisat Kongresi toplandı ve burada birtakım kararlar alındı. Aslında, daha piyasacı diyebileceğimiz -belli ilkeler çerçevesinde tabii- dünyada da yatırımı Türkiye'ye davet eden birtakım fikirler ortaya konuldu ve 20'li yıllarda daha liberal diyebileceğimiz o dönemin şartlarına göre politikalar izlendi.

Daha sonra, 30'lu yıllarda dünyada Büyük Buhran çıktı ve ciddi ekonomik sıkıntılar yaşadı ülkeler. Dolayısıyla o dönemki yöneticiler bir taraftan bu buhranın etkilerine cevap vermek için, diğer taraftan yetersiz olan sermaye birikimi nedeniyle özel sektör yatırım yapamadığı için devletçilikle, devlet işletmeciliğiyle bu açığı kapatmaya çalıştılar ve çok sayıda işletmeler kurdular; onu kurarken dahi bu tartışmaları da yaşadılar bir taraftan; bir taraftan Kadro Hareketi dediğimiz daha devletçi, ideolojik bir ekip, bir taraftan da Celal Bayar ve daha liberal bir ekip diyelim; Başbakanlık da bunlar arasında gidip geldi o dönemlerde, dolayısıyla böyle tek bir anlayışın olduğunu da söyleyemeyiz 30'lu yıllarda. Kurarlarken bile şunu söylediler -o günkü tartışmalara, tutanaklara bakarsanız- “Biz bunları bugünün şartlarında kuruyoruz ama ülke geliştikçe, güçlendikçe ileride devlet buralardan çekilir, hür teşebbüs bunun yerini alır.” diye düşünüldü ve bu şekilde de yola çıkıldı. 50'li yıllarda rahmetli Menderes “liberal” diye bilinir değil mi- piyasa dostu politikalar izledi, en fazla KİT'lerin kurulduğu dönemlerden biri 50'li yıllardır çünkü ekonomide darboğazlar oluştu, ihtiyaçlar oluştu, Batı'yla ilişkilerde birtakım gelişmeler oldu ve o dönemde birçok KİT kuruldu. Rahmetli Demirel yine birçok KİT kurdu, kamu iktisadi teşekkülü ortaya koydu. Bunlar Cumhuriyet Halk Partisine özgü şeyler de değil, onu anlatmaya çalışıyorum ama sonuç itibarıyla şuraya geleceğim...

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) – Sayın Demirel'i Amerika'ya Cumhuriyet Halk Partisi yolladı eğitim için!

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ (Devamla) – Değerli arkadaşlar, her dönemin şartları içinde bu politikalarla bakmanız lazım. Şimdi, Cumhuriyet Halk Partisinden bazı arkadaşlarımız devlet sanayiye yatırım yapmazsa sanayiye yatırım yapılmıyor zannediyorlar, böyle bir şey yok. Devletin yaptığı yatırım değil, artık bugünkü dünyada, bu sermaye birikimiyle, özel sektörümüzün geldiği noktada... Ha, devletin girmesi gereken yerler yok mudur? Olabilir. İstisnai, riskli alanlar vardır, özel sektörün giremeyeceği, çok uzun vadeli bakış açısıyla yapılması gereken işler vardır, devlet onları elbette yapar ama sizin halkınız yapabiliyorsa, özel sektörünüz yapabiliyorsa devlet artık niçin oralara girsin? Dolayısıyla son yirmi yılda 5,4 büyüdük genel ekonomide, sanayideki büyümemiz bunun çok daha üstünde, şimdi rakamı yanlış telaffuz etmeyeyim ama kesinlikle bizim büyüme hızımızın daha üstünde. Bunu da nereden görüyoruz? Bakın, 2002 yılında sanayinin millî gelirdeki payı yüzde 20,1; sanayi üretiminin millî gelirimizdeki payı 2002 yılında yüzde 20,1. 2022 yılında ne olmuş? 26,4 olmuş. Sanayileşmeyen bir ülkede sanayi üretiminin millî gelirdeki payı nasıl bu kadar artar? (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Üstelik millî gelir bu kadar büyümüşken. Dolayısıyla tekrar özetlemek istiyorum, işin özü şu değerli arkadaşlar: Sanayi üretimimiz büyüyor ama bunu biz devlet eliyle değil organize sanayi bölgeleriyle, teknokentlerle, serbest alanlarla, birçok yöremizdeki ekonomik büyümeyle sağlıyoruz ve böyle de devam edeceğiz.

Diğer yandan, faizle ilgili epeyce tartışmalar oldu, itirazlar oldu. O konuda da şunları ifade etmek isterim: Tabii ki doğru, son dönemlerde nominal olarak baktığınızda, parasal olarak, mutlak değer olarak baktığınızda faizlerde önemli bir artış var ama bütün iktisatçılar da bilir ki teknik bu işle ilgilenenler bilir ki bu tür harcamalara nominal olarak değil oransal olarak bakılır. Millî gelirimize oranı nedir, bütçenin içindeki payı nedir ve vergi gelirlerimizin içindeki payı nedir? Şimdi, bunlara bakalım. Faiz giderlerinin gayrisafi yurt içi hasıla içindeki oranı neymiş? 2002 yılında 14,3; millî gelir 100 liraysa bunun 14,3'ü sadece faize gidiyormuş, son dönemlerde, 2022'de bunu 2,1'e kadar düşürmüştük. Depremin etkisiyle, geçici olarak bütçemizde yaşanan arızı

birtakım açıklar nedeniyle 3'e çıkmış ve belli bir süre sonra yine bunu daha düşük seviyelere çekme perspektifiyle hareket ediyoruz; şu anda 2,5-3 seviyelerinde devam ediyor.

Faiz giderlerinin bütçe içindeki payı neymiş diye baktığınızda, 2002'de yüzde 43,2; toplam harcamaların yüzde 43,2'si faize gidiyormuş. Son dönemlerde, son yıllarda baktığınızda bu yüzde 10 ile 12,7 arasında değişen seviyelerde ve oldukça düşük seviyelere gelmiş durumda. Daha da düşsün mü? Tabii ki düşsün, kim istemez, bunu elbette istiyoruz ama bir taraftan depremin yaralarını saracaksınız, bir taraftan çalışanlarınıza birtakım imkânlar sağlayacaksınız, bir taraftan ekonomik şartlarda sosyal refahı artırıcı destekler yapacaksınız, bir taraftan yatırımlar yapacaksınız altyapıya, teknolojiye, bir taraftan güvenliği, huzuru sağlamak için birtakım harcamalar yapacaksınız; bütün bunlarla birlikte düşülmesi gereken şeyler.

Vergi gelirleri içinde faizin payı daha çarpıcı: 2002 yılında 100 lira vergi toplaniyordusa 86 lirası faize gidiyordu, 100 liralık verginin 86 lirası faize gidiyordu değerli arkadaşlar. Nominal olarak konuştuğumuzda tabii ki farklı olur ama bugün geldiğimiz noktada 2022'de 13,2'si, 2023'te artıyor bir miktar, doğru, 17'lere çıkıyor ama daha sonra tekrar düşürme perspektifi içinde hareket ediyoruz.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – 1950'de nasıldı durum?

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ (Devamla) - Değerli arkadaşlar, oransal demişken şunu da söyleyeyim: Sayın Özlale -ayrıldı "İzmir'e gitmem gerekir." dedi; benden de, sağ olsun nezaket gösterdi, Allah'a ısmarladık istedi-bazı oranların düştüğünü ifade etti bütçede. "Sosyal harcamalarınız düştü." dedi "İstihdam desteğiniz oransal düştü." dedi vesaire. Şimdi, orada da şuna dikkat etmemiz lazım: Deprem harcamaları ve "EYT" dediğimiz harcamalar bu yıl devreye girdiği için onların bütçeden belli bir pay alması söz konusu. Dolayısıyla diğer bütün kalemler bu iki husus devreye girdiği için mutlak değer olarak, yüzde artış olarak değil ama bütçe içindeki oran olarak bir miktar azalmış gibi görünüyorlar fakat yüzde artış olarak baktığınızda enflasyonun çok üzerinde yine bu kalemlerde artış var. Dolayısıyla o mukayeseye depremin harcamaları hariç bakmak daha sağlıklı olur diye ifade etmek istiyorum.

DURSUN MÜSAVAT DERVİŞOĞLU (İzmir) – "Bakanlığın hedefleriyle mütenasip değil." dedi.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Vatandaş niye fakirleşiyor o zaman?

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ (Devamla) – Yine, Sayın Selim Temurci dile getirdi, dış borç stokuyla ilgili... Borç stokuyla ilgili ifade etmiştim: Kamu borcunun millî gelire oranında, hane halkının millî gelire oranında ve şirketlerin millî gelire oranında uluslararası mukayeselere göre iyi durumdayız. Peki, dış borcun millî gelire oranı ne civarda, buna baktığınızda... Türkiye brüt dış borç stoku 2022 yılı sonunda 458,5 milyar dolar iken -bu kamu, özel her şeyi kapsıyor, kamunun borcu da var bunun içinde özelin borcu da Türkiye'nin dışarıya borcu- 2023 yılı Haziran ayı itibarıyla bu 475,8 milyar dolara ulaşmış durumda yani nominal olarak bir miktar artmış görünüyor ama az önce de söyledim, bu rakamlara millî gelirle bakmanız lazım. Türkiye brüt dış borç stokunun gayrisafi millî hasılaya oranına bakıldığında 2022 yılı sonu itibarıyla millî gelirimizin yüzde 50,6'sıymış, dış borcumuz millî gelirimizin yüzde 50,6'sı. 2023 yılı Haziran ayı itibarıyla bu oran yüzde 46,5'a gerilemiş durumda millî gelire oranla. Sabahki konuşmamda da söylemiştim, bu yıl millî gelirimizde dolar bazında çok ciddi bir artış olacak. Son on iki aya doğru geriye gittiğimizde 1 trilyon 70 milyar doları aşmış durumdayız. İlk defa Türkiye bu yıl 1 trilyon dolar sınırını aşıyor ve son rakamlar, son büyüme rakamları bize şunu gösteriyor, kurdaki gelişmelere de baktığınızda: 1,1 trilyon dolara yakın kapatacağız gibi görünüyor bu yılki millî gelirimiz. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Bu da kişi başına gelirimizi 12.500 doların üstüne çıkaracak bir rakam. İnşallah orta vadede 13.800 olan eşik değeri aşır yüksek gelirli ülkeler ligine de geçeceğiz, buna da inanıyoruz. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Perspektifimiz 2026 yılı itibarıyla 1,3 trilyon dolarlık millî gelir hedefimiz, 15.000 dolar da kişi başına gelir, bu da Türkiye'yi yeni bir lige taşıyacak. Dolayısıyla, dış borçta da millî gelirimiz çıktığında -düşündüğümüzden daha yüksek çıkacak gibi görünüyor- bunu daha iyi göreceğiz. Dolayısıyla, millî gelire oranladığımız her şeyde ona göre aşağıya gelmiş olacak.

Değerli arkadaşlar, vergiyle ilgili yine değerlendirmeler yapıldı, o konularda da biraz izahatta bulunmak isterim. Arkadaşlarımız çeşitli görüşler, eleştiriler ifade ettiler. Ülkemizde dolaylı vergilerin toplam vergiler içindeki payının yüksek olduğu doğrudur. Ben de bu konuyu zaman zaman dile getiriyorum, orta vadeli programla ilgili işsarelerimizi yaptığımızda gerek işveren kesiminden gerek işçi kesiminden, toplumun bütün kesimlerinden de bu konuda farklı bir politika yapılıns talebini aldık, Hükümet olarak da bunu değerlendirdik, orta vadeli programımıza da açık açık yazdık, doğrudan vergilerin toplam vergilerimiz içindeki payını artırıcı bir tutum içinde olacağımızı orta vadeli programımıza yazdık ama takdir edersiniz ki bu tür yapısal dönüşümler bir gecede olacak hadiseler değil, hedefi koyarsınız, o hedefe doğru adım adım yol alırsınız.

BÜLENT KAYA (İstanbul) – Bir gecede yol alınmaz ama yirmi iki yılda yol alınır.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ (Devamla) – Bu çerçevede de hareket ediyoruz. Vergilerimize baktığınızda "Vergi yükü yüksek mi?" "Vatandaş eziyetsunuz, çok büyük vergi yükü var." gibi eleştiriler yapıldı. Bunlara da cevap vermek isterim. OECD rakamlarına göre cevap vereceğim. OECD tarafından son yayınlanan 2022 yılına ilişkin verilere göre, toplam vergi yükü sıralamasında ülkemiz yüzde 20,8 oranıyla 38 OECD ülkesi arasında en düşük vergi yüküne sahip 3'üncü ülke konumundadır. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Unutmayalım ki bugün bu 20,8 olan vergi yükü 2002 yılında yüzde 23,8'di. Bu yirmi yılda biz vergi yükünü artırmadık; tam aksine, millî gelire oran itibarıyla baktığınızda vergi yükü azaldı. Hatırlarsanız, kurumlar vergisinde indirim yaptık, gelir vergilerinde indirimler yaptık. Vergiyi tabana yaymayı da biraz farklı ifade eden arkadaşlarımız oldu. Vergiyi tabana yaymak, dar gelirliden vergi almak demek değil; vergiyi tabana yaymak, vergi vermeyenden vergi almak demek. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Vergi veren var, vermeyen var. Aynı alanda herkes vergisini versin, birinden alayım, diğerinden almayayım olmasın; vergiyi tabana yaymak demek bu. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Yoksa "Aşağıdakilerden vergi alalım, yukarıdakilerden almayalım." kesinlikle böyle bir anlayışımız yok; tam aksine, biliyorsunuz, biz kurumlar vergisinde bir düzenleme yaptık; finansal kurumlardan, bankalardan yüzde 30 kurumlar vergisi alıyoruz; normal firmalardan 25, ihracatçılardan 20 alıyoruz. Yine, son yıllarda çok sayıda düzenleme yaptık. Örneğin, asgari ücreti vergi dışı bıraktık; sadece bu, 600 milyar liralık bir vergi gelirinden vazgeçmek demek, ona yakın bir rakam. Esnaf muafiyetinin kapsamını genişlettik, "Basit usule tabi esnafımızdan vergi almayacağız." dedik. Yanlış hatırlamıyorsam 900 bin civarında esnafımız bundan faydalanmış oldu, basit usule tabi mükellefe kazanç istisnası getirdik. Yeni iş kuran gençlerimize vergisel teşvikler getirdik, işlem maliyetlerini azalttık. Yine, vergiye uyumlu mükellefe, yıllardır vergisini düzenli ödeyen mükellefe de bazı teşvikler getirdik. Aynı zamanda, geniş kitlelerin kullandığı ürünlerde KDV indirimleri yaptık.

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) – Bunlar adaleti sağlamak için yetmiyor.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ (Devamla) – Bizde belki dolaylı vergiler ağırlıklı, doğru ama bu dolaylı vergileri ayarlarken gelir dağılımını da düşünerek hareket ediyoruz. Örneğin, geniş kitlelerin tükettiği gıdada KDV'yi çok daha düşük tutuyoruz, lüks ürünlerde çok daha yüksek tutuyoruz; ithal ürünlerde daha yüksek tutuyoruz, yurt içindeki ürünlerde daha düşük tutuyoruz. Doğru, dolaylı vergiyi herkes ödüyor ama tüketim kalıpları farklı. Dolayısıyla dar gelirli vatandaşlarımızın lehine olacak şekilde dolaylı vergi oranlarımızı ayarlıyoruz, bunu da ifade etmek isterim.

Değerli arkadaşlar, vergide önümüzdeki dönem bütün bu perspektifli reformlar, yenilikler yapacağız; vergi tabanını

genişleterek dolaysız vergilerin payını artıracaktır; bu, toplam vergilerin artacağı anlamına gelmiyor, toplam vergiler içinde dolaysız vergilerin payını yükselteceğiz; vergilemede basitlik sağlayacağız, etkin olmayan istisnaları kaldıracacağız. İstisnaları eleştirdi bazı arkadaşlarımız, istisnaların çoğu ya bir sosyal amaca matuf veya bir teşvik politikasının bir gereği aslında ama varsa etkin olmayan istisnalar bunları da tabii ki kaldıracacağız. Döviz kazandırıcı faaliyetleri destekleyeceğiz, vergi güvenliğini artıracacağız. Vergiyle ilgili de bunları ifade etmek isterim.

Cumhurbaşkanlığının harcamalarına ilişkin yine bazı değerlendirmeler yapıldı.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Cumhurbaşkanlığı bütçesi sadece Cumhurbaşkanlığının idari harcamalarının yapıldığı bir bütçe değil, Cumhurbaşkanlığı bütçesinde yer alan mal ve hizmet alım giderlerinin yaklaşık yüzde 63'ü -üçte 2'sine yakını diyebiliriz- barışı destekleme giderleri olarak ilgili bakanlık ve kuruluşlara aktarılmaktadır. Doğrudan Cumhurbaşkanlığı kullanmıyor bu kaynakları, barışı destekleme misyonları çerçevesinde güvenlik güçlerimize bu kaynakları aktarıyoruz. Diğer taraftan, Cumhurbaşkanlığına bağlı Beştepe Külliyesi'nde Kongre ve Kültür Merkezi ile Millet Kütüphanesinin harcamalarını da Cumhurbaşkanlığı bütçesinden yapıyoruz. Milyonlarca gencimiz, vatandaşımız bu kütüphaneyi, kongre merkezini ziyaret ediyor, orada birtakım ikramlarda da bulunuluyor; işte, bu harcamaları da Cumhurbaşkanlığımızın bu bütçesinden yapıyoruz. Baktığınız zaman, merkezî yönetim kuruluşlarının genelinde ortalama yüzde kaç artış olmuş bütçede? Yüzde 148. Başlangıç bütçesine göre söylüyorum, ek bütçeye göre değil. Geçen yılın başlangıç bütçesine göre, merkezî yönetim bütçemizdeki kuruluşların ortalama artışı yüzde 148,5. Peki, Cumhurbaşkanlığı bütçesi ne kadar artmış? Yüzde 85. Dolayısıyla ortalamanın çok altında bir artış ve buradaki kaynakların büyük bir kısmı da -dediğim gibi- barışı destekleme faaliyetlerine veya kütüphane, kongre merkezleri gibi birtakım kuruluşların harcamalarına tahsis edilecek hususta.

Değerli arkadaşlar, yine, Alevi vatandaşlarımızla ilgili, Kürt vatandaşlarımızla ilgili bazı değerlendirmeler yapıldı. Şunun altını çizmek isterim: Ben geçen gün İstanbul'daydım, Valimizle birlikte Alevi kanaat önderleriyle bir kahvaltı yaptık, neredeyse yarım gün süren çok da güzel bir sohbet yaptık, dinledik, farklı fikirleri dinledik. Sünnilerde olduğu gibi Alevilerde de farklı düşünen insanlar var, hiçbir toplumsal kesim homojen değil. Bazen bir haddimizi aşıyoruz diye düşünüyorum, bütün büyük bir topluluk adına hepsini temsil edemiş gibi konuşuyoruz; kimsenin böyle bir hakkı yok. Alevilerde de Sünnilerde de şu kesimde de bu kesimde de farklı düşünen insanlar var, farklı görüşler var. Terör çizgisine dikkat edilmek kaydıyla, yine, birtakım dış manipülasyonlara, bunlarla bağlantılara dikkat edilmek kaydıyla her türlü farklılığa da saygı duyuyoruz, her türlü kimliğe de saygı duyuyoruz. Her gittiğimiz ilde, beldede Kürt müdür, Alevi midir, Sünni midir, başka bir kimliği mi vardır buna bakmadan bütün vatandaşlarımızla da oturuyoruz; sorunlarını, sıkıntılarını, dertlerini konuşuyoruz.

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Kars) – Cemevlerini niye ibadethane olarak tanıımıyorsunuz Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcısı?

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ (Devamla) - Çünkü biz milletin partisiyiz, milletin içinden gelmiş bir partiyiz. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Kars) – Cemevleri, cemevlerinin yasal statüsü...

SEZAI TEMELLİ (Muş) – Geldiniz ama gidemiyorsunuz!

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ (Devamla) - Ve inanın, sizden duymaya çok ihtiyacımız yok, biz doğrudan zaten konuşuyoruz, insanımızla konuşuyoruz; onların dertlerini, sıkıntılarını, önerilerini, eleştirilerini dinliyoruz, bundan hiç şüpheniz olmasın.

SEZAI TEMELLİ (Muş) – Sayın Yılmaz, geldiğiniz yere gidemiyorsunuz!

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Kars) – Alevi'ye "Alevi" demiyorsunuz ya; cemevine "cemevi" demiyorsunuz, "cümbüş evi" diyorsunuz!

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ (Devamla) - Diğer taraftan, terörle ilgili de şu değerlendirmeyi yapmak isterim: Terör kalkınmanın da demokrasinin de çevrenin de hepsinin de düşmanıdır. Terör ister Müslümanlık adına yapılsın ister bir etnik grup adına yapılsın, hangi isim altında yapılıyor olursa olsun terör insanların temel haklarına bir saldırıdır, demokrasiye bir saldırıdır; kalkınmayı engeller, yaşam kalitesini düşürür, çevreyi tahrip eder. Terörün olduğu ortamda ne kadın hakkı kalır ne çocuk hakkı kalır, hiçbir şey kalmaz. Lafla olmaz bu işler; gerçekliğe, hakikate bakmak durumundayız.

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) – Kürt sorununu çözelim.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ (Devamla) - Terör, yaşam ortamını da iş ve yatırım ortamını da bozar ve terör bugüne kadar en büyük zararı doğuda, güneydoğuda yaşayan insanımıza vermiştir. Bugün, terörün bitmesi, huzur ve güven ortamının oluşması da en çok doğuda, güneydoğuda yaşayan Türk olsun, Kürt olsun, Zaza olsun, Alevi olsun, Sünni olsun, hangi kimlikten olursa olsun doğuda, güneydoğuda yaşayan insanımızın lehinedir bugünkü ortam. Ama yıkmak, kısa sürede oluyor; yapmak, biraz zaman alıyor; yapmak, inşa etmek, kolay bir şey değil. İnşallah, bu yeni ortamda doğuda, güneydoğuda da çok hızlı bir gelişim sürecini hep birlikte göreceğiz. Bizim millet anlayışımız dar bir millet anlayışı değil, belli bir ırka, etnik yapıya, mezhebe, kimliğe dayalı bir anlayış değil; tarihsel, yüzyıllardan süzülüp gelen ortak kültüre, değerlere dayalı, ortak gelecek ideallerine dayalı bir millet anlayışıdır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Buyurun.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ (Devamla) – Diğer taraftan, demokratik hukuk devleti içinde de eşit vatandaşlık çerçevesinde baktığımız meseleler olduğunu ifade etmek isterim; bu anlayışla da devam ediyoruz.

Değerli arkadaşlar, diğer bazı konular var ama bu saatte vaktimi zorlamak istemiyorum.

Müsaade ederseniz, son olarak bir teşekkür edip tamamlamak istiyorum. Bu çalışmalarında -asıl teşekkürü son kapanışta yapacağız ama- bugüne kadarki safahatta katkıda bulunan herkese teşekkür ediyorum. 2024 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi ile 2022 Yılı Kesin Hesap Kanunu Teklifi'nin hazırlanmasında gösterdiği perspektif, liderlik ve vizyon için Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan'a şükranlarımı sunuyorum. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Sayın Bakanlarımıza, ayrıca, Cumhur İttifakı çatısı altında destek veren milletvekillerine ve özellikle Genel Başkan Sayın Devlet Bahçeli'ye teşekkürlerimi sunuyorum. (AK PARTİ ve MHP sıralarından alkışlar) Meclis Başkanımız başta olmak üzere sayın milletvekillerimize teşekkür ediyorum, saygılarımı sunuyorum. Sayıştaya, Strateji ve Bütçe Başkanlığına, Hazine ve Maliye Bakanlığı başta olmak üzere bütçe ve kesin hesap kanunu tekliflerinin oluşturulmasında katkısı bulunan tüm kamu kurum ve kuruluşlarına teşekkür ediyorum. Burada yoğun bir mesai harcayan stenograflara, idari ve destek hizmetleri personeline, tüm Meclis çalışanlarına, basın mensuplarına, tüm emeği geçenlere de teşekkür ediyorum; görüşmelerin verimli geçmesini, bütçemizin bereketli olmasını diliyorum, sizi ve aziz milletimizi saygıyla selamlıyorum. (AK PARTİ ve MHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Şimdi, sisteme girmiş 3 Grup Başkan Vekili arkadaşımız var; Saruhan Oluç Bey, Bülent Kaya Bey, ardından Mahir Bey.

Buyurun.

Yalnız, lütfen, ikişer dakikayla kısıtlayalım.

V.- AÇIKLAMALAR (Devam)

3.- Antalya Milletvekili Hakkı Saruhan Oluç'un, Cumhurbaşkan Yardımcısı Cevdet Yılmaz'ın 36 sıra sayılı 2024 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi ve 37 sıra sayılı 2022 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi'nin tümü üzerinde yürütme adına yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

HAKKI SARUHAN OLUÇ (Antalya) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

İki dakikada toparlamaya çalışacağım.

Aslında üç temel konuda bir şey söylemek istiyorum, Sayın Yılmaz'a teşekkür ederiz.

Şimdi, birincisi yerel yönetimler meselesi, sizler de biliyorsunuz “Yerel yönetimlerde ayrımcı uygulama olmadı.” dedi. Tabii, bizimki pek ayrımcı uygulamaya girmiyor yani kazandığımız bütün yerel yönetimleri, belediyeleri kayyum eliyle almanız ayrımcılığın ötesine geçiyor, ayrımcılık değil gerçekten ama yerel demokrasi açısından, seçim hukuku ve sandık hukuku açısından gerçekten kabul edilebilir bir şey değil. Millet iradesinden bahseden iktidar milletin iradesini gasbetmiş vaziyette, özellikle bizim belediyelerimizde; bunu vurgulamak istiyorum. Yani “ayrımcılık” lafı çok hafif kalıyor bu meselede, öncelikle onu söyleyeyim. Kayyum politikasının, bir kayyum rejimi inşa etme politikasının önümüzdeki dönem sürüp sürmeyeceğini gerçekten bu halk merak ediyor. Halkın iradesinin gasbedilmesine aynı şekilde devam edilecek mi edilmeyecek mi? Ben bunu Plan ve Bütçe Komisyonunda da size sordum, cevap vermediniz, bir kez daha bunu soruyorum: Kayyum rejimini inşa etme politikasını sürdüreceksiniz?

İkinci söylemek istediğim, Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi... “Dünyada üç sistem var.” dediniz; evet, doğru ve dediniz ki: “Hangi sistem olursa olsun işin özü sistemin demokratik olması.” Doğru ama zaten sorun şu ki Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi demokratik değil yani bir demokratik başkanlık sistemi ya da bir demokratik yarı başkanlık sistemi inşa edilmiş olsa bu elbette ki tartışılabilir bir şey ama maalesef, hem kuvvetler ayrılığı açısından baktığımızda, “Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi” dediğiniz sistem kuvvetlerin ayrılığını değil birliğini öngörmektedir ve öyle uygulanmaktadır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

HAKKI SARUHAN OLUÇ (Antalya) – Toparlıyorum efendim.

BAŞKAN – Bir dakika daha...

Buyurun.

HAKKI SARUHAN OLUÇ (Antalya) – Maalesef, yürütmenin tahakkümü altında yargı ve yasama faaliyet sürdürmek durumunda kalmaktadır.

İkincisi de, sizler de çok iyi biliyorsunuz ki denge denetleme mekanizmaları yok edilmiştir, işlememektedir. Dolayısıyla bu Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminin en büyük sorunu demokratik olmamasıdır zaten, tartışma ve eleştiri de bunun üzerine şekilleniyor. Yani bir tane örnek vereceğim, siz dediniz ki: “Etkili ve hızlı karar.” Evet, etkili ve hızlı karar ama yanlış karar olduğu zaman bu etkili ve hızlı karar, biliyorsunuz, ekonomiyi ne hâle getirdi faiz-enflasyon meselesi üzerinden. Eğer sistem demokratik olsaydı, faiz-enflasyon üzerinden ekonomi, halk bu kadar büyük bir fatura ödemek zorunda kalmazdı ama maalesef, işte, etkili ve hızlı kararda sonucu gördük.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

HAKKI SARUHAN OLUÇ (Antalya) – Bitiriyorum efendim.

Gerçekten hızlı ve etkili bir karar oldu ve döviz nereye çıktı, enflasyon nereye fırladı, şimdi sizler de bunları yaşıyorsunuz. Bugün eğer faizleri altı aydır artırıyorsanız ve yüzde 40'a çıkardıysanız faizleri işte, o, geçmişteki etkili ve yanlış karar yüzünden bu hâle geldi. Bu sistemin demokratik olmamasından, hiç kimsenin Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemindeki yürütmenin en tepesindeki kişiye “Bu yanlış bir tezdır, ekonomiyi batırır.” diye açıkça söyleyememiş olmasından dolayı Türkiye’de toplum bu kadar ağır bir bedel ödedi esas itibarıyla.

Son sözüm, evet, demokratik hukuk devleti için de eşit vatandaşlık yani farklılıkların eşitliği ve saygınlığı diyorsanız bunun anayasal ifadesinin bulunması ve yazılması gerekiyor. Bu olmadığı müddetçe de bu eşitlik sağlanamaz.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Sayın Kaya, buyurun

4.- İstanbul Milletvekili Bülent Kaya'nın, 36 sıra sayılı 2024 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi ve 37 sıra sayılı 2022 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi'nin tümü üzerinde, Cumhurbaşkan Yardımcısı Cevdet Yılmaz'ın yürütme adına yaptığı konuşmasındaki bazı ifadeleri ile Sivas Milletvekili Abdullah Güler'in AK PARTİ Grubu adına yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

BÜLENT KAYA (İstanbul) – Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Sayın Cevdet Yılmaz elveda bütçesi üzerinden bir esprile bu bütçeye “merhaba bütçesi” dedi, biz de buna “eyvah bütçesi” dedik ama Sayın Bakanın jargonuyla devam edeceksek bu “merhaba bütçesi” değil “yeniden merhaba bütçesi” olur. Yüksek faize yeniden merhaba, yoksulluğa yeniden merhaba, işsizliğe yeniden merhaba, enflasyona yeniden merhaba, yasaklara ve yolsuzluklara yeniden merhaba bütçesi olarak ancak tanımlanabilir.

Bir diğer husus, Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminin millettten yeniden onay aldığını dolayısıyla bu tartışmaların bittiğini ifade etti ama bu tartışmaları başlatan bizzat Sayın Cumhurbaşkanının kendisi çünkü Sayın Cumhurbaşkan Yardımcımızın “siyasi istikrar” diye tanımladığı sistemi Sayın Cumhurbaşkanımız yüzde 50+1 sebebiyle “Kimin eli kimin cebinde belli olmayan bir sistem.” olarak tanımladı. Şimdi, kimin eli kimin cebinde belli olmayan bir sisteme siyasi istikrar denir mi? Onu da yüce milletin takdirine bırakıyorum.

Siz Türk tipi ekonomik model diye “faiz sebep, enflasyon sonuç” tezini de hararetle savunuyordunuz ama bir gece ansızın vazgeçtiniz. Emin olun, Türk tipi başkanlık sisteminden de bir gece ansızın vazgeçeceğiniz günler yakındır çünkü sizin için sistem değil sizin o koltukta oturuyor olmanız önemlidir. Dolayısıyla siz hangi rejimle yönetildiğinizden azade bir şekilde, sizin başta olup olmamanızla ilgileniyorsunuz çünkü Başbakanken güçlendirilmiş bir parlamenter sistemden yanaydınız, Cumhurbaşkan olunca da güçlendirilmiş bir Cumhurbaşkanlığından yana oldunuz. Onun için, sizin için parlamenter sistem veya Cumhurbaşkanlığı fark etmiyor, sizin iş başında olup olmamanız fark ettiği için çok kısa bir zamanda -eğer yeniden seçilmeyle ilgili bir imkân doğmazsa- parlamenter sistemi tartışmaya açacağınızdan hiç şüphem yoktur.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BÜLENT KAYA (İstanbul) – Devam ediyorum Sayın Başkanım.

Bir diğer husus da Adalet ve Kalkınma Partisi Grubu Başkanı Sayın Abdullah Güler'in Anayasa Mahkemesi değerlendirmesi. Hani, Bektaşî'nin bir ayetle ilgili değerlendirmesinden sonra “Onun ikinci kısmı var.” denilince “O kadar da âlim değilim.” demişti ya; Anayasa'nın 153'üncü maddesi var ama bir de Anayasa'nın 158'inci maddesi var. Orada uyuşmazlık mahkemesinin adli, idari ve askerî yargı mercileriyle ilgili görev uyuşmazlıklarında uyuşmazlık mahkemesinin verdiği kararın kesin olduğundan bahsederken üçüncü fıkradaki “Diğer mahkemelerle, Anayasa Mahkemesi arasındaki görev uyuşmazlıklarında,

Anayasa Mahkemesinin kararı esas alınır.” hükmünü görmezlikten geliyorlar.

Bir de “süper temyiz mahkemesi” benzetmesine mutlaka bir cevap vermek gerekir Sayın Başkanım çünkü eğer Anayasa Mahkemesine bir süper temyiz mahkemesi olarak bakacaksak bu yetkiyi Adalet ve Kalkınma Partisi “12 Eylül anayasasına son veriyoruz.” diye referandumla bizzat kendileri getirdi.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BÜLENT KAYA (İstanbul) – Son bir dakika Sayın Başkanım.

Üzerinden henüz daha on iki on üç yıl geçmeden kendilerinin getirdiği sistemden şikâyetçi olmalarını anlamak mümkün olmadığı gibi, bırakın Anayasa Mahkemesini Adalet ve Kalkınma Partisi 2002 yılında Avrupa İnsan Hakları Mahkemesini süper temyiz mahkemesi hâline getirdi. Çünkü Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin verdiği kararların, yargılamanın yenilenmesi yolu yapılmasına dair CMK’de yapılan kanun değişikliğini Adalet ve Kalkınma Partisi yaptı. O dönemde Avrupa Birliği ceza almış milletvekillerinin tahliye edilmesini müzakerelerin başlangıcı için şart koşuyordu; onlar da Yargıtayı sıkıştırıp “Biz Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine süper temyiz mahkemesi rolü verdik, sen bu karara niçin uymuyorsun?” diye Yargıtayı eleştiriyorlardı.

Siyasette ilke ve istikrar önemlidir diyorum, Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN – Sayın Müsavat Dervişoğlu, buyurun.

5.- İzmir Milletvekili Dursun Müsavat Dervişoğlu’nun, Cumhurbaşkanı Yardımcısı Cevdet Yılmaz’ın 36 sıra sayılı 2024 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi ve 37 sıra sayılı 2022 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi’nin tümü üzerinde yürütme adına yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ve bütçenin ilk gün görüşmelerine ilişkin açıklaması

DURSUN MÜSAVAT DERVİŞOĞLU (İzmir) – Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Genel Kurulu saygılarımla selamlıyorum.

Güzel bir mesai günü geçirdik, katkısı olan herkese teşekkür ediyorum. Zaman zaman hararetli tartışmalar da oldu, tartışmalar genellikle bütçe görüşmelerinin sınırında yapılırsın arzusundaydım ama onu aşan tartışmalar da söz konusu oldu. Her şeye rağmen, buna vesile olanlara şükranlarımı sunuyorum.

Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemine geçildikten sonra yapılan 6 merkezî yönetim bütçesinde bütçe gelirleri yüzde 858 artarken, bütçe giderleri yüzde 1.054 artmıştır. 2019’da 80 milyar olarak belirlenen bütçe açığının, 2024 sonunda 2 trilyon 652 milyar liraya yükselmesi tahmin ediliyor. Bir başka deyişle, bütçe yüzde 1.054 büyürken bütçe açıkları bunun yaklaşık 3 katı yani yüzde 3.190 defa büyümüştür. Bütçe açığının bütçe içindeki payı yüzde 8,32’den yüzde 22,78’e yükselmiştir, bunu Sayın Cumhurbaşkanlığı Yardımcısı söylüyorum çünkü rakamlar bazen karışıklıklara vesile oluyor. Bütçe giderlerinin vergi gelirleriyle karşılanma oranı da iyiye gitmemektedir bize göre. 2019 bütçesi için bu oran yüzde 78,72 iken 2024 bütçe teklifinde yüzde 75,16’ya gerilemiştir.

Faiz dışı açıktan da bahsetmek istiyorum. 2019 ve 2020 bütçelerinde faiz dışı giderler bütçenin toplam gelirleriyle karşılanabiliyor olmasına rağmen 2021 ve 2022’de faiz dışı açık verilmeye başlanmıştır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Buyurun.

DURSUN MÜSAVAT DERVİŞOĞLU (İzmir) – 2024 bütçesinde ise 9 trilyon 835 milyar liralık faiz dışı gidere karşılık 8 trilyon 437 milyar liralık bir bütçe geliri bulunmaktadır. 2024 bütçesinde faiz giderlerine 1 trilyon 254 milyar lira ayrılmıştır. Bu, sadece üç yıl öncenin merkezî yönetim bütçesine eşittir yani bizim bu Meclisten üç yıl önce çıkardığımız bütçe kadar bu yıl faiz harcaması yapacağız. 85 milyon vatandaşımıza bir yılda 1 trilyon 256 milyar, bir ayda 104 milyar 500 milyon, bir günde 3 milyar 435 milyon Türk lirası faiz ödettirilecektir. Bu rakamların tartışılabilir bir yanı yoktur. Sayın hatiplerimiz de birtakım açıklamalarda bulundu, bir alınganlık göstermediniz ama düzeltme yapmak için bazı beyanlarda bulundunuz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

DURSUN MÜSAVAT DERVİŞOĞLU (İzmir) – Bitiriyorum.

BAŞKAN – Buyurun.

DURSUN MÜSAVAT DERVİŞOĞLU (İzmir) – Sözcümüz Plan ve Bütçe Komisyonunda da ifade etti bunları, bazı Komisyon toplantılarına ben de katıldım. Bakanlarımızın çok yüksek hedefler koyduğuna ama hazırlanan bu bütçenin o hedefleri karşılamayacağına işaret etti, yoksa bunu yerinde bir eleştiri olarak alsak ve düzeltme yoluna gitme tercihinde bulunsak daha faydalı. Ben de tekrarlıyorum, bütçe planlaması Hükümetin ve Bakanların hedefleri alınarak tanzim edilmemiş yani yapılmamış. Bu, bütçenin eksikleri arasında tarif edilecektir. Ayrıca, Cumhurbaşkanlığı bütçesiyle ilgili eleştirisine cevap verdiniz. Sayın Özlale’nin Cumhurbaşkanlığı bütçesiyle alakalı o eleştirisi Cumhurbaşkanlığının mal ve hizmet alımlarının 7 büyük Bakanlığın bütçesini karşıladığına işaret etme amaçlıydı.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Buyurun.

DURSUN MÜSAVAT DERVİŞOĞLU (İzmir) – Yoksa, elbette biz arzu ederiz ki doğrudan doğruya o Bakanlıklara verilsin bütçe, Cumhurbaşkanlığı bütçesi üzerinden kaydırılmasın. Siz planlama kökenli bir maliyecisiniz aynı zamanda, Türkiye Büyük Millet Meclisinde de önemli görevler deruhte ettiniz, birlikte çalıştığımız dönemler de oldu. Sizin o çalışmalarınızdan, eleştirilerimizi haklı tutmak kaydıyla, ziyadesiyle memnunuz.

Başka meseleler de konuşuldu; işte Filistin’le ilgili mesele konuşuldu, Filistin dramıyla ilgili meseleler konuşuldu, Adalet ve Kalkınma Partili hatipler hararetli konuşmalar yaptı. Filistin hepimizin yarısı.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Buyurun.

DURSUN MÜSAVAT DERVİŞOĞLU (İzmir) - Ama Sayın Grup Başkanımız Filistin dramından bahsederken Doğu Türkistan’a da işaret edildi. İktidar kanadından Doğu Türkistan’la alakalı herhangi bir serzeniş dile getirilmedi. Bazen tarihin eski sayfalarına gittik, açılımdan bahsettik, Türkiye’nin başına tebelleşmiş terör örgütlerinden bahsettik. O mevzuyla önümüzdeki günler içerisinde turlarda devam edeceğiz, kapanış konuşmasında da onun Türkiye açısından neye mal olduğunu açıklamaya gayret sarf edeceğiz.

Netanyahu meselesi ismiyle birlikte çok zikrediliyor. Burası Türkiye Büyük Millet Meclisi, önemli kararları alma kabiliyeti olan bir Gazi Meclis burası. Bir gün otururuz, yine Sayın Başkanımızın riyaşetinde toplanırız, tüm dünyaya ders olacak, Avrupa’daki o sözde gelişmiş ülkelerin parlamentolarının da ibret alacağı bir karar alırız.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun.

DURSUN MÜSAVAT DERVİŞOĞLU (İzmir) - Netanyahu’yu burada Türkiye Büyük Millet Meclisi olarak savaş suçlusu ilan ederiz, bu işin üstesinden geliriz. Onun için hamasi söylemleri yaparken sesin tonunu yükseltmekle netice elde edemeyeceğiz.

Şartlar ne olursa olsun Türkiye Büyük Millet Meclisinin kararının yüksek olduğuna ve hedeflerinin yüksek olduğuna

inanıyorum, zatıalınıza de çok teşekkür ediyorum sabrınız için Sayın Başkanım.

Genel Kurulu saygılarımla selamlıyorum.

BAŞKAN - Teşekkür ederim.

Sayın Ali Mahir Başarır, buyurun.

6.- Mersin Milletvekili Ali Mahir Başarır'ın, Cumhurbaşkan Yardımcısı Cevdet Yılmaz'ın 36 sıra sayılı 2024 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi ve 37 sıra sayılı 2022 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi'nin tümü üzerinde yürütme adına yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ve MKE Ankaragücü-Çaykur Rizespor maçında hakeme yönelik şiddete ilişkin açıklaması

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Sayın Cevdet Yılmaz konuştuğu zaman hepimiz başka bir ülkede yaşadığımızı hissettik. Maalesef ki şu gelen bütçeye bakıldığı zaman lehte söz alan bile aleyhte konuşmak zorunda kalıyor. Az önce burada konuşan Yeniden Refah Partisi Genel Başkanı Sayın Fatih Erbakan'ın söylediğini hepimiz söyledik. Ne diyor? "Faiz" diyor. Ne diyor? "Vergide adalet yok." diyor. Ne diyor? "Bütçenin büyük bir kısmı işçiye, emekliye, köylüye, gençlere gitmiyor, faize gidiyor." diyor. Bunları biz de söylüyoruz, bunları bu gruptan birisi söylese herhâlde 50 tane laf atılırdı ama gerçek bu ve beyefendiler bu bütçenin lehine söz aldı ama bu bütçenin lehine konuşulacak bir şey var mı Allah aşkına? Bu bir gerçek, bunu söyleyeyim Sayın Bakana, Bakan lütfen burada biraz da gerçekleri konuşsun.

İki: Sayın Cumhurbaşkan Yardımcısı, pardon, bazı şeyleri söylerken düşünsün. Sayın Süleyman Demirel'den bahsetti, KİT'lerde, devlette önemli hizmetler yaptığını söyledi ve Cumhuriyet Halk Partisinin bihaber olduğunu söyledi. Doğru mu? Sayın Cumhurbaşkan Yardımcısı, İslamköy'den çıkan, yatılı okulda okuyan, köyünün, beldesinin umudu olan, İTÜ'yü bitiren o pırıl pırıl genci Cumhuriyet Halk Partisi yurt dışına yolladı, yetenekli olduğu için yolladı, sağcı ya da solcu olduğu için değil. Sizin döneminizde binlerce pırıl pırıl genç bu ülkeden gitti ve geri dönmedi, geri dönmedi. (CHP sıralarından alkışlar) Cumhuriyet Halk Partisine bu konuda "dikkatsiz" diyebilecek en son parti AKP'dir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

YAHYA ÇELİK (İstanbul) – Başörtülü öğrencilerin hepsi geri geldi.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) – Sayın Cumhurbaşkan Yardımcısı, gerçekten şunu bilin ki cumhuriyet böyle bir şey. Cumhuriyet işte İslamköy'den Süleyman Demirel'in İTÜ'yü bitirip, yurt dışına devlet tarafından gönderilip Devlet Su İşlerine Genel Müdür olduktan sonra Başbakan, Cumhurbaşkan olabildiği bir sistem ama maalesef ki bu güzel sistemi mahvettiniz.

Bir şey daha söylemek isterim: Şimdi, Alevi ve Sünni yurttaşlarımızdan bahsettiniz. Ben burada, bu bütçede, siz konuşurken sizden şunları beklerdim: "Cemvleri camiler gibi ibadethane sayılacak; elektrik faturası, su faturası, hiçbir ücret alınmayacak." demenizi beklerdim.

MUSTAFA VARANK (Bursa) – Camiler elektrik, su faturası ödüyor, ödüyor! Haberin yok. Camiler elektrik faturası, su faturası ödüyor! Farkında değilsin sen!

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) – Ben size soruyorum: Bugün Türkiye Cumhuriyeti'nde kaç kaymakam ve vali Alevi söyler misiniz?

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

MUSTAFA VARANK (Bursa) – Camiler elektrik faturası, su faturası ödüyor! Daha bunu bilmiyorsunuz!

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) – Kaç bakan Alevi söyler misiniz? Kaç hâkim ve savcı Alevi söyler misiniz? Söyleyemezsiniz, söylemezsiniz. Bakın, size şunu söyleyeyim: Siz eşit yurttaşlıktan bahsediyorsunuz, değil mi? Ediyorsanız, çıkın burada, 81 ilin valisinin kaçının Alevi olduğunu söyleyin. Ayırım yapıyorsunuz; isimlerinden dolayı insanlar eleniyor biliyor musunuz? Ben bunu net bir şekilde görüyorum, aldıkları puan ve mülakat sonuçlarını biliyorum.

Şimdi, az önce çok güzel söylediniz, "kadın eşitliği, kadınların ön planda olması, modernlik, çağdaşlık..." anlattınız. Az önce Ankara'da bir maç yapıldı, Ankaragücü-Rizespor maçı. İki kulüp de -Ankaragücü de Rizespor da- taraftarları da başımızın tacı ama parti kurucunuz, 22, 23'üncü Dönem Milletvekiliniz UEFA'da görev yapan bir hakemi hastanelik etti.

(AK PARTİ sıralarından "Ne alakası var!" sesleri)

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) – Hastanelik etti ve 4 kişi gözaltına alındı, bu beyefendi şeker hastası olduğu gerekçesiyle şu anda hastanede tutuluyor.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) – Ama neden bahsediyorsunuz biliyor musunuz? İnsanlar gücünü, böyle davranma hakkını sizden alıyor. 2032'de İtalya ve Türkiye'nin ortak yapacağı Avrupa Şampiyonası'nın da tehlikeye gireceğini biliyor musunuz? Bakın, böyle birisini bile gözaltına alamıyoruz. Futbolu ben bir yere bırakıyorum, iki takımı da ayrı bir yere bırakıyorum ama o hakem, gencecik bir hakem belki bir daha göremeyecek; bakın resimlere. Ama neden bahsediyorsunuz siz? Neden bahsediyorsunuz siz? Niye, neden gözaltına alınmıyor, söyleyebilir misiniz? Az önce, iki saat önce olan bir olay. O yüzden, bence tespitlerinizde, söylemlerinizde adaletli olun, söylediklerinizle gördüklerimiz birbirini tutmuyor bu ülkede. Bu ülkede ayırım yapılıyor. Bu ülkede adalette de ekonomide görevde de her yerde de ayırım yapılıyor.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) – Bitiriyorum Sayın Başkanım.

Bunları konuşmazsak, bunları tartışmazsak bir yere varamayız. Bir öğrenci 95 puan alacak, 70 puanı olan birisini mülakatla hâkim savcı yapacaksınız, o çocuk gidecek Norveç, İsviçre, Almanya'da çalışacak, ondan sonra da Süleyman Demirel'i, işte, görmemiş CHP; hayır.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ – Öyle bir şey söylemedim, sadece CHP KİT'lere yatırım yapmadı, Süleyman Demirel de yaptı dedim. Öyle bir şey demedim.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) – Maalesef ki yirmi bir yılda bu ülkede hak eden hak ettiği görevde olmadı. Hiç itiraz etmeyin, bunları biz yaşadık Sayın Cumhurbaşkan.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Sayın Ali Mahir Başarır...

KADİM DURMAZ (Tokat) – Sayın Başkan...

BAŞKAN – Bir dakika arkadaşlar, böyle bitmez bu oturum.

III.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI (Devam)

5.- Oturum Başkanı TBMM Başkanı Numan Kurtulmuş'un, MKE Ankaragücü-Çaykur Rizespor maçında Hakem Halil Umut Meler'e yapılan saldırıyı Türkiye Büyük Millet Meclisi adına kınadığına ilişkin konuşması

BAŞKAN – Bu akşam yapılan maçta -zannediyorum Umut Meler hakem- hakeme yapılan saldırıyı ben Türkiye Büyük Millet Meclisi adına şiddetle kınıyorum. Böyle bir saygısızlık, böyle bir şey olmaz. Spor sahasında böyle bir saldırının olması asla

kabul edilemez. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

Evet, Abdullah Güler...

BURCUGÜL ÇUBUK (İzmir) – Yumruğu atanı da söyleyin. Eski milletvekiliniz.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) – Ama gözaltına alınmadı Sayın Başkan, ona üzülüyorum. 5 kişi gözaltına alındı, tekme atan o, o gözaltına alınmadı, bu beni üzüyor.

BAŞKAN – Ya, arkadaşlar, bakın, müsaade eder misiniz? Arkadaşlar, şu anda ben görmüş değilim ama arkadaşlarımız bilgiyi bana verdiler. Görüntü olarak görmedim ama öyle anlaşıyor ki hakeme yapılan bir saldırı var -o da bilinen, Türkiye'nin önemli hakemlerinden birisi- sizler adına da bu saldırıyı kınıyorum müsaade ederseniz, eyvallah.

Abdullah Güler, son...

BURCUGÜL ÇUBUK (İzmir) – Saldırıyı yapanın adını verebilecek misiniz?

BAŞKAN – Efendim?

BURCUGÜL ÇUBUK (İzmir) – Saldırıyı yapanı adıyla birlikte kınamanızı bekliyoruz.

BAŞKAN – Ne söyleyeceğimi sana sorarak söylemeyeceğim arkadaş! (AK PARTİ sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar) Biraz saygı duy ya, biraz saygı duy! Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanına saygı duy! Senin talimatınla mı konuşacağım? (HEDEP sıralarından gürültüler)

AHMET FETHAN BAYKOÇ (Ankara) – Sabahtan beri konu dışında her şeyi konuştunuz!

BAŞKAN – Buyurun Sayın Abdullah Güler.

V.- AÇIKLAMALAR (Devam)

7.- Sivas Milletvekili Abdullah Güler'in, MKE Ankaragücü-Çaykur Rizespor maçında gerçekleşen olayı şiddetle kınadıklarına ve şiddet eylemini gerçekleştiren spor kulübü başkanı hakkında yasal soruşturmanın başladığına, Alevi vatandaşlarla ilgili düzenlemelere, Anayasa'nın bir bütün olduğuna ve maddeleri arasında astlık üstlük ilişkisi olmadığına ve Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemine ilişkin açıklaması

ABDULLAH GÜLER (Sivas) – Evet, Sayın Başkanım... (HEDEP sıralarından gürültüler)

Arkadaşlar... Bir dakika arkadaşlar...

Sayın Başkanım, değerli milletvekilleri; tabii, birkaç konuya aynı anda temas etmek zorunda kalacağız. Biraz önce bahsedildiği gibi, Ankaragücü maçında meydana gelen olayı biz de şiddetle ve esefle kınıyoruz. Tabii, futbol, aynı zamanda, toplumsal kaynaşmamızın, huzurun, güvenin, eğlencenin ve spordaki nezaketin yaşandığı ortamlar olmalıdır. Ancak çok çabuk unutuyoruz bazı düzenlemeleri, biraz sonra yine bahsedeceğim, 27'nci Yasama Dönemi içerisinde yine benim de ilk imza sahiplerinden olduğum "spor çevresi ve spor sahası" kavramıyla beraber bizler yine sporda yaşanan şiddete karşı hem kanuni düzenlemeler yaptık hem de uygulanan cezaları artırmıştık. Burada da yine o dönem içerisinde çok ciddi eleştiriler oldu, müzakereler oldu. Yine, aynı zamanda, bu türden, sporda yaşanacak şiddetleri bizim bundan sonra da kınadığımızı ve karşı olacağımızı ifade etmek istiyorum.

Diğer bir husus: Yine, 27'nci Yasama Dönemi içerisinde benim ilk imza sahibi olduğum ve 5 maddenin yer aldığı Alevi vatandaşlarımıza, kardeşlerimize yönelik düzenlemeler olmuştu. Çok çabuk unutuyoruz maalesef. Cumhuriyet Halk Partisi bu düzenlemelerin Anayasa'mızın 2'nci maddesinde yer alan cumhuriyetin niteliklerine aykırı bir düzenleme olduğundan bahisle karşı çıkmıştı. Geçen dönemden arkadaşlarımız var. Peki, o düzenlemeler ne içeriyordu arkadaşlar?

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ABDULLAH GÜLER (Sivas) – Başkanım, teknik bir izahat olacak.

Şunu içeriyordu: Malumunuz, şu anda, fiilen kullanılmakta olan 2 bin küsur taneye yakın cemevinin 3194 sayılı İmar Kanunu'nda bir değişiklik yapılarak planlarda yer alması hususiyetini yasallaştırma noktasında bir düzenleme içeriyordu, maalesef ona karşı çıktılar yani "Yasa dışı kalsın." dediler. Yine, aynı şekilde, hem elektrik dağıtım şirketlerinin hem de belediyelerin 5393 sayılı Belediye Kanunu'nda alacakları meclis kararlarıyla beraber gerek altyapı gerekse su ve diğer imar onarım noktasında yardım edeceklerine dair bir düzenlemeydi. Yine, il özel idareleriyle ilgili bir düzenlemeye imza attık. Dolayısıyla, fiilen şu anda cemevlerinin ihtiyaç duymuş oldukları hem altyapı noktasında hem planlanma noktasında hem de diğer ihtiyaçlar noktasında bir düzenlemeydi. Maalesef bunlar çok ciddi manada hiç alakasız noktalara çekilerek "Cumhuriyetimizin temel niteliklerinden olan laiklik ilkesine aykırıdır." diye bazı arkadaşlarımızın karşı çıktığını da biliyoruz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Kars) – Sayın Başkan, statüsü ne, statüsü; cemevlerinin statüsü ne? İbadethane olarak tanıyor musunuz cemevlerini? Soru bu.

ABDULLAH GÜLER (Sivas) - Şu anda bu kanun yürürlükte ve Alevi vatandaşlarımız da bu kanunun sağladığı imkânlardan, Anayasa'mızın 10'uncu maddesi kapsamında eşit vatandaşlar olarak bu hizmetlerden yararlanıyorlar.

Diğer bir husus arkadaşlar, ben Anayasa'mızın 153'üncü maddesinden bahsederken, 158'inci maddesinden bahsederken 154'üncü maddesinden bahsedilmediğinden yola çıktım yani biz Anayasa'yı bir bütün olarak ele alacağız, sadece Anayasa Mahkemesini övmek veya Anayasa Mahkemesinin kararlarını bir şekilde -efendime söyleyeyim- ulaştırmak, kutsamak amaçlı bir değerlendirme olamaz. Anayasa bir bütündür, maddeleri arasında astlık, üstlük ilişkisi yoktur. Meydana gelen hususiyette Yargıtayın ve Anayasa Mahkemesinin görev alanlarıyla ilgili veya kararlarıyla ilgili bir tartışma varsa burayı, bu konuları siyasi zemine taşımadan kendi içerisinde çözeceklerini ve her bir kurumun da Anayasa'dan aldığı yetki kapsamı içerisinde gerekli kararlarını vereceklerini ifade ettik.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ABDULLAH GÜLER (Sivas) - Ama biz buradan farklı bir siyasi amaç veya saikle yola çıkarsak burada farklı tartışmaya girmiş oluruz. Dolayısıyla, bizim anayasal kurumlarımızın hepsinin saygınlığı vardır, kararlarının da bu manada, anayasal manada bağlayıcılığı vardır; kimse de kimsenin görev alanına müdahale etmesin. Bizim amacımız bu manada bu nitelikte idi.

Diğer bir husus da arkadaşlar, şimdi önümüze geldi, ilgili kulüp başkanı kişi bu sporda meydana getirdiği şiddet eyleminden dolayı da ihraç istemiyle hem disiplin kuruluna verilecek hem de şu anda bir adli soruşturma başlatıldı. Sonuçları itibarıyla ilgili arkadaşın gerekli yasal soruşturmasını da burada Cumhuriyet Savcılığı başlatmış, ilgili kişi bu soruşturma sonucunda herhâlde... Yargılamanın sonucunu beklemek de herkesin hakkıdır diye düşünüyorum.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ABDULLAH GÜLER (İstanbul) – Son cümle olarak da, 2017'de kabul edilen referandumla, daha sonradan yapılan 2018 seçimleriyle ve daha sonra 14 Mayıs ve 28 Mayıs seçimleriyle beraber Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi aziz milletimiz tarafından kabul edilmiş, onaylanmış ve hızlı karar alma, nitelikli karar alma...

BÜLENT KAYA (İstanbul) – 50+1 dâhil mi Sayın Başkan; 50+1 dâhil mi; 50+1 dâhil mi?

İSMAİL ERDEM (İstanbul) – Millet karar vermiş. Ayıp ediyorsun ya. Millet karar vermiş.

BÜLENT KAYA (İstanbul) – O zaman Cumhurbaşkanı niye tartışılıyor? Her şey dâhilse Cumhurbaşkanı niye tartışmaya açıyor?

İSMAİL ERDEM (İstanbul) – Millet'in kararının üstünde kararın mı var? Millet karar vermiş.

BÜLENT KAYA (İstanbul) - Her şey dâhilse niye tartışmaya açıyor?

ABDULLAH GÜLER (İstanbul) – Dolayısıyla bu hususları da arkadaşlarımızın dikkatine sunmak isterim.

Teşekkür ediyorum Değerli Başkanım. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Kadim Bey, peki, bir dakika da size söz veriyoruz.

KADİM DURMAZ (Tokat) – Yerimden mi?

BAŞKAN – Yerinizden bir dakika...

İSMAİL ERDEM (İstanbul) – Ayıp ya! Çok ayıp ediyorsun, çok; kusura bakma.

BÜLENT KAYA (İstanbul) – Ayıp size İsmail Bey. Sayın Cumhurbaşkanına söyleyin, tartışmayı açan o, ben değilim.

İSMAİL ERDEM (İstanbul) – Ayıp ya!

BÜLENT KAYA (İstanbul) – Ayıbı sizden öğrenecek son kişiyim. Ayıbı sizden mi öğreneceğim?

BAŞKAN – Buyurun.

8.- Tokat Milletvekili Kadim Durmaz'ın, Sivas Milletvekili Abdullah Güler'in yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

KADİM DURMAZ (Tokat) - Sayın Başkanım, değerli arkadaşlar; tabii, az önce Sayın Grup Başkanı da birtakım yasalarla Alevilere hakların verildiğini söyledi ama temel ilke, Sayın Başkanım, Alevilerin yirmi iki yıldır bu iktidardan istediği cemevlerinin ibadethane statüsüne alınması. Yani bir elektrik faturası ödenmiş, su faturası ödenmiş; Cumhuriyet Halk Partili belediyeler o yasal düzenleme yapılmadan önce de belediye meclis üyesi kararlarıyla birtakım ihtiyaçları gideriyordu. Sadece AK PARTİ iktidarı şu alışkanlığından vazgeçecek: Kendi istediği gibi bir Alevi değil... Onların yaşamına Türkiye Cumhuriyeti devletinin insani bir yaklaşımla doğru ihtiyaçları gidermesi.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

KADİM DURMAZ (Tokat) - Yoksa Alevilerin istediği çok fazla şey yok. Mesela, Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcımızdan sorarım: Acaba Türkiye Cumhuriyeti'nin 81 valisi içinde kaç tane Alevi kökenli vali var, il müdürü var, bakan yardımcısı var, genel müdür var, daire başkanı var? Ya da bakın, bu... (AK PARTİ sıralarından gürültüler)

Arkadaşlar, hiç böyle şey yapmaya gerek yok; insan Alevi olduğu için, Sünni olduğu için değil ama bu ülkede eğitim görüp aldıkları 85-90 puanla mülakatlarda elenen gençlerimiz var, bunların hepsini biz biliyoruz ve yani böyle Alevilerin parayla, faturayla, dolarla işi yok, bizim istediğimiz, onların istediği şu: Cemevlerinin bir an önce ibadethane statüsüne kavuşması Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcımız ve biliyorsunuz insanoğlu öbür dünyaya gittiği zaman bir şey götürmüyor, o sırat köprüsünde kredi kartı da geçmiyor, dolar da geçmiyor. Tokatlı ünlü bir âşığın bir sözü var, diyor ki Âşık Derviş Ali: "Derviş Ali'm der nefesim haktır/Hak diyen dillerden hiç şüphem yoktur/Cehennem dediğin dal odun yoktur/Herkes ateşini buradan götürür." (CHP sıralarından alkışlar) Yani bu ülkenin kaynaklarından bir şey veriyorsak yani bunu cebimizden, annemizden, babamızdan, mirasımızdan değil, herkesin ödediği vergilerden, bugün de görüştüğümüz 85 milyonun bütçesinden...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

KADİM DURMAZ (Tokat) – ...bir insan onuruna yaraşır ve yakışır talepleri var.

BAŞKAN – Peki, çok teşekkür ediyoruz.

Son konuşma müsaade ederseniz...

Son konuşmacı, şahsı adına ikinci konuşma...

KADİM DURMAZ (Tokat) – Fatura ödenmiş, ödenmemiş ihtiyaç yok.

Teşekkür ederim.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) – Sayın Başkanım, çok kısa, on saniye bir şey söyleyeceğim, on saniye...

(AK PARTİ ve MHP sıralarından gürültüler)

BAŞKAN – Yeter artık.

İDRİS ŞAHİN (Ankara) – Sayın Başkanım, şu anda neredesiniz Sayın Başkanım.

IV.- KANUN TEKLİFLERİ İLE KOMİSYONLARDAN GELEN DİĞER İŞLER (Devam)

A) Kanun Teklifleri (Devam)

1.- 2024 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/276) ile Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (S. Sayısı: 36) (Devam)

2.- 2022 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/274), Plan ve Bütçe Komisyonunca Kabul Edilen Metne Ekli Cetveller, 2022 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifine İlişkin Genel Uygunluk Bildirimi ile 2022 Yılı Dış Denetim Genel Değerlendirme Raporu, 222 Adet Kamu İdaresine Ait Sayıştay Denetim Raporu, 2022 Yılı Faaliyet Genel Değerlendirme Raporu ve 2022 Yılı Mali İstatistikleri Değerlendirme Raporunun Sunulduğuna Dair Sayıştay Başkanlığı Tezkeresi (3/760) ile Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (S. Sayısı: 37) (Devam)

BAŞKAN – Şahıslar adına aleyhte olmak üzere Demokratik Bölgeler Partisi Eş Başkanı ve İstanbul Milletvekili Sayın Çiğdem Kılıçgün Uçar'ı mikrofona davet ediyorum.(HEDEP sıralarından alkışlar)

Buyurun...

İDRİS ŞAHİN (Ankara) – Sayın Başkanım, burada hatip kürsüye çıktı ama bir hususu hatırlatmamız gerekiyor.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Erzurum) – Ama kürsüde hatip var ya.

İDRİS ŞAHİN (Ankara) – Eğer bu Parlamentoda temsilde adalet istiyorsak, var olduğunu söylüyorsak...

ALİ ÖZKAYA (Afyonkarahisar) – Oy al gel, oy al gel.

İDRİS ŞAHİN (Ankara) – ...burada temsil edilen siyasi partilere bütçenin geneli üzerinde en azından nezaketen iki dakikalık konuşma imkânı vermeniz gerekir. Burada Demokratik Sol Partinin Genel Başkanı var, EMEP'in var, DEVA Partisi adına bizler buradayız, sonuna kadar bekliyoruz. O yüzden sizden rica ediyorum pek kısa bir söz... Bunu çok görmeyin çünkü bu bizim demokratik bir hakkımız. Bu hakkı İç Tüzük'ü de zorlayarak gerekirse yerinden iki dakika vermek size yakışır. Öncelikle size de tekraren geçmiş olsun diyoruz ama bu talebimizi de lütfen karşılayın. (CHP ve HEDEP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Peki.

Sayın Uçar, buyurun.

ÇİĞDEM KILIÇGÜN UÇAR (İstanbul) – Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; "...” (HEDEP sıralarından alkışlar)

* Bu bölümde hatip tarafından Türkçe olmayan kelimeler ifade edildi.

Merhaba değerli arkadaşlar. (AK PARTİ ve MHP sıralarından gürültüler)

BAŞKAN – Sayın milletvekilleri... Bir dakika arkadaşlar, ne söyleyeceğimi ben bilirim. Sizden mi öğreneceğim ya. Bir dakika durun, bir Meclis Başkanına saygı gösterin.

III.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI (Devam)

6.- Oturum Başkanı TBMM Başkanı Numan Kurtulmuş'un, Anayasa'nın 3'üncü maddesine göre Türkiye Cumhuriyeti'nin resmî dilinin Türkçe olması nedeniyle Türkiye Büyük Millet Meclisinde konuşan milletvekillerinin de Türkçe konuşmak mecburiyetinde olduğuna ilişkin konuşması

BAŞKAN – Anayasa'mızın 3'üncü maddesine göre devletin resmî dili Türkçedir. Türkiye Büyük Millet Meclisinde Türkçeden başka dil kullanılmaz. Sayın hatip bu konuşmasını yapar yapmaz, bu cümlesini söyledikten sonra konuştuklarını arkadaşların ve Meclisin anlaması için Türkçeye çevirecektir.

IV.- KANUN TEKLİFLERİ İLE KOMİSYONLARDAN GELEN DİĞER İŞLER (Devam)

A) Kanun Teklifleri (Devam)

1.- 2024 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/276) ile Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (S. Sayısı: 36) (Devam)

2.- 2022 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/274), Plan ve Bütçe Komisyonunca Kabul Edilen Metne Ekli Cetveller, 2022 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifine İlişkin Genel Uygunluk Bildirimi ile 2022 Yılı Dış Denetim Genel Değerlendirme Raporu, 222 Adet Kamu İdaresine Ait Sayıştay Denetim Raporu, 2022 Yılı Faaliyet Genel Değerlendirme Raporu ve 2022 Yılı Mali İstatistikleri Değerlendirme Raporunun Sunulduğuna Dair Sayıştay Başkanlığı Tezkeresi (3/760) ile Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (S. Sayısı: 37) (Devam)

ÇİĞDEM KILIÇGÜN UÇAR (Devamla) – Bu coğrafyanın gerçekliğine yakışan Meclis benim temsil ettiğim Kürt halkının, benim temsil ettiğim Alevi halkının ana dili olan Zazacanın burada yaşayabilmesinin güvence altına alınmasıdır ve ben burada bir merhaba dedim, bu coğrafyada yaşayan bütün halklara saygı ve selamlarımı gönderdiğimi ifade ettim, dolayısıyla bu Meclisin, bu coğrafyanın gerçekliği olan bütün dillere açık olması gerekiyor; buna dair yıllardır mücadele yürüttük, bundan sonra da mücadelemiz devam edecektir. (HEDEP sıralarından alkışlar)

Başta saygıdeğer halklarımız olmak üzere, bizleri ekranları başında takip eden ve cezaevinde olan tüm arkadaşlarımızı en içten duygularıyla selamlıyorum. Ayrıca bugün bize bıraktıkları mirasla yaşamı yeniden inşa ettiğimiz ve bugün aramızda olmayan tüm mücadele arkadaşlarımızı saygıyla anıyorum.

2024 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi görüşmelerinin açılışında partimiz Demokratik Bölgeler Partisi adına söz almış bulunmaktayım. Sözlerime başlamadan önce, bugün hiç kimsenin gündemleştirmedeği bir olaydan bahsetmek istiyorum. Ahmet Gün, Şırnak Uludere Şenoba beldesinde -bizim siyasi geleneğimizin bütün partilerinde görev almış, emek vermiş bir çalışan arkadaşımız- bugün oğlu Abdurrahim Gün'le birlikte araçları silahla tarandı. Sevgili Ahmet Gün hayatını kaybetti, oğlu Abdurrahim Gün ise ağır yaralı. Biz, arkadaşlarımızın, katledilen Ahmet Gün'ün yaşamış olduğu bu olayın iktidarın kutuplaştırıcı, inkârcı hatta Kürt halkının bireylerinin tek tek yaşamlarını tehdit eden siyasetinden bağımsız olmadığını ifade etmek isteriz. Aynı şekilde, güvenlikçi politikalar sebebiyle ve bu politikalarla beslenen çeteci anlayışın bir sonucu olarak Ahmet Gün arkadaşımız katledilmiştir. Ahmet Gün arkadaşımıza Allah'tan rahmet, Gün ailesine başsağlığı ve tüm Şırnak halkına başsağlığı dileklerinizi partimiz adına ifade etmek isterim. Oğlu Abdurrahim Gün için de acil şifalar diliyorum.

Değerli Genel Kurul üyeleri, küresel siyasalda çok önemli gelişmelerin yaşandığını biliyoruz. Öyle ki geçen yıl kabul edilen konsept ya da trilyon dolarlık girişimler bu yıl yerini bambaşka olay ve olgulara bırakmış durumdadır. Özellikle Hindistan'da gerçekleşen son G20 Zirvesi ve burada genelde Çin, özeldeyse denklem dışında bırakılan Türkiye ve Türkiye gibi ülkeleri tamamen kuşatacak yeni bir enerji koridoru projesi siyasetin çehresini kökten değiştirmeye adaydır. Bildiğimiz İpek Yolu'nu bitiren bu hamle bazı siyasal ve toplumsal anlayışlarımızı paranteze alacak, bazılarını da dışarıda bırakacaktır. Özetle, küresel siyasette küresel tekeller arasında yeni ilişki ve çelişkiler kamplaşma yoluyla devam edecektir. Son bir yılda sadece Orta Doğu'da gerçekleşen ittifak ve görüşme trafiğinin, diğer bir deyişle benzemezlerin yan yana gelişlerini okuduğumuzda yanı başımızda devam eden darbelerin de savaşların da nasıl bir denklem içinde ele alındığını az çok görüyoruz. Kitlelense denetim ve baskı sistemleri, askerleşmiş birikim rejimi ve 21'inci yüzyıla özgü faşizm sadece tarihin değil savaşların da sürekli geri döndüğünü hatırlatıyor. Açık şekilde "tek yeryüzü, tek aile, tek gelecek" temasıyla yürütülen küresel polis devleti çabalarının ilk hedeflerinin kadınlar olması da tesadüf değildir. Merkezine erkek egemenliğini ve beyazlığı alan, kadın düşmanlığı üzerinden yükselen aşırı sağ siyaset demokrasi ve çözümden de kaçışın adıdır. Hikâyesi arama ve kaybetme arasında sallanan, hâlâ iktidar eksen kaymalarından ibaret olan Türkiye, inkâr retorikleriyle girdiği 2'nci yüzyılın şafağında küresel arenada yaşananlardan azade değildir.

Kadın düşmanlığı, sığ, popülist siyaset, kayyum rejimi, Kürtler ve Aleviler başta olmak üzere halklara dönük tahammülsüzlük rejimin ana kodlarıdır. Avrasyacı, Ergenekoncu, Kızıllemacı, NATO'cu, milliyetçi ve ulusalcı yapılar arasında güç savaşlarıyla ayakta durmaya çalışan, dış siyasi politikada "haysiyetli duruş" adı altında her türlü akıl dışılığı normalleştiren; Kobani kumpas davasında görüldüğü üzere, komploları devlet felsefesi hâline getiren bu iktidar aklı, rasyonelitesini kaybetmiştir.

Durmadan ekonomik mucizeden, siyasal istikrardan bahsedip çalarak karınlarını doyuranlar; yetmiyor, açlara seslenip gelecek güzel günlerden bahsediyorlar. "Kederli ruhların propagandasını yapmak için bir despota ihtiyaçları olduğu gibi, despotun da amacına ulaşmak için ruhların kederlenmesine ihtiyacı vardır." tespiti olduğu üzere, kederlenmiş ruhlar ülkesi inşa ediliyor. Ya kurban ya da gardiyan olmanın dayatıldığı, endişe ve tedirginlik üzerinden devlete bağımlılığın yaratıldığı, hepsinin ötesinde, her şeyi güvenlikle çözmeye çalışan bir rejim var karşımızda.

Değerli arkadaşlar, bakın, son yüz yıldır tüm hükümetlerin kaza yaptığı, kimsenin dönüp sorunun ne olduğuna bakmadığı, çözümün ne olduğuna bakmadığı bir viraj var; bu virajın adı "Kürt sorunu." Bu virajda, Kürtlerin ne istediğini anlamak için Kürtlerden nelerin alındığını bilmeniz gerekir; varlığının tartışmaya açılması, politika yapmasından korku duyulması, ekonomik adaletten yoksun bırakılması, yerel demokrasinin kayyumlar eliyle gasbedilmesi, eğitim hakkı ve bugün tahammülsüzlüğün yaşandığı ana dilinden koparılması, hukukun dışında bırakılması, mücadele araçlarının terörize edilmesi ve en önemlisi de gömülme hakkının elinden alınmasıyla karşı karşıya olduğumuz bir süreci yaşıyoruz. (HEDEP sıralarından alkışlar) Tüm bunlarla yüzleşmek yerine Kürt'ü hâlâ küçük harflere indirgeyenler, az önceki konuşmalarda açığa çıkan Alevilerin taleplerini su ve elektrik faturasına indirgeyenler çözümü de ancak tecrit gibi insanlık suçlarında görüyor. Tecrit, devletçi akıl ve uygarlığın ince bir uygulamasıdır. Tecrit altında tutulan Sayın Öcalan, Aralık 2010 yılında Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Başkanlığına yazdığı bir dilekçede "Eğer anlattıklarımı inceleme fırsatı bulursanız peşinde koştuğum dava temelinde neyi savunduğumu, şahsımda hedeflenen Kürtlerin kim olduklarını, tarih boyunca nasıl bir toplumsal yaşam içinde günümüze kadar geldiklerini, modernite çağında nasıl kültürel bir soykırımla karşı karşıya bulunduklarını rahatlıkla görebileceksiniz." der. Burada ifade edildiği üzere tecrit, bir halkı ve davayı da anlama aracına bürünebilir. İşte, bugün mutlak şekilde süren tecridin ağırlığı burada gelir. Bahsettiğimiz

şey sadece bir aile, bir avukat görüşü değil elbette ki; hukukun kara deliğidir, tüm hukuksuzlukların toplamıdır, bir halka reva görülenlerin temsili. Açıkça ifade edelim, nasıl ki 12 Eylül faşizminin gerçek yüzü Diyarbakır zindanında açığa çıkmışsa bugünkü siyasal İslamcı, milliyetçi, cinsiyetçi iktidar bloğunun gerçek yüzü de İmralı'daki politikalarla açığa çıkmıştır. Yine aynı açıklıkla sözünü bağlayalım; İmralı Cezaevi kapatılmalı ve bu insanlık dışı işkence sistemi son bulmalıdır. (HEDEP sıralarından alkışlar)

Saygıdeğer arkadaşlar, ekonomide bir kuraldır; çözümsüz kalan her şeyin maliyeti de artarak büyür. Sosyolojik ve toplumsal bir sorunu matematiğe indirgeyemezsiniz. Daha önce savaşın her anını canlı yayınlayan iktidar artık savaşı toplumdan saklıyor fakat unutmamak gerekir, hakkında konuşulmayan her şey kendini gösterme kudretine sahiptir.

2023 yılı için öngörülen savunma ve güvenlik bütçesi 468,7 milyar TL iken 2024 için şimdiden öngörülen bütçe ise 1 trilyon 133,5 milyar TL. Bir yandan işsizlikten, atanamamaktan intihar edenler, rekor düzeydeki enflasyon, ülkeden her gün göçenler "Barınamıyoruz." diye isyan edenler; diğer taraftan devasa bir yıkım bütçesi ve emeklinin geçinemediği üç kuruşuna göz dikenler... Bir yandan kürdistandaki yoksulluk, asimilasyon siyaseti, eşitsizlik; diğer yandan bu yoksulluğu derinleştiren ve her şeyi güvenliğe sıkıştıran bir insan dışlaştırma çabası... Devletin kendi içindeki krizi şudur: "Devlet aklı" dediğimiz şey devletin yasalarının ve davranışlarının toplamı ise ve bu akıl bir partinin suretine ve bir şahsa indirgenmeyecek ise herhangi bir yönetime nasıl tahvil edilecek, nasıl görünür olacak?

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Buyurun.

ÇİĞDEM KILIÇGÜN UÇAR (Devamla) – Bugünkü görünen şeklin olmadığı ve olamayacağı açıktır. Hâliyle, gelinen aşamada devlet aklı bir tercihe gitmek zorundadır; ya onurlu bir demokrasi ve barış ya da trajik bir çöküş... Biz, gerçek yolun demokrasi ve barış yolu olduğunu kırk yıldır kesintisiz olarak ifade ettik, bunun ağır bedellerini ödüyoruz ve artık yeter diyoruz.

Sözlerimi bitirirken bugün Sincan Cezaevi kampüsünde duruşmasına tanıklık ettiğimiz sevgili Sebahat Tuncel'den ve duruşmasından bahsetmek isterim. Bu iktidarın "Kobani davası" dediği ve bizim "kumpas" dediğimiz, yine, bu iktidarın dayattığı hukukun "tutuklu ve hükümlü" dediği ama bizim "rehine" dediğimiz arkadaşlarımız... Özellikle Sebahat Tuncel'in bugünkü duruşmasına katıldığım için kendisinden bahsediyorum. Burada bütçe görüşmeleri yapılırken sevgili Sebahat Tuncel ki Meclis çok iyi tanıyor Sebahat Tuncel'i... (HEDEP sıralarından alkışlar)

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Evet, teşekkür ediyoruz.

Sayın milletvekilleri...

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Kars) – Sayın Başkan, bir dakika daha uzatabilirsiniz, Genel Başkan...

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Erzurum) – Bir dakika daha sözlerini tamamlaması için...

ÇİĞDEM KILIÇGÜN UÇAR (Devamla) – Sevgili Sebahat Tuncel, inkâr edilen Kürt halkının tarihini ve mücadelesini sizin atadığınız mahkeme salonunda anlattı. İstanbul Sözleşmesi'nden çekilerek katilleriyle baş başa bıraktığınız kadınların mücadelesini böyle savunmayı bu mahkeme salonunda anlattı.

SUAT ÖZÇAĞDAŞ (İstanbul) – Sayın Başkan, duyamıyoruz.

ÇİĞDEM KILIÇGÜN UÇAR (Devamla) – Yok etmeye çalıştığınız adaleti ve demokratik siyasetin mücadelesini tek tek o mahkemenizde anlattı. Ve size şu mesajı verdi: "Diz çökmedik." Biz de buradan cezaevinde olan bütün arkadaşlarımıza ifade edelim: Sizin mücadeleniz bizim yolumuzdur, demokratik siyaset bu coğrafyada tamamen hayat buluncaya kadar mücadelemiz devam edecek.

Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (HEDEP milletvekillerinden zılgıt çekmeler, ayakta alkışlar)

III.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI (Devam)

7.- Oturum Başkanı TBMM Başkanı Numan Kurtulmuş'un, Anayasa'nın 3'üncü maddesine göre Türkiye Cumhuriyeti'nin resmî dilinin Türkçe olması nedeniyle Türkiye Büyük Millet Meclisinde konuşan milletvekillerinin de Türkçe konuşmak mecburiyetinde olduğuna ilişkin tekraren konuşması

BAŞKAN – Sayın milletvekilleri, kayıtlara düşmesi bakımından tekraren söylüyorum: Anayasa'mızın 3'üncü maddesine göre Türkiye'nin, Türkiye Cumhuriyeti'nin resmî dili Türkçe'dir. Türkiye Büyük Millet Meclisinde konuşan milletvekilleri de Türkçe konuşmak durumundadır, Türkçe konuşmak mecburiyetindedir. Dolayısıyla, bu hatırlatmayı yapıyorum.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Erzurum) – Sayın Başkan...

BAŞKAN – Sayın milletvekilleri, artık yeter, sabaha kadar konuşamayız.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Erzurum) – Bir dakika Sayın Başkan, sadece bir dakika...

(AK PARTİ sıralarından "Hayır!" sesleri)

IV.- KANUN TEKLİFLERİ İLE KOMİSYONLARDAN GELEN DİĞER İŞLER (Devam)

A) Kanun Teklifleri (Devam)

1.- 2024 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/276) ile Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (S. Sayısı: 36) (Devam)

2.- 2022 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/274), Plan ve Bütçe Komisyonunca Kabul Edilen Metne Eklî Cetveller, 2022 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifine İlişkin Genel Uygunluk Bildirimi ile 2022 Yılı Dış Denetim Genel Değerlendirme Raporu, 222 Adet Kamu İdaresine Ait Sayıştay Denetim Raporu, 2022 Yılı Faaliyet Genel Değerlendirme Raporu ve 2022 Yılı Mali İstatistikleri Değerlendirme Raporunun Sunulduğuna Dair Sayıştay Başkanlığı Tezkeresi (3/760) ile Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (S. Sayısı: 37) (Devam)

BAŞKAN – Sayın milletvekilleri, 2024 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi ile 2022 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi'nin tümü üzerindeki konuşmalar tamamlanmıştır.

Şimdi her iki kanun teklifinin maddelerine geçilmesini sırasıyla oylarınıza sunacağım: 2024 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi'nin maddelerine geçilmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

2022 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi'nin maddelerine geçilmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Böylece 2024 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi ile 2022 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi'nin maddelerine geçilmesi kabul edilmiştir.

Şimdi sırasıyla her iki kanun teklifinin 1'inci maddelerini okutuyorum:

2024 YILI MERKEZİ YÖNETİM BÜTÇE KANUNU TEKLİFİ

BİRİNCİ BÖLÜM

Gider, Gelir, Finansman ve Denge

Gider

MADDE 1- (1) Bu Kanuna bağı (A) işaretli cetvellerde gösterildiğı üzere, 10/12/2003 tarihli ve 5018 sayılı Kamu Malî Yönetimi ve Kontrol Kanununa ekli;

- a) (I) sayılı cetvelde yer alan genel bütçe kapsamındaki kamu idarelerine 11.007.879.053.000 Türk Lirası,
 - b) (II) sayılı cetvelde yer alan özel bütçeli idarelere 1.085.217.713.000 Türk Lirası,
 - c) (III) sayılı cetvelde yer alan düzenleyici ve denetleyici kurumlara 38.381.178.000 Türk Lirası,
- ödenek verilmiştir.

2022 YILI MERKEZİ YÖNETİM KESİN HESAP KANUNU TEKLİFİ

Gider bütçesi

MADDE 1- (1) 17/12/2021 tarihli ve 7344 sayılı 2022 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu ile 10/12/2003 tarihli ve 5018 sayılı Kamu Malî Yönetimi ve Kontrol Kanununa ekli;

- a) (I) sayılı cetvelde yer alan genel bütçe kapsamındaki kamu idarelerine 1.728.401.621.000 Türk Lirası,
 - b) (II) sayılı cetvelde yer alan özel bütçeli idarelere 155.249.695.000 Türk Lirası,
 - c) (III) sayılı cetvelde yer alan düzenleyici ve denetleyici kurumlara 10.238.553.000 Türk Lirası,
- ödenek verilmiştir.

(2) Kanunların verdiği yetkiye dayanarak yıl içerisinde eklenen ve düşülen ödenekler sonrası 2022 yılı merkezi yönetim kesin hesap gider cetvellerinde gösterildiğı üzere, 5018 sayılı Kanuna ekli;

- a) (I) sayılı cetvelde yer alan genel bütçe kapsamındaki kamu idarelerinin bütçe giderleri 2.888.034.289.531,49 Türk Lirası,
 - b) (II) sayılı cetvelde yer alan özel bütçeli idarelerin bütçe giderleri 344.139.538.593,21 Türk Lirası,
 - c) (III) sayılı cetvelde yer alan düzenleyici ve denetleyici kurumların bütçe giderleri 12.815.610.584,15 Türk Lirası,
- olarak gerçekleşmiştir.

(3) 2022 yılı merkezi yönetim net bütçe gideri 2.942.747.714.595,65 Türk Lirasıdır.

BAŞKAN – Evet, sayın milletvekilleri, Anayasa'nın 161'inci maddesi uyarınca bütçe kanunu teklifi ile kesin hesap kanunu teklifinin görüşmeleri birlikte yapılacağından, okunmuş bulunan 1'inci maddeler kapsamına giren kamu idarelerinin 2024 yılı merkezi yönetim bütçeleri ile 2022 yılı merkezi yönetim kesin hesaplarının görüşmelerine yarınki birleşimde başlanacaktır.

Alınan karar gereğince, programa göre, kamu idarelerinin bütçe ve kesin hesaplarını görüşmek üzere 12 Aralık 2023 Salı günü saat 11.00'de toplanmak üzere birleşimi kapatıyorum.

Kapanma Saati: 00.21